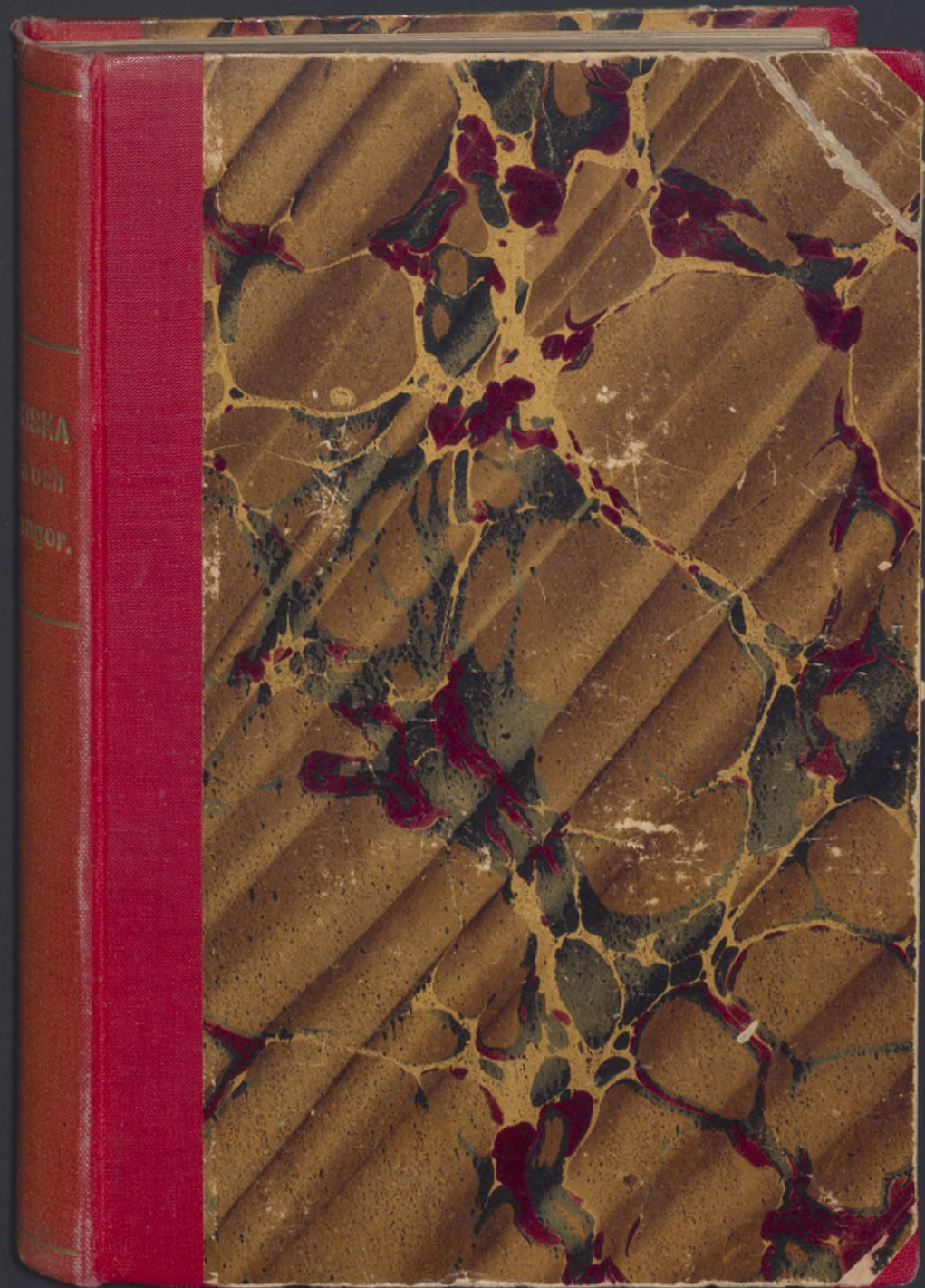

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

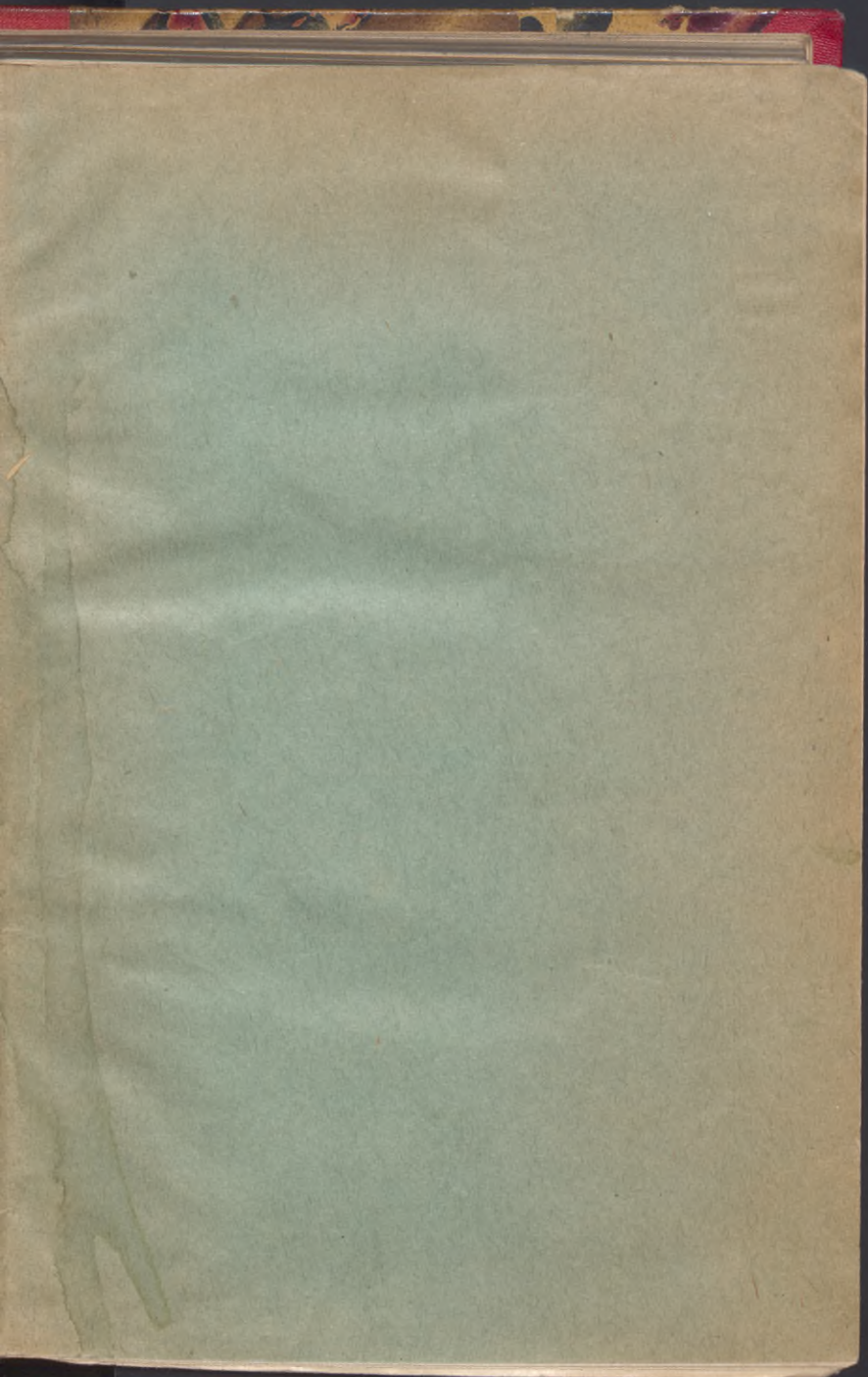

SEKA
och
ager.

Pedry
Bonnab.
Sv

Allmänna Sektionen

Pedag.
Sv. Barnb.

GREKISKA
GUDA- OCH HJÄLTESAGOR

BERÄTTADE FÖR UNGDOMEN

AF

KATA DALSTRÖM.

MED 52 ILLUSTRATIONER.

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

STOCKHOLM.
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1893.

Förord.

Meningen med utgifvandet af denna samling grekiska fornsagor är i första rummet den att åstadkomma ett urval, som vore lämpligt både till innanläsning i skolans mellanklasser och till bildande läsning i hemmet.

De forngrekiska sagorna om *Olympens Gudar*, om *Herakles*, *Argonauterna* och *Trojanska kriget* m. m. hafva i två årtusenden hos snart sagdt alla civiliserade folkslag sedan grekernas och romarnas dagar utgjort den förnämsta, ja tidtals nästan den enda nöjesläsning, som gifvits i händerna på den vetgiriga ungdomen. Och äfven i våra dagar, oaktadt det öfverflöd på böcker för barn och ungdom, som hvarje ny jul bjuder oss, hafva dessa gamla och dock alltjämt så *ungdomsfriska sagor* vetat bibehålla sin plats såsom något af det *gedignaste, mest uppfostrande, bildande och karaktersskapande*, som världslitteraturen äger, och som föräldrar kunna skänka sina barn.

Jag har vågat föreställa mig, att boken skulle kunna med fördel användas äfven af äldre personer, hvilka, ehuru de sakna vare sig tid eller lust att läsa större arbeten i grekisk mytologi, likväl icke vilja vara alldeles obevandrade på detta område. Utan någon insikt i dessa

myter kan man ju icke fatta sådana bildlika uttryck som nessosklädnad, proteusgestalt m. fl.

Vid berättandet af sagorna har jag följt den grundsatsen att utesluta alla de egennamn, som mera sällan förekomma inom konsten och litteraturen eller för uppfattandet af sagorna äro umbärliga. Jag har nämligen icke velat belasta min framställning med namn, som de unga äfven med bästa vilja icke skulle kunna i minnet bevara. Af samma anledning ha alla släktregister och stamtaflor blifvit utelämnade. I stället har frändskapen helt enkelt betecknats genom angifvandet af stamfadern.

De källor jag användt, äro i främsta rummet Johanssons öfversättning af Iliaden och Adlerbeths tolkning af Ovidii Metamorfoser. Vid sidan af dessa ha Schwabs Hjältesor, Beckers Erzählungen aus der Alten Welt, Seemanns Mytologi och Arvedsons Mytologiska lexikon legat till grund för min framställning. Några engelska och tyska arbeten ha äfven rådfrågats.

Om boken fyller sitt ändamål, d. v. s. visar sig användbar för den läsekrets den afser, vore meningen att utgifva en bearbetning af Odysseén och de sagor, som skildra hjältarnas öden efter trojanska kriget, samt möjligen några uteslutande romerska sagor.

Stockholm i nov. 1893.

Kata Dalström.

Gudarna och gudinnorna.

1. Olympens gudomligheter.

Från *Uranos* och *Gaia*, himmelen och jorden, stamma alla gudaväsen, titaner och giganter.

Sedan de olika världarna framträdde ur Chaos, blef *Uranos* den förste världshärskaren.

Uranos och *Gaia* hade flera barn, men af fruktan för att dessa skulle beröfva honom makten, hade *Uranos* störtat ned dem i *Tartaros*, den mörka underjorden och fängslat dem där. Sedan de länge försmäktat i det djupa mörkret, kände *Gaia* medlidande med sina barn och uppmanade dem att göra uppror mot sin grymme fader.

Kronos, den yngste titanen, ställde sig i spetsen för resningen. Med en skära, som han fått af *Gaia*, sårade han sin fader, medan denne sof. *Uranos* förlorade därvid all kraft till motstånd och sjönk maktlös ned i *Tartaros*.

Men dessförinnan sade *Uranos* till *Kronos*: »Dina söner skola i sin ordning beröfva dig makten till straff för att du så svekfullt öfverfallit mig.»

Kronos kände likväl ingen fruktan, utan tog herraväldet efter sin fader.

Den nye världshärskaren förmälde sig med sin syster *Rheia*. Med henne hade han sönerna *Poseidon*, *Hades* och *Zeus* samt döttrarna *Hera*, *Demeter* och *Hestia*. Men *Kronos* ville förhindra att *Uranos*' förutsägelse skulle gå i fullbordan, och därför åt han upp sina barn, allt efter som de föddes.

Redan hade han sålunda slukat fem af dem, när den yngste, den lille *Zeus*, föddes, men honom beslöt *Rheia* att rädda. Hon rådfrågade sina föräldrar *Uranos* och *Gaia* om sättet, huru hon skulle kunna öfverlista

Kronos och Rheia.

sin grymme make. De gäfvu henne det rådet att räcka honom en i lindor insvept sten och låta honom sluka den i tanke att det var barnet. *Zeus* skulle hon föra till ön *Kreta* och där gömma honom i en grotta.

Rheia följde rådet och räckte en sten åt Kronos, som girigt slukade densamma utan att märka bedrägeriet.

Zeus fördes till Kreta, där han uppfostrades af nymfer och där Rheia ofta besökte sin son. För att Kronos ej skulle höra, när den lille grät, befallde hon sina prästinnor att med sånger och vapenskrammel öfverrösta honom, och på detta sätt lyckades hon äfven att dölja Zeus. När han blifvit vuxen, intalade hon honom att störta Kronos, och den djärfve Zeus tvekade icke att efterkomma sin moders uppmaning.

Först besegrade och tillfångatog han sin fader, sedan gaf han honom in ett kräkmedel, som *Metis*, Klokheten, tillredt, och härigenom blef Kronos tvungen att gifva ifrån sig de barn han slukat.

Zeus tog nu makten, men utan strid lyckades han ej uppnå sitt mål. En del titaner voro visserligen villiga att erkänna honom såsom sin herre, andra åter nekade att hylla den nye världshärskaren.

Det kom till en väldig strid, och denna utkämpades i landskapet Tessalien i norra Grekland. Zeus och hans skaror kämpade från berget *Olympos*, de upproriske titanerna åter slungade sina klippblock från berget *Othrys*. Slutligen blefvo likväl titanerna besegrade, hvarefter de till straff nedstörtades i Tartaros.

Sedan delade Zeus makten med sina båda bröder, Poseidon och Hades.

Poseidon blef hafvets behärskare, och *Hades* gjordes till herr öfver skuggornas rike eller underjorden.

Men Gaia vredgades på Zeus, som beröfvat hennes son Kronos väldet, och skickade en af sina söner, det hundrahöfdade vidundret *Tyfoeus*, för att störta honom i fördärfvet.

Nu uppstod en strid, som skakade både himmel och jord i deras grundvalar. Zeus slungade oupphörligt sina blixtar mot odjuret, ända tills han slutligen lyckades besegra det.

Tyfoeus fängslades, och öfver honom hvälfdes berget *Ætna* på Sicilien. Från sitt fängelse kastar han eld och lågor mot himmelen.

Den sista strid Zeus hade att utkämpa var mot *giganterna*, Uranos' barn, som sökte storma Olympos. För att nå dit tornade de bergen *Ossa* och *Pelion* på hvarandra. Men Zeus tillika med alla andra gudar och

Zeus.

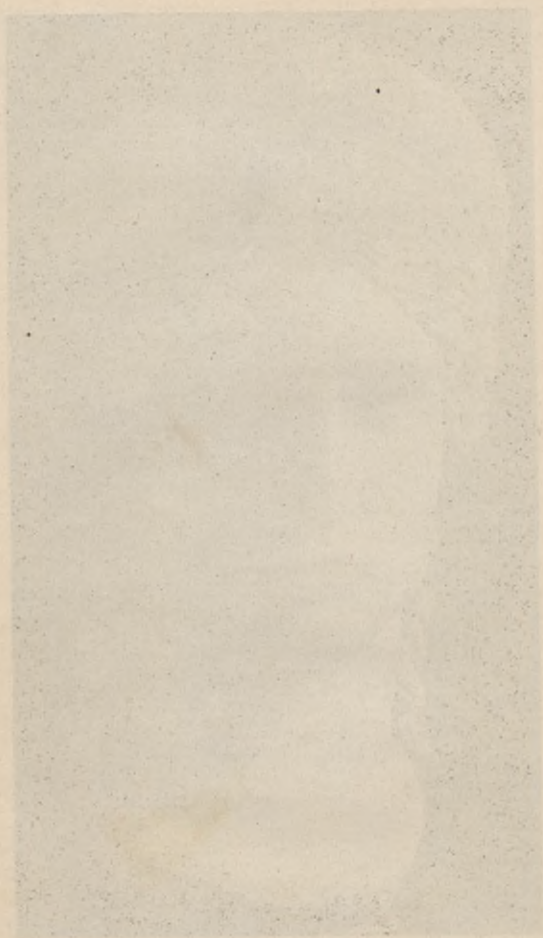
gudinnor försvarade sig så hjältemodigt, att *giganterna* besegrades, hvarefter äfven de nedstörtades i Tartaros.

Nu var Zeus' herravälde tryggadt, och inga vidare uppror störde den höge härskarens ro.

Zeus jämte de öfriga gudarna, utom Poseidon och Hades, togo sin bostad på Olympos' högsta topp, där hvar och en af dem hade sitt eget praktfulla palats, och därifrån styrde de världen.

Hera.

Zeus härskade öfver åskan och blixten, regnet och snön, och när han skakade sin *egid*, en med hundra tofsar prydd sköld, rasade storm och oväder på jorden.

Egiden spridde skräck bland människorna, och ofta fingo de andra gudarna låna den för att injaga fruktan hos de dödlige.

Zeus var staternas högste ledare, och af honom erhöilo konungarna sin myndighet; men också voro de honom räknenskap skyldiga för det sätt, hvarpå de skötte sitt ansvarsfulla kall. Om de genom våld och orättvisa missbrukade sin makt, straffades de strängt af Zeus, som ej tålde, att någon kränkte de lagar gudarna gifvit människorna. Zeus var äfven familjens högsta skyddsgud, och i hvarje hem fanns ett zeusaltare, vid hvilket husfadern offrade och bad för sin och de sinas välgång.

Zeus framställdes vanligen sittande på sin tron. Hans högra hand omslöt en knippa åskviggjar, och vid hans sida, blickande upp till honom, befann sig en örn — hans älskling inom djurvärlden. Örnen brukade därför benämnas »Zeus' fågel».

Zeus' gemål och syster, den stolta *Hera*, delade makten med sin make. Hon var till sitt lynne själfständig och trotsig och retade därigenom ofta sin gemål, så att häftiga strider uppstodo mellan dem.

Hon var särskildt äktenskapets beskyddarinna och höll strängt på den äktenskapliga troheten.

Hera framställdes såsom en majestätisk, högrest kvinna med sköna, allvarliga drag, klädd i en veckrik, fotsid dräkt och bärande på hufvudet ett diadem.

Åt denna gudinna var påfågeln helgad.

Näst Zeus var hans dotter *Pallas Athene* den förnämsta gudomligheten. Hon föddes på ett underbart sätt. Zeus var rädd, att hans första gemål, *Metis*, kunde få en son, som blefve klokare än sin fader, och för den skull åt han upp henne. Men knappt var detta gjordt, förrän *Pallas Athene*, iförd full rustning och med upplyft lans, sprang fram ur sin faders hufvud.

Hon uppstämde genast en jublande stridssång. Hela naturen var i våldsamt uppror, jordbävningar skakade marken, och hafvet svallade öfver sina bräddar, när stridens gudinna kom till världen.

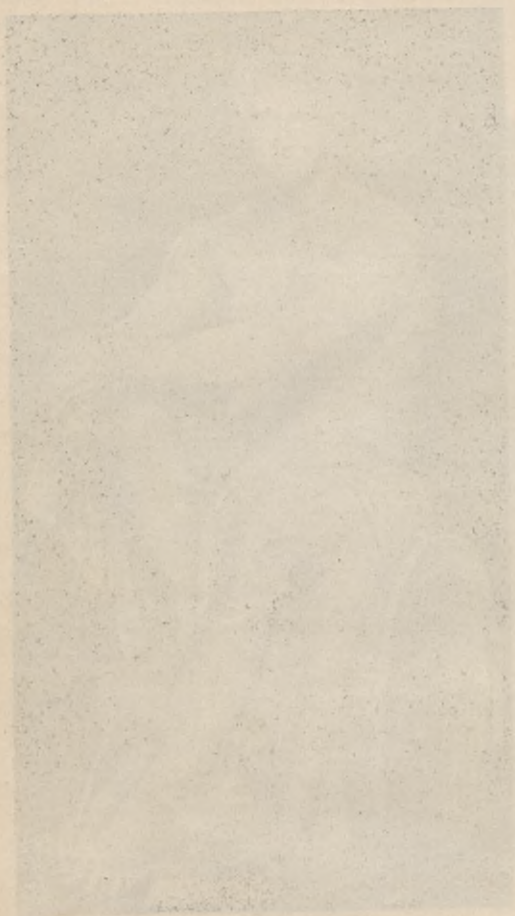

Pallas Athene.

Men Pallas Athene var ej endast stridsgudinna, utan äfven vetenskapernas och de sköna konsternas beskyd-

Ares.

darinna, på samma gång som hon öfverhufvud taget vårdade sig om alla fredliga värf.

De redskap människorna behöfde, voro en gåfva af henne; särskildt nämnas bland dem räfsan och plogen, och hon lärde jordens barn äfven att bygga skepp och sömma segel.

Också i väfkonsten undervisade hon människorna. Men hon tålde ej, att de skrytsamt förhäfde sig öfver sina färdigheter, ty då straffade hon dem strängt.

En gång hade gudinnan lärt den unga *Arachne*, dotter till en purpurfärgare i Frygien, att väfva. Flickan blef snart mycket skicklig, ja, så skicklig, att nymferna i trakten kommo för att beundra hennes arbete. Stolt öfver deras beröm, utmanade hon själfva Pallas Athene till en täflan för att utröna hvilkendera af dem vore längst kommen i väfkonsten. Gudinnan sökte förmå henne att afstå härifrån; men all öfvertalning var förspilld möda. Då blef Pallas Athene så förbittrad öfver flickans förmätenhet, att hon slog till henne i hufvudet med en väfskyttel.

Den stackars *Arachne* kunde ej lida denna skymf, utan hängde sig af förtviflan. Då ångrade Pallas Athene sin häftighet och förvandlade *Arachne* till en spindel, och sedan dess väfver spindeln sina konstrika, beundransvärda nät.

Pallas Athene framställdes såsom en ung, högrest kvinna. Hon bar på sitt hufvud en gyllene hjälm och i handen en tung lans. Hennes pansar pryddes af gorgonen *Medusa*'s hufvud. Dessutom brukade hon ofta, när hon beredde sig till strid, låna sin fader *Zeus*' sköld, den skräckingifvande egiden.

Åt Pallas Athene voro ugglan och olivträdet helgade. Den förra kallas därför *Minervas* fågel. *Minerva* var nämligen det namn romarna gåfvo åt Pallas Athene.

Med sin gemål *Hera* hade *Zeus* tvenne söner, *Hefaistos* och *Ares*, samt en dotter, den sköna ungdomsgudinnan *Hebe*.

Ares var den vilda stridens besinningslösa gud. Han kom genom sin häftighet ofta i strid med sin kloka

syster Pallas Athene, som lugnt eftersinnande länkade stridens gång. Kif och strid voro hans högsta fröjd, och Zeus kunde därför ej tåla honom, ty i följd af sitt häftiga lynne uppväckte han ofta osämja till och med i själfva Olympen.

Eris, tvedräktens fruktansvärda gudinna, gick före honom, och »Fasa» och »Förskräckelse» följde hans vagn.

Ares hade ej någon gemål. Han framställdes oftast såsom en starkt byggd yngling eller man med ädla och kraftfulla, ehuru hårda drag och stundom äfven med kort, krusigt skägg.

Hefaistos var eldens och smideskonstens gud. Han beskyddade alla handverkare och särskildt smederna. På hufvudet bar han en frygisk mössa; för öfrigt var han iklädd de grekiska handverkarnes arbetsdräkt. Men vid festliga tillfällen utbyttes denna mot en praktfull klädnad liknande de öfriga gudarnas.

Hefaistos var ful och tillika lam, så att Hera skämdes öfver honom strax efter hans födelse. Hon störtade därför ned honom från Olympen. Den stackars Hefaistos föll oupphörligt i trenne dagar och trenne nätter; allt djupare och djupare sjönk han, ända till dess han nådde hafvets botten. Där blef han vänligt mottagen af gudinnan Thetis och hennes systrar, de sköna nereiderna. Hos dem stannade han i nio långa år. Under denna tid smyckade han deras boningar med de skönaste konstsmiden och sökte på allt sätt visa sig tacksam för det beskydd han åtnjöt. Men slutligen försönade sig Hera med sonens fulhet, och då återvände Hefaistos till Olympen.

Där byggde han sig ett präktigt palats af rödglänsande koppar och inrättade däruti en smedja med ej mindre än tjugu ässjor, och i denna smedja förfärdigade han en mängd konstverk både åt sig själf och åt de öfriga gudarna.

Bland dessa undersköna smiden voro Helios' solvagn, Zeus' egid och Poseidons treudd de mest berömda.

Men äfven de dödlige erhöilo understundom gåfvor af den konstförfarne Hefaistos, och det ansågs som en stor ära att äga något arbete af honom. Åt sig själf hade den lame Hefaistos tillverkat tvenne kryckor af

renaste guld. De voro gjorda i form af ett par de vackraste flickor, och kryckorna kunde både gå och tala, alldeles som om de varit lefvande. När guden behöfde stödja sig på dem, ropade han dem, och genast kommo de till sin ägare.

Hefaistos var mycket god vän med sin syster Pallas Athene och båda främjade på bästa sätt människornas fredliga utveckling.

Smideskonstens gud var förmäld med Afrodite, den skönaste af gudinnorna. Om lyckan att få äga henne hade alla gudar täflat, och det hade varit nära att de råkat i strid om hvem som skulle bli den utvalde. Då föreslog skämtets gud, att man för att få slut på striden skulle gifva *den skönaste* bland gudinnorna åt *den fulaste* bland gudar. De öfriga funno förslaget lustigt, och sålunda fick Afrodite den halte Hefaistos till gemål.

Hefaistos var ibland fredsmäklare i gudakretsen och räddade ofta sin moder Hera, när hon genom sitt trots retat Zeus. Med sitt godmodiga skämt och sin beställsamma ifver kom han de öfriga gudarna att skratta, och då visste han äfven, att friden snart skulle återvända. Stundom öfvertog han sin syster Hebes bestyr och bjöd gudarna nektar. Vid dessa tillfällen såg det ytterst löjligt ut, när den halte Hefaistos linkade omkring bland gudarna och iskänkte deras dryck.

Hebe var Zeus' och Heras dotter. Hon var ungdomens gudinna och berömdes storligen för sin fägring. Vid de olympiska festerna ifyllde hon *nektar* åt gudarna samt framsatte för dem *ambrosia*, gudaspsen.

Men en gång hände det, att Hebe snafvade och spillde ut nektar och ambrosia; sedan dess har hon till medhjälpare *Ganymedes*, son till konung *Tros*, grundläggaren af Troja. Denne utomordentligt sköne yngling, som sålunda blef gudarnas munskänk, hade på följande sätt blifvit upptagen i deras krets. En dag, när han vaktade sin faders boskapshjordar, sänkte sig plötsligt en örn ned från himmelen, grep gossen och sväfvade bort till Olympen med sitt byte. Zeus, som sett ynglingen, hade blifvit intagen af hans behagfulla väsen, och därför sände gudahärskaren sin fågel till jorden för

att hämta honom till sig. I gengäld fick konung Tros ett par hästar, som härstammade från Zeus' egna springare.

Hebe blef sedermera förmäld med Zeus' son Herakles.

Med *Leto*, den milda stjärnhimmelens gudinna, hade Zeus tvillingarna Apollo och Artemis.

Hera, som alltid vredgades på dem som vunnit hennes makes kärlek, förföljde med oförsonligt hat den stackars Leto, som irrade omkring hela jorden utan att finna någon ro. Den förbittrade Hera hade nämligen tagit ed af alla länder på jorden att ej skänka Leto en fristad. Blott den lilla flytande ön Delos hade Hera glömt att taga ed af, och till den fördes slutligen Leto af Ödet. I samma stund som gudinnan satte sin fot på stranden, lät Poseidon fyra väldiga pelare skjuta upp från hafsbotten, och vid dessa fastgjorde han ön. Sedan dess har Delos varit stillastående liksom alla öfriga öar. Där fann nu den olyckliga en fristad, och där föddes de båda mäktiga gudabarnen Apollo och Artemis.

Apollo var Zeus' älsklingsson. Han var renhetens och ljusets sinnebild, på samma gång som han var skaldekonstens, musikens och siarekonstens gud. Genom honom förkunnade ofta Zeus sin vilja för människorna, och det var äfven han som skänkte de dödlige siareförmåga, så att de kunde blicka in i framtiden.

Det hände understundom att Apollo själf invigde någon, som han särskildt gynnade, i denna hemlighetsfulla konst. Bland dem af honom sålunda utmärkta var *Kassandra*, dotter till konung *Priamos* i Troja. Apollo älskade den sköna konungadottern, men hon besvarade ej hans kärlek. *Kassandra* önskade likväl att kunna blicka in i framtiden, och därför lofvade hon att bli Apollos maka, om guden blott ville skänka henne siareförmåga. Men när hon väl erhållit denna gåfva, nekade hon att uppfylla sitt löfte. Då blef Apollo vred och sade: »Den siaregåfva, som jag en gång skänkte dig, kan jag ej återtaga, men så mycket kan jag för ringa dess värde, att människor aldrig skola tro dina förutsägelser. Detta skall vara ditt straff.»

Den olyckliga *Kassandra* fick äfven till sin sorg se, att gudens ord gingo i fullbordan.

Det var likväl ej alltid som *Apollo* visade sig, såsom en välvillig gud mot människorna, ty om de på något sätt förtörnat honom, hemsökte han dem ofta med sjukdomar och död. *Apollo* sköt då mot dem sina dödsbringande pilar, och dessa injagade hos alla fruktan för hans vrede.

Äfven var han musernas sånganförare och kallades då »*Musagetes*», det vill säga musernas korförare.

Vid dessa tillfällen bar han en lång, veckrik dräkt, hans lockiga hufvud pryddes af en lagerkrans, och i handen höll han sin lyra. Annars afbildades han med en kort, fladdrande mantel och bärande sitt pilkoger på axeln.

Artemis, hans tvillingsyster, jaktens gudinna, hade ett hårdt och grymt sinnelag. Hon var äfven de unga flickornas beskyddarinna och vakade noga öfver de goda sederna. Strängt straffade hon dem som med eller mot sin vilja bröto mot kyskhetens bud, ty i detta fall var hon obevlig. Hon var tillika månens gudinna.

När *Artemis* var helt ung, bad hon en gång sin fader *Zeus* att aldrig förmäla henne med någon, utan i stället låta henne utvälja en skara nymfer för att tillsammans med dessa sina leksystrar jaga i skogarna.

Zeus beviljade hennes bön, och *Artemis* skyndade att utse sina följeslagarinnor.

Sedan fångade hon fyra ståtliga hjortar med gylene horn, och dessa spände hon för sin vagn, när hon drog ut på jakt.

Af skogs- och herdeguden *Pan* fick hon de yppersta hundar, som drefvo upp villebrådet åt henne, och jakten blef nu hennes enda nöje.

En grekisk yngling, *Aktaion*, öfverraskade henne en gång i badet. Han och hans unga vänner jagade i skogen, och *Aktaion*, som blifvit trött och varm, hade skyndat till en sval grotta för att där hvila.

Grottan och lunden däromkring voro helgade åt *Artemis*. I lunden fanns en källa, och i denna brukade gudinnan ofta bada.

Kort innan Aktaion kom, hade Artemis och hennes nymfer anländt till lunden, och gudinnan höll just på att nedstiga i badet. Den förfärade Aktaion ville genast osedd draga sig tillbaka, men en af nymferna varnade honom och gaf till ett rop af förskräckelse.

Artemis blickade upp, och så fort hon fick se ynglingen, tog hon vredgad några droppar vatten ur källan och stänkte dem på honom sägande: »Berätta nu, om du kan, att du skådat Artemis i badet!»

Så snart vattendropparna berört ynglingen, förvandlades han genast till en hjort, och i denna gestalt sprang han bort från stället, det fortaste han förmådde. Vid en liten skogskälla stannade han för att dricka, och då fick han till sin utsägliga fasa se, huru gudinnan straffat honom.

Aktaion stod försjunken i sorgsna tankar; men plötsligt uppfångade hans öra ursinniga hundskall, och han ville nu fly. Men hans egna jakthundar störtade i det samma emot honom, och inom kort hade de slitit sin forne herre i stycken.

Strax därefter framkommo Aktaions jaktkamrater, men i det villebråd, som hundarna nyss dödat, kunde de icke igenkänna sin vän.

Artemis framställdes vanligen som en kraftig ungdomö med kort, uppskörtad klädnad, pilkoger på axeln och en hind vid sin sida. — På hufvudet hade hon ett halfmånformigt diadem till tecken af att hon äfven var månens gudinna, ehuru månggudinnan egentligen var en särskild gudomlighet, som kallades Selene.

Afrodite, en dotter till Zeus, var skönhetsens och kärlekens gudinna. Hon uppsteg bländande skön ur hafvets hvita skum. Så snart hon satt sin fot på Cyperns strand, spirade blommor upp i hennes spår, och när hon kom till Olympen, blefvo själfva de odödliga gudarna hänförda af hennes oemotståndliga skönhet. Kring midjan bar hon behagens gördel, och den tjuvningskraft, som utströmmade från denna, kunde hvarken gudar eller människor motstå. Hennes lockar pryddes af en krans violblommor, och den milda dufvan var gudinnans älsklingsfågel. Bildhuggare framställa oftast

Afrodite med ett äpple i handen, emedan hon i en skönhetstävling med Hera och Pallas Athene vunnit priset: Eris' gyllene äpple.

Afrodite åtföljdes nästan alltid af *Eros*, den lilla skälmska kärleksguden, som sårar människorna med sina pilar och tvingar dem att dyrka hans moder, den sköna kärleksgudinnan.

Afrodite, förmäld med den fula Hefaiostos, älskade ej sin make, utan skänkte sin kärlek åt Ares, krigets ståtliga gud, och Eros var deras son.

Den lille Eros framställdes nästan alltid som en spädemmad gosse med vingar på skuldrorna. I handen bar han sin båge och sina pilar.

Hymen, Zeus' son, följde troget Afrodite och Eros. Han var bröllophögtidligheternas gud, och vid alla därmed sammanhängande fester sjöngos hymner till hans ära. I handen bar han en flammande fackla, bröllopfacklan, och äfven de som deltog i de festliga brölloptågen, buro dylika facklor.

Hestia, Zeus' syster, var den husliga härdens beskyddarinna. Hon var människornas goda skyddsande, och i hvarje hem hade hon sitt eget altare.

Hon framställdes som en allvarlig och skön kvinna i fotsid dräkt.

Demeter, äfven hon en syster till Zeus, var växtlighetens gudinna. Det var hon, som skänkte jorden rika skördar. På sitt hufvud bar hon ofta en krans af gyllene ax, och ibland hade hon en sädeskärfve bredvid sig.

Persefone, Demeters dotter, var Hades' gemål och härskarinna i underjorden.

Hekate var trolldomens hemlighetsfulla gudinna och vistades i underjorden. Hon var i besittning af en stor och underbar makt, och när de dödlige ville begagna sig af trolldom, anropade de henne om hjälp. Hon afbildades oftast som en af trenne sammanvuxna gestalter bestående person.

Iris, gudarnas snabba budbärrinna, var regnbågens gudinna. Den väg hon tog på himlahvalfvet, betecknades af regnbågen, som därför så ofta visade sig. Hon

Demeter och Persefone.

var dessutom särskildt Heras tjänarinna och utträttade med blixstens snabbhet sin höga härskarinnas befallningar.

Iris framställdes ofta med en fladdrande, mångskiftande slöja, som skulle beteckna den skimrande regnbågen.

Helios var solens gud. I sin gyllene vagn for han hvarje dag öfver himlahalvvet och skänkte jorden ljus och värme.

Fosforos, ljusbringaren, bebådade Eos' ankomst.

Eos, morgonrodnadens gudinna, var syster till *Helios* och *Selene*. Hon var strålände skön, och blott hon visade sig, spred sig ett rosenskimmer öfver haf och land. Tidigt om morgonen lämnade hon sin bädd, insvepte sig i en glänsande, saffranfärgad mantel och spände själf sina ystra fålar för vagnen. Därefter körde hon sitt spann fram på himlahalvvet och strödde glödande rosor på vägen för solguden, som i sin strålände vagn följde tätt efter henne. Om aftonen återvände hon till sitt palats för att där njuta en kort hvila under nattens tysta timmar.

Vindarna voro Eos' söner. Den kalla nordan hette *Boreas*. Han brusade fram öfver jorden med hvinande fart, och hans fläktar voro isande kalla.

Zefyros, den milda, smekande västanvinden, var vårens älskliga budbärare, i hvars spår blommor och gräs uppspirade. Den glödande sunnanvinden och den regndigra östan voro likaledes Eos' söner.

Alla fyra vindarna vistades hos *Aiolos*, vindarnas herre, som höll dem inneslutna i en grotta. När han ville, att vindarna skulle brusa fram öfver jorden, lössläppte han dem.

Selene, månens sköna gudinna, upplyste natten med sitt milda ljus. På sitt hufvud bar hon ett hvitglänsande diadem, och hennes armar skimrade som nyfallen snö. Om aftonen uppsteg hon ur Okeanos' böljor och for öfver himlahalvvet i en af snöhvita hästar dragen vagn. Men ofta dyrkades äfven *Artemis* såsom månggudinna.

Hermes var son till *Zeus* och den skimrande regnmolnsgudinnan *Maja*. Den lille guden föddes i en sval grotta i Arkadien, och strax efter sin födelse visade han sig såsom en mäktig gud.

Ännu blott fyra timmar gammal, smög han sig upp från sin bädd och ut ur grottan. Strax därutanför fann han i gräset en sköldpadda. Denna dödade han och förfärdigade af skalet den första lyran. Därpå gömde han skatten i sin lilla bädd.

Sedan skyndade Hermes i den stilla natten bort till Makedonien, där hans broder Apollos hjordar gingo på bete. Hastigt bemäktigade han sig femtio af de vackraste oxarna, och dessa dref han hem till sin grotta. Vid framkomsten slaktade han tvenne af dem, anställde ett offer till sin fader Zeus' ära och åt sedan upp resten af de slaktade och stekta oxarna.

Under tiden hade Apollo märkt stölden och äfven fått spaning på tjufven. Men när Apollo kom till grottan, låg den lille Hermes, insvept i sina linnekläder, i sin bädd och såg så oskyldig och menlös ut som möjligt. När brodern frågade efter sina oxar, svarade Hermes helt fräckt, att han icke sett dem och ännu mindre tagit dem. Slutligen blef Apollo ond, fattade tag i den lille guden och ville föra honom till Olympen, på det att Zeus måtte slita deras tvist. Men då började Hermes ropa: »Släpp mig, släpp mig, så skall jag följa dig godvilligt!» Därpå svepte han in sig i sina lindekläder för att se riktigt oskyldig ut och följde Apollo till Olympen.

När denne inför sin fader anklagade Hermes för stöld, lät Zeus genast sammankalla de öfriga gudarna. Apollo upprepade nu sin angivelse.

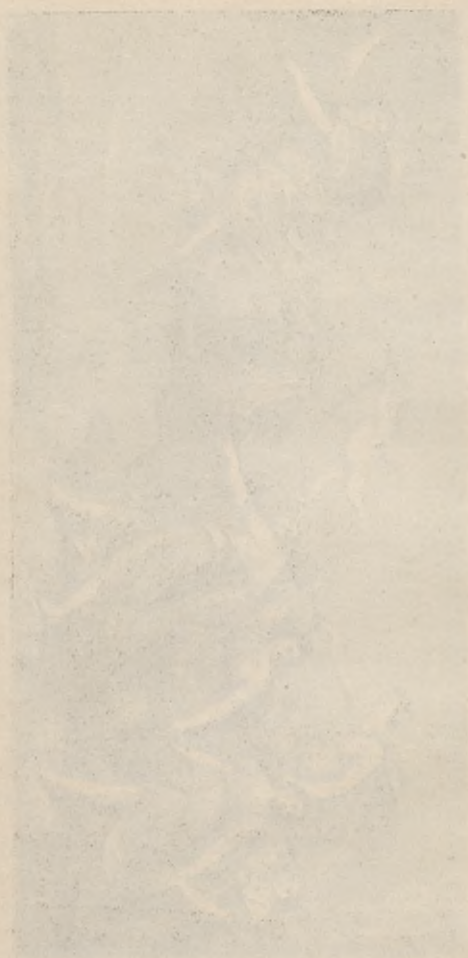
Så snart han slutat tala, svarade den lille Hermes: »Jag måste skratta åt min store broder, som tror, att jag redan är så stark, att jag kan röfva bort hans hjordar. Jag har hela natten legat sofvande i min lilla bädd och ej varit med min fot utanför grottan. — Med hvilka vittnen vill nu den hårde och orättvise Apollo bevisa min skuld?»

Men den allvetande Zeus genomskådade den lilles list och svarade skrattande: »Gå genast med Apollo och visa honom, hvar du gömt hans oxar!»

Nu vågade Hermes ej längre förneka stölden, utan förde Apollo till grottan och visade honom oxarna samt

Eos.

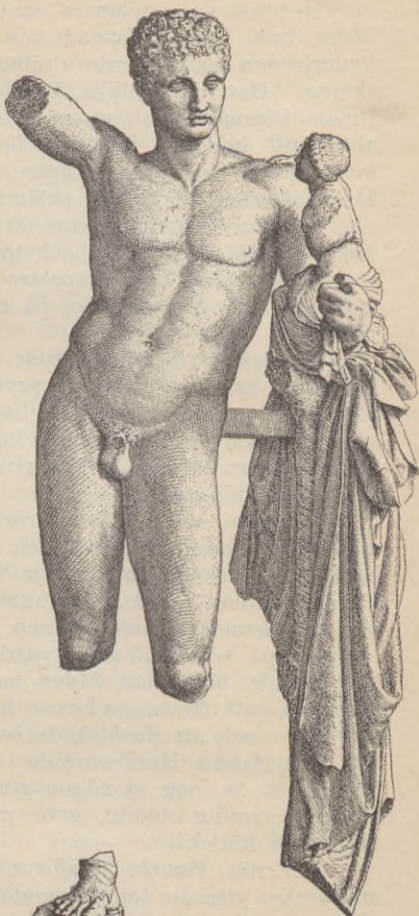

hudarna efter de slaktade djuren. Apollo kunde ej nog förundra sig öfver den lille gudaättlingens ovanliga styrka.

För att hindra Hermes från att å nyo begå något ofog band Apollo ihop hans händer med bast; men bojorna föllo genast af honom och slingrade sig kring oxarnas fötter, så att djuren ej kunde röra sig ur stället.

Hermes ville blidka Apollo, sprang in efter sin lyra och spelade så hänförande, att Apollo blef högeligen förtjust och lofvade att förlåta honom stölden och att gifva honom sin staf, blott han i utbyte erhöle den härliga lyran.

Härpå ingick Hermes. Apollo erhöle af honom den nyuppfunna lyran, och Hermes fick i utbyte en gyllene staf, med hvilken han sedan utdelade lyckans häfvor bland människorna. Därefter svuro de både bröderna en dyr ed att alltid vara vänner, och denna ed höllo de troget.

Hermes.

Hermes var gudarnas snabbe budbärare. Det var äfven han, som ledsagade de dödas skuggor ned till underjorden samt förde drömgudarna upp till människorna. Han var tillika handelns och sjöfartens gud. Innan köpmännen företogo något af vikt, offrade de alltid till honom. List och förslagenhet voro Hermes' mest utmärkande egenskaper. Därför anropades han äfven af alla tjuftar och skälmar om bistånd.

Emedan Hermes ansågs särskildt beskydda handeln, uppsattes på alla gator och torg s. k. hermer. Dessa voro enkla sten- eller träpelare med ett eller flera hufvud, och de tjänstgjorde på samma gång såsom vägvisare.

Hermes framställdes som en vacker yngling. På hufvudet bar han en vingbeprydd hatt och på fötterna bevingade sandaler. I ena handen höll han sin staf, kring hvilken tvenne ormar slingrade sig och hvars öfre ända kröntes af små vingar; i andra handen höll han ofta en penningpung.

Dionysos, son till Zeus, var vinets eldige gud. Hans moder var *Semele*, *Kadmos'* och *Harmonias* sköna dotter. Hera var mycket förbittrad på Semele, som vunnit Zeus' kärlek, och hon beslöt att hämnas. Gudinnan förvandlade sig till Semeles gamla amma och kom under denna skepnad på besök till den hatade medtäflerskan.

Semele blef glad öfver besöket och omtalade för gumman, att Zeus, gudarnas konung, brukade komma till henne och att de älskade hvarandra.

Den falska Hera svarade: »Akta dig, du lättrogna barn; det är nog ej någon gud, som älskar dig, utan blott en vanlig dödlig, som genom denna list velat vinna din kärlek!»

Och när Semele visade sig otillgänglig för denna misstanke, yttrade den förmenta amman: »Du kan själf öfvertyga dig, huruvida jag talat sanning. Bed den älskade, nästa gång han besöker dig, att visa sig i sin gudomliga gestalt, och du skall få se, att han ej *kan* göra det!»

Därpå tog den främmande afsked. Men sedan hon gått, kunde Semele ej låta bli att grubbla öfver hvad

gumman sagt, och när Zeus nästa gång besökte henne, var hon dyster och tankfull. Slutligen bad hon inställsamt, att Zeus skulle bevilja henne den bön hon ämnade framställa. Genast lofvade gudakonungen med en dyr ed att uppfylla alla hennes önsknigar. Semele bad då i barnsligt oförstånd, att Zeus måtte visa sig för henne i hela sitt gudomliga majestät.

Men att se guden Zeus var för en människa det samma som döden, ty blott de höga gudarna kunde skåda åskans och blixstens herre utan att förgås. Det var just därför Zeus visade sig för de dödliga i mänsklig gestalt, någon gång äfven under andra skepnader. Så snart han nu förnummit Semeles bön, blef han förfärad öfver sitt löfte och bad den älskade på det bevekligaste att återtaga sin begäran. Men Semele blef blott ännu ifrigare, och Zeus kunde ej bryta den ed han svurit. Då afkastade guden sin mänskliga gestalt. Det brusade i luften, åskan dånade, och omgifven af flammande blixtar stod Zeus framför den förfärade Semele, som brändes till döds af gudens blixtar. Men Zeus hade räddat den lille Dionysos, som på hans befallning fördes till Indien för att uppfostas hos därvarande nymfer. Till lärare och vårdare erhöi det lilla gudabarnet den gamle faunen *Silenos*, och denne blef sedan Dionysos' oskiljaktige följeslagare.

En gång under sin barndoms glada dagar skulle Dionysos besöka ön Naxos. På vägen dit blef han trött och satte sig på en sten för att hvila en stund. Medan han satt där, spirade en liten slingerväxt upp ur jorden. Dionysos tyckte, att växten var så vacker, att han önskade taga den med sig; men som solen brände het, fruktade han, att den späda plantan skulle vissna. Då hittade han ett ihåligt fågelben och satte ned rankan däri; men den växte så fort, att den snart hade slingrat sig ut ur benet. Dionysos fann då ett lejonben, som var vida större, och i detta satte han ned både växten och fågelbenet. Det dröjde likväl ej länge, förrän äfven lejonbenet blef för litet. Nu fann Dionysos ett långt åsneben, i hvilket han nedsatte rankan. På detta sätt lyckades han slutligen föra plantan till

Naxos. Vid framkomsten sökte han lösgöra rötterna för att sedan plantera växten, men rottrådarna hade slingrat sig så fast kring benen, att han måste sätta ned alltsammans i jorden. Växten spirade hastigt upp och bar inom kort de präktigaste drufvor — ty den lilla slingerväxten var den härliga vinrankan — och af drufvorna pressade guden sedan det första vinet.

Men se hvilket under! När människorna drucko litet af vinet, blefvo de lätta och glada såsom fåglar; då de drucko mera däraf, blefvo de starka och modiga som lejon; men när de drucko för mycket, blefvo de dumma och tröga som åsnor.

Dionysos.

Sedan drog Dionysos ut i världen för att lära människorna att odla vinrankan. Han åtföljdes af en jublande skara mainader, satyrer och andra gudomligheter. Öfverallt där det glada taget drog fram, måste människorna ägna Dionysos gudomlig dyrkan.

Dionysos framställdes såsom en skön och vek yngling, hvars hufvud pryddes af en krans flätad af rankor med löf och drufvor. Ibland fram-

ställdes han omgifven af lejon, tigrar och leoparder. De senare ansågos särskildt såsom helgade åt honom.

Pan var son till *Hermes* och en nymf. Vid hans födelse blefvo alla förfärade, ty den lille var afskyvärdt ful; han hade nämligen bockhorn och bockfötter. Hela ansiktet var dessutom hårbeväxt. Men *Hermes* tog honom det oakadt med sig upp till *Olympen* och visade honom för *Zeus* och de öfriga gudarna. Gossen, som erhållit namnet *Pan*, blef af hela gudaskaran mycket omtyckt för sitt muntra, hurtiga sinne. Mest af alla fann dock *Dionysos* nöje i att se hans lustiga lekar och ystra upptåg.

Pan.

Pan var herdarnas och boskapshjordarnas beskyddare; men äfven jägare, fiskare och biodlare åkallade honom. De offrade mjölk och honung till hans ära.

Han vistades helst i de dunkla skogarna. Där lekte och rasade han med nymferna och de ystra faunerna, eller också spelade han för dem på sin herdepipa, och munterheten blef då ofta stormande. Stundom hände det vid dessa tillfällen, att Pan plötsligt kastade bort pipan och själf gjorde de mest uppslupna bocksprång framför de församlade nymferna och satyrerna.

När han ej vakade öfver hjordarna, ströfvade han omkring på jakt. Det hände då, att han efter jakten lade sig till hvila i någon grotta, och ve den herde eller jägare, som störde gudens sömn! Då rusade han ut ur grottan och såg så skräckinjagande ut, att den olycklige greps af den häftigaste förfäran och flydde bort. Ännu i dag säga vi, när någon intages af en häftig, öofvervinnelig rädsla, att »han gripits af panisk förskräckelse».

Klippornas spetsar och skogarnas grottor ansågos vara Pans helgedomar, och den vackra steneken samt granen och tallen voro helgade åt honom. Bocken ansågs som hans älsklingsdjur.

Asklepios, läkekonstens gud, var son till Apollo. Han upfostrades hos den läkekunnige kentauren Chiron, och när han blifvit vuxen, botade han så många sjuka, att Hades ej vann flera invånare för sitt rike. Denne anklagade då Asklepios inför Zeus, och allhärskaren blef så förbittrad öfver läkarens djärfhed, att han slungade en blix mot honom. Asklepios' mänskliga gestalt brändes väl däraf till döds, men gudasonen uppsteg till olympen och tog plats bland de odödliga gudarna.

Människorna dyrkade honom sedan som läkekonstens gud och reste praktfulla tempel till hans ära. Asklepios afbildas ofta bärande i ena handen en staf, kring hvilken en orm slingrar sig, eller ock framställes han hållande i ena handen en orm och i den andra en skål, ur hvilken ormen äter.

Hygieia, hälsans gudinna, var dotter till Asklepios, och hennes bild stod alltid bredvid faderns i templen. Hon afbildas såsom en smärt, men kraftig ungmö. I ena handen bär äfven hon en skål, ur hvilken en orm

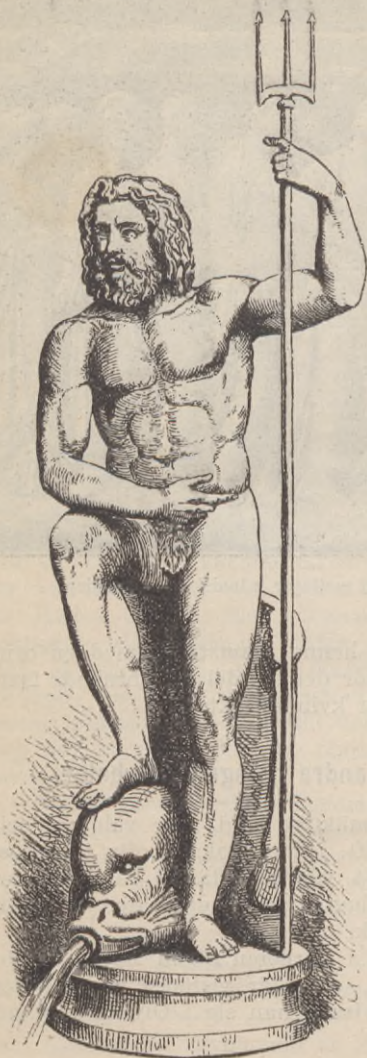
Asklepios med sin familj mottager människornas hyllning.

äter. Ibland ser man henne framställd med en orm kring midjan, i stället för den gördel, som brukade fasthålla den långa veckrika kvinnodräkten.

2. Poseidon och andra hafsgudomligheter.

Poseidon, hafvets mäktige gud, var våldsam och obändig som hafvet själf. Han skakade ofta i vredesmod sin treudd, så att vågorna därvid råkade i det vildaste uppror; men han tyglade dem åter lätt med blotta makten i sin blick.

På hafvets botten, i närheten af ön *Aiqvia*, hade han ett gyllene palats, och där vistades han för det mesta. Ganska sällan visade han sig i Olympen bland den öfriga gudaskaran.

Poseidon.

I en präktig vagn, förspänd med eldiga sjöhästar, färdades han fram genom sitt omätliga rike.

Rundt omkring honom simmade tritoner, delfiner och andra af grekernas lifliga fantasi uppfunna hafsinnebyggare. I ena handen höll den mäktige guden sin treudd, och när han stötte denna mot marken, darrade jorden i sina grundvalar. Därför kallas han ofta »jordskåkaren».

Hästen var särskildt helgad åt honom, ty det var Poseidon, som skänkt människorna detta vackra djur; också anropades Poseidon vid alla kappöpningar.

Zeus hade en gång uppmanat Poseidon och Pallas Athene att täfla om herraväldet öfver Attika. Den som skänkte landet den bästa gåfvan, skulle vinna priset.

Vid täflingen stötte Poseidon med sin treudd mot marken, och genast framsprang ur jorden den ädla hästen.

Pallas Athene åter stötte sin lans mot marken, och då uppsköt därur olivträdet. Pallas Athenes gåfva ansågs vara nyttigast, och Zeus tillerkände henne således herraväldet öfver Attika.

Människornaingo likväl behålla hafsgudens gåfva, och Poseidon var till och med så välvillig mot dem, att han lärde dem konsten att med tömmar och betsel tygla hästen. Äfven delfinen var helgad åt Poseidon, och han föredrog detta hafsdjur framför alla andra.

Poseidons maka, den blåfotade *Amfitrite*, var dotter till hafsguden Nereus. När hennes gemål friade till henne, ville hon allra först ej taga den skäggige, obändige hafsguden till make, utan flydde bort till titanen *Atlas* och bad honom om skydd.

Poseidon utskickade alla sina tjänare för att leta efter den försvunna. Slutligen upptäckte en delfin hennes gömställe och lyckades förmå henne att återvända till hemmet, hvarefter hon gaf sitt samtycke till förmälingen med Poseidon.

Amfitrite, hafvets härskarinna, delade makten med sin make. Än åkte hon tillsammans med honom på sin vagn, än satt den sköna hafsgudinnan i en jättestor mussla, som drogs af delfiner. Understundom red hon på ryggen af en delfin eller ock på en sjöhäst. Öfver hafsgudinnans hufvud brukade hennes slöja, af vinden utspänd, antaga formen af ett hvalf.

Triton, Poseidons och Amfitrites ende son, var stamfader för *tritonerna*, hafvets lustiga upptågsmakare, hvilka roade både sig själfva och andra med hvarje-handa spratt och upptåg. Vanligen summo tritonerna omkring Poseidons vagn, blåsande i stora, genomborrade snäckor, så att det gaf eko mot klipporna på stranden.

Sirenerna hörde äfven till hafvets gudomligheter. Till öfre delen af sina kroppar liknade de sköna jungfrur; men nedom midjan hade de skepnaden af fåglar med skarpa, spetsiga klor.

Med sina bedårande sånger lockade de sjöfarande till sin farliga klippö, och sedan skeppen krossats mot klipporna och den olyckliga besättningen kastats i land, söndersleto de sina offer.

Nereus, »gubben i hafvet», var, äfven han, en mäktig hafsgudomlighet. Han var fader till »den blåfotade Amfitrite och den silfverfotade Thetis». Dessutom hade han en hel skara döttrar, de så kallade *nereiderna*, som alla voro berömda för sin skönhet.

Thetis anförde alltid sina systrars lekar och danser, och det var äfven hon, som hvarje morgon öppnade bomarna, så att *Helios* kunde köra upp på himmelen.

Proteus, var Poseidons trogna tjänare och vak tade hafvets alla djur åt sin höge härskare. Han var beryktad för sin förmåga att efter behag växla gestalt. Sålunda kunde han blixtnabbt förvandla sig till lejon, drake, panter, vildsvin eller säl och sedan lika hastigt åter bli den stillsamme äldrige herden *Proteus*.

Oceanos, alla floders fader, bodde längst bort i väster vid jordens yttersta rand. Där härskade han i ostörd ro i sitt omätliga rike.

Från honom härstammade alla flodgudar. Dessa hade stora urnor, ur hvilka vattnet framforsade och sålunda bildade floderna.

Alla, såväl hafsgudar som flodgudar, ägde siareförmåga och kunde i likhet med *Proteus*, växla gestalt. Af denna sin förmåga begagnade de sig äfven ofta.

3. Hades och hans rike.

Hades, Zeus' andre broder, härskade i underjorden. Till honom kommo alla människor efter döden, och han höll dem för evigt fångna därnere. Han var dyster och allvarlig. På hufvudet bar han en krans af narcisser eller cypress, och hans präster voro kransade med cypress, hvilket träd sedan särskildt blifvit de döda ägnadt. Till hans ära offrades svarta tjurar, bockar och får.

På flera ställen i Grekland fanns nedgång till Hades' dystra rike. Rundt omkring underjorden slingrade sig floden *Styx*, hvilken man endast på Charons färja kunde öfverfara.

Charon, en gammal allvarlig gubbe med grått hår och skägg, färjade de döda öfver floden, och hans farkost var ständigt öfverfylld.

På andra sidan floden höll den trehöfdade hunden *Kerberos* vakt. Han släppte genast in alla i sin herres rike, men såg noga till att ingen fick återvända. I underjorden fingo de goda och rättfärdiga komma till *Elysions* härliga, blomsterbevuxna fält, men de brottslige förvisades till *Tartaros*.

Där måste de lida sina gärningars lön. Erinyerna, de aggande samvetskvalen, piskade dem obarmhärtigt med sina gissel af ormar.

Erinyerna, Hades' tjänarinnor, voro tre till antalet och benämndes äfven Eumenider. De voro dystra, allvarliga väsen, som, sedan de fullgjort sin plikt mot brottslingar och marterat dem nog i lifvet, försonades och därefter lämnade de olycklige i fred.

Hades' gemål, den sorgsna och sköna Persefone, var dotter till Demeter.

Vid ingången till Hades' rike bodde i ett vackert palats *Thanatos*, dödens gud, samt hans broder *Hypnos*, hvilken var sömnens. Båda voro allvarliga, undersköna ynglingar. Döden hvilade på en bädd af vallmoblommor, och Sönnen bar dylika blommor i sin hand.

Thanatos höll äfven en upp- och nedvänd fackla i sin ena hand till tecken af att han utsläckte människornas lif.

Strax intill de båda brödernas palats bodde drömgudarna, som kallades Sömnens söner. Den förnämste bland dem var *Morfeus*.

Deras boning hade tvenne portar, den ena af elffen, genom hvilken de gäckande och bedrägliga drömmarna fördes till människorna, den andra af horn, genom hvilken de betydelsefulla, sant förebådande drömmarna trädde ut i världen.

4. Moirerna (Parcerna).

Moirerna eller *parcerna* voro tre till antalet.

Klothä, den spinnande, höll sländan och tvinnade lifstråden, *Lachesis*, den allas händelser utskiftande, fördelade människornas olika lifslotter, och *Atropos*, den

obevekliga, afklippte lifstråden och lät det oundvikliga *Ödet* gå i fullbordan.

Dessa mörka, outransakliga ödesmakter voro nattens döttrar.

De bestämde människornas lifslotter, och ingen, ej ens gudarna själfva, kunde undandraga sig deras beslut.

Så snart ett människobarn blifvit födt, bestämde moirerna dess öde.

Nemesis var den rättvist straffande hämnens gudinna. Alla människor fruktade henne, ty intet var fördoldt för hennes genomträngande blickar, och de hemlighetsfullaste förbrytelser voro kända af henne.

Med aldrig svikande kraft straffade hon allt orätt, som hände och skedde här på jorden, och förr eller senare drabbades den skyldige af gudinnans aldrig utblifvande straff.

Såväl den enskilde som hela stater träffades af hennes hämnande rättvisa, när de kränkt lag och rätt; ty *Nemesis* vakade alltid öfver att det rättas och godas lagbud ej trampades under fötterna af öfvermodiga och ondskefulla människor.

5. Muserna.

Muserna voro döttrar till Zeus och *Mnemosyne* minnets gudinna. I Olympen spelade och sjöngo de vid gudarnas fester.

Minnets källa, äfvensom glömskans, hvilken kallades *Lethe*, var helgad åt muserna. Den som fick en dryck af *Lethes* vatten, glömde allt det förflutna; men den åter som drack ur Minnets källa, fick sina själskrafter förunderligt upplifvade och stärkta.

När muserna besökte jorden, vistades de företrädesvis på *Helikon*, *Parnassos* och *Pindos*, trenne namnkunniga berg i Grekland. På dessa berg upprunno källor, hvilkas vatten hade en underbar kraft, och genom att dricka däraf fingo muserna förmågan att dikta och sjunga.

På *Helikon* lågo källorna *Hippokrene* och *Aganippe* och på *Parnassos* den *Kastaliska källan*.

MUSERNA.

Muserna voro unga flickor, som buro veckrika dräkter. Hvar och en af dem idkade någon särskild konst och beskyddade dennas idkare på jorden.

De voro nio till antalet och besjöngo *det förflutna, det närvarande och det tillkommande.*

Se här deras namn: Klio, Urania, Melpomene, Thalia, Terpsichore, Polyhymnia, Kalliope, Erato och Euterpe.

Klio, historiens sånggudinna, har en till hälften öppnad bokrulle.

Urania, astronomiens sånggudinna, håller i handen eller pekar på en himmelsglob.

Melpomene, sorgspelets (tragediens) sånggudinna, bär på hufvudet en tragisk mask, i handen ofta en klubba eller ett svärd. Under fötterna *kothurner* (höga sulor som de grekiske skådespelarna använde).

Thalia, lustspelets (komediens) sånggudinna, bär en komisk

Melpomene

Urania.

Terpsichore.

Kalliope.

Polyhymnia.

Euterpe.

Erato.

Thalia.

Klio.

De nio Muserna.

mask i den ena handen och i den andra en krumstaf. Hufvudet prydes af en murgrönskrans.

Terpsichore, danskonstens beskyddarinna, spelar på en sjusträngad lyra och anslår strängarna med plectron.*

Polyhymnia, värtalighetens, musikens och särskildt den religiösa musikens, hymnens, sånggudinna, igenkännes på sitt allvarliga utseende och sin veckrika dräkt. I handen håller hon ofta en lyra.

Kalliope, hjältediktens sångmö, bär i handen en vaxtafla.

Euterpe, musikens, särskildt flöjtspelets sånggudinna, bär en flöjt i handen.

Erato, kärleksdiktens sånggudinna, bär vanligen en niosträngad cittra i ena handen.

6. Chariterna (Gracerna).

De trenne *chariterna* ledsagade Afrodite och voro hennes tjänarinnor. Äfven dessa utomordligt sköna och behagliga väsen voro Zeus' döttrar.

Chariterna skänkte människorna allt som öfverhufvud taget förljufvar lifvet, och dem förutan fanns ingen sann lefnadsglädje.

Till och med gudarna kunde ej undvara chariterna, utan dessa måste vara närvarande vid gudarnas fester, smycka Olympen och göra allt gladt och behagligt för dess odödlige invånare. En af chariterna var förmäld med Hypnos, sömnens gud.

Horerna voro de olika årstidernas beskyddarinnor och hörde till Helios' hofstat. Det var äfven de som spände hästarna för solgudens vagn.

De voro älskliga unga flickor, som smyckade sig med blommor och frukter, och hvar och en af dem frambar sin årstids alster.

* En liten pinne af elfenben eller trä.

7. Satyrerna och nymferna.

Satyrerna voro manliga skogs- och bergsandar. De voro Dionysos' ständiga följeslagare, och en af dem, den gamle *Silenos*, vårdade ömt den lille vinguden under dennes barndom.

Satyrerna framställdes med bockfötter och hade i pannan små bockhorn. De buro panter- eller lodjurskinn kastade öfver axlarna, och deras hufvud pryddes af vinlöfs- och murgrönskransar.

De glada satyrerna älskade sång, musik och dans samt vin och lefnadsglädje, och ofta hängäfvade sig åt den vildaste uppsluppenhet. Deras sång och fröjderop genljödo vidt omkring och störde skogens djupa tystnad. Satyrerna motsvarade romarnas *fauner*, men dessa framställdes vanligen ej med bockhorn och bockfötter.

Nymferna voro små späda, behagfulla jungfrur, under hvilkas särskilda skydd skogar, källor och berg stodo. De förde ett gladt och verksamt lif. Än spunnade och väfde af garnet de finaste väfnader, än sjöngo och dansade de, än åter vårdade de sig om källorna, bergen och skogarna.

Hvart och ett område hade sina särskilda nymfer.

Källornas och insjöarnas beskyddarinnor kallades *najader*.

Bergens nymfer hette *oreader* och gjorde sig mer än sina medsystrar kända för sin munterhet och sin pratsjuka.

Dryaderna åter voro trädens skyddsandar. Hvarje träd hade sin egen lilla dryad, som vårdade det; men när trädet dog ut eller höggs ned, måste äfven hon dö, najaderna och oreaderna däremot voro odödliga.

En del nymfer kallades *mainader* eller *bacchantinnor*. De åtföljde Dionysos och voro besjälade af samma vilda lefnadslust som satyrerna, i hvilkas sällskap de genomströfvade skog och mark.

Mainaderna, till hvilka äfven jordiska kvinnor slöto sig, buro kransar af vinrankor och murgröna på sina hufvud. Ystert svängde de sina thyrsosstafvar, som

likaledes voro omvirade med vinrankor och murgröna och i toppen prydda med en piniekotte.

Äfven mainaderna buro, likasom satyrerna, panterhudar kring midjan eller öfver skuldrorna.

8. Kentaurerna.

Kentaurerna framställdes såsom till hälften människor, till hälften hästar. De voro råa och obändiga och höllo till i Greklands skogstrakter. Egentligen utgjorde de en särskild folkstam, som fruktades för sin styrka och sin råhet.

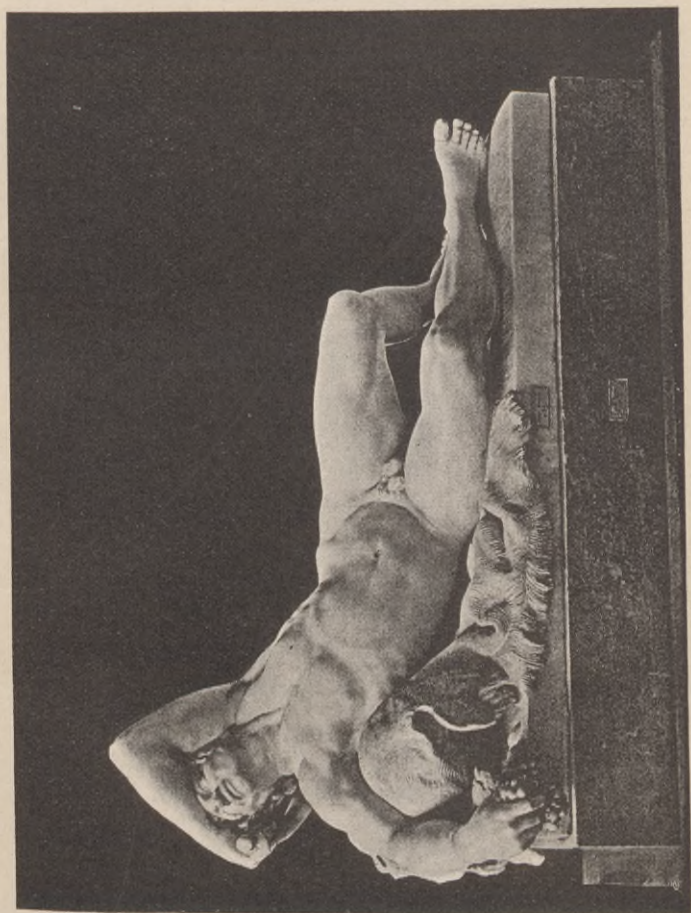
De voro särdeles ryktbara för sin skicklighet i läkekonsten och sin träffsäkerhet i bågskjutning. Främst bland alla kentaurer räknades *Chiron*, hos hvilken nästan alla Greklands yppersta hjältar uppfostrades.

Persefones bortröfvande.

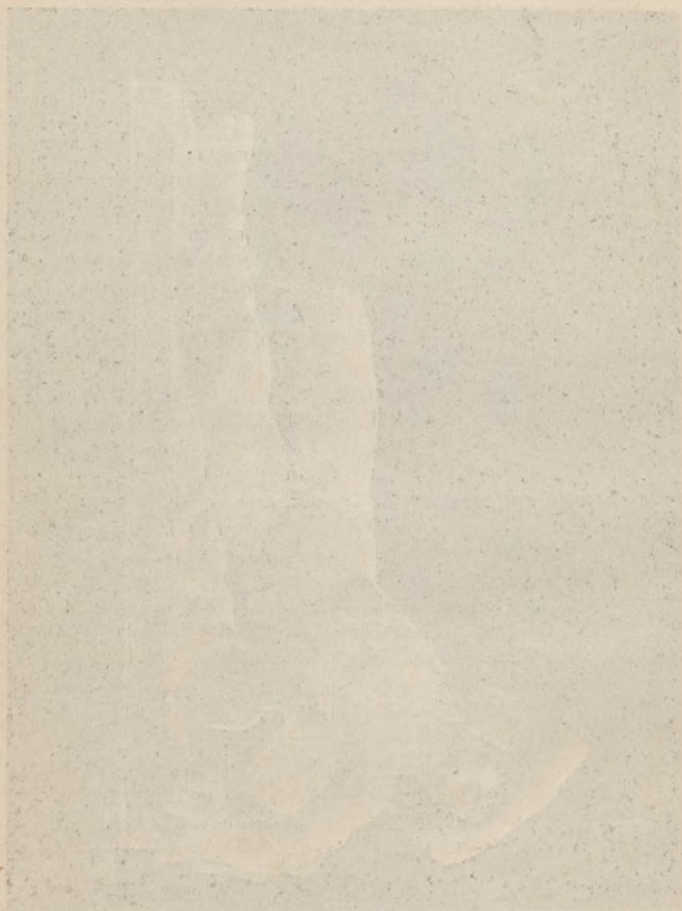
Persefone, Demeters sköna dotter, lekte och dansade en dag tillsammans med en skara nymfer på en blomsterrik äng.

Den unga flickan lämnade dock snart dansen och började plocka blommor, och utan att tänka därpå aflägsnade hon sig allt mer och mer från sina leksystrar. När hon kommit långt bort från dem, fick hon se några vackra narcisser, och dessa ville hon äfven plocka. Men då öppnade sig plötsligt jorden med ett väldigt dån, och fram ur djupet sprängde *Hades* på en gyllene vagn, dragen af kolsvarta, eldiga hästar. Med blixstens snabbhet lyfte han upp *Persefone* i vagnen, och utan att lyssna till den armas ångestrop bortförde han henne till sitt dystra, underjordiska rike.

Persefone bad på det bevekligaste att återfå sin frihet, men *Hades* ville ej lyssna till hennes böner, och hon var nära att förgås af sorg i den mörka, glädjetomma underjorden.

Faun.

När *Demeter* saknade sin så högt älskade dotter, kände hennes smärta inga gränser; förgäfvos sporde hon alla, som kommo i hennes väg, om de ej sett hennes barn. I sin förtviflan afslet hon sin ljusa fladdrande slöja och höljde sig i ett svart sorgedok. Med en brinnande fackla i handen ilade hon utan hvila nio dagar och nio nätter genom hela världen för att söka den förlorade.

Slutligen fick hon af den fjärrskådande *Helios* veta, att *Persefone* med *Zeus'* samtycke blifvit förd till underjorden af *Hades* och att gudarnas konung lofvat sin mörke broder den unga, sköna flickan till maka.

Uppfylld af den djupaste sorg och vredgad på *Zeus*, lämnade *Demeter* nu gudakretsen och drog sig tillbaka i den djupaste ensamhet.

Men då *Demeter* ej längre vårdade sig om jorden, upphörde all växtlighet: åkrarna buro inga skördar, träden stodo utan blad och frukter, och inga blommor prydde marken. Människorna hotades af undergång, ty den gräsligaste nöd härskade öfver hela jorden.

Förgäfvos sände *Zeus* *Iris* med bud på bud till den vredgade *Demeter*, bedjande henne förbarma sig öfver jorden och återvända till *Olympen*. Men *Demeter* svor en dyr ed, att hon ej skulle låta ett enda sädeskorn skjuta upp ur jorden och ej en enda frukt mogna, förrän *Zeus* återgifvit henne den så högt älskade dottern.

Den mäktige *Zeus* måste därför slutligen bekväma sig att sända *Hermes* ned till underjorden för att återföra *Persefone* till hennes moder, hvars sorg fortfarande var lika bitter. Med fröjd lyssnade *Persefone* till det glada budskapet, ty hon längtade af hela sitt hjärta efter det leende soljuset och sin älskade moder.

Under hela den tid *Persefone* vistats i underjorden hade hon nekat att intaga den ringaste föda; ty hon visste väl, att om hon där förtärde något, skulle hon för alltid vara fjättrad vid sin dystre make och nödgas stanna i hans rike. Innan de skulle skiljas, bjöd *Hades* henne en granatkärna, och utan att tänka därpå sväljde hon ned den, hvarigenom hon blef bunden vid sin gemål.

Persefone anländer till underjorden.

Zeus måste då uppträda som medlare mellan modern och maken, och man kom öfverens om, att Persefone under två tredjedelar af året skulle få vistas uppe i det klara solskenet i sin moders ljusa salar; men den öfriga tiden måste hon tillbringa i underjorden hos sin föga älskade make.

Hvarje vår, då hon lämnar hans rike, klär sig jorden i festdräkt för att välkomna den så högt saknade, och hennes moder gläder sig åt att nu få träffa sin dotter och strör blommor på hennes stig. Men om senhösten, när hon återvänder ned till Hades' mörka rike, sörjer Demeter så djupt, att jorden mister alla löf och blommor och står iförd den djupaste sorgeskud.

Prometheus.

Prometheus var den visaste af alla titaner och kunde med sin siareblick genomskåda framtiden, så att själfva Zeus fruktade honom.

För att befolka jorden skapade Prometheus af lera och vatten de första människorna, hvilka han formade efter gudarnas gestalt och åt hvilka han sedan gaf egenskaper, hämtade från djuren. Sin styrka fingo de från björnen, sin list från räfven o. s. v.; men den fria, odödliga själen fingo de af Pallas Athene, som på det ifrigaste deltog i Prometheus' skapelseverk och beskyddade människorna.

Längre fram lärde Prometheus sina skyddslingar att känna eldens bruk och undervisade dem i konsten att slöjda och smida samt vårdade sig om dem på allt sätt. Men Zeus, som ständigt låg i strid med Prometheus, såg med harm och afund, huru människorna togo den sköna jorden i besittning och huru de i frid och ogrumlad lycka framlefde sitt lif under Prometheus' visa ledning. Därför sammankallade Zeus gudarna till ett möte i *Mykene*, dit äfven Prometheus skulle komma med sina skyddslingar, och där skulle människornas såväl rättigheter som skyldigheter bestämmas; »ty,» sade Zeus, »skall jag beskydda människorna, skola de ock ägna mig gudomlig dyrkan och bringa mig offer.»

Prometheus kom också för att föra människornas talan och se till att ej Zeus pålade dem alltför tunga bördor i gengäld för det skydd gudarna ville skänka dem.

Sedan sammankomsten var slut, skulle ett gemensamt offer anställas, och vid detta kunde ej Prometheus neka sig fröjden att öfverlista Zeus, ty han hatade af hjärtat den höge världshärskaren.

När Zeus varsnade sveket, utbrast han vredgad: »Jag ser väl, att du ej ännu glömt att bedraga, du trolöse titan!» Gudarnas konung beslöt att genom eldens förlust på människorna hämnas Prometheus' brott.

Öfver allt i världen rådde därefter köld och mörker, och människorna hotades af fullkomlig undergång. Likt vilda djur sökte de skydda sig mot kölden genom att dölja sig i dystra klipphålor, och allt hvad Prometheus lärt dem, glömde de bort.

Med sorg och vrede såg denne, huru hela människosläktet, hans egen skapelse, hotades med förintelse, och han beslöt att röfva elden från Zeus och återskänka den åt människorna.

Fördenskull bemäktigade han sig en af Zeus' blixtar, och medels denna himmelska eld återuppväcktes den slocknade elden här på jorden.

Såsom genom ett trolslag återfingo människorna sitt forna mod. Glädje och fröjd återvände bland dem, och slöjder och vetenskaper började att blomstra såsom aldrig tillförene.

Men Zeus vredgades på Prometheus och beslöt att hämnas. Vål kunde han ej för andra gången taga elden från människorna; men dessa, som hittills under Prometheus' milda vård lefvat utan sorger och bekymmer äfvensom utan sjukdom och död, skulle nu få dessa olyckor sig tillsända af Zeus. Därefter skulle Prometheus grymt straffas, och om än gudarnas konung ej kunde tillintetgöra den store titanens skapelse, så skulle dock människorna för evigt vara dömda till lidande och död.

Prometheus, som förutsåg, att Zeus skulle hämnas, hade på det strängaste förbjudit sin broder *Epimetheus*, som ej var så vis och förutseende som han själf, att mottaga några gåfvor af Zeus, ty han var rädd, att denne skulle begagna sig af den omisstänksamme brodern för att skada människorna.

Detta visste Zeus och beslöt öfverlista honom. Fördenskull tillsade han sin son Hefaistos att göra en skön kvinna, som gudarna sedan smyckade på det präktigaste.

Pallas Athene kastade öfver henne en glänsande hvit dräkt, bekransade hennes hufvud med de skönaste blommor, och prydde det med ett gyllene diadem, skänkt af Hefaistos. Afrodite gaf henne ungdomens och skönhetsens alla behag, och Hermes skänkte henne talför-

måga. Hon erhöll namnet *Pandora*, den allbegåfvade, och hon var bländande skön. Zeus gaf henne en ask, och i denna voro nöd, sorger, sjukdom och död inneslutna, blott underst på bottnen låg en god gåfva: hoppet. Därefter förde gudarna Pandora ned till jorden och till-sade henne att söka upp Epimetheus och gifva honom asken.

Epimetheus glömde alla de varningar han fått af sin broder, mottog med glädje den sköna Pandora och förde henne till sitt hem. Knappt hade hon dock kommit inom Epimetheus' dörrar, förrän hon öppnade askens lock, och i samma stund strömmade alla olyckor ut öfver jorden, och människornas lycka var därmed för evigt förlorad. Men den enda goda gåfvan, hoppet, blef kvar i asken, ty Pandora tillslöt locket, innan det hann fladdra ut.

För att människorna likväl skulle kunna återeröfra sin sköflade lycka, ville Prometheus, den väldige titanen, smida dem starkhetsvapen, med hvilka de skulle segra i kampen mot gudarna. Fördenskull drog han sig tillbaka till en enslig grotta, där han i den djupaste hemlighet ville fullända sitt värf.

Zeus hade dock beslutit att fångsla Prometheus, och människorna, för hvilkas lycka han arbetade, förrådde hans vistelseort för gudarnas konung.

Zeus sände då Hefaistos att gripa den förmätne och befallde guden att fastsmida den olycklige vid en enslig klippa på Kaukasos.

Med hjälp af *Väldet* och *Styrkan* lyckades Hefaistos tillfångataga Prometheus. Denne lät med ädel stolthet fångsla sig, då han såg, att motstånd var förgäfves, och under Väldets och Styrkans hån fastsmiddes han vid klippan.

För att ännu mera öka Prometheus' kval lät Zeus en gam för hvarje dag uppäta hans lever, som under natten å nyo tillväxte. Men utan en suck, utan en klagan uthärdade Prometheus sitt straff, viss om att befrielsens dag äfven för honom en gång skulle randas.

Zeus hade nämligen lofvat, att om någon odödlig frivilligt underkastade sig att lida döden för den fångs-

lade *Prometheus*, så skulle den väldige titanen vara fri. Detta villkor ville nu den odödlige gudasonen, kentauren *Chiron*, uppfylla. Herakles hade en gång ofrivilligt sårat honom med en af sina förgiftade pilar, och han led i följd däraf de gräsligaste kval; men som Döden i vanliga fall ej kunde få något välde öfver den odödlige gudasonen, bönföll denne i sin ångest om att nu få dö för att genom sin död befria den ädle *Prometheus*. Zeus kände förbarmande både med *Chiron* och *Prometheus*, och på gudahärskares befallning dödade Herakles först den stora gamen, *Prometheus'* plågoande, sedan sprängde han titanens bojar, hvarefter *Chiron* genom Döden befriades från sina utsägliga kval.

Eros och Psyche.

Psyche var yngsta dottern till en rik och mäktig konung. Hon var så hänförande skön, att folket öfver allt i landet reste altaren till hennes ära och alldeles glömde bort, att *Afrodite* var skönhetsens gudinna.

Afrodite blef öfver denna utomordentliga hyllning högeligen förbittrad på *Psyche* och befallde sin son *Eros* att straffa den oskyldiga konungadottern genom att hos henne upptända en brinnande kärlek till den allra elakaste och fulaste bland människor.

Men då *Eros* fick se *Psyche*, intogs han själf af den häftigaste kärlek till henne, och han beslöt därvid att trotsa sin moder och taga den sköna konungadottern till gemål.

Psyche hade två äldre systrar, hvilka redan voro förmälda, men ingen ung furste vågade anhålla om den gudomliga *Psyches* hand, ty en sådan begäran skulle ha ansetts såsom förmätenhet, emedan hon af alla dyrkades, som om hon varit en gudinna.

Konungen beslöt att rörande sin dotters öde rådfråga oraklet och erhöll då till svar: »Det mäktigaste och mest fruktansvärda vidunder skall bli din dotters

make. Låt henne ikläda sig sin bröllopsdräkt och för henne till det höga berget utanför staden; där skall brudgummen hämta henne!»

Fadern blef mycket bedröfvad öfver detta svar, men vågade ej trotsa ödets vilja, utan lät smycka sin dotter och förde henne själf ut till klippan, hvarefter han lämnade henne.

Där stod nu Psyche och väntade med bäfvan på sin brudgum, det förfärliga vidundret, men i stället fattades hon af den milda *Zefyros* och fördes af honom till en blomsterrik äng, på hvars mjuka gräsmatta han sakta nedlade den sköna flickan, som snart inslumrade. När hon vaknade, befann hon sig i en härlig, skuggrik park. Ett stort och praktfullt slott reste sig framför henne, och en röst sade; »Träd in i slottet, du är härskarinna där!»

Förundrad åtlydde Psyche inbjudningen. I de lysande gemaken syntes ej en enda lefvande varelse, men alla hennes önskingar, äfven de obetydligaste, uppfylldes af små osynliga tjänsteandar, och om aftonen fördes hon af dem till en mjuk bädd, på hvilken hon med välbehag snart insomnade.

Plötsligt vaknade hon, ty hennes make stod framför henne och sade: »Älskade Psyche, du får ej söka ut-

Psyche.

forska hvem jag är, ty då måste vi skiljas, och du själf blefve prisgifven åt det djupaste elände!»

Psyche kunde ej se honom, ty han var omgifven af det ogenomträngligaste mörker; men hans röst var så ljuf, att hon hos honom anade de mest intagande egenskaper.

Nu lefde Eros och Psyche lyckliga en tid. Hennes föräldrar, som ej visste hvad som blifvit af deras yngsta, mest älskade dotter, voro emellertid alldeles förtviflade, och äfven hennes båda systrar erforo mycken oro för hennes skull. En dag hörde Psyche, huru de, stående på klippan utanför staden, bittert klagade öfver att Psyche var borta. Då greps hon af den häftigaste längtan efter dem, och så snart hennes make kom, bönföll hon på det bevekligaste om att få träffa sina systrar.

Efter lång tvekan, biföll Eros hennes bön, men han uppmanade ännu en gång sin unga maka att ej söka utforska hvem han vore, och han tillade, att hela deras lycka berodde på att hon förlitade sig på honom.

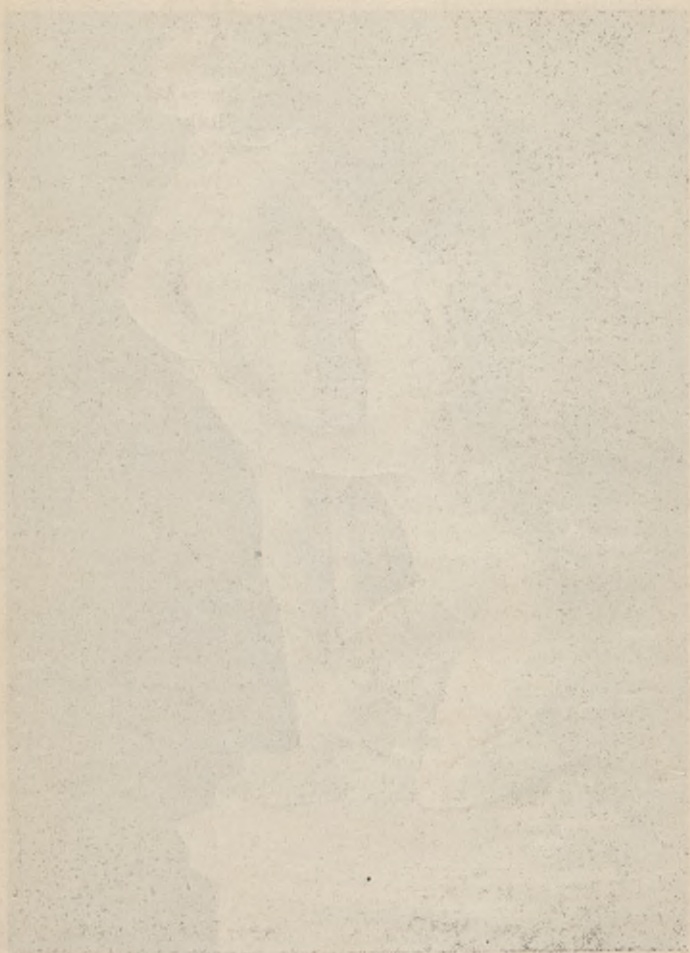
Därefter befallde Eros Zefyros att den följande dagen hämta Psyches systrar. När dessa fingo se, hvilket praktfullt hem hon hade, blefvo de afundsjuka och önskade veta hvem hennes make vore. Psyche omtalade då, att hon aldrig sett honom och att hon ej heller visste hans namn, äfvensom att han på det strängaste förbjudit henne att söka få se honom, och tillagt att det då skulle vara förbi med deras lycka.

Systrarna yttrade retsamt, att det nog ej vore någon annan än det af oraklet förbådade vidundret och att Psyche ej kunde undgå sitt hårda öde, huru angenämt hon än under en tid haft det, och de tillrådde henne att söka få veta, huru hennes hemlighetsfulle make såg ut.

Psyche blef mycket upprörd öfver hvad systrarna sagt, och när de lämnat henne, började hon oroligt grubbla öfver hvem hennes make kunde vara, och frågade sig med ängslan, huru han såg ut. Slutligen beslöt hon att utforska denna hemlighet. Fördenskull skaffade hon sig en dolk, föresättande sig att med den

Eros och Psyche.

samma mörda sin make, ifall han vore ett gräsligt vidunder, samt en lampa för att skaffa sig visshet om hans utseende. Båda dessa saker gömde hon i sitt rum.

Så snart det blifvit mörkt, kom Eros, och inom kort hade han helt lugnt inslumrat. Då smög sig Psyche upp och fattade lampan och dolken i afsikt att mörda sin make, om han verkligen vore ett vidunder af fulhet. Men huru häpen blef hon ej, när hon framför sig såg den tjusande kärleksguden!

Eros slumrade lugnt, och i sin gränslösa beundran nedsjönk Psyche på knä vid hans bädd. På golvet låg hans pilkoger, och utan att märka det sårade hon sig ofrivilligt på en af kärlekspilarna. I detsamma intogs hon af den häftigaste kärlek till sin make.

Psyche, som glömde, att hon i sin hand bar en brinnande lampa, lät af våda en droppe het olja falla på gudens axel, och genast vaknade han af smärtan. När han upptäckte sin makas misstroende och opålitlighet, intogs han af den häftigaste vrede och störtade upp.

Utom sig af sorg och ångest, fattade Psyche tag i hans ena fot och sökte hålla honom kvar, men han höjde sig upp i luften och sväfvade bort. Psyche släpades med, men förmådde ej hålla sig fast, utan föll ned till jorden. Då hörde hon Eros säga: »Det är du ensam som är skuld till bådas vår olycka; din nyfikenhet har störtat oss i fördärfvet, och du vet ej, att min moder, den gudomliga Afrodite, förföljer dig med oförsönligt hat. Blott genom min kärlek har du hittills undgått hennes vrede. Nu kan jag ej längre skydda dig, och vår lycka är förbi!» Därefter forsvann Eros.

Psyche blef alldeles förtviflad af sorg och störtade sig i en djup flod för att göra ett slut på sina sorger, men af milda vindar fördes hon i land på andra stranden. Där träffade hon skogsguden *Pan*, och han bad henne, att hon ej så hopplöst skulle öfverlämna sig åt sin bittra sorg, utan söka glömma det förflutna; men Psyche svarade, att hela hennes sträfvan ginge ut på att återfinna den älskade och nu visa sig värdigare hans kärlek.

Medan Psyche irrade omkring på jorden för att söka sin förlorade make, hade Eros uppe i Olympen svårt insjuknat af sorg.

Afrodite, som, efter att ha varit på Cypern för att bada och roa sig, nu återvände till sitt palats, blef mycket förbittrad, när hon fick veta orsaken till Eros' sjukdom, och hennes hat till den arma Psyche blef härigenom ännu mera glödande än förut. Hon skyndade till Eros, förebrådde honom häftigt, att han svikit hennes förtroende, och sade: »Jag svär att dyrt hämnas på Psyche!»

Denna hade förgäfves öfverallt på jorden sökt Eros, och i sin ångest beslöt hon att begifva sig till hans moders palats, kasta sig för gudinnans fötter och bedja, att den älskade måtte återksänkas henne.

Men när Psyche kom till Afrodites palats, fattade en slafvinna tag i henne och släpade henne inför sin härskarinna. Till svar på hennes ödmjuka böner om att återfå Eros hånskrattade Afrodite och befallde sina båda tjänarinnor *Längtan* och *Trånad* att föra ut Psyche för att plåga henne.

När Eros fick kunskap om att hans maka vågat för hans skull närma sig Afrodite, blef kärleksguden djupt rörd öfver hennes mod, och han beslöt nu att skydda den älskade mot moderns förföljelse.

Afrodite hoppades kunna bringa Psyche i olycka genom att ålägga henne flere ytterligt svåra arbeten, och utan Eros' hjälp hade hon ej heller kunnat utföra dem.

Först visade gudinnan den bedröfvade Psyche en mängd olika frön och befallde henne att åtskilja dessa, men arbetet skulle nödvändigt vara färdigt före solnedgången.

Psyche blef aldeles tröstlös öfver det svåra arbetet, men Eros skickade små myror för att hjälpa henne, och innan solen gått ned, voro de olika fröslagen skilda.

En annan gång befallde Afrodite henne att afklippa den gyllene ullen på en mängd får, som gingo på bete i en stor skog.

Psyche begaf sig genast åstad för att fullgöra gudinnans befallning; men när hon fick se de stora och ondsinta fåren, blef hon så förfärad, att hon rusade ned till en flod för att dränka sig.

Men då hviskade vassen till henne: »Psyche, du bör ej närma dig fåren, så länge solen är uppe; hettan gör dem ursinniga, och deras bett äro giftiga; men när aftonen kommer med sin ljufva svalka, skola fåren begifva sig hem till stallen, och då skall du gömma dig bakom törnbuskarna och taga vara på den gyllene ull, som fastnar på taggarna, när djuren tränga igenom snåret.»

Psyche följde rådet och hemförde lyckligt ullen till Afrodite.

Strax därefter utsändes hon ånyo af den förbittade Afrodite. Denna gång skulle Psyche hämta en bägare vatten från en alldeles otillgänglig källa. Öfverst på en skyhög klippa befann sig nämligen en nästan bottenlös brunn, och allra längst ned i denna brunns omätliga djup framkvälde källådern.

När Psyche kom upp på berget, blef hon så förskräckt för ett par väldiga drakar, som vaktade källan, att hon, hellre än att gå fram till kanten af brunnen, ämnade förkorta sitt lif. Zeus såg hennes ångest och befallde sin örn att hämta vattnet, hvarefter Psyche genast med den fyllda bägaren återvände till Afrodite.

Knappt hade Psyche hunnit öfverlämna bägaren till gudinnan, förrän Afrodite ånyo skickade bort henne.

Denna gång fick Psyche befallning att nedstiga till Hades' rike för att hos Persefone hämta en ask skönhetssalfva åt Afrodite.

Psyche bäfvade vid tanken på att begifva sig till underjorden och ämnade i sin förtvifan och ångest störta sig ned från ett högt torn. Men då hörde hon en röst säga: »Tag två honungskakor, en i vardera handen! Dessa får du på inga villkor släppa, ty dem skall du, när du hunnit fram till dödsrikets port, gifva åt Kerberos, den förfärliga hund, som vaktar ingången. Lagg vidare tvenne kopparmynt i munnen och låt Charon själf taga dem, när han efter att ha färjat dig öfver Styx begär sin lön.

En gubbes skugga skall enträget tigga dig om plats i båten, men du får ej lyssna till den gamles bön. Vid stranden af Styx sitta tvenne väfverskor, som skola bedja dig om hjälp, men du bör ej heller höra på dem. Och du måste äfven komma noga ihåg, att du där nere icke får sofva; ej heller må du äta något af hvad Persefone bjuder dig, ty om du det gör, måste du för evigt stanna hos henne.

Lägg äfven på minnet, att du ej får öppna locket af den ask, som Persefone kommer att gifva dig.»

Psyche följde noga dessa välvilliga råd och hann utan hinder fram till Hades' palats. Vid sin ankomst dit blef hon väl mottagen af Persefone, som jämte sin make höll på att intaga en präktig måltid. Gudinnan bjöd vänligt Psyche att deltaga däruti, men den senare tackade afböjande och satte sig i stället ned vid Persefones fötter, nöjd med att förtära ett stycke bröd, hvilket hon medfört som reskost.

Efter måltidens slut fyllde Persefone Afrodites ask med den begärda skönhetssalfvan, och sedan Psyche tackat för gåfvan, begaf hon sig genast på återväg med asken.

Nu var detta svåra värf till största delen utfördt, och Psyche hade nästan lyckligt och väl hunnit upp ur underjorden, när hon ånyo till sin egen olycka lät nyfikenheten taga öfverhand och öppnade asklocket. Men knappt var detta gjordt, förrän hon störtade till marken, ty en bedöfvande giftig ånga hade strömmat ut ur asken.

Nu skulle Psyche utan tvifvel varit förlorad, om ej Eros själf skyndat till hennes hjälp och återkallat henne till lifvet. Därpå uppmanade han henne att genast begifva sig till Afrodite och lämna gudinnan den dyrbara asken.

Själf ilade han under tiden till Zeus, kastade sig på knä för honom och bönföll på det bevekligaste om att bli återförenad med sin älskade Psyche.

Gudahärskaren lät genast sammankalla Olympens odödliga invånare, och i detta höga råd beslöts, att Eros och Psyche åter skulle få äga hvarandra.

Afrodite.

Psyche hade genom sina lidanden blifvit renad från jordiska brister; därför var hon numera värdig att bli kärleks gudens maka och upptagas i Olympen. Äfven Afrodite hade låtit försona sig genom Psyches lidanden, och med stor prakt firades nu i de odödliges hem den sköna konungadotterns förmälning med kärleksguden.

Härmed fick Psyche plats i Olympen bland gudar och gudinnor, och genom sitt älskliga och milda väsen vann hon allas tillgifvenhet.

Psyche, som egentligen är en sinnebild af människans själ, afbildas oftast som en tjusande ungmö med allvarliga anletsdrag. På skuldrorna bär hon fjärilsvingar.

Afrodite och Adonis.

Adonis var son till den sköna *Myrrha*. Hans moder hade ådragit sig Afrodites vrede, emedan hon själf belåtet yttrat, att hon vore skönare än denna gudinna.

Afrodite ville hämnas på *Myrrha*, men denna anropade gudarna om beskydd, och de förvandlade henne då till ett träd, af hvilket alltsedan den dyrbara myrrhan erhålles.

Som *Adonis* var en underbart skön yngling, uppväckte han hos Afrodite en öm kärlek. Han var mycket begifven på jakt, och för att få vara i hans sällskap ströfvade den hulda kärleksgudinnan med honom omkring i skog och mark. Under ett af sina farliga äfventyr blef *Adonis* anfallen och dödad af ett vildsvin. Afrodite skyndade genast till hans hjälp, men hon kom för sent — hennes älskling var redan död.

I sin förtviflan hade hon brådskande genomträngt en rosenhäck, och denna hade då sårat henne med sina törnen så att blodet stänkt öfver rosenbladen; däraf härleder sig dessas blodröda färg.

Men Afrodite kunde ej med sina tårar återköpa sin älskade, ty äfven *Persefone*, underjordens härskarinna, hade fattat kärlek till honom.

Afrodite sörjde djupt öfver Adonis' öde och besvor Zeus att återskänka honom åt henne och det glada, leende lifvet.

Zeus lofvade då, att Adonis skulle få tillbringa den ena hälften af året hos henne i Olympen, men den andra hälften åter skulle han vistas hos Persefone i skuggornas rike.

Till minne af Adonis' död och Zeus' dom firades sedan så kallade Adonifester. Dessa fester varade i tvenne dagar. Den ena dagen begrät man Adonis' död och höll en sorgfest, den andra åter firade man hans uppståndelse med sång och jubel.

Man brukade äfven, såsom en sinnebild af den så tidigt åt döden hemfallne ynglingen, till dessa fester uppdraga vackra blomplantor, som man sedan uppyckte med rötterna och kastade i vattnet, af hvilket de snart upplöstes.

Endymion och Artemis.

Endymion var en skön grekisk yngling, som vunnit den kyska Artemis' kärlek.

Endymion.

Gudinnan förde honom till Mindre Asien, och där brukade Endymion jaga, då månen upplyste de härliga skogarna. När han blifvit uttröttad af jaktens mödor, insomnade han ofta lugnt under de lummiga trädens grenar. Ömt betraktade då Artemis den sofvande Endymion, styrde sitt spann ned till jorden och tryckte förstulet en kyss på slumrarens läppar.

Både gudar och människor afundades Endymion lyckan att vara älskad af Artemis, den milda månens gudinna.

Apollo och Dafne.

Apollo hade en gång förtörnat Eros, och denne beslöt att hämnas. Den lille vredgade kärleksguden svingade sig upp i luften och flög till berget Parnassos, ty han visste, att Apollo snart skulle komma efter dit.

Där bodde en flodgud med sin sköna dotter *Dafne*.

Väl ditkommen, gömde Eros sig bakom ett träd och framtog ur sitt koger tvenne pilar, den ena uddhvas med spets af guld, den andra trubbig med blyspets.

Medels den ene uppväckte han kärlek hos människor, medels den andra gjorde han dem känslolösa därför.

Så snart Apollo visade sig, afsköt Eros kärlekspilen mot honom, och genast intogs guden af den häftigaste kärlek till Dafne, som likväl ej kunde besvara denna känsla, emedan hon träffats af Eros' blypil.

Dafne älskade blott jaktens nöjen och ströfvade beständigt omkring i skogarna, spanande efter villebråd. Hon hade svurit att ägna hela sitt lif åt Artemis, jaktens gudinna. I sin ifver hade hon till och med tagit ett heligt löfte af fadern, att denne aldrig skulle gifta bort henne, och han höll, ehuru motvilligt, det en gång gifna löftet.

En dag, när hon som vanligt var på jakt, sökte Apollo närma sig henne, men hon flydde undan för

onom. Med vildt fladdrande lockar ilade Dafne fram genom skogen, förföljd af Apollo, som ropade: »Fly ej undan för mig, älskade Dafne!»

Men den sköna nymfen flydde endast ännu fortare. Apollo ilade efter henne med vindens hastighet och hann upp henne vid hennes faders flod.

Då ropade Dafne ångestfullt: »O, älskade fader, om du verkligen har så stor makt, som man säger, så rädda mig! Låt jorden uppsluka mig eller förbyt min gestalt, så att jag må undkomma Apollo!»

Knappt hade Dafne slutat sin bön, förrän hon kände huru hon började förvandlas. Fötterna borrade sig fast i jorden och blefvo rötter, kroppen förbyttes till stam, och af hufvudet bildades ett träds krona. På stranden stod nu en vacker lager i den unga flickans ställe.

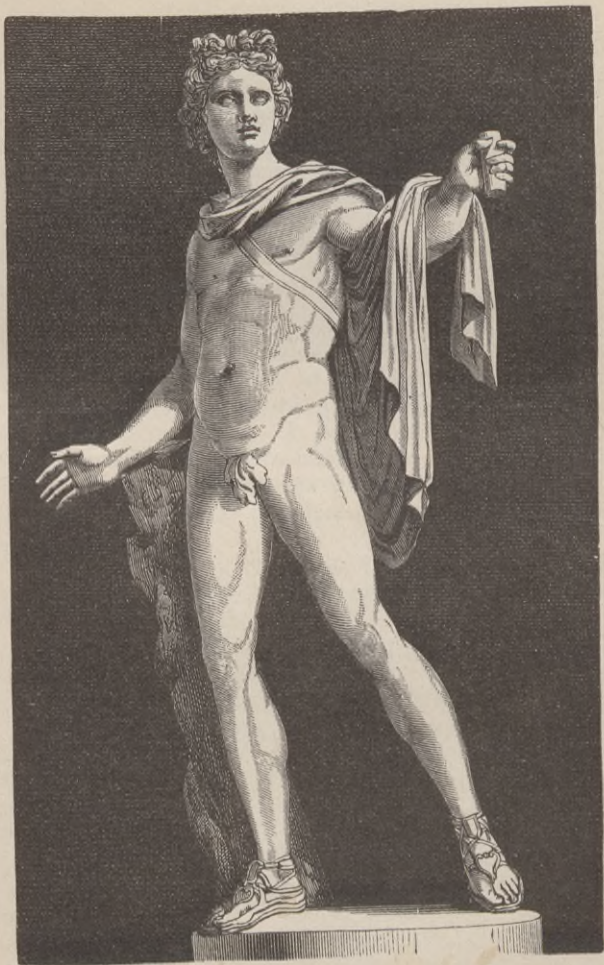
Apollo blef tröstlös af sorg, när han såg den älskades förvandling. Omfamnande lagern, utbrast han: »Älskade Dafne, fastän du ej ville bli min maka, skall du likväl såsom träd tillhöra mig! Dina glänsande blad skola smycka mina lockar och min lyra!»

Sedan dess är lagern Apollos träd. Skalderna, som stodo under gudens särskilda beskydd, pryddes med kransar af lager; med lager smyckades gudens bild, och hans präster voro likaledes kransade med lager.

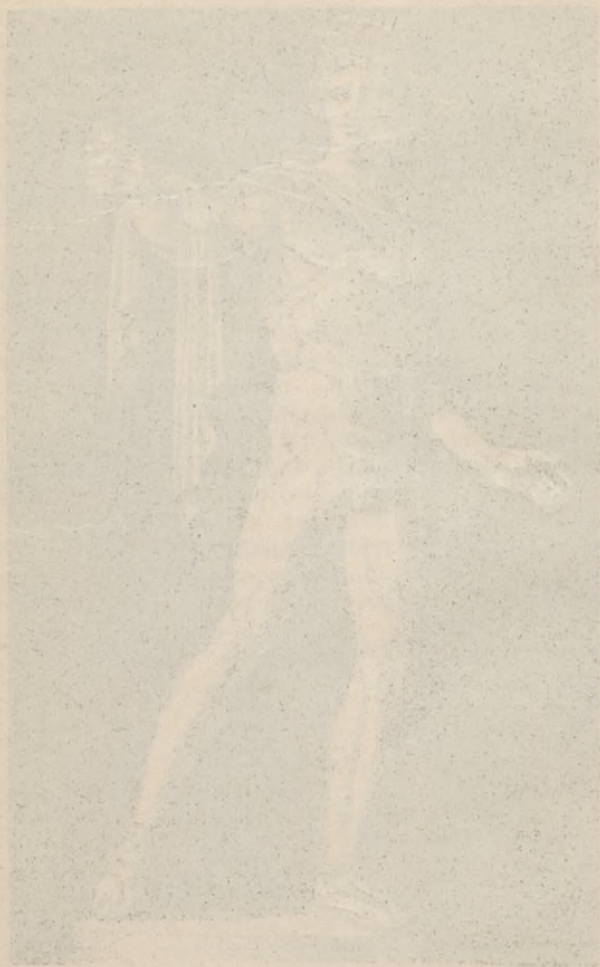
Faëthon.

Faëthon var en son till solguden Helios, men hans moder var af jordisk härkomst.

Han var trotsig och högmodig och blef ofta osams med sina kamrater; blott med *Epafos*, Zeus' och *Ios* son brukade han komma väl öfverens. Men en dag råkade han i tvist äfven med denne yngling, och för att smäda Faëthon utropade nu den förre: »Du är ej någon gudason; det är blott en dikt! Men *jag* är det, och till bevis på att jag talar sanning, ber jag min fader

Apollo.

Zeus att med en blixk krossa kronan på denna ek; men du, hvad kan du få för tecken af din fader?»

Knappt hade Epafos slutat tala, förrän en ljungeld upplyste himlen, slog ned och splittrade ekens krona.

Full af vrede och blygsel skyndade Faëthon hem och omtalade för sin moder, hur han blifvit hånad. »Säg mig nu, moder, hvem som är min fader,» utbrast han häftigt.

»Käre son,» svarade hon, »din fader är den mäktige solguden Helios, som du hvarje dag ser styra de eldiga solhästarna fram öfver himlahalvvet, och om du uppsöker honom, är jag viss om att han skall säga, att jag talat sanning.»

Brinnande af otålighet ilade Faëthon till solgudens borg. Vid framkomsten bländades han af all den prakt han såg. Hela palatset var af guld och silfver och prydt med rubiner, smaragder och andra ädelstenar skiftande i alla regnbågens färger. I en sal därinom satt Helios själf på en tron af guld och elfenben. På hufvudet bar han en krona af gnistrande juveler, hvilkas glans var så stark, att Faëthon bländades och måste skygga för ögonen.

Så snart Helios varseblef Faëthon, aftog han sin krona och bad honom träda närmare. Och nu förmådde Faëthon se på solguden.

Helios var iförd en dräkt af glänsande purpurtyg, som kring midjan sammanhölls af ett gyllene bälte prydt med tolf juveler af underbar skönhet.

Rundt kring tronen stod hans hofstat. Närmast guden befunno sig Våren, Sommaren, Hösten och Vintern. Våren var prydd med de älskligaste små vårblommor, Sommaren stod smyckad med glödande rosor, och hösten hade gyllene drufvor i sin famn, blott vintern stod mörk och dyster i hägen med sitt hvitskimrande hår. Där syntes äfven timmarnes, månadernas och årets skyddsandar.

Helios bad Faëthon träda fram och frågade vänligt hvad han ville. Ynglingen kände ingen tvekan, utan sade, att han kommit för att få veta, om Helios, såsom modern sagt, var hans fader.

Helios svarade: »Skulle jag förneka dig, min son? Nej, aldrig! Och till bevis härfpå svär jag vid Styx, att hvad du än af mig må begära, skall du få din önskan uppfylld.»

Faëthon blef alldeles utom sig af glädje öfver löftet, och i ungdomligt öfvermod utropade han: »O, låt mig för en enda dag få köra ditt eldiga solspann öfver himlahvalfvet!»

Helios blef missnöjd med sonens dåraktiga önskan och bad ynglingen bevekligt att afstå därifrån, »ty,» sade han, »ingen dödlig, ja, ej ens någon af gudarna mer än jag förmår uthärda hettan från den glödande solvagnen eller styra de ystra springarne.»

Men Faëthon ville ej lyssna till faderns varningar.

Med tungt hjärta måste Helios uppfylla hans önskan, och då det blef tid att låta solvagnen köra upp på himlen, stego båda upp däruti.

Vagnen var ett af Hefaistos' skönaste smiden: tistelstängen var af guld och rikt prydd med ädelstenar, hjulen likaledes af guld, voro beslagna med silfver och hela vagnen strålade i glänsande prakt.

Då Faëthon fick se den, kunde han knappast tygla sin otålighet och lyssnade ännu mindre till Helios' därpå upprepade varningsord.

»Barn,» sade solguden och räckte honom piskan, »tag dig till vara; far ej för högt, ty då svindlar det för dina ögon; men far ej heller för lågt, ty om du det gör, sätter du hela jorden i eld och lågor. Styr vagnen på den af mig banade vägen, bruka piskan varsamt och håll stadigt i tömmarna!»

Faëthon hörde knappt faderns ord, så ifrig var han att komma ästad, och hästarna stampade af otålighet. Den rodnande *Eos* visade sig vid synranden, *Thetis*, som vaktade bommarna, hvilka stängde vägen, sköt dem åt sidan, fram brusade solvagnen, och nu svängde den upp på det höga himlahvalfvet.

Till en början gick allt bra, men ju högre Faëthon kom, desto ifrigare blefvo hästarna.

Huru underbart tedde sig ej allt från denna höjd! Djupt, djupt under honom syntes jorden med sina berg

och dalar, blånande haf och grönskande skogar, och rundt omkring honom uppe på himlahvalfvet sutto stjärnorna i fantastiska bilder, somliga i djur — andra i människogestalter.

Faëthon blef rädd, och då hästarna märkte, att ej den vanlige, kraftfulle körsvennen styrde spannet, sprungo de i ursinnig fart framåt. Vagnen började vackla och kastades hit och dit.

Faëthon förlorade nu alldeles besinningen, tappade tömmarna och hakade sig krampaktigt fast vid vagnen, och i svindlande fart bar det af från den banade vägen. Vagnen störtade ned till jorden, där fält och skogar gingo upp i lågor och Faëthon själf brändes till döds.

Helios blef så gripen af sonens olyckliga öde, att han en hel dag var oförmögen att styra solvagnen; blott den rysliga branden upplyste denna dag jorden.

Narkissos.

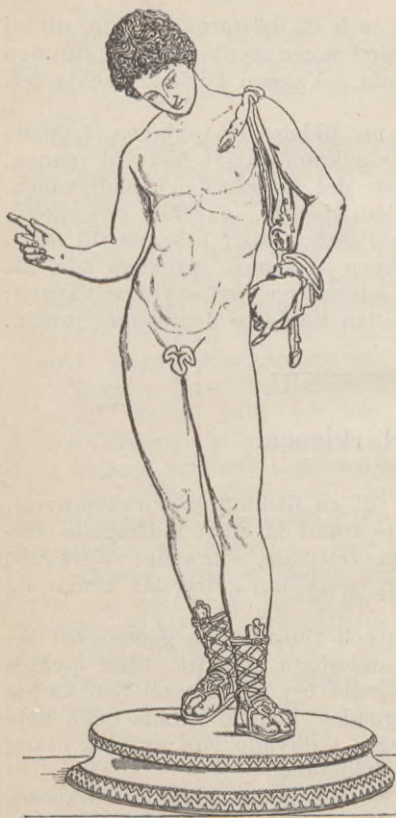
Narkissos var son till en flodgud och en skön nymf. För att få veta barnets framtida öden rådfrågade föräldrarna den vise siaren *Teiresias*, som sade: »Narkissos skall uppnå hög ålder, blott han aldrig lär känna sig själf».

Gossen växte upp och tjusade alla genom sitt behagliga väsen och sin underbara skönhet. Själf tycktes han däremot ej det ringaste bry sig om all den kärlek och beundran, som ägnades honom. Hans enda nöje var jakten, och alla dagar ströfvade han omkring i skog och mark på spår efter villebråd.

Bland de många, som hopplost älskade Narkissos, var äfven bergnymfen *Echo*. Den stackars flickan hade en gång genom tanklöst pladder uppehållit gudinnan Hera, då denna var på spaning efter sin gemål, och den förbittrade gudinnan straffade henne så, att *Echo* aldrig själf kunde säga något, utan blott upprepade de sista orden af hvad andra sade. I stum förtviflan följde hon

nu den älskade öfverallt, och då Narkissos gladt och hurtigt ropade till sina jaktkamrater eller hundar: »Kom», så upprepade Echo sorgset och mildt »kom», dock utan

att någonsin kunna väcka Narkissos' genkärlek. Utom sig af smärta drog sig den sköna bergnymfen tillbaka och sörjde så bittert, att hon alldeles tynade bort. Endast hennes röst återstod, och den höres ännu alltjämt i ekot, som svarar från bergen.

Narkissos.

Afrodite blef rörd af Echos sorgliga öde och beslöt att hämnas på Narkissos, som alltid föraktat hennes välde. En dag, när Narkissos, trött och varm efter jaktens mödor, slog sig ned i en lummig lund invid en sorlande källa, kastade han en blick i det silfverklara vattnet och såg däri en underskön yngling, sin egen bild. Han blef så tjusad, att han glömde både hunger och törst, och i brinnande trånad sträckte

han sina armar efter spegelbilden.

Som förstenad satt han där utan möjlighet att nå målet för sin längtan. Slutligen befriades han af döden från sina kval.

Hans systrar, *najaderna*, kommo då klagande till källan, afklippte hans sköna lockar och offrade dem åt gudarna. Sedan gingo de att hämta en bår för att bortföra honom, men när de kommo åter, funno de blott de fagraste hvita narcisser kring källan, och ännu i dag påminna vi oss Narkissos' skönhet, då vi betrakta denna älskliga vårblomma.

Pygmalion och Galathea.

Pygmalion hette en ung konung, som härskade öfver Cypern. Han var tillika en mycket framstående bildhuggare och hade en gång af elfenben format en tju-sande skön flicka. Hela timmar igenom stod han försjunken i stum hänryckning framför bilden, och ju mera han betraktade den, desto mera betagen blef han. Ofta glömde han i sin hänryckning, att det var blott en bildstod han beundrade. Hans kärlek till bilden blef allt häftigare och häftigare, och slutligen bad han vid kärleks-gudinnans altare, att den älskade skulle få lif.

Trenne gånger flammade offerlågan upp på Afrodites altare till tecken att hon hört hans bön.

Utom sig af hopp och oro störtade *Pygmalion* hem och slöt bilden i sina armar.

De stela och kalla lemmarna blefvo mjuka och varma, ögonen blixtrade, och den förvandlade bildstoden tackade *Pygmalion*, som skänkt den lif.

Pygmalion gaf sedan den älskade namnet *Galathea*.

Pentheus och Dionysos.

Pentheus var konung i Thebe och dotterson till Kadmos. Under hans tid drog den unga *Dionysos* om-

kring i världen med sitt jublande följande af mainader, satyrer och andra skogsväsen, för att lära människorna odla vinrankan och af dess drufvor bereda vin.

Dionysos var släkt till Pentheus. Hans moder Semele var nämligen syster till Pentheus' moder.

Då nu det glada tåget närmade sig Thebe, strömmade skaror af folk ut för att möta den nya guden, och äfven kvinnorna deltog lifligt i Dionysos' dyrkan.

Konung Pentheus åter ville ej tillåta Dionysos att komma till Thebe och talade vredgad sålunda till folket:

»Hvilket vansinne har bedårat eder, I drakhärstammande thebaner? Aldrig hafven I öfvervunnits af svärd och lans, men nu låten I eder besegras af en skara berusade dårar och kvinnor. Viljen I fördraga, att en veklig yngling, klädd i guld och purpur med en krans af vinlöf på sitt af balsam drypande hår, härskar öfver eder? Han kan ej ens tygla en häst eller föra ett svärd i stridens vimmel. Besinnen eder! Dionysos är ej någon gud, han är ju af min egen släkt, och Zeus är ej hans fader. Hans gudahöghet är blott en dikt.

Gripen honom, slån honom i bojor och fören honom till mig!»

Därpå utsände Pentheus sina män för att gripa Dionysos, men de kunde ej tillfångataga guden, utan återkommo medförande endast en af hans följeslagare.

Då den fångne fördes inför konungen, berättade han rörande sin herre följande händelse: »En gång skulle Dionysos fara från Ikarien till Naxos, men under vägen tillfångatogs han af några sjörofvare. Jag hade tvungits att lotsa deras skepp, emedan jag bättre än de kände till vägen.

Med låtsad förskräckelse bad Dionysos på det bevekligaste, att vi skulle landsätta honom på Naxos, men under hån och förolämpningar mot den stackars fångne ynglingen rodde vi förbi denna ö. Jag hade velat styra dit, men blifvit af bofvarna bortdrifven från rodet.

Redan länge hade jag förundrat mig öfver ynglingens gudalika skönhet och sade nu: 'att du är en gud, det ser jag, men hvilken af de höga gudarna du är, det

vet jag ej. Hvem du än må vara, så haf förbarmande med oss och straffa ej dem som skymfat dig!

Jag hade knappt slutat tala, innan Dionysos visade sig för oss i all sin gudahöghet.

Plötsligt stannade fartyget midt i hafvet, och förgäfvos ansträngde sig roddarna till det yttersta för att åter sätta det i gång.

Öfverallt kring skeppet uppsköto vinrankor, som omslingrade masterna, rodret och seglen. En krans af glödande drufvor ringlade sig kring ynglingens panna, och svängande sin vinlöfskransade thyrsosstaf stod han där omgifven af sköna nymfer, som sjöngo hans lof. Rundt kring honom lägrade sig tigrar, lodjur och pantrar, och fram ur skeppet forsade doftande ädelt vin.

Bofvarne blefvo slagna af fasa och störtade sig i hafvet, där de förvandlades till blåskimrande delfiner och försvunno i djupet.

Jag ensam återstod och väntade med bäfvan att få dela de öfrigas öde.

Då sade Dionysos vänligt: 'Hys ingen fruktan, ty du har ej bevisat mig annat än godhet. För mig nu till ön Naxos'.

När vi där landat, gjorde han mig till en af sina präster, och sedan dess följer jag honom troget.»

Vredgad utropade Pentheus: »Kasten mannen, bunden till händer och fötter, i det djupaste fängelset; länge nog hafva vi lyssnat till hans dåraktiga tal.»

Konungens befallning åtlyddes, och fången nedkastades i stadens mörkaste fängelse, men af osynliga makter befriades han från sina bojor och fördes åter till sin herre.

Nu började Pentheus, uppretad öfver detta bevis på gudens makt, att på allvar förfölja alla Dionysos'-dyrkare.

Hans egen moder *Agave* jämte alla öfriga kvinnor, som deltagit i festtåget till Dionysos' ära, kastades i fängelse, men utan någon dödligs åtgörande öppnades fängelseportarna, så att de sluppo ut.

Pentheus sände då ånyo en skara krigare för att gripa Dionysos själf. Till deras gränslösa förundran lät

guden frivilligt fängsla sig. Med ett småleende åsåg han, huru de belade hans lemmar med bojor och förvissade sig om att kunna bortföra honom som fånge till konungen.

Då han framträdde inför denne, öfverglänste han i skönhet allt hvad människorna dittills sett, och till och med Pentheus kunde ej underlåta att beundra den gudasköne ynglingen.

Konungen befallde det oaktadt, att den förmätne, som vågat säga sig vara en gud, skulle kastas i fängelse.

Så skedde ock, men på Dionysos' befallning remnade murarna genom en häftig jordbäfvning, och själf framträdde han för sina hänryckta tillbedjare långt härligare än någon förut sett honom.

Hvarje dag omtalade man nu för Pentheus nya bevis på Dionysos' makt samt hvilka under, som utfördes af mainaderna och bland dem hans egen moder.

De behöfde blott slå på klipporna med sina vinlöfskransade thyrsosstafvar, så framströmmade skummande vin, och ur trädens stammar framtrollade de mjölk och honung.

»Ja,» sade en af budbärarne, »hade du själf varit med, skulle du blifvit öfvertygad om Dionysos' gudomliga makt, du hade fallit ned och tillbedt honom.»

Ännu mer förbittrad öfver dessa nya underrättelser, samlade Pentheus sina krigare omkring sig och drog ut för att själf krossa den hatade gudens makt.

Uti en närbelägen lund fann han både Dionysos och mainaderna. Somliga af dessa sjöngo hymner till gudens ära, andra hvirflade ystert om i vilda danser. Då de varseblefvo Pentheus, rusade alla kvinnorna, anförda af hans moder, emot honom och skreko: »Se, ett vildsvin, ett vildsvin! Låtom oss sönderslita odjuret!» Och de af Dionysos förhäxade kvinnorna slet den olycklige Pentheus i stycken. Triumferande bar modern själf på sin thyrsosstaf sonens blodiga hufvud genom skogslunderna fram till Thebe. Först senare återkom hon till besinning och insåg då, att Dionysos på detta sätt utkräft hämnd för Pentheus' vägran att erkänna hans gudamakt.

Filemon och Baucis.

Filemon hette en fattig herde i Frygien, och *Baucis* var hans hustru.

Deras hydda låg högt uppe på ett berg. Nedanför detta utbredde sig grönskande ängar och böljande sädesfält, som tillhörde deras rikare grannar; men trots sin fattigdom voro båda nöjda och glada samt vänliga och hjälpsamma mot alla, som kommo till dem, och de kände ej afund mot någon.

En dag hade Zeus och Hermes begifvit sig ned till jorden för att pröfva människorna och just kommit till den trakt, där Filemon och Baucis bodde.

Förklädda till ett par fattiga tiggare begärde de hjälp öfverallt, men hvar helst de klappade på, erhöilo de endast hårda och ovänliga svar.

Somliga hade ej utrymme nog för att härbergera dem, andra ingen mat och så vidare, och gudarna måste ohulplna gå från dörr till dörr. Men Zeus och Hermes blefvo förtörnade öfver människornas hårdhet och ohjälpsamhet mot hvarandra, ehuru väl ett af gudarnes främsta bud var att öfva barmhärtighet. De beslöto nu att straffa de omedlidsamma.

Slutligen hade de vandrande gudarna hunnit till toppen af berget och klappade på hos Filemon och Baucis. Dörren öppnades och de båda nyankomne hälsades vänligt af herdefolket. Zeus och Hermes bådo om natthärberge.

»Om I hållen till godo med det lilla vi ha, skolen I gärna få både mat och ett läger för natten,» svarade de bägge gamla.

Genast började Baucis ordna bordet. Hon prydde det med vinranksblad och framsatte de enkla kärnen helt prydligt, och under tiden hämtade Filemon in honung och grönsaker. När allt var ordnad, framtogs ett krus vin, och gästerna ombådös ännu en gång att hålla till godo med hvad som fanns.

Ytterligt förvånade sågo Filemon och Baucis, att vinet ej sjönk i kruset, oaktadt alla drucko däraf, och de sade till hvarandra: »Visserligen är det två höga gudar, som gästa oss.»

Sedan måltiden var slut, tackade Zeus och Hermes för all vänlighet, som visats dem. Nu uppenbarade de sig i sin rätta gestalt och sade: »Förgäfves ha vi öfverallt förut klappat på alla dörrar, ingen har visat oss gästfrihet, förrän vi kommo hit. Till straff skall nu en öfversvämning förstöra hela dalen; blott eder lilla koja skall förbli oskadd.» — Så skedde äfven.

När öfversvämningen hade upphört, förvandlade gudarna den lilla kojans till ett glänsande marmortempel och gjorde Filemon och Baucis till vårdare af denna helgedom.

De bägge gamla bådo gudarna, att de aldrig genom döden skulle skiljas åt, och deras bön blef hörd, ty sedan de i många år troget tjänat gudarna, förvandlades de till två hvarandra närstående träd: Filemon till en ek och Baucis till en lind.

Långt efter sedan templet fallit i grus, syntes de båda träden där, ty folket ansåg dem heliga, och ingen vågade vidröra dem med yxan.

Kung Midas.

Kung *Midas* härskade i Frygien. Medan han ännu var barn, spådde man, att han skulle bli mycket rik, ty då han låg i vaggan, släpade små myror föda till honom, och detta ansågs förebåda rikedom. Denna spådom slog äfven in, ty han fick oerhörda skatter, men blef det oaktadt aldrig nöjd.

När Dionysos en gång tågade genom Frygien, förlorade han sin trogne följeslagare *Silenos*. Kung Midas hade nämligen låtit tillfångataga *Silenos* i hopp om att af Dionysos erhålla någon gåfva i gengäld mot hans utlämnande. Den frygiske konungen höll *Silenos* fången

under någon tid, men behandlade honom väl och åter-sände honom sedan till guden, som blef så glad där-öfver, att han lofvade uppfylla hvad helst kung Midas önskade.

Denne önskade då, att allt hvad han rörde vid skulle förvandlas till guld. Men detta var oklokt, ty allt hvad han skulle förtära blef äfven guld, så att den stackars kungen höll på att dö af svält. Han bad då Dionysos om befrielse från den olycksbringande gåfvan. Guden tillsade honom att vada uppför floden *Pactolos*, så skulle han bli hjälpt. Midas gjorde så, och sedan den dagen finns det guldsand i *Pactolos*.

Men knappt hade kung Midas kommit ur denna svärighet, förrän han råkade i en ny.

Apollo och Pan hade nämligen tagit honom till skiljedomare vid en musikalisk täflan, som de anställt.

Apollo spelade på lyra, Pan på flöjt. Midas tillerkände Pan priset, och häröfver blef Apollo så förbittrad, att han gaf Midas ett par stora åsneöron.

Kungen skämdes öfver sina långa öron, och länge lyckades han gömma dem under sin mössa, så att endast hans barberare visste om olyckan.

Men denna hemlighet var mera än barberaren för-mädde bära, och då han omöjligt kunde behålla den längre för sig själf, gräfdde han en grop i marken och hviskade däri: »Kung Midas har åsneöron.»

Strax uppväxte ur gropen ett slags vass, som fram-hviskade: »Kung Midas har åsneöron», och snart hade hela världen reda på hvad Midas önskade dölja.

Sedan Midas länge regerat i Frygien, inföllo fiender i landet, och då den olycklige konungen ej kunde för-svara sig, tog han lifvet af sig genom att dricka oxblod.

Orfeus och Eurydike.

Orfeus, en son till *Apollo*, var den störste sångare och skald, som någonsin lefvat.

När han spelade på sin lyra och sjöng sina hänförande sånger, smögo sig alla skogens vilda djur fram till hans fötter, träden böjde sina kronor för att lyssna, ja t. o. m. själfva stenarna följde efter honom för att njuta af sången.

Orfeus var i det lyckligaste äktenskap förenad med den sköna nymfen *Eurydike*. Men denna sällhet räckte icke länge, ty *Eurydike* blef en gång stungen i foten af en giftig orm och dog af såret.

Orfeus anropade gudarna om förbarmande och bad dem, att de skulle återgifva honom den älskade, men de vägrade att höra hans brinnande böner.

Då nedsteg sångaren i underjorden för att söka beveka *Hades* att låta *Eurydike* återvända till de lefvandes land. Han spelade och sjöng så hänförande, att de olycklige i dödsriket glömde sina kval och att t. o. m. *Hades* rördes i sitt hjärta och lofvade att *Eurydike* skulle få återvända, dock endast på det villkoret, att *Orfeus* ej såge sig tillbaka en enda gång, innan han nått jorden, ty om han det gjorde, skulle hon för alltid stanna där nere.

Orfeus blef alldeles utom sig af glädje och anträdde genast återfärden med sin älskade maka. Men när de genom mörka hålvägar hunnit fram till *Styx* och *Charon* färjat dem öfver floden, glömde *Orfeus* *Hades*' villkor och såg sig om efter den älskade. Då framträdde *Hermes*, som blifvit satt att bevaka de älskande makarna, åtskilde dem och förde *Eurydike* tillbaka till dödsriket.

Utom sig af sorg och förtviflan, bad och besvor *Orfeus* *Charon* att ånyo färja honom öfver floden, men förgäfves. I sju dagar och sju nätter satt han på dödsflodens strand och klagade sin sorg.

Därefter återvände sångaren till jorden och irrade ensam omkring i de dystra skogarna.

Hermes, Orfeus och Eurydike.

Efter sin makas död hatade Orfeus alla kvinnor, och fåfängt bemödade sig skogens nymfer att vinna hans hjärta. Slutligen blef sångaren sliten i stycken af en skara rasande mainader, hvilka ville hämnas på honom, emedan han försmått deras kärlek.

Pyramus och Thisbe.

Pyramus var en skön yngling och *Thisbe* den mest tjusande ungmön i staden Babylon.

Deras föräldrar voro närmaste grannar, och de båda unga hade haft hvarandra kära sedan barndomens lyckliga dagar. Men deras fäder voro dödsfiender och förbjödo på det strängaste de älskande att träffas; i trots af detta förbud samtalade dessa likväl hvarje afton med hvarandra under den fria himmelen.

Mellan föräldrarnas trädgårdar fanns nämligen en gammal mur och i denna en remna, som var nätt och jämt så bred, att de kunde se hvarandras ögon, när de hvískande samtalande genom muren; men de klagade ofta öfver att muren skilde dem åt.

En afton kommo de öfverens om att den följande kvällen mötas vid en gammal konungagraf, som låg strax utanför staden. Tätt invid grafven stod ett mullbärsträd, och en frisk källa framkvälde vid dess fot.

Insvept i en slöja, som dolde hennes ansikte, smög sig *Thisbe* om aftonen från sitt hem.

Lyckligt uppnådde hon mötesplatsen, men *Pyramus* var ännu ej där. Hon satte sig då ned vid kanten af källan för att vänta på den älskade. Då närmade sig ett stort lejon för att dricka. *Thisbe* blef rädd och flydde bort till en bergsklyfta, i hvilken hon gömde sig, men i förskräckelsen tappade hon sin slöja, som blef liggande på marken.

Lejonet smög sig fram till källan och drack; sedan ämnade det återvända till ödemarken, men varnade slöjan, kastade sig öfver den och slet den i stycken.

Strax därefter kom *Pyramus*, och när han fick se den sönderslitna slöjan, trodde han, att *Thisbe* blifvit död af lejonet.

Med outhärlig sorg sade han: »Älskade, jag ensam är skuld till din död! Hvarför skulle min kärlek till dig locka dig bort från det skyddande hemmet, hit ut

till denna öde plats! Jag önskar, att lejonet slitit äfven mig i stycken. Min Thisbe, tag nu i gengäld mitt lif!»

Därpå ryckte han dolken ur gördeln och stötte den i sitt bröst, så att blodet sprutade högt upp på mullbärsträdet. Pyramus' blod färgade de förut hvita bären röda, och sedan dess äro mullbärsträdets frukter glänsande svartröda.

Under tiden hade Thisbe återvändt till källan, och där fann hon nu den döende Pyramus. I gränslös sorg kastade hon sig på knä vid hans sida och ropade klagande:

»Pyramus, o hvad olycksöde dig bortryckt! Hör, ack hör! Upplyft ännu ditt slocknande öga!»

Då slog Pyramus upp sina ögon, men slöt dem strax därefter för alltid.

Nu kunde ej heller Thisbe uthärda att lefva. Hon uppsände en brinnande bön till gudarna om att i döden få förenas med sin älskade, eftersom deras föräldrars fiendskap varit orsak till att de i lifvet ej fått tillhöra hvarandra.

Sedan stötte hon dolken i sitt bröst och nedföll vid Pyramus' sida.

Båda lades i samma graf, och så förenade döden de två, som lifvet åtskilt.

Io.

En flodgud, tillika konung i Argos, hade en under-skön dotter, *Io*, som Zeus älskade. En dag, då *Io* ute i skogen vaktade sin faders hjordar, visade sig Zeus plötsligt för henne och bad henne följa honom.

Förfärad ville *Io* fly undan, men guden insvepte henne i ett moln, så att hon ej kunde lämna stället. Hera, som var mycket svartsjuk på sin gemål, öfvervakade honom alltid noga, då han vistades på jorden. Hon såg nu genast, att något ovanligt var på färde,

ty ett mörkt moln skymde plötsligt en del af den för öfrigt klara himmelen.

Hastigt sänkte hon sig i ett annat moln till jorden. Zeus hade emellertid märkt Heras ankomst och förvandlade genast den olyckliga Io till en ung ko. Och då Hera vredgad befallde molnet skingra sig, fann hon blott sin make och det vackra djuret. Men Hera genomskådade listen och bad att få kon. Zeus, som hoppades, att hans gemål ej anade förvandlingen, vågade ej neka, utan gaf henne den förtrollade jungfrun, som genast bortfördes af gudadrottningen.

Hera, glad öfver att hafva Io i sitt våld, befallde nu sin trogne tjänare *Argos* att noga bevaka henne och se till, att Zeus ej befriade den fångna.

Argos, som hade hundra ögon, var den säkraste vaktare man kunde tänka sig. Han sof aldrig med mera än ett par ögon i sänder, med de andra spejade han alltid uppmärksamt omkring sig.

För att lifnära sig måste Io om dagen beta ute i skogen, men om natten instängdes hon i ett mörkt kostall.

På Heras befallning ombytte *Argos* dagligen betesplats. Under dessa vandringar kom Io en dag till sitt forna hem. Hennes fader fick då se den vackra kon och smekte henne beundrande utan att ana, att han hade sin så länge sökta och djupt saknade dotter framför sig.

Genom att med foten rista tecken i sanden lyckades Io meddela sig med fadern, som blef alldeles förviflad öfver dotterns olyckliga öde och därvid utbrast i högljudd klagan. Men den obarmhärtige *Argos* bortförde genast den förvandlade konungadottern.

Zeus, som efter att ha sett flickans lidanden, bittert ångrade sitt förhastande, beslöt att rädda Io. Han kallade till sig *Hermes*, som alltid brukade utföra hans befallningar, och sade: »Använd all din list för att gäcka *Argos*' vaksamhet och befria Io!»

Hermes var ej sen att lyda. Hastigt satte han på sig sin vingprydda hatt och sina bevingade sandaler,

tog sin trollstaf i handen och sänkte sig med blixstens snabbhet från Olympen till jorden.

Argos satt just då på en klippa och spejade åt alla håll, medan Io betade på ängen nedanför.

Hermes förvandlade sig till herde; trollstavven blef en oskyldig herdestaf, och de bevingade sandalerna utbyttes mot helt vanliga. I ena handen bar han en »syrinx», en enkel rörflöjt, på hvilken herdarna brukade spela för att fördrifva tiden, medan hjordarna betade. Då han kommit i närheten af klippan, började Hermes spela så vackert på flöjten, att Argos förtjust bad honom träda närmare. Hermes steg då upp på klippan och satte sig bredvid honom, hvarefter ett lifligt samtal uppstod mellan dem.

Slutligen frågade Argos: »Hvarifrån har du fått denna underbara flöjt, på hvilken du spelar så vackert?»

Hermes svarade: »Därpå kan jag ej svara med få ord; vill du höra en så lång berättelse?»

Argos önskade ingenting hellre, och Hermes förtäljde nu: »Bland Arkadiens berg bodde en underbart skön dryad, som hette *Syrinx*. Alla satyrer bedärades af hennes skönhet; men åt ingen ville hon skänka sitt hjärta, ty hon föredrog att fri som fågeln ströfva omkring på jakt i skogen och dyrka Artemis, som var hennes skyddsgudinna.

En dag fick själfva skogsguden, den mäktige Pan, se henne, och med ens blef han betagen af hennes utseende. I pockande ton framförde han sitt frieri, men *Syrinx* ville ej höra därpå, utan flydde undan. Pan förföljde henne öfver fält och genom skogar, och slutligen, då han var nära att upphinna henne invid en bred flod, som hon ej kunde öfvergå, anropade *Syrinx* Artemis om skydd. Just i det samma Pan omslöt henne med sina armar, förvandlade gudinnan henne hastigt till ett vasstrå. Pan tog då detta vasstrå, fäste det tillsammans med andra liknande rör och gjorde en flöjt däraf, och till minne af den sköna nymfen kallade han flöjten *Syrinx*.»

Under det Hermes berättade sin saga, slöt sig det ena efter det andra af Argos' ögon, och till sist in-

somnade vaktaren fullkomligt. För att göra hans sömn ännu djupare vidrörde Hermes hans ögonlock med sin trollstaf, och när han väl var säker på att Heras trojänare sof tillräckligt djupt, afhögg han skyndsamt hans hufvud.

Till minne af denna händelse kallades Hermes sedan af både gudar och människor för *Argosdödaren*.

Nu var väl Io befriad från Argos' uppsikt, men därför var ej hennes förtrollning bruten. Hera, som sett Hermes' listiga beteende, sände genast en broms att sticka Io, och likt en besatt rusade denna i väg öfver stock och sten utan att uppehållas af vare sig berg eller andra hinder. Men till minne af Argos, sin hängifne tjänare, prydde Hera påfågels praktfulla stjärtfjädrar med hundra gnistrande ögon.

I vild flykt jagade nu den olyckliga Io jorden rundt, alltjämt förföljd af bromsen, som med sina sting obarmhärtigt plågade henne. Slutligen sam Io öfver det smala sund, som skiljer Europa från Asien, och detta sund kallades sedan, till minne af denna händelse, Bosporen, d. v. s. kovad.

På Kaukasus tröstades Io af den fångne Prometheus, som förespådde, att hennes lidande snart skulle taga slut och att hon skulle bli moder till en mäktig konung.

Sedan den olyckliga ännu ytterligare irrat omkring, kom hon till Egypten. Där nedsjönk hon aldeles utmattad på Nilens strand. I outhärlig smärta blickade hon upp mot himmelen, och Zeus, som ej längre förmodde åse de kval Hera i sin vrede pålade hans älskade Io, återgaf henne nu mänsklig gestalt.

Hera, försonad genom så mycket lidande, upphörde att förfölja henne, och nu födde Io i Egypten en son, som blef landets förste konung och grundläggaren af detta så mäktiga rike.

Danaiderna.

En af Ios ättlingar hade två söner, *Aigyptos* och *Danaos*.

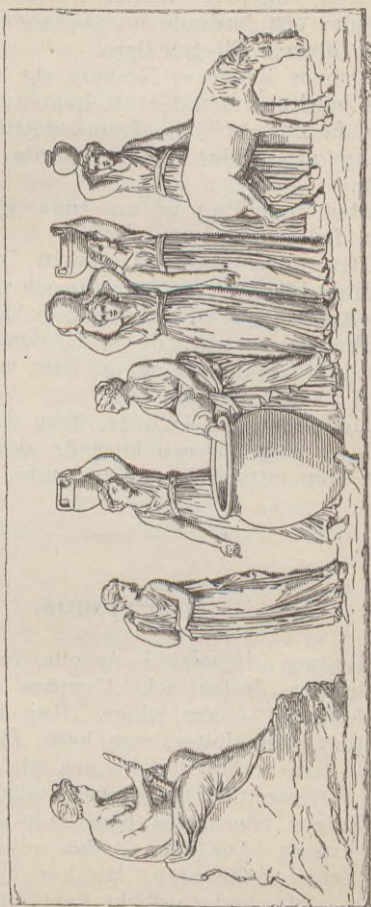
Aigyptos hade femtio söner och

Danaos femtio döttrar. Mellan de båda bröderna utbröt häftig fiendskap, och därför beslöt Danaos utvandra och uppsöka Ios stamland Argos.

Han lät bygga ett skepp med femtio par åror, det största man dittills sett, och på detta inskepade han sig med sina döttrar.

Vid hans framkomst till Argos afstod landets konung frivilligt makten åt Danaos, som sålunda blef härskare öfver ett ganska vidsträckt rike.

Danaos förbättrade det ofruktbara landet, så att det blef ett

Danaiderna.

af de bördigaste i hela Grekland. Han gräfdde kanaler, upptog brunnar och främjade åkerbruket samt allehanda nyttiga konster. Dessutom byggde han tempel åt Apollo och Demeter, hvilka förut ej dyrkats därstädes.

Men Aigyptos' femtio söner hade följt efter sin farbroder och fordrade nu pockande att erhålla Danaos' femtio döttrar till gemåler.

Danaos kunde ej försvara sig, utan måste uppfylla deras begäran, men för att hämnas gaf han på bröllopsdagen åt hvar och en af sina döttrar en dolk med uppmaning att under natten mörda den påtrugade gemålen.

Med undantag af en enda gjorde alla döttrarna såsom fadern sagt.

Den unga älskande makan lyckades sedan med Afrodites hjälp försona sin far och sin man. Den senare blef efter Danaos' död konung i Argos.

Hennes systrar, de s. k. *danaiderna*, måste efter döden till straff för det af dem begångna mordet ösa vatten i ett bottenlöst kar.

Med förtviflan sågo de, huru deras fruktlösa arbete varade i evig tid och huru de aldrig kunde vinna befrielse från sitt hårda, mödosamma straff.

Perseus.

Konung *Akrisios* i Argolis, en ättling af Danaos' nyssnämnda dotter och Aigyptos' ende öfverlevande son, hade ej några söner. Han ägde blott en utomordentligt skön dotter, som hette *Danaë*. En gång rådfrågade han oraklet om hennes öde och fick då följande svar: »En son till Danaë skall vålla din död».

Kungen återvände hem både sorgsen och förfärad öfver svaret. För att ej den olyckliga förutsägelsen skulle gå i fullbordan, lät han inspärra den stackars flickan i ett underjordiskt hvalf och hoppades nu, att ingen skulle finna henne. Men Zeus såg henne och

beslöt att rädda henne. En dag, när Danaë satt helt sorgsen och tänkte på sin förlorade frihet, föll plötsligt ett gnistrande guldregn ned öfver henne, och då hon blickade upp, stod Zeus, gudarnes konung, framför henne.

Danaë blef både glad och förundrad och intogs af en häftig kärlek till den mäktige Zeus, som sedan ofta besökte henne.

Med honom fick Danaë en son, som erhöll namnet *Perseus*. När Akrisios upptäckte denna händelse, blef han utom sig af fruktan och lät innesluta både modern och barnet i en kista, som kastades i hafvet.

Zeus vakade dock öfver sina älsklingar, och af milda vindar fördes de till ön *Serifos*, där kistan dref i land.

Konungen öfver denna ö hade en broder; denne, som varit ute på fiske, befann sig tillfälligtvis nere vid stranden och varseblef kistan i samma stund den af böljorna uppkastades. Då han öppnade locket och fick se den sköna Danaë samt det lilla barnet, blef han mycket förundrad och förde båda med sig till sin broder, konung *Polydeukes*. Denne tog väl emot dem, och en kort tid därefter anhöll han om Danaës hand. Men hon svarade: »Jag vill ej lefva för någon annan än min son,» och trots konungens upprepade böner, nekade hon att bli hans maka.

Perseus växte upp till en tapper och skön yngling, som var omtyckt af alla utom af Polydeukes, hvilken endast önskade att så hastigt som möjligt befria sig från honom för att sedan desto lättare, med eller mot hennes vilja, kunna vinna Danaë till maka. Förden-skull uppeggade han på allt sätt Perseus' mod i hopp om att locka honom till något öfverdådigt vågstycke, genom hvilket han skulle omkomma.

En dag sade han: »Jag undrar, om du skulle kunna hemföra åt mig gorgonen *Medusas* hufvud?»

De tre gorgonerna bodde i ett aflägsset land. Blott Medusa, den yngsta af dem, var dödlig. Den som ville döda henne, hade att kämpa mot otaliga faror, och hennes blotta åsyn förstenade allt lefvande.

Perseus svarade: »För den tappre är ingenting omöjligt.»

»Försök bara,» sade Polydeukes gäckande.

»Det skall jag äfven,» svarade Perseus, och utan tvekan drog han ut på den äfventyrliga färden.

Nu var konungen glad, ty han hoppades, att Perseus aldrig skulle återkomma och att det därför skulle bli möjligt att tvinga Danaë till giftermål. Då hon nekade, gjorde konungen henne till sin slafvinna.

Trots allt sitt hjältemod skulle Perseus aldrig kunnat lyckas i sitt företag, om ej Zeus skickat Hermes och Pallas Athene till hans hjälp.

Hermes sade honom, att han skulle uppsöka *graierna*, de grå, som bodde vid Okeanos' strand, för att af dem få veta, hvar *vattennymferna* bodde. Af dessa skulle han låna en kappa, som gjorde honom osynlig, ett par bevingade sandaler och en väska att däri lägga Medusas afhuggna hufvud.

Perseus kom lyckligt och väl till de afskyvärdt fula *graierna*, hvilka ända från sin födelse varit skrynkliga i ansiktet och gråhåriga. Alla tre tillsammans hade blott *ett* öga och *en* tand, som de turvis begagnade, och om dessa dyrbarheter trätte de ständigt. Perseus passade på och tog ifrån dem både ögat och tanden, då de som bäst grälade om hvem som skulle ha dem. Nu blef det en faslig jämmer, och de bedröfvade *graierna* bådo på det bevekligaste att återfå sina skatter. Perseus lofvade dem det, om de till gengäld ville säga, hvar *vattennymferna* bodde. Motvilligt visade de honom vägen, och Perseus begaf sig genast åstad för att uppsöka dessa mäktiga väsen.

Vid framkomsten blef han väl mottagen. *Vattennymferna* lånade honom gärna både kappa, sandaler och väska. Hastigt tog han på sig sandalerna, spände väskan vid sidan och svepte in sig i kappan, som gjorde honom osynlig, hvarefter han begaf sig till *gorgonernas* boning. Till sin lycka fann han alla tre sofvande. Pallas Athene utpekade hvilken af dem som var Medusa, och lånade honom sin spegelblanka sköld, i det hon sade: »Håll nu skölden framför dig som en spegel och

gå baklänges fram till gorgonerna, så ser du däri Medusas bild. Afhugg hastigt hennes hufvud och stoppa ned det i väskan.»

Perseus gjorde, såsom gudinnan tillrådt honom, och lyckades döda den sofvande Medusa, utan att ha sett hennes förstnande hufvud annat än i skölden.

Knappt var Medusa död, förrän den bevingade hästen *Pegasos* framsprang ur hennes kropp. Perseus svingade sig upp på honom och for med blyxtens snabbhet bort, medförande gorgonens hufvud.

På sin färd genom rymden flög han fram äfven öfver *Etiopien*. Där såg han vid hafsstranden en skön flicka fastkedjad vid en klippa. Rundt omkring stodo skaror af folk, som jämrade sig och vredo händerna.

Perseus sänkte sig ned till jorden och efterfrågade orsaken till så mycken klagan. Man berättade honom då, att konungens maka yttrat, att hon och hennes döttrar vore mycket skönare än nereiderna, och man sade, att dessa häröfver blifvit så förbittrade, att de bedt Poseidon hemsöka landet med de största olyckor till straff för drottningens förmäthenhet.

Poseidon lät svåra öfersväningar ödelägga vidsträckta områden, och därefter sände han ett gräsligt hafsvidunder, hvilket uppslukade alla människor, som närmade sig kusten.

I sin nöd hade konungen rådfrågat det heliga oraklet i *Ammon* och fått till svar, att nereiderna skulle blidkas, om konungen offrade sin unga dotter *Andromeda* åt odjuret.

Konungen hade tvekat i det längsta, men slutligen måste han på folkets enträgna böner gifva efter, och nu var stunden inne, då odjuret skulle sluka den sköna konungadottern.

Perseus, som fattat kärlek till den olyckliga flickan, sporde hennes föräldrar: »Viljen I gifva mig eder dotter till maka, om jag räddar henne?»

Konungen och drottningen, öfverlyckliga vid tanken på Andromedas räddning, lofvade, att bröllopet genast skulle fras, om blott Perseus frälste deras dotter från att lida en så grym död. Väl var hon förut lofvad till

maka åt konungens bröder, men som denne ej kunde rädda sin unga brud, så ansågs löftet till honom brutet.

Knappt hade man avslutat denna öfverenskommelse, förrän det började brusa och koka i vattnet, och vågorna svallade skyhöga i skummande hvirflar mot

Perseus och Andromeda.

stranden. Närmande sig denna, simmade ett gräsligt vidunder med uppspärradt gap.

Utan att betänka sig ett enda ögonblick rusade Perseus mot odjuret. Då han oakadt alla ansträngningar under den förtviflade kampen icke lyckades döda det, framtog han medusahufvudet, och se, ögonblickligen förvandlades vidundet till sten.

Därpå skyndade han att vid stranden tvätta sina händer, som blifvit fläckade af det blodiga medusahufvudet. Han lade därvid väskan med hufvudet på marken, och då han återtog den, märkte han, att gräs och kvistar genom beröringen med densamma blifvit förvandlade till sten. Dessa stenar togo sedan nymferna och strödde ut dem i hafvet. En del voro röda af Medusas blod, andra voro hvita. Dessa stenar kallas af människorna koraller.

Medusahufvudet.

Perseus' och Andromedas förmålning firades med stor ståt, men då bröllopsglädjen nått sin höjd, stördes den af konungens broder, som i förolämpande ordalag fordrade, att hans trolofvade till honom skulle öfverlämnas. Konungen svarade, att Andromeda med rätta tillhörde den hjälte, som räddat henne, och han bad brodern att ej bryta friden och störa festglädjen. Men den af vrede och svartsjuka förblindade ville ej lyssna till konungens ord, och den vildaste strid uppstod i salen.

Tappert värjde sig Perseus i det längsta; men då öfvermakten blef honom för stor, framtog han åter Medusas hufvud, och genast förvandlades hans fiender till sten.

Perseus lämnade sedan med sin unga maka Etiopien och förde henne till ön Serifos. Vid framkomsten till denna ö fick han höra, att Polydeukes gjort hans moder till slafvinna och på allt sätt förföljt henne, emedan hon vägrat att bli hans maka.

Vredgad skyndade han att uppsöka konungen, som blef mycket förfärad öfver Perseus' hemkomst. Väl försökte konungen tillfångataga eller döda den tappre ynglingen, men med hjälp af medusahufvudet vann denne lätt seger, och Polydeukes själf jämte alla hans män förvandlades genom dess åsyn till sten.

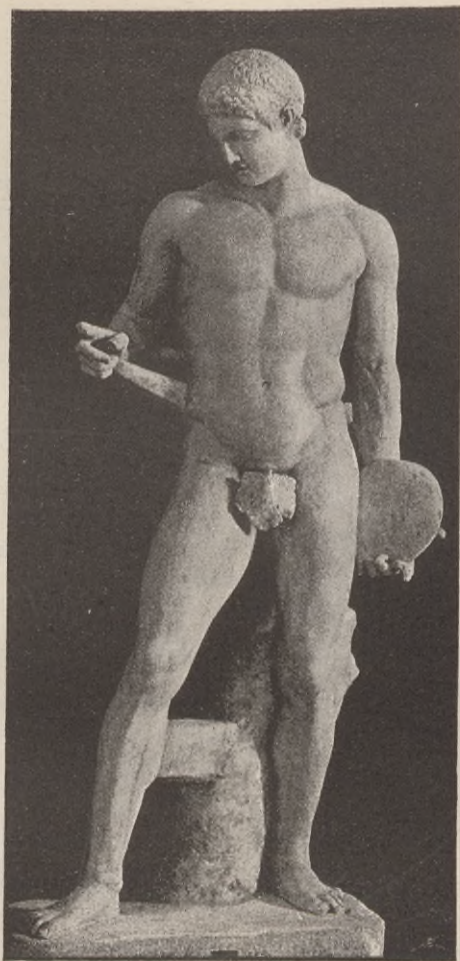
Därefter ville Perseus aldrig mera begagna sig af detta medel, utan han gaf Pallas Athene gorgonens olycksbringande hufvud, och Gudinnan fäste det i midten af sin sköld.

Perseus och hans moder lämnade nu ön och återvände till Akrisios, som nu mottog sin dotter och dotterson med mycken glädje, ty han var stolt öfver den unge Perseus' lysande hjältedåd.

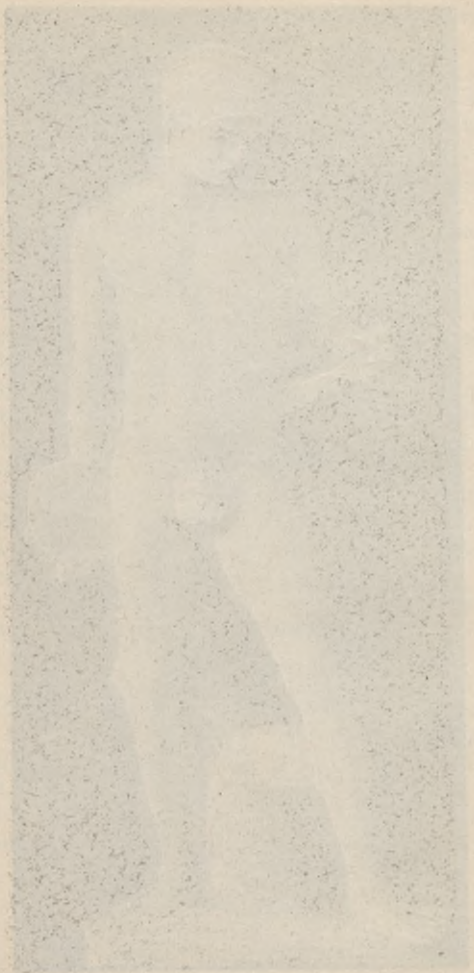
Men det oblidkeliga ödets makt kunde ingen rubba, och ödet hade nu en gång beslutit, att Perseus skulle döda sin morfar.

När man en dag kastade diskos, råkade Perseus' diskosskifva träffa Akrisios i hufvudet, så att han dog. Perseus blef tröstlös af sorg och kunde ej förmå sig att härska öfver Argolis, utan bortbytte detta rike mot ett annat.

Med Andromeda hade Perseus många söner, och från honom härstammade Herakles, Greklands ypperste hjälte.

Diskoskastare.

Herakles.

1. Herakles' barndom.

Herakles var son till *Zeus* och *Alkmene*, en ättling af *Perseus*. Hans styffader *Amfitryon* var sonson till denne fräjdade hjälte.

Strax före *Herakles'* födelse voro gudarna församlade hos *Zeus*, och vid detta tillfälle reste sig gudahärskaren, bjöd tystnad i salen och sade:

»Den af *Perseus'* släkt, som först inträder i lifvet, skall som mäktig konung härskas i *Argolis'* land och råda öfver många folk! Så är min vilja!»

Då *Zeus* sålunda förordnade, tänkte han på *Alkmene* och den afkomling hon väntade.

Men knappt hade *Hera* hört sin gemäls uttalande, förrän hon skyndade ur salen och ilade till *Mykene*, hvarest en annan af *Perseus'* afkomlingar var konung.

Redan länge hade den stolta *Hera* af hela sitt hjärta hatat *Alkmene*, och nu beslöt hon att hämnas. För den skull ställde hon så till, att drottningen af *Mykene* före *Alkmene* födde en son, och därigenom blef denne, och ej *Herakles*, den mäktigaste konungen i *Argolis*.

Denne *Perseus'* ättling erhöi namnet *Eurysthenes* och blef sedermera konung i *Mykene*.

Zeus rasade i ursinnig vrede, när han fick veta, huru *Hera* korsat hans planer; men det en gång gifna löftet kunde ej återtagas.

Hera blef rädd och sökte blidka *Zeus* genom att lofa, att *Herakles* efter sin död skulle komma till *Olympen* och till och med erhålla *Zeus'* och *Heras'* egen dotter, den sköna *Hebe*, till maka, och därmed återställdes freden.

Men *Hera* visade snart, att hon ej hade allvar med sitt löfte, utan blott rufvade på hämnd.

Alkmene hade fått tvillingar, och den ena af dessa var *Herakles*, som till minne af *Hera*, erhållit sitt namn.

En dag, när de små gossarna lägo i sin bädd, sände Hera tvenne väldiga ormar för att döda dem. Ormarna slingrade sig fram till barnen, men då reste sig den lille Herakles, fattade med sina små kraftiga händer tag i odjuret och klämde dem till döds, allt under det hans lille broder skrek högt af fruktan. Den uppskrämde sköterskan rusade fram, men blef så förfärad öfver hvad hon såg, att hon själf uppgaf ett högt ångestrop, som ditkallade Amfitryon och Alkmene.

När föräldrarna fingo se Herakles och de dödade ormarna, förundrade sig båda öfver barnets styrka, och de beslöto, att rådfråga siaren Teiresias rörande gossens framtida öden.

Den vise svarade:

»Stora bragder förvisst under årens lopp fullbordar Zeus' och Alkmenes son, och sist efter utståndna strider Blir han en gud och gemål till den evigt ungdomliga Hebe.»

Amfitryon blef mycket glad öfver denna spådom. Sedermera lät han gifva Herakles de utmärktaste lärare, för att dessa på ett värdigt sätt skulle leda den unge gudasonens uppfostran.

Bland dessa lärare var den vise *kentauren Chiron* en af de mest berömda. Hos honom vistades Herakles under flera år, och af honom erhöll han undervisning i krigiska idrotter samt i konsten att läka sår.

En annan af Herakles' lärare var Apollos son, den utmärkte sångaren *Sinos*. Han undervisade den blifvande hjälten i musik, men för denna konst visade Herakles alls ingen håg. En gång förebrådde Sinos häfigt sin lärjunge hans brist på uppmärksamhet, men då blef Herakles så förbittrad öfver tillrättavisningen, att han fattade sin lyra och slog därmed ihjäl Sinos.

När Amfitryon fick veta detta, upprördes han djupt af Herakles' brott och förvisade honom till berget *Kithairon*, hvarest den unge gudasonen skulle vakta sin styffaders talrika boskaphjordar för att under tiden i ensamheten öfvertänka och ångra sitt brott.

2. Herakles vid skiljovägen.

Herakles trufdes godt i de ensliga skogarna. Till följd af sin öfvermänskliga styrka vågade han ensam upptaga striden mot skogens vilda djur.

En gång dödade han ett grymt lejon, som före hans ankomst till Kithairon anställt stor förödelse bland boskapen.

Herakles ställde sig i bakhåll för lejonet och slog ihjäl det med sin klubba. Därpå drog han af lejonhuden, vid hvilken han lät hufvudet sitta kvar, samt prydde därmed sitt eget hufvud såsom med en hjälm; själfva skinnet föll ned öfver axlarna som en mantel. Och nu voro heraklesklubban och lejonhuden oskiljaktiga från honom, ty hjälten brukade sällan några andra vapen eller någon annan dräkt.

Medan Herakles vaktade hjordarna, hade han en dag tagit plats invid en korsväg. Bäst han där satt, visade sig plötsligt tvenne underbart sköna kvinnor, som trädde fram till honom.

Den ena af dem hade en yppig gestalt, och hennes fladdrande lockar pryddes af en krans glödande rosor. Kinderna voro sminkade, och ögonen blixtrade af lefnadslust. Hon sade: »Herakles, vill du följa mig, skall jag föra dig öfver blomsterprydda ängar och underskuggiga löfhalv. Hela lifvet skall för dig vara en enda glädjefest. Arbete och mödor, hunger och törst samt allt annat, som fördyrstrar lifvet, skall du aldrig behöfva erfara.»

Herakles såg förundrad på henne och frågade efter hennes namn.

»Mina vänner,» svarade hon, »kalla mig 'Vällusten', mina fiender åter 'Lasten'!»

Under tiden hade äfven den andra trädt närmare. Hon var klädd i en glänsande hvit dräkt utan minsta fläck och hade ett mildt men allvarligt utseende. »Vet framför allt,» sade hon till Herakles, »att gudarna ej skänka människorna något utan arbete och möda. Jag lofvar ej att föra dig öfver blomsterrika ängar, ty min väg

är törnbeströdd, och skarpa stenar skola på den såra din fot. Arbete och möda skall du få på din lott, men maten och vilan skola smaka dig desto bättre, och sedan du här i lifvet tappert kämpat och lidit för allt godt och ädelt, skall du vinna odödlig ära, människorna skola i kommande tider minnas ditt namn, och när du slutat din jordiska tillvaro, skall du i Olympen hälsas välkommen af de odödliga gudinnorna. Mitt namn är 'Dygdén'!»

Därpå försvann synen. Herakles såg länge efter den tjusande uppenbarelsen och var fast besluten att följa Dygdens väg; men sedan han väl gjort sitt val, uppfylldes hela hans lif af alla slags strider och lidanden.

3. Herakles' tolf arbeten.

En gång hade Herakles hjälpt konungen af Thebe mot dennes fiender. I lön erhöll hjälten hans dotter *Megara* till äkta.

Under några år lefde de båda makarna lyckliga, och flere barn föddes dem. Men Hera kunde ej se Herakles' lycka, ty hon hatade honom ännu lika djupt, och därför gjorde hon honom plötsligt vansinnig.

I blindt raseri dödade han såväl sin maka som sina barn, men strax därefter återgaf Hera honom förståndet.

Herakles, som var otröstlig af sorg öfver sitt ofrivilliga brott; skyndade till Delfi för att fråga oraklet, hvad han skulle göra för att försona gudarna och vinna frid med sig själf.

Men Apollo ville icke svara honom, ty guden var uppbragt öfver Herakles' gräsliga blodskuld. Då blef hjälten så förbittrad, att han ryckte till sig den heliga trefoten, på hvilken Apollos prestinna brukade sitta, när hon meddelade gudens svar.

Apollo blef ännu mera uppretad, och om ej Zeus själf uppträdde och mäklade fred emellan sina båda mäktiga söner, hade de helt säkert råkat i strid med hvarandra.

Zeus befalld Herakles att genast återlämna den heliga trefoten och tillsade Apollo att besvara broderns fråga. Guden yttrade då: »Om Herakles tager tjänst hos sin släkting konung Eurysthenes i Mykene och lydigt för-

rättar tolf svåra arbeten åt honom, skall brottet bli försonadt!»

Genast begaf sig hjälten till Eurysthenes och erbjöd honom sin tjänst.

Först skickade Eurysthenes honom då till staden *Nemea* för att döda det så kallade *nemeiska lejonet*. Detta stora och vilda djur, som var osårbart, höll till i en strax utanför staden belägen klipphåla med tvenne ingångar och anställde rundt omkring i trakten stor skada.

Herakles spärrade igen den ena ingången och jagade vildjuret in i hålan. Sedan gaf han det ett så kraftigt slag med sin klubba, att det döfvades, och i sina starka armar kramade han därpå lejonet till döds. Därefter drog han af huden för att använda denna såsom en mantel.

Knappt var Herakles hemkommen, förrän Eurysthenes befalld honom att döda den *lerneiska hydran*.

Denna var en stor vattenorm med nio hufvud, hvilken hade sitt tillhåll i träskan vid *Lerna*. Hydran dödade både människor och boskap och gjorde hela trakten däromkring osäker.

Så snart Herakles erhållit Eurysthenes' befallning, bad han sin brorson, som tillika var hans körsven, att iordningställa vagnen, och utan dröjsmål foro de därefter bort för att uppsöka odjuret.

På en kulle invid några källor, hade hydran sin håla. Herakles sköt på henne med brinnande pilar och lyckades slutligen jaga fram henne. Därpå gick han modigt emot den jätttestora hydran, grep henne med ena handen och började att med en skära, hvilken han höll i den andra, afhugga hennes många hufvud. Men till sin ousägliga fasa såg han, att *tvenne* nya hufvud framväxte i hvar och ett af de afhuggnas ställe. När så därtill en jätttestor kräfte kom fram och nöp hjälten i benet, var han nära att duka under, men han dödade snart kräftan med ett slag af sin klubba.

Sedan befalld han sin körsven att sätta eld på en närbelägen skog och därifrån hämta eldbränder för att sveda de stympade halsarna, allt efter som Herakles

med sin skära afhög det ena efter det andra af hydrans hufvud. Med körsvennens hjälp lyckades Herakles sålunda döda den stora vattenormen.

Sedan han afhuggit alla odjurets hufvud, gräfdde han ned det mellersta, som var odödligt, och välte en stor sten öfver det. Därefter doppade han sina pilar i hydrans blod, så att de blefvo förgiftade och såren efter dem aldrig kunde läkas.

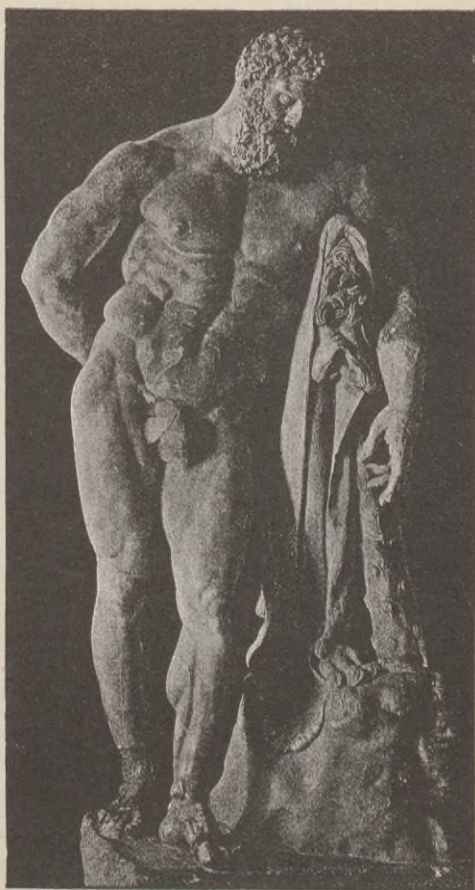
När Herakles kom till Eurysthenes och förkunnade, att han dödat den lerneiska hydran, sände konungen ånyo ut honom, denna gång för att tillfångataga det *erymanthiska vildsvinet* och föra det lefvande till Mykene. På berget *Erymanthos* i Arkadien fanns nämligen ett förfärligt vildsvin, som anställde stor skada i hela trakten.

Länge förföljde Herakles vildsvinet, men slutligen lyckades han jaga det ut i djup snö, och nu kunde han lätt fånga det. Sedan band han ihop djurets fötter och bar det på sina starka skuldror till Mykene.

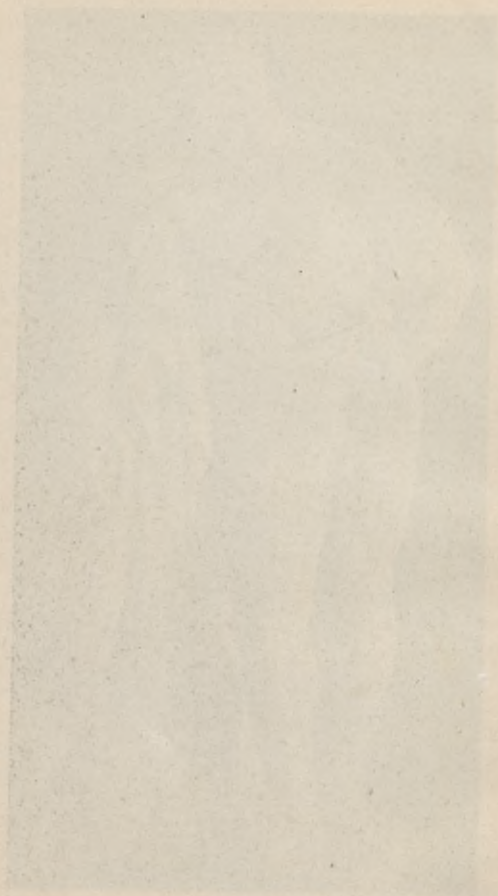
Under vägen gick han genom *kentaureernas* land och tog in hos en af de förnämsta bland detta märkvärdiga folk. Kentauren undfagnade sin gäst på bästa sätt, och allt skulle aflupit i fred och sämja, om ej Herakles fått se ett ouppslaget vinfat strax invid hålan. Herakles slog utan vidare betänkande upp fatet, men när de kringboende kentaureerna fingo känna doften af vinet, som var en skänk till dem af Dionysos och utomordentligt kostbart, skyndade en hvar till hålan för att erhålla sin andel af gudens frikostiga gåfva.

Vid åsynen af en främling, som höll på att dricka af deras dyrbara vin, blefvo kentaureerna förbittrade och ville jaga bort honom. Det kom till strid, och medels sina förgiftade pilar lyckades Herakles döda en del fiender och driva de öfriga på flykten.

Herakles förföljde de flyende, som sökte skydd hos Chiron, hvars håla låg i närheten. Chiron skyndade ut för att medla fred, men träffades själf af en förgiftad pil. Så snart Herakles såg, att Chiron blifvit sårad, drog han sig genast ur striden, tröstlös af sorg öfver att ha varit vållande till denna olycka. Vål lade han läkande örter på såret, men med tungt hjärta måste

Herakles.

han se, huru den gamle kentauren fortfor att lida de gräsligaste kval, ty döden hade ej någon makt öfver honom, emedan han var en gudason.

Kentauren.

När Herakles anlände till Mykene med det stora vildsvinet och Eurysthene's fick se odjuret, blef den se-

nare så rädd, att han hoppade ned i ett stort kopparkar och gömde sig.

Sedan befallde Eurysthenes, att Herakles alltid skulle stanna utanför stadsportarna, hvarest konungen genom ombud ville meddela honom sina uppdrag.

En tid därefter sände Eurysthenes änyo ut Herakles. Denna gång gällde det att tillfångataga en hind, som tillhörde Artemis.

Hinden hade kopparfötter och gyllene horn. Hon var snabb som vinden och kände aldrig, tack vare sina kopparhofvar, någon trötthet. Som hon brukade beta på berget *Keryneia* i Arkadien, kallades hon den *kerynitiska hinden*.

Under ett helt års tid förföljde Herakles förgäfvets den snabbfotade hinden. Hjälten var nära uppgifven af trötthet, och i sin nöd sårade han hinden helt lätt i foten med en af sina pilar. Nu lyckades han taga henne till fånga och föra henne till Eurysthenes.

Men knappt var Herakles hemkommen med den kerynitiska hinden, förrän Eurysthenes änyo skickade bort honom.

Denna gång skulle han döda de *stymfaliska fåglarna*, som uppehöll sig vid sjön *Stymfalis* i Arkadien.

Dessa grymma och rofgiriga fåglar anföllo till och med människor. De hade vingar, näbbar och klor af koppar och kunde afskjuta sina fjädrar såsom pilar.

Herakles jagade bort en del med en stor kopparskramla, som han fått af Pallas Athene; de återstående dödade han med sina pilar.

Sedan detta uppdrag lyckligen var utfördt, befallde Eurysthenes Herakles att på en enda dag rengöra *konung Augias' stall*.

Konung *Augias* i *Elis* hade de största boskaps-hjordar, som funnos i hela Grekland, ty han sades vara ägare till mer än tre tusen djur, och deras stall hade ej varit rengjordt på trettio år.

Herakles begaf sig genast till Augias och erbjöd sig att mot en öfverenskommen lön rengöra stallet på en enda dag; men han aktade sig noga för att omtala Eurysthenes' befallning till honom att utföra detta arbete.

Augias lofvade, såsom Herakles fordrade, att i arbetslön gifva tredjedelen af sina hjordar, ty han ansåg för alldeles omöjligt att utföra ett sådant storverk.

Herakles begaf sig ofördröjligen ned i stallet; men här insåg han mer än väl, att han ej inom den bestämda tiden skulle kunna på vanligt sätt bortskaffa den hopade orenligheten.

Hjälten fann dock på råd. Han gräfdde en kanal från tvenne förbiflytande floder, ledde genom denna vattnet in i stallet, och hade inom kort glädjen att se smutsen bortspolad af det friska vattnet. Sedan ledde han åter vattnet in i de forna strömfårorerna genom att igenfylla kanalen.

Under tiden hade Augias fått yeta, att det var på Eurysthenes' befallning, som Herakles utfört det svåra arbetet, och när hjälten efter väl förrättadt värf, kräfde sin lön, nekade konungen att utbetala densamma.

Herakles blef mycket förbittrad och tog längre fram en blodig hämnd på Augias.

Nu skickades Herakles till Kreta för att fånga den så kallade *kretensiska tjuren*.

Konung *Minos* på *Kreta* hade en gång lofvat Poseidon att offra det första, som hafvet skänkte honom. Då lät hafsguden en härlig, glänsande tjur uppstiga ur vågorna. När Minos fick se den vackra tjuren, tyckte han det vara skada att offra den och utbytte honom i smyg mot en annan. Men Poseidon varnade sveket och blef ytterst förbittrad på konungen. Till straff gjorde hafsguden tjuren alldeles vild, så att människorna knappt vågade sig ut för det ilskna djurets skull.

Herakles fångade tjuren och förde honom simmande öfver till fastlandet, hvarefter han ledde honom till Mykene. Eurysthenes kunde ej nog förvåna sig öfver att en så from tjur kunnat uppväcka en sådan fruktan, och han befalldde Herakles att släppa honom lös igen. Men då djuret kände sig i frihet, blef det vildsint som förut.

Under en lång tid höll tjuren till på fälten vid *Marathon*, hvarför han i Grekland kallades den »marathoniska tjuren».

Nu skickades Herakles att hämta *konung Diomedes hästar*.

Diomedes, en ytterst grym och elak man, var konung i *Thrakien*. Han hade tvenne vilda, människoötande hästar och var nog obarmhärtig att kasta alla främlingar, som kommo till hans rike, framför dem för att låta de olyckliga af dem uppätas.

När Herakles kom till *Thrakien*, ville man låta honom undergå samma öde och kastade honom, bunden till händer och fötter, framför hästarna. Men hjälten lyckades slita sina bojor samt tillfångataga *Diomedes*, som nu i sin ordning kastades för hästarna, hvilka ofördröjligen uppåto sin forna herre.

Sedan begaf sig Herakles på väg till *Mykene* med de vildsinta djuren. Under resan dödade och uppåto de en af Herakles' följeslagare.

Vid framkomsten öfverlämnade Herakles hästarna till *Eurysthenes*, som lössläppte dem, hvarefter de genast sprungo till skogarna på berget *Olympos*. När hästarna ej längre kunde erhålla människor till föda, började de att döda och uppåta björnar, vargar m. fl. slags vilda djur och gjorde därigenom mycken nytta.

Herakles fick sedan i uppdrag att hämta *amazon-drottningen Hippolytes gyllene bälte*, hvilket var en ytterst dyrbar gåfva af hennes fader *Ares*.

Eurysthenes' dotter hade hört talas om bältet och önskade äga det.

Herakles jämte flere af hans vänner ordnade sig till den långa färden och seglade sedan bort till *amazonernas* aflägsna land i *Mindre Asien*.

Bland Herakles' följeslagare befann sig äfven den ryktbara hjälten *Theseus*.

Vid framkomsten blefvo de vänligt mottagna af *Hippolyte* och de öfriga *amazonerna*, som funno behag i de ståtliga och vackra främmande krigarne. Och när Herakles framförde sitt ärende, lofvade *Hippolyte* till och med att frivilligt gifva honom bältet.

Men *Hera*, som alltid förföljde den hatade *Alkmenes* son, blef förbittrad, när hon såg, huru lättköpt Herakles' seger denna gång tedde sig. Gudinnan förvandlade sig

till en amazon och sade till de öfriga, att främlingarna kommit för att bortröfva deras drottning, den tappra Hippolyte. Amazonerna trodde henne, och när grekerna i djupaste frid njöto af ett för deras räkning anordnadt gästabad, störtade sig en skara väpnade amazoner plötsligt öfver dem. Herakles blef ursinnig, ty han trodde, att amazonerna svekfullt narrat dem i fördärfvet, och innan misstaget blifvit uppdagadt, hade redan många af amazonerna stupat; de öfriga måste, trots sin tapperhet, taga till flykten.

Men så alldeles orätt hade ej Hera haft, när hon sagt, att främlingarna skulle bortföra amazonernas drottning, ty Hippolyte hade blifvit förälskad i Theseus, och när hjältarna afseglade, följde hon med dem.

Vid framkomsten till Grekland förmäde sig Theseus med Hippolyte, och Herakles erhöll af henne i vängåfva krigsgudens gyllene bälte, som han genast öfverlämnade till Eurysthenes.

Länge fick ej hjälten stanna hemma. Långt bort i väster vid stranden af Okeanos låg landet *Erytheia*. Där härskade konung *Geryones*, som hade tre hufvud, sex armar och sex ben samt var stor som en jätte.

Han ägde en präktig hjord af rödglänsande nötkreatur, och för att bortröfva denna hade Herakles blifvit utskickad.

Hjälten vandrade genom en god del af Europa och det brännheta *Libyen* i Afrika. Slutligen kom han till ett smalt sund, som skiljer detta land från *Erytheia*. Men där voro solgudens flammor så brännheta, att Herakles var nära att försmäkta.

I vredesmod spände han sin båge och afsköt en af sina pilar mot *Helios*. Guden beundrade den djärfve bägskytten och lånade honom sin egen gyllene solbåt, med hvilken Herakles for öfver sundet.

Amazon.

Till minne af denna färd reste Herakles tvenne väldiga stenpelare, en på hvardera sidan om sundet, och fortsatte därefter sin färd.

Väl framkommen till Geryones' rike, fick Herakles snart se de ståtliga kreaturen, som ute på betesmarken vaktades af en stor vallhund. Denne började skälla ursinnigt och rusade på främlingen, så snart han blef honom varse.

Herakles slog ihjäl hunden med sin klubba, och när herden skyndade till för att försvara hjorden, döddes äfven han af ett slag med klubban. Därefter dref Herakles bort kreaturen. Men så snart Geryones fick veta, att Herakles röfvat hans boskap, skyndade han efter den djärfve rånaren, och nu börjades en väldig strid mellan Herakles och jätten.

Geryones svingade samtidigt sina sex armar, och det var med knapp nöd Herakles kunde försvara sig, men slutligen lyckades han att med en af sina förgiftade pilar döda jätten. Sedan återtog han vägen mot hemmet. Han öfvergick Pyreneerna och Alperna samt genomvandrade Italien.

I närheten af det nuvarande *Roma* lade sig Herakles att hvila. När han vaknade, voro flere af kreaturen böta. Herakles letade länge förgäfvos efter dem, slutligen fann han deras spår, och vägled af dessa, påträffade han en stor grotta. Men han kunde ändå ej finna kreaturen, ty spåren förde ej *till* hålan, utan endast *från* den samma. Hjälten ämnade redan återvända med oförrättadt ärende, när han helt plötsligt fick höra ett häftigt råmande inifrån hålan. Då förstod han, huru det förhöll sig med spåren.

De vackra kreaturen hade blifvit bortstulna af den vilde och sluge röfvaren *Cacus*. För att vilseleda Herakles hade denne i närheten af hålan släpat kreaturen vid svansarna, så att de kommit baklänges ditin, och därför ledde alla spåren *ut* ur, men inga *in* i hålan.

Herakles sökte genast att tränga in i grottan, men ingången var tillspärrad med ett klippblock så stort, att ej ens tio par oxar skulle kunnat rubba det ur stället. Då slog hjälten sönder hålans tak och inträngde

den vägen. Efter en häftig strid lyckades han döda Cacus och föra ut boskapen ur hålan, hvarpå han utan några vidare äfventyr lyckligt och väl med Geryones' berömda rödglänsande boskaphjord anlände till Mykene.

Eurysthenes unnade ej heller nu hjälten någon hvila, utan befälde honom att hämta några *äpplen från Hesperidernas trädgård*.

Vid Zeus' och Heras förmälning hade Hera af den gamla jordgudinnan Gaia fått i bröllopgåfva en gren behängd med gyllene äpplen, och denna trädgren hade hon sedan planterat i en passande jordmån. *Hesperiderna*, döttrar till titanen *Atlas*, fingo befallning att vakta det unga trädet, som växte upp, blef utomordentligt vackert och bar de skönaste gyllene äpplen. Efter hand fylldes hela trädgården med de ljufligaste fruktträd, alla härstammande från gudinnans bröllopgåfva. Men *Hesperiderna*, som hade uppsikt öfver trädgården, brukade stundom själfva äta af äpplena, och detta förargade Hera. För att hindra dem därifrån satte hon en väldig drake att bevaka ingången till trädgården, så att *Hesperiderna* ej vidare kunde komma åt några frukter.

Men hvarken Herakles eller någon annan dödlig visste, hvar denna trädgård var belägen.

Herakles måste således vända sig till titanen *Atlas* för att få veta det.

Atlas bodde i Libyen, ej långt från *Okeanos*, och han hade där blifvit tvingad att på sina väldiga skuldror uppbära himlahvalfvet. Men *Atlas* ville på inga villkor säga, hvar trädgården låg; däremot erbjöd han sig beredvilligt att hämta äpplena, om Herakles under tiden åtog sig att stödja himlahvalfvet.

Utän betänkande lade Herakles himlahvalfvet på sina öfvernaturligt starka skuldror, och *Atlas* skyndade bort för att hämta frukterna. Men när titanen kom tillbaka, vägrade han att återtaga sin tunga börda; i stället förklarade han, att Herakles för alltid måste behålla den.

Nu stod Herakles där vackert i klämman. Inlåta sig i strid med Atlas kunde han ej, enär han hade himlahalvvet på nacken, alltså fanns här ej någon annan utväg än list. Därför sade han: »Jag skall gärna åtaga mig att bära din tunga börda, endast du under ett ögonblick återtager den, så att jag kan få göra mig en bärdyna, ty min nacke är ovan vid den förfärliga tyngden.»

Atlas lät narra sig, och Herakles lade himlahalvvet tillbaka på titanens skuldror. Sedan tog hjälten äpplena och skyndade bort med dem utan att det ringaste bekymra sig om den vredgade Atlas' rop och hotelser.

Nu hade Herakles lyckligt och väl utfört elfva af sina tvångsarbeten; blott det tolfte återstod, innan han blefve fri från sin nödtvungna tjänst hos Eurysthenes.

Denna gång ålade konungen honom att hämta upp *Kerberos* från underjorden, och detta var det svåraste af hjälten många och äfventyrliga uppdrag.

Kerberos var en väldig trehöfdad hund, hvilken vaktade dödsrikets portar åt dess härskare Hades.

Djupt, djupt under jorden sträckte sig Hades' dystra rike, och aldrig trängde en lifgivande solstråle ned till de olyckliga skuggorna, som voro dömda att vistas därnere. Otaliga floder genomströmmade underjorden. Bland dessa voro *Acheron*, jämmerfloden, och *Lethe*, glömskans vatten, de förnämsta. Rundt omkring dödsriket slingrade sig floden *Styx*, och när de döda kommo ned till dess strand, förde *Charon* dem på sin färja öfver den mörka gränsfloden.

Hvar och en afiden skulle betala *Charon* en *obolos* i färjlön, och fördensull lades alltid ett sådant litet mynt i munnen på de döda, innan de *jordades*.

Herakles efterhörde först, hvar nedgången till underjorden var belägen, och fick veta, att den låg i trakten af berget *Tainaron* på *Peleponesos*. Där var en djup håla, ur hvilken bedöfvande svafvelångor uppstego, och genom denna mörka håla gick vägen till Hades' underjordiska rike.

Zeus, som fruktade för sin älskade sons lif, befallde *Hermes* att ledsaga honom, och med gudarnes sändebud

till följeslagare anträdde Herakles den äfventyrliga färden.

De klättrade ned utför klipphålans branta väggar och befunno sig snart i Hades' rike.

Charon färjade dem beredvilligt öfver Styx, men vid dödsrikets port hindrades de af Hades att träda in genom den, ja, de fingo ej ens säga sitt ärende.

Uppbragt häröfver afsköt Herakles en af sina pilar mot Hades och sårade honom i axeln. Nu ansåg underjordens härskare det vara klokast att låta hjälten framföra sin begäran.

Herakles bad då att få föra Kerberos till Mykene och visa honom för Eurysthenes.

Hades villfor hans anhållan, men förbjöd Herakles på det strängaste att begagna några vapen mot odjuret. Hjälten ingick på detta villkor och begaf sig genast åstad för att uppsöka den fruktansvärda hunden.

Vid floden Acheron fann han Kerberos. Så snart hunden på afstånd varnade Herakles, började han skälla så ursinnigt, att hela underjorden därvid skakade. Nu behöfde hjälten allt sitt mod! Herakles gick fram till hunden, hvars ögon glödde som eldkol, fattade tag i honom, tillklämde med sina jättestarka händer hans strupe och släpade honom med sig upp till jorden.

När Kerberos fick se det klara solljuset, stretade han mot af alla krafter och började ånyo skälla. Ögonen gnistrade ännu vildare, och fradgan stod odjuret om munnen; men Herakles blef likväl ej rädd, utan bar den förskräckliga hunden till Mykene.

Eurysthenes däremot vardt nära ihjälskrämd vid åsynen af Kerberos, underjordens hemska väktare, och bad, att Herakles genast måtte återföra hunden till Hades, hvilket hjälten äfven gjorde.

Af den fradga, som från Kerberos' gap droppade ned på marken, uppkom den giftiga bolmörten, som i evärdliga tider bär vittne om Herakles' största hjältebragd.

Nu hade Herakles lyckligt och väl utfört de tolf af Apollo föreskrifna arbetena, och han var ej sen att lämna sin obehagliga tjänst hos den fege Eurysthenes.

Herakles begaf sig därefter ut på vandringar för att strida mot alla onda makter här i världen och hjälpa de människor, som voro olyckliga och i behof af hans kraftiga bistånd.

En gång kom Herakles under sina ströftåg på besök till konung *Admetos*, en af hans bästa vänner. Vid framkomsten blef han visserligen vänligt mottagen af konungens tjänare, men *Admetos* själf vägrade att hälsa på honom, liksom han under en lång tid nekat att motaga någon enda af sina öfriga vänner.

När Herakles sporde om orsaken härtill, fick han det svaret, att konungen nyligen genom döden förlorat sin unga gemål, som han höll mycket kär, och att han därför var nästan tröstlös af sorg.

Herakles beslöt då utmana dödsjuden *Thanatos* och kämpa med honom om den unga *Alkestes*, konungens maka.

Admetos hade haft stora svårigheter att besegra, innan han vunnit *Alkestes*, och endast *Apollo*s mellankomst kunde han tillskrifva lyckan att få äga henne.

Apollo hade en gång förtörnat *Zeus* och därför af honom förvisats från *Olympen* med befallning att under ett års tid tjäna hos någon dödlig. Guden tog då tjänst såsom herde hos konung *Admetos*, som han mycket gynnade.

Admetos talade om för *Apollo*, att han älskade *Alkestes*, en ung konungadotter, samt att hennes fader vägrade att gifva henne till någon annan än den som själf afhämtade henne i en med vildsvin och lejon förspänd vagn.

Apollo fångade då två lejon och två vildsvin och spände dessa sällsamma dragare för *Admetos*' vagn, hvarefter den förhoppningsfulle friaren for att hämta sin unga brud.

Sedan bad *Apollo moirerna*, de trenne ödesgudinnorna, att för alltid befria *Admetos* från döden.

Detta vägrade *moirerna* visserligen att göra, men lofvade, att om någon annan frivilligt i *Admetos*' ställe nedstege i dödsriket, skulle döden aldrig kunna besegra *Apollo*s skyddsling. Detta svar omtalade guden seder-

mera för de unga makarna, innan han lämnade dem och återvände till Olympen.

Admetos och Alkestes älskade hvarandra med den ömmaste kärlek och voro så lyckliga, som dödliga kunna vara. Men efter någon tid insjuknade den unge konungen häftigt och var då nära döden. Ingen af hans undersåtar ville offra lifvet för att rädda honom, fastän alla visste, att detta vore enda villkoret för att konungen skulle kunna tillfriskna. Ej ens hans gamla grånade föräldrar hade mod till detta offer. Då beslöt Alkestes att frivilligt gå i döden för den älskade.

Hon afskar håret öfver hjässan och invigde sig därmed åt dödsguden Thanatos, som äfven strax hämtade den unga sköna drottningen. Genast därefter tillfrisknade Admetos.

Men när konungen fick höra, att Alkestes gått i döden för honom, blef han alldeles förtviflad, och i sin djupa sorg stängde han sig inne och nekade att se någon.

Det var vid denna tid som Herakles anlände till palatset. Så snart hjälten fick veta anledningen till konungens sorg, lofvade han att, för så vidt det funnes någon möjlighet därtill, återföra Alkestes.

Först anordnade han ett rikt offer åt Thanatos, och när dödsguden visade sig vid detsamma, utmanade han honom till en tvekamp med Alkestes såsom pris. Thanatos antog utmaningen, och med ansträngning af sina yttersta krafter lyckades hjälten nu besegra själfva Döden. Guden återlämnade, ehuru motvilligt, den sköna drottningen, och Herakles återförde henne genast till den sörjande maken.

En annan gång kämpade Herakles med *Antaios*, en son till Gaia, jorden.

Antaios var en väldig jätte och så stark, att föga fattades i att han vunnit segern. Gång på gång fällde väl Herakles sin motståndare till marken, men för hvarje gång sprang Antaios upp och anföll honom på nytt, och aldrig tycktes krafterna svika den outtröttlige jätten.

Herakles kunde ej fatta, hvarför Antaios aldrig blef trött, ty själf var han nära att digna af trötthet; men slutligen märkte han, att jätten fick nya krafter för hvarje gång han vidrörde sin moder jorden.

När Herakles varnade detta, lyfte han upp Antaios från jorden och kväfde honom till döds i sina jättestarka armar.

En annan gång blef Herakles på Zeus' befallning såld till slaf. Hjälten hade nämligen begått ett mord, och för att försona detta måste han tjäna två hela år som slaf.

Hermes fick i uppdrag att sälja honom, och han sålde Herakles till drottning *Omfale* i Lydien. Efter sin gemåls död styrde denna drottning ensam sitt vidsträckta rike, men kunde ej värna det mot alla vilda sjöröfvere, som anföllo detsamma.

Omfale blef mycket förtjust i sin nya slaf, när hon såg, huru väl han förstod att hålla alla fiender på afstånd.

Drottningen beundrade Herakles' utomordentliga styrka, och hon fann mycket nöje i att skämta med honom. Ibland föll det henne in att befälla hjälten taga på sig kvinnokläder och på sländan spinna ull. Den lydige slafven, densamme som burit himlahalvvet på sina skuldror och besegrat Döden i tvekamp, hörsammade genast sin härskarinnas befallning.

Herakles smyckade sig då med gyllene kedjor och armringar och satte sig sedan helt beskedligt vid sländan, medan Omfale, höljd i hans lejonhud och bärande den stora klubban på axeln, stolt spatserade omkring.

Men så snart tjänstetiden var tilländalupen, skyndade Herakles bort från Omfale och inlät sig på nya äfventyr, ty han älskade ingalunda att föra ett så dådlöst lif.

Under en af sina färder kom han till Egypten och trängde ända fram till den väldiga *Nilens* källa.

Där bodde människor, som kallades *pygméer* och ej voro mer än en half mansarm höga. Dessa små varelser lägo i häftig fejd med storkar och tranor, när nämnda stora fåglar hvarje år tillbragte en viss tid

i deras land. Fåglarna brukade nämligen sluka alla späda pygmébarn de kommo öfver, ty dessa småtingar voro ej större än de vanliga grodor, hvilka utgjorde storkarnes förnämsta föda.

En truppafdelning pygméer var just ute på spaning efter fiender och träffade på Herakles, under det han låg och sof på flodstranden.

De små krigarne blefvo förfärade och afsände genast till sin konung ett ilbud med underrättelse om att de funnit en jättestor man sofvande vid Nilen.

Konungen befallde genast en hop af sina män att rycka ut, och han öfvertog själf befälet. Vid framkomsten skulle en afdelning fångsla jättens vänstra arm, och två skulle binda den högra. Själf åtog han sig att hindra jättens hufvud från att röra sig.

Redan voro stormstegar resta utefter Herakles' sidor, och på dessa stegar hade de modigaste af pygméerna börjat klättra upp, när hjälten plötsligt vaknade.

Leende såg han en stund på de små varelserna, sedan reste han sig och svepte därvid in en hel skara i sin lejonhud, slutligen skyndade han, till de öfrigas utsägliga fasa, bort med dem.

Men när Herakles gått ett stycke väg, kom han ihåg, att han glömt sin vinbägare och återvände därför i afsikt att hämta den. Då han tog upp bägaren från marken, såg han till sin förvåning, att flere pygméer drunknat i det vin, som fanns kvar på botten. De omkomne hade förmodligen klättrat upp på kanten af bägaren, blifvit bedöfvade af de starka vinångorna och ramlat ned. Herakles lössläppte försiktigt sina små fångar, som genast skyndade bort från det farliga grannskapet; där efter tömde han ut vinet med de drunknade pygméerna, fortsatte sin väg och lämnade snart det egendomliga landet.

4. Herakles' förmålning och död.

Efter sin första gemåls död, förblef Herakles länge änklung. En gång kom han under sina ströftåg till *Aitolien* och fick där se konungens unga dotter, den

sköna *Deianeira*. Hjälten blef så förtjust i henne, att han genast begärde att få henne till maka.

Men äfven en mäktig flodgud friade till den unga konungadottern. Som ingendera af friarna ville ge vika, råkade de i strid med hvarandra. Herakles lyckades efter en häftig brottning kasta flodguden till marken. Men genast förvandlade sig den farlige motståndaren till en orm, som hväsande slingrade sig fram mot Herakles. Denne grep ormen och var nära att klämma honom till döds, då djuret, vridande sig i dödsångest, lyckades slita sig lös.

För tredje gången rusade flodguden mot Herakles, nu i skepnad af en stor tjur. Men Herakles fattade tag i tjurens horn och kastade omkull honom på marken, hvarvid tjurens ena horn afbröts.

Nu måste flodguden erkänna sig öfvervunnen och afstå priset, den sköna *Deianeira*, åt Herakles. Bröllopet firades strax, och kort efter detsamma anträdde hemfärden.

Under vägen kommo de nyförmälda till en bred flod, hvarest det hvarken fanns bro eller färja. I stället brukade den väldiga *kentauren Nessos* hålla till vid stranden och mot betalning simma öfver bärande de resande på sin rygg. Herakles bad *Nessos* åtaga sig att på sitt vanliga sätt frakta *Deianeira* öfver floden. Själf simmade hjälten före dem.

Men när Herakles hunnit öfver till andra stranden, hörde han plötsligt, huru *Deianeira* uppgaf ett ångestrop, och när han såg sig om, varseblef han till sin stora förskräckelse, huru *Nessos* med hans unga maka af alla krafter simmade utför floden.

Utän att länge besinna sig ryckte Herakles till sig bågen, lade en af sina förgiftade pilar därpå och sårade *Nessos* dödligt. När kentauren kände, att det snart skulle vara slut med honom, simmade han i land med sin börda. Under vägen sade han: »Du är väl den sista jag färjar öfver floden, kan jag tro; ty din makes pilar äro förgiftade, och såren efter dem medföra ofelbart döden. Bevilja därför nu en döendes bön! Samla upp det blod, som strömmar ur mitt sår, och göm det väl!

Om du sedan under årens lopp märker, att din makes kärlek håller på att slockna, så bestryk en klädnad med en salfva, beredd af mitt blod, och du skall få se, att han aldrig mera håller någon annan kär.»

Deianeira gjorde såsom Nassos bad, och gömde blodet väl.

Utan några vidare äfventyr anlände Herakles till stades *Trachis*, hvarest han bodde.

Herakles var mycket lycklig, men det oakadt kunde han ej ens efter sin förmälning öfvervinna sin längtan efter äfventyr. Ledsen vid att tillbringa tiden i dådlös ro, drog han snart ut på nya härnadståg. Under ett af dessa besegrade han en mäktig konung, dödade alla dennes söner och bortförde många unga furstinnor såsom fångar. Bland de senare befann sig äfven konungens unga dotter, som var berömd för sin skönhet.

För att fira sin lysande seger ville Herakles anordna ett präktigt tackoffer åt sin fader Zeus, och vid detta tillfälle önskade han bära en ny och dyrbar högtidsdräkt. Han befallde därför en af sina tjänare att skyndsamt hämta en klädnad från *Trachis*. Deianeira frågade budet, hvarför hennes make efterskickat en så dyrbar dräkt. Tjänaren berättade då, att Herakles vunnit en lysande seger öfver en mäktig konung, dödat alla hans söner och tagit många fångar, bland andra konungens under-sköna dotter.

När Deianeira hörde detta, började hon strax plågas af svartsjuka och beslöt att använda det medel, som Nessos gifvit henne. Hon framtog en ytterst dyrbar dräkt, som hon själf väft, och beströk den med Nessos' giftiga blod, hvarefter hon lämnade den till budet, som tillika skulle framföra de hjärtligaste hälsningar till hennes make.

Utan att det ringaste ana någon olycka, tog Herakles på sig dräkten; men han hade ej länge burit den, förrän giftet började verka. I hela kroppen kände han de gräsligaste krampryckningar, och smärtorna voro så våldsamma, att hjälten under höga jämmerrop vältrade sig på marken. Plötsligt rusade han upp och ville slita af sig nessosklädnaden. Men denna satt, som om den

varit fastvuxen, och stora stycken af köttet följde med, så snart han sökte slita af den.

Herakles' son skyndade hem för att meddela sin moder den förfärliga händelsen. När Deianeira fick höra, huru hon af kärlek till sin make vållat honom de ousäglichaste lidanden, störtade hon in i sitt sofgemak och genomstack sig med ett svärd, ty hon hade ej mod att lefva längre.

Under tiden led Herakles de grymmaste kval. Berg och dalar genljödo af hans ångestrop, och hans tjänare och vänner stodo stumma af fasa. Med djupaste deltagande åsågo de hjältens lidanden utan att kunna skänka honom den ringaste lindring.

Slutligen sade Herakles till sin son och de kringstående: »Jag önskar dö på berget *Oita*; bären mig alltså dit upp! Resen ett väldigt bål, läggen mig därpå och tänden eld på bålet, så att döden måtte ända mina kval.»

Man gjorde såsom Herakles önskade; men när bålet var rest och hjälten lagd därpå, hade ingen mod att trots Herakles' hjärtslitande böner antända bålet. Slutligen förmådde ej hans vän *Filoktetes* längre åse hans lidande, utan antände bålet. Till lön för denna väntjänst erhöll han Herakles' förgiftade pilar.

Men när lågorna stego mot skyn, sänkte sig under väldigt åskdån en fyrspänd vagn ned från Olympen, och i denna vagn hämtade Pallas Athene själf hjälten upp till gudarnas boningar.

Där hälsades Herakles välkommen af sin fader Zeus och erhöles, såsom Hera en gång lofvat, den sköna Hebe till maka.

Daidalos och Ikaros.

Daidalos var en af forntidens mest framstående bildhuggare, på samma gång som han var en skicklig handverkare. Man sade, att han erhållit undervisning af själfva Pallas Athene.

Från alla trakter af Grekland strömmade folk till för att beundra hans arbeten, och athenarna voro stolta öfver sin frejdade landsman.

Men Daidalos hyste afundsjuka mot andra utmärkta män, och detta fel störtade honom i fördärfvet. Han hade en ung systerson, som arbetade tillsammans med honom. Denne var likaledes mycket konstförfaren och hade uppfunnit krumakarskifvan och svarfstolen, dessa för den civiliserade människan oundgängliga verktyg. Häröfver blef Daidalos så missunnksam, att han en dag, när de båda arbetade högt uppe på *Akropolis*, Athenes borg, nedstörtade systersonen från en af de höga murarna. Ynglingen dog, och Daidalos anklagades för mord. Han måste fly och irrade sedan länge omkring i Attika utan att finna någon varaktig fristad. Slutligen begaf han sig till Kreta. Där blef han väl mottagen af *Minos*, öns konung, och utförde många byggnader och handslöjder åt honom.

Bland andra arbeten, som Daidalos verkställde för konung Minos räkning, var den så kallade *labyrinten*. Denna märkvärdiga byggnad bestod af en mängd slingrande gångar, hvilka alldeles förvillade den som en gång kommit in i dem.

Daidalos själf hade svårt att hitta ut, när han efter slutadt arbete besåg sitt verk.

Denna underbara labyrint hade blifvit uppförd för att från världen afskilja den vedervärdige *Minotaurus*, om hvilken vi längre fram skola tala.

Efter flera års förlopp började Daidalos längta åter till sin sköna fädernestad, men konung Minos som ej ville mista den skicklige konstnären, lät noga bevaka honom; slutligen inspärrade han Daidalos i ett torn och tvang honom att oupphörligt förfärdiga nya konstverk.

Daidalos beslöt då att i sällskap med sin son *Ikaros* rymma från Kreta. Han gjorde två par de underbaraste vingar af fjädrar, som han sammanfogade med vax och linnetråd. Då vingarna voro färdiga, provade han dem, och sedan han öfvertygat sig om att de förmådde bära

en människa, fäste han det ena paret på sig själf och det andra på sin son.

Men innan de anträdde färden, sade han varnande till Ikaros, som han höll mycket kär: »Flyg alltid tätt efter mig, älskade son! Du bör ej svinga dig för högt upp i rymden, ty då smältes vaxet af de heta solstrålarna, och du störtar ned i djupet.»

Därpå höjde sig båda upp i luften.

Ikaros, som i början var rädd, blef snart allt djärfvare och djärfvare, och i ungdomligt öfvermod flög han rakt upp mot solen. Men då smälte vaxet hastigt af den starka värmen, och den oförvägne ynglingen störtade ned i hafvet.

I dödsångest ropade han på fadern, men denne hörde honom ej, och när Daidalos slutligen såg sig om efter sonen, var det för sent — Ikaros hade redan försvunnit i djupet.

Ikaros' döda kropp kastades sedan i land vid en liten ö, som efter honom erhöll namnet *Ikaria*. Hafvet däromkring kallades likaledes det *Ikariska hafvet*.

Daidalos fortsatte sedan sin flykt och kom till Sicilien. Landets konung tog väl emot den berömde konstnären och erbjöd honom en fristad vid sitt hof. När Minos fick veta, att Daidalos funnit skydd därstädes, fordrade han, att den sicilianske konungen genast skulle utlämna honom; men denne vägrade att uppfylla Minos' fordran. Det kom till en strid, i hvilken Minos stupade, hvarefter Daidalos ända till sin död stannade kvar på Sicilien.

Europa.

Europa var dotter till en konung i Fenicien. Hon var utomordentligt skön, och Zeus blef hänförd af hennes fägring.

En natt drömde hon, att tvenne kvinnor kämpade om henne. Den ena af dem tillhörde hennes eget land,

den andra åter var en främling. Den främmande sade: »Kom med mig, sköna flicka, Jag för dig som byte till Zeus, gudarnas konung,» hvarpå hon med mildt våld sökte bortföra henne.

Strax därefter vaknade Europa mycket förundrad öfver drömmen.

Frampå dagen sammanträffade hon med sina lek-systrar, och alla följdes åt till den vanliga lekplatsen, en blomstrande äng invid hafsstranden. Under skämt och glam plockade flickorna rosor, narcisser, hyacinter och andra blommor och bundo däraf kransar till tack-offer åt ängens beskyddarinnor, de sköna nymferna.

Europa var denna dag om möjligt skönare än vanligt. Hon bar en guldstickad klädning, som Hefaistos prydt med bilder ur gudarnas lif. Dräkten var en gåfva från Poseidon till hennes stammöder.

Zeus befalldes Hermes att drifva konungens hjordar nedåt ängen. Själf förvandlade han sig till en präktig, glänsande tjur och slöt sig till hjorden.

Till en början blefvo flickorna förskräckta för tjuren, men han visade sig så mild och from, att deras räds-la försvann. De fingo stryka hans glänsande länd och rätta honom blommor, som han lät sig väl smaka.

Europa, som var den modigaste af flickorna, satte sig till och med upp på djurets rygg. Helt sakta och varligt gick nu tjuren ned mot hafsstranden, men väl kommen så långt, störtade han sig med den förfärade Europa med ett väldigt språng midt i vågorna.

Flickorna skreko och jämrade sig på stranden, men kunde intet göra för att rädda sin leksyster. Zeus simmade emellertid till Kreta; där återtog han sin rätta gestalt och visade sig i all sin glans för Europa, som nu kunde förstå, hvad drömmen betydde.

Härefter gjorde Zeus Europa till drottning öfver Kreta. Hela den världsdel, till hvilken Kreta hörde, erhöi sedermera efter henne namnet Europa.

Med Europa hade Zeus trenne söner. Tvenne af dem lämnade Kreta, så snart de blifvit vuxna, hvaremot den tredje *Minos*, stannade kvar och blef landets härskare.

Minos råkade ådraga sig Poseidons vrede och straffades hårdt af den förtörnade guden. Konungen hade nämligen lofvat att åt Poseidon offra det första föremål, som komme från hafvet. Då lät Poseidon en ståtlig tjur simma i land vid Kreta; men Minos tyckte nu, att denne var alldeles för vacker och offrade en annan åt hafs-guden. Häröfver blef denne så vred, att han till straff lät Minos' gemål få en son, som var hälften tjur och hälften människa. Detta odjur erhöll namnet *Minotauros*, det vill säga Minos' tjur, och blef en skräck för hela landet.

Minotauros var så grym och vild, att han brukade lägga sig i försåt vid vägar och stigar för att öfverfalla och uppäta vandrare. Slutligen vågade ej konungen låta honom gå lös, utan höll honom fången i labyrinten, den af Daidalos konstfullt uppförda byggnaden.

Kadmos.

Samme konung öfver Fenicien hade äfven en son, *Kadmos*.

Sedan Europa af Zeus bortförts, skickade konungen Kadmos att uppsöka systemen. Ynglingen begaf sig då till Delfi, men erhöll där af oraklet befallning att ej vidare söka den förlorade, utan i stället anlägga en stad och grunda ett stort välde.

Han skulle taga reda på en ko med »månens tecken på sina sidor», det vill säga: hon borde ha halfmånformiga fläckar. Denna ko skulle han följa, och där hon lade sig att hvila, borde den nya staden anläggas.

Kadmos fann kon och följde efter henne. I Bæotien lade hon sig ned på en höjd, och där byggde Kadmos borgen *Kadmea*, kring hvilken sedermera staden *Thebe* anlades.

Innan Kadmos började sitt arbete, ville han offra till gudarna, dels för att tacka dem för deras visade beskydd, dels för att bedja dem om bistånd i sitt tilltänkta företag.

Tätt invid en bergsklyfta i närheten af den omtalade höjden fanns en källa, omgifven af en skuggrik lund. Till denna källa sände Kadmos sina följeslagare för att hämta vatten till offret. Men till hans stora förvåning återvände ej männen. Han gick då själf dit för att se hvad som vållat dröjsmålet. Vid framkomsten fann han alla sina män dödade af en väldig drake, som vaktade källan, hvilken tillhörde guden Ares.

Efter en häftig strid med odjuret lyckades Kadmos döda det med sitt svärd, hvarefter han berodde sig att ensam återvända till berget och fullborda offret. Då visade sig plötsligt Pallas Athene för honom och befalld honom taga drakens tänder samt utså dem.

Kadmos gjorde såsom gudinnan befällt, och till sin stora häpnad fick han nu se, huru harneskklädda män sköto upp ur jorden. Männen började genast strida mot hvarandra, och alla utom fem föllo.

Dessa fem jordsöner följde därefter med Kadmos och hjälpte honom att grundlägga Kadmea. Från dem härstammade de fem förnämsta ätterna i Thebe.

Kadmos måste sedan till straff för det han dödat draken, tjäna hos Ares i åtta år. Guden, som varit mycket nöjd med honom, gaf honom vid tjänstetidens slut sin och Afrodites sköna dotter *Harmonia* till maka. Ett ståtligt bröllop firades, och bröllopsgåfvorna voro lysande. Högst bland dem värderades ett halsband, som Afrodite gaf sin dotter. Detta, smidt af Hefaistos, var utomordentligt vackert och prydt med bilder ur gudarnas lif.

Kadmos och *Harmonia* härskade länge i frid och lycka i Thebe. De hade fyra döttrar; bland dessa var *Semele*, *Dionysos'* moder.

På sin ålderdom fördrefvos Kadmos och *Harmonia* från sitt rike och måste då fly till Illyrien. Senare blefvo de af Zeus förvandlade till tvenne stora ormar och slutligen förda till de Elyseiska fälten.

Theseus.

Theseus' ungdom.

Aigeus, konung i Attika, hade vid sin faders död erhållit herraväldet öfver landet, men han delade frivilligt makten med sina trenne yngre bröder. Den yngste af dem, *Pallas*, uppreste sig ständigt mot sin äldre broder, och hans öfvermodiga söner, femtio till antalet, smädade på allt sätt sin farbroder, emedan denne var barnlös.

Aigeus, som mycket sörjde öfver att ej ha någon son, var en gång på besök hos sin gästvän, konungen af *Troizen*. Där fick han se dennes dotter och anhöll om hennes hand. Förmälningen firades, och *Aigeus* lefde en tid i frid och lycka med sin unga maka långt borta från sitt eget land och alla de strider, som där rasade. Men han kunde ej för alltid öfvergifva sitt rike, utan måste dit återvända. Sin drottning vågade han dock ej medtaga af fruktan för sina öfvermodiga brorsöner, de så kallade pallantiderna.

Innan de båda makarna åtskildes, förde *Aigeus* sin gemål till en stor sten vid hafsstranden och sade: »Jag har under denna sten nedlagt mitt svärd och mina sandaler. Om du får en son, så yppa ej för honom hvem som är hans fader, förrän han är stark nog att lyfta undan stenen. Låt honom då begifva sig till Athen; jag skall på svärdet och sandalerna igenkänna honom såsom min son.» Därefter skildes de, och den kvarlämnade maken återvände sorgsen till sin fader. Efter någon tid fick den unga drottningen en son, som erhöll namnet *Theseus*.

Han uppfostrades vid sin morfaders hof, där alla beundrade honom för hans ädla sinnelag och stora skönhet. Till lärare hade han bland andra den berömda *kentauren Chiron*, som undervisade honom i den tidens ädla idrotter och vetenskaper. Så växte *Theseus* upp till en härlig hjälteyngling.

Flera gånger hade han på det bevekligaste bedt modern säga honom hvem hans fader vore, men hon

ansåg honom ännu alltid för vek att vältra bort stenen och begifva sig till Athen för att upptaga striden mot Pallas' femtio söner.

Slutligen, då sonen var sexton år gammal, gaf modern efter för hans böner och förde honom ut till det ställe, där hon tagit afsked af sin gemål. Därpå uppmanade hon Theseus att upplyfta stenen och sade: »Är du stark nog att lyfta bort denna sten, skall jag säga dig din faders namn».

Med lätthet upplyfte Theseus stenen och fann då därunder svärdet och de pärlstickade sandalerna.

Nu namngaf drottningen hans fader, och brinnande af otålighet att få träffa honom, ville Theseus genast begifva sig till Athen.

Han spände svärdet vid sidan och påtog sandalerna, hvarefter han gick till sin morfader för att säga farväl.

För att landvägen komma från Argolis till Attika måste han gå öfver *Isthmos*, det är näset vid *Korinth*. På denna tid fanns ej denna mäktiga sjöstad, utan hela näset var bevuxet med de tätaste skogar, och dessa voro tillhåll för grymma röfvare och farliga rofdjur.

Därför önskade både modern och morfadern, att Theseus skulle fara sjövägen till Attika, men den tappre ynglingen svarade: »Hvad skulle väl min fader säga, om jag framträdde inför honom och till igenkänningstecken visade ett svärd, som ej blifvit fläckadt af blod, och ett par sandaler, som icke bure spår af stoft?»

Konungen, som själf var en tapper man, gladdes öfver svaret, och följd af sin moders och morfaders välsignelser, begaf sig Theseus ut på den äfventyrliga färden.

Länge hade han ej vandrat, förrän han fick tillfälle att pröfva sina krafter, ty redan första dagen kom han till den trakt, där »klubbsvingaren», en väldig röfvare hade sitt tillhåll. Denne röfvare brukade lägga sig i bakhåll för de resande och slå dem till döds med sin väldiga klubba. Därför hade han fått namnet »*Klubbsvingaren*».

Theseus, som på förhand blifvit varnad för honom, genomsökte noga trakten, och då han varseblef röfvaren, utmanade han honom genast till tvekamp.

Trotsigt svängande sin klubba, rusade den fruktansvärde mot Theseus, men snabbt rände denne svärdet i klubbsvingarens sida, så att han tumlade död till marken. Därefter medtog Theseus klubban som seger-tecken och fortsatte med gladt mod sin väg framåt.

Snart kom han till bebodda trakter, och där fick han höra talas om en annan röfvere, den fasantvärde »Tallböjaren».

Denne ondskefulle man bodde i en håla, utanför hvilken stodo tvenne höga tallar bredvid hvarandra.

Som röfvaren själf var oerhördt stark, böjde han med lätthet trädtopparna mot hvarandra och fordrade sedan, att de olyckliga resande, som fallit i hans våld skulle göra detsamma. Kunde de det ej, band han fast dem vid trädtopparna och släppte dessa, så att de flögo upp i vädret, hvarvid de arma offren sletos i stycken.

Theseus brann af otålighet att få pröfva sina krafter mot detta odjur i människogestalt. Då han kom till hålan, möttes han af röfvaren, som framställde sin fordran. Utan minsta svårighet nedböjde Theseus de båda träden, så att topparna korsades.

Då bleknade »Tallböjaren», ty han anade, att han nu funnit sin öfverman. Theseus besegrade därefter den jättestarke röfvaren och lät honom till straff lida samma död, som våldsverkaren själf till sin förlustelse låtit så många olyckliga undergå.

Därpå drog Theseus vidare. Under vägen dödade han ett farligt vildsvin och vann därigenom i hög grad folkets beundran och tacksamhet.

Han kom snart ut på vägen, som gick mellan Korinth och Megara, och måste då följa en trång bergstig, som slingrade sig fram öfver de höga klipporna utmed hafstranden. Just där vägen var som smalast, hade en farlig jätte sitt tillhåll.

Denne jätte brukade plötsligt kasta sig öfver vandrare och tvinga dem att knäböja för att tvätta hans fötter. Men då passade han på att nedstörta de olycklige i

hafvet, där en förfärlig sköldpadda fråssade på de beklagansvärda offren.

Man besvor Theseus att taga en annan väg; men han svarade, att han ville befria trakten äfven från detta plågoris.

När Theseus påträffade jätten, framställde denne sin befallning äfven till den unge hjälten. Theseus lät sades gå in på hans fordran, men då jätten ämnade nedstörta honom, kastade sig Theseus öfver honom och lyckades efter en häftig strid störta honom i hafvet, där sköldpaddan snart åt upp honom.

Efter att ha utkämpat ytterligare flera strider kom han till den trakt, där *Prokrustes*, den grymmaste af alla röfvare uppehöll sig.

Alla främlingar, som gingo vägen fram, inbjödos af honom på det vänligaste till hans boning och undfångades där på bästa sätt. Men när de om aftonen skulle gå till hvila, förde värden dem in i ett rum, i hvilket det fanns tvenne järnsängar, den ena lång, den andra kort.

Var gästen liten, så lade han honom i den långa sängen, band fast fötterna vid nedre ändan och tånjde och drog sedan på den armes kropp, tills hufvudet nådde den motsatta sänggafveln.

Men om gästen var lång, lade Prokrustes honom i den korta sängen och afhögg benen, ända tills kroppen passade efter utrymmet.

Theseus, som noga kände till dessa illdåd, blef äfven, då han gick där förbi, inbjuden att gästa Prokrustes. Hjälten låtsade vara sömnig och trött och bad att genast få lägga sig. Prokrustes införde Theseus i pinorummet och anvisade honom den korta sängen; men knappt var detta gjort, förrän ynglingen omfattade den andre med sina starka armar och tvingade honom ned i sängen.

Prokrustes tiggde och bad om förskoning, men Theseus var obeveklig och lät röfvaren undergå samma öde, som denne beredt så många andra.

Nu hade Theseus gjort vägen fri ända fram till Athen, och utan vidare äfventyr uppnådde han sin faders rike.

Men vid framkomsten väntade honom hvarken frid eller glädje.

Hans gamle fader hade af sina öfvermodige brorsöner blifvit smäddad och beröfvad nästan all makt, och bland folket härskade i följd däraf den största förvirring.

Dessutom vistades den sköna och farliga trollkvinnan *Medea* hos den gamle konungen och hade alldeles bedårat honom, så att han lofvat göra henne till sin drottning.

När *Medea* fick kunskap om att *Theseus* anländt till Athen, inbillade hon konungen, att en utskickad fiende kommit till staden och traktade efter konungens lif. Hon bad därför, att *Aigeus* skulle mottaga främlingen med låtsad vänskap och inbjuda honom till ett präktigt gästabad. Vid detta tillfälle skulle *Medea* bjuda honom förgiftadt vin och sålunda rödja honom ur vägen. Hon fruktade nämligen, att *Aigeus* skulle öfvergifva henne för sonens skull.

Den gamle konungen lät narra sig af *Medea* och stod just i begrepp att själf åt den fruktade gästen räkka den dödsbringande drycken, då han i detsamma tillfälligtvis kom att kasta en blick på främlingens konstrikt arbetade svärd och därvid genast igenkände det såsom sitt eget. Han förstod då, att främlingen var hans son, och hälsade honom välkommen, hvarefter den svekfulla *Medea* förvisades från Athen.

Sedan framställde den lycklige fadern sin son för folket, som jublade vid åsynen af den frejdade hjälten och gärna erkände honom såsom arfvinge till tronen.

Men *Pallas'* femtio söner blefvo mycket förbittrade och lade sig i bakhåll för *Theseus*. Denne underrättades likväl af deras egen härold om försåtet. Hjälten besegrade dem och återvände därefter till sin fader.

För att göra sig förtjänt af folkets kärlek och tillgifvenhet beslöt *Theseus* att döda en stor och vild tjur, den s. k. *marathonska tjuren*, som länge gjort trakten kring *Marathon* osäker.

Efter en häftig strid med den rasande tjuren lyckades han fånga honom, ledde honom sedan genom Athens gator och offrade honom slutligen åt *Apollo*.

Genom denna hjältebragd vann han folkets hjärtan, och ingen tänkte mera på att bistå konungens broder och brorsöner vid deras försök att fördrifva den unge tronföljaren.

Snart skulle han dock göra landet ännu större tjänster.

Den mäktige konung *Minos* på Kreta hade haft en son, som för flera år sedan farit till Athen för att deltaga i de täfvingsspel, som där firades. Den främmande furstesonen hade segrat, och däröfver hade Athenarne blifvit så afundsjuka, att de dödat honom.

Öfver detta illdåd blef konung *Minos* högeligen förbittrad, och genast beslöt han att utkräfva en grym hämnd. Med många skepp seglade han till Athen och började belägra staden, men stadsmurarna voro starka, och han kunde föga uträtta.

Då sände gudarna till hans hjälp en förhärjande pest, som hotade att ödelägga staden. I sin nöd rådfrågade folket oraklet om hvad man borde göra för att blidka de vredgade gudamakterna. Oraklet svarade, att folket måste försona sig med konung *Minos* och låta honom själf bestämma fredsvillkoren. Man gjorde så, och *Minos* fordrade, att athenarne hvart sjunde år skulle sända sju de ädlaste ynglingar och sju de skönaste jungfrur till Kreta.

Dessa skulle offras åt *Minotauros*, konung *Minos*' ohyggelige son, som var hälften människa och hälften tjur och hölls instängd i labyrinten. Offergården skulle upphöra, så snart någon af fångarna kunde döda odjuret.

Just nu var tiden inne, då den sorgliga sändningen för tredje gången skulle afgå, och jämmer och veklagan härskade därför i hela staden. Offren utsågos genom lottkastning, och alla bäfvade för utgången.

Då framträdde *Theseus* och erbjöd sig att följa med utan att deltaga i lottningen, från hvilken konungens son var fritagen. I trots af den gamle faderns böner stod han fast vid sin föresats, och alla beundrade hans ädelmod.

Sedan lottkastningen försiggått, begåfvo sig alla offren till *Apollos* tempel, och där nedlade *Theseus* på

gudens altare en med snöhvit ull omlindad olivkvist, de skyddsökandes vanliga gåfva, och lofvade guden rika skänker, om han ville bistå dem.

Därpå afseglade skeppet, som alltid förde svarta segel, så att hvar och en kunde se, hvart färden ställdes, och inom kort anlände det till Kreta.

Före afresan hade Theseus rådfrågat äfven oraklet i Delfi om hvad han borde göra för att lyckas döda Minotauros och befria sin fädernestad från den nesliga skatten. Han hade då erhållit till svar: »Du skall bedja kärleksgudinnan Afrodite beskydda dig, och du skall offra till henne.»

Theseus förstod ej svaret, men offrade till gudinnan, och Afrodite visade sig också vara den bästa hjälparinna han kunnat få.

Då skeppet landat, fördes Theseus och hans olycks-kamrater inför konung Minos. Koungens unga bildsköna dotter, *Ariadne*, som var närvarande, blef genast förälskad i den ädle hjälten och beslöt rädda honom.

Därför sände hon i hemlighet bud till Theseus och begärde ett möte med honom. Då de träffades, gaf hon honom ett trådnystan och bad honom fästa trådändan vid ingången till labyrinten, men behålla nystanet i handen; sålunda skulle han lätt återfinna utgången. Förtröstansfullt fattade han sin järnklubba och gick att möta den fruktansvärde *Minotauros*.

När Theseus och de öfriga fördes till labyrinten, gjorde han såsom Ariadne sagt, och alltefter som han inträngde i de slingrande gångarna, nystade han af tråden, men höll tillika noga fast den samma, så att den skulle tjäna honom till ledning på återvägen.

I den ödsliga byggnaden härskade en hemsk tystnad, som plötsligt afbröts af en tjurs ilska vrålände, och strax därefter stod Minotauros framför de tillämnade offren. Utan att betänka sig ett ögonblick gaf Theseus odjuret ett starkt slag med klubban, och den grymme Minotauros nedföll genast död vid hans fötter.

Nu hade Theseus frälst både sig själf och sina följeslagare från den kvalfullaste död, och med hjälp af Ariadnes tråd, som han försiktigt nystade upp igen,

lyckades de alla komma ut ur labyrintens irrgångar.

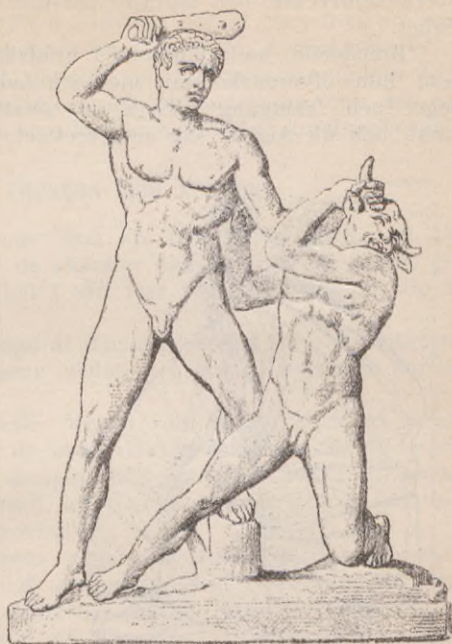
Theseus lämnade därpå skyndsamt Kreta, medförande Ariadne, som öfvergaf sitt hem och allt hvad hittills varit henne kärt, för att följa den älskade och undgå sin faders vrede.

Under hemfärden landade de på ön *Naxos* för att där tillbringa natten. Dionysos sände då Theseus en så förfärlig dröm, att den unge fursten yrvaken rusade

upp ur sömnen och utan eftertanke befallde sina män att genast hissa seglen. I förvirringen kvarlämnades Ariadne.

Vinguden hade nämligen sett Ariadne, blifvit intagen af hennes skönhet och beslutat skilja henne från Theseus.

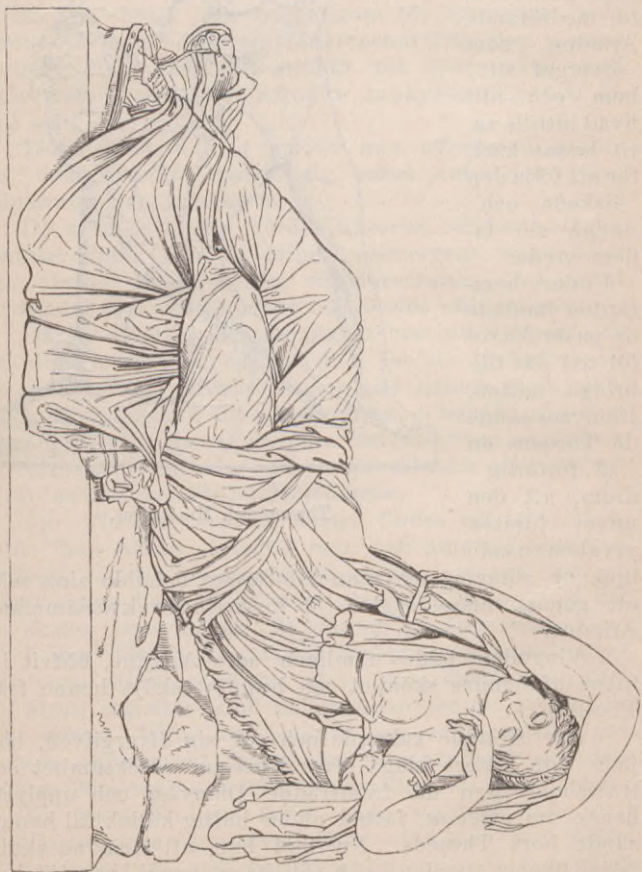
När Ariadne vaknade och såg sig öfvergifven, började hon bittert klaga öfver Theseus' otacksamhet och trolöshet. Men då framträdde Dionysos och upplyste henne om att *han*, fattad af en häftig kärlek till henne, sändt bort Theseus. Nu bad han, att Ariadne skulle följa honom, guden, och bli hans gemäl, hvartill hon

Theseus och Minotauros.

äfvén samtyckte, och därefter skänkte Zeus henne odödlighet.

Emellertid hade Theseus i brådskan glömt att, såsom han öfverenskommit med sin fader, i händelse af seger och framgång utbyta det svarta seglet mot ett hvitt, och då Aigeus såg sorgetecknet, trodde han sonen

Den sofvande Ariadne.

vara död, greps af förtviflan och störtade sig i hafvet. Efter honom erhöil sedan den del af Medelhafvet, som sköljer Greklands östra kust, namnet *Aigeiska hafvet*.

När Theseus landat och fått veta sin faders död, förbyttes hans glädje i den bittraste sorg, och det var med djup smärta som han återinträdde i konungaborgen.

Theseus som konung.

Sedan Theseus firat sin faders begrafning och till Apollo hemburit de skänker han vid afresan lofvat guden, tog han riket i arf, fast besluten att ägna sig åt dess förkofran.

Men till minne af Theseus' seger öfver Minotaurus förvarade athenarne sedan det skepp, som fört honom till Kreta.

Theseus' första åtgärd som konung var att samla omkring sig alla de olika släkter, som hvar för sig bodde kring borgen Kekropia, och att göra Athen till en så stor och stark stad, att den med tiden blefve den förnämsta i hela Grekland.

Medan Theseus som bäst arbetade på att befästa Athens makt, blef staden plötsligt öfverfallen af amazonerna. Dessa djärfva kvinnliga krigare ansågo sig ha blifvit förolämpade af Theseus. För längesedan hade han nämligen landat vid kusten af deras rike, och de hade då sändt till honom en af amazonerna, den sköna Hippolyta, för att öfverlämna dyrbara vängåfvor; men Theseus hade, i stället för att endast mottaga gåfvorna, bortfört Hippolyta och vid framkomsten till Athen förmålt sig med henne. Detta rån ville nu de öfriga bestraffa.

Amazonerna omringade och intogo staden, spridande skräck och fasa omkring sig. Men efter flera ytterst häftiga sammandrabbningar lyckades athenarne tillbakadrifva dem.

Under den heta striden hade drottning Hippolyta stupat, då hon kämpade vid sin makes sida, och Theseus sörjde djupt öfver hennes död. Slutligen ingicks fred med amazonerna, hvilka därefter återvände hem.

Theseus beundrades af alla, och hans rykte flög vida omkring i världen. *Peirithoos*, en af forntidens berömdaste hjältar, ville pröfva sina krafter mot honom, och för att egga honom till strid och sålunda nå sitt mål bortröfvade han från Marathons en af konungens boskaphjordar.

Theseus satte efter honom. Som *Peirithoos* ingenting högre önskade än att locka sin motståndare till anfall, stannade han, så snart han blef honom varse. Men när de båda hjältarna möttes, blefvo de så betagna i hvarandra, att de liksom på ett gifvet tecken bortkastade sina vapen och i stället slöto ett vänskapsförbund, som sedan varade för hela lifvet.

Kort därefter firade *Peirithoos* bröllop med en ung furstinna, liksom han själf af *Lapiternas* stam. Till bröllopet voro äfven kentaurerna inbjudna, emedan de voro släkt till både bruden och brudgummen.

Kentaurerna lågo visserligen ständigt i strid med sina fränder, men de hade denna gång, lockade af begäret att deltaga i den lysande festen, för tillfället glömt sitt hat.

Peirithoos' palats genljöd af sång och jubel; de talrika gästerna befunno sig, fredligt ordnade, vid de rikligt försedda borden och bespisades på bästa sätt.

Sålunda fortgick festen länge i ostörd frid; men slutligen blef en af de yngsta och vildaste kentaurerna så upphetsad af det myckna vinet, att han förlorade all besinning. Bedårad af den unga brudens skönhet, ville han rövva henne ifrån *Peirithoos*. Ingen visste, huru äfventyret börjats, nren plötsligt syntes kentauren släpa den på hjälp ropande bruden längs efter golfvet. Detta blef tecken till allmän strid.

Utan att hvarken lapiterna eller de öfriga ens hunnit tänka på att försvara sig, hade kentaurerna ryckt till sig hvar sin ungmö. De arma uppgäfvo höga ångestrop och hela palatset genljöd däraf.

Glödande af vrede, rusade Theseus upp och ropade: »Hur kan du så förhäfva dig, kentaur? Hur vågar du kränka *Peirithoos*, så länge jag ännu finnes i lifvet?»

Med dessa ord störtade han emot röfvaren och ryckte ifrån honom bruden.

Ursinnig riktade då kentauren ett kraftigt slag mot Theseus, som var vapenlös; men hjälten fattade en kopparurna och slungade den med sådan kraft i hufvudet på sin fiende, att denne nedföll död på stället.

»Till strid!» ljöd det nu från kentaureernas sida. Först begagnade man såsom kastvapen fat och skålar, sedan hvad helst man fick fatt uti. En kastade en brinnande lampa mot sina angripare, en annan nedryckte från väggen ett par präktiga hjorthorn och fäktade med dem. Ett förfärligt blodbad anställdes; men striden ändades dock så, att kentaureerna i vildaste flykt måste begifva sig från platsen och att Peirithoos åter fick sin unga maka.

Efter denna händelse voro de båda hjältarna ännu mera oskiljaktigt förenade med hvarandra, och de ansågos af grekerna såsom förebilder af sann vänskap.

När nu Peirithoos var gift, ville äfven Theseus skaffa sig en maka. Han hade hört mycket talas om *Faidra*, en syster till Ariadne, hans första ungdomskärlek. Till utseendet voro de båda systrarna lika hvarandra, men Faidra var, i motsats till sin syster, elak och hämndgirig.

Theseus anhöll om hennes hand och hemförde henne som maka till Athen. Till en början kommo Theseus och Faidra väl öfverens; men när *Hippolytos*, Theseus' son med Hippolyta, hemkom efter en flerårig frånvaro, glömde Faidra för honom sina plikter mot sin ryktbare make.

Den unge Hippolytos delade dock ej sin styfmoders känslor, ty hans håg stod allenast till jakten, och han hade svurit att helga hela sitt lif åt Artemis.

Sedan Faidra länge förgäfves sökt vinna honom, förbyttes hennes kärlek till glödande hat.

När Theseus en gång rest bort, kom det till ett häftigt uppträde mellan Hippolytos och Faidra, och detta slutade så, att Hippolytos i vredesmod lämnade hemmet och begaf sig ut på jakt.

Faidra kunde ej öfverleva denna skymf, utan beröfvade sig lifvet genom hängning. Då Theseus fann hennes döda kropp, höll hon i handen ett bref af innehåll, att Hippolytos velat förleda henne till flykt från Athen och att hon endast genom döden kunnat undandraga sig att följa honom till ett främmande land.

Då förbannade Theseus sin son och utropade: »O, Poseidon, du som en gång lofvat mig, att jag genom dig skulle få trenne önskningar uppfyllda, låt nu din vrede drabba min brottslige son!»

Hafvets mäktige gud hörde honom, och när den oskyldige Hippolytos skulle återvända hem och tog vägen utmed stranden, uppsteg plötsligt på den samma ett hafsviunder, som skrämde hästarna. Vagnen stjälppte, och den olycklige ynglingen släpades i sanden, tills den sista lifsgnistan utlocknat.

När Theseus sedan fick veta, att det i stället varit Faidra, som hyst brottsliga afsikter, ångrade han djupt sin förhastade dom.

Kort efter det ödesdigra lapitbröllopet dog Peirithoos' unga maka, och nu beslöto de bägge hjältarna att med våld taga sig nya gemåler. Theseus hade sett *Helena*, dotter till Zeus och *Leda*, och han hade därvid intagit af en häftig kärlek till henne. De bortröfvade nu Helena och kastade lott om henne, men först svuro båda en dyr ed, att den som vunne henne, skulle med råd och dåd redligt bistå den andre att förvärfva sig en lika skön kvinna.

Theseus vann Helena, och sedan han lämnat henne i sin moders vård, begåfvo sig de ryktbara vännerna ånyo ut på äfventyr för att skaffa Peirithoos en efterlängtd brud.

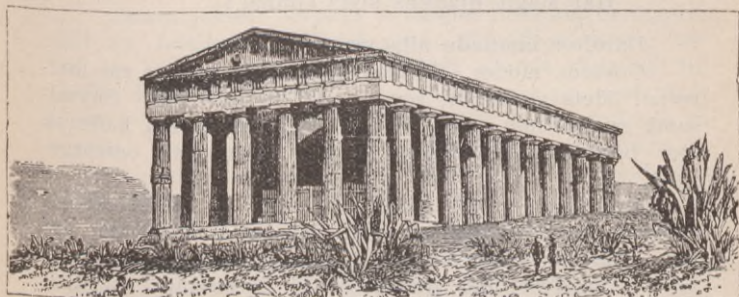
Peirithoos sträckte sina önskningar ända därhän att vilja förmåla sig med Persefone, Hades' gemål. Som Hades nyligen genom döden beröfvat Peirithoos hans maka, beslöt nu hjälten att till vedergällning bortföra underjordens härskarinna.

Företaget var det djärfvaste man kunde tänka sig. De båda vännerna nedstego i skuggornas rike, men tillfångatogos där af den förbittrade Hades. Theseus fast-

smiddes vid en klippa; Peirithoos utsträcktes på marken, och en tung sten lades på hans bröst. Här måste nu båda tillbringa sin tid i en svår fångenskap. När Herkules flera år senare nedsteg i underjorden, frigjordes Theseus; men Peirithoos måste för evigt kvarstanna till straff för sin förmäthenhet.

Medan Theseus befann sig i dödsriket, hade Helenas bröder, de båda *dioskurerna*, befriat sin syster, och Athen hade hyllat en annan konung.

När nu den gamle Theseus återkom, ville den nyvalde konungen ej afstå från makten, och den förr så högt firade hjälten måste med tungt hjärta lämna sitt forna rike, emedan folket ej ville understödja honom.

Theseustemplet i Athen, uppbyggt till minne af Theseus.

Djupt sorgsen begaf sig Theseus på besök till en gästvän, som var konung på ön *Skyros*. Här blef han så väl mottagen, och folket ärade honom så mycket för alla de hjältedåd han utfört, att konungen blef afundsjuk och beslöt rödja honom ur vägen.

En dag, när de båda konungarne stodo på en hög klippa utmed hafsstranden, nedstörtade den falske vännen sin gäst i de brusande vågorna, hvilka slöto sig om den frejdade hjälten och i sitt djup beredde honom grafvens ro efter hans växlingsrika, af äfventyr uppfyllda lefnad.

Meleagros.

(Den kalydoniska jakten.)

Meleagros var son till en konung af *Kalydonien*. Strax efter hans födelse inträdde plötsligt trenne sköna, högresta kvinnor i rummet och ställde sig vid gossens bädd. De talade hemlighetsfulla ord och gjorde underliga tecken. Slutligen tog en af dem ett vedträd och kastade det på elden, i det hon sade:

»Då trädets glöd hört upp att glimma,
Har slagit hjältens sista timma.»

Därefter lämnade alla tre rummet.

Gossens moder, *Althaea*, förstod då, att det var moirerna, ödets gudinnor, som besökt hennes son. Skyndsamt ryckte hon ur eldstaden den brand, som hade så stor betydelse för sonens lif, och gömde den omsorgsfullt.

Meleagros växte emellertid upp till en stark och skön yngling, omtyckt af alla. En gång hände det, att hans fader vid en skördefest glömde att offra åt *Artemis*. Häröfver blef gudinnan så förbittrad, att hon sände ett förfärligt vildsvin, som ödelade landet.

Vildsvinet var stort som en oxe, ögonen sprutade eld, och betarna, som voro alnslånga, stodo hotande ut ur odjurets mun. Som det dödade både människor och djur, öfvergäfvos fälten, och drufvorna hängde orörda, ty ingen vågade sig ut för att inbärga något.

Meleagros beslöt då att omkring sig samla alla de förnämsta och tappreste hjältar, som funnos i Grekland, och att med dem draga ut mot det fruktansvärda djuret, hvilket man kallade det *kalydoniska vildsvinet*.

Inbjudning till jakten utfärdades, och ryktbare män anlände från när och fjärran. Dit kommo de förtrogna vännerna *Theseus* och *Peirithoos*, de båda dioskurerna, *Kastor* och *Polydeukes*, jämte flera andra, bland dem äfven den sköna, modiga jägarinnan *Atalanta*.

Hon var född konungadotter, men hade såsom litet barn blifvit utsatt i skogen, där hon uppammats af en varginna. Under sin barndom hade hon vistats hos några välvilliga jägare, af hvilka hon lärt sig jaktens yrke, och hon ägnade hela sin tid åt Artemis' tjänst. Nu kunde hon ej motstå den lockande inbjudningen, utan begaf sig till denna jakt, som lofvade så mycken fara och så mycken ära.

Den unga flickan var välväxt och smidig, och hvarje hennes rörelse förrådde styrka och behag. Öfver axeln bar hon ett pilkoger af elfenben och i handen sin båge. Hon strålade af hälsa och skönhet, och alla beundrade henne, i synnerhet Meleagros, som sade till sig själf: »Lycklig den man, som vinner hennes kärlek!»

Innan jakten började, samlades först alla deltagarne till en festlig måltid, och sedan drog jägarskaran bort till en liten skogsdunge, i hvilken odjuret hade sitt tillhåll. Hundarna drefvo upp det jättestora vildsvinet, som i blindt raseri rusade in bland de förskrämda jägarne. Somliga af dem sökte rädda sig genom en hastig flykt, andra nedtrampades, och blott de modigaste höllo stånd.

Förgäfves slungades spjut och afskötos pilar mot odjuret, det tycktes osårbart. Slutligen lyckades Atalanta att med en väl riktad pil träffa vildsvinet i hufvudet, och Meleagros gaf det sedan banesåret.

Segerpriset tillföll den unge hjälten, men han sade: »Ej mig, utan dig, Atalanta, tillkommer dagens pris! Det var *du* som först sårade vilddjuret, och *du* ensam skall ock taga segertecknet.»

Därpå öfverlämnade han åt den glädjestrålände Atalanta djurets hufvud, det sedvanliga jaktpriset. Men häröfver harmades Meleagros' morbröder, hvilka äfven varit med på jakten, och lade sig i försåt för Atalanta. När hon ensam återvände hem, frånöfvade de henne segerpriset.

Meleagros, som fick veta detta, blef mycket förbittrad på morbröderna och förebrädde dem häftigt deras ohederliga handlingssätt. Från ordväxling kom

MELEAGROS.

Den kalydoniska jakten.

det till strid, och därunder dödade Meleagrossina morbröder.

Då hans moder fick veta, att hennes egen son dödat hennes bröder, blef hon vansinnig af sorg. Klädd i sorgdräkt och högt jämrade sig, rusade hon genom stadens gator utan att tänka på annat än att hämnas sina bröders död. Plötsligt erinrade hon sig, att i hennes egen hand befann sig det säkraste medlet till hämnd, nämligen den brand, af hvilken sonens lif berodde. Hon ilade hem och kastade branden på elden.

Genast angreps Meleagros af en brännande feber, och då fullbordades hvad moirerna hade sjungit vid hans vagga:

Då trädets glöd hört
upp att glimma
Har slagit hjältens
sista timma.

Så snart den olyckliga modern återkommit till besinning, ångrade hon sig; men då var den älskade sonen redan död, och utom sig af sorg och samvetskval beröfvade hon sig själf lifvet.

Tantalos.

Tantalos var konung i Frygien och gudarnas synnerlige älskling. Man sade till och med, att han var Zeus' son.

Ofta blef han inbjuden till Olympen för att deltaga i gudarnas måltider, och lika ofta gästade de honom i hans hufvudstad, *Sipylos*. Men Tantalos kunde ej bära denna lycka, utan blef så förmäten, att han till och med stal ambrosia från gudarna för att därmed undfägna sina jordiska gäster och förrådde för de dödlige gudarnas hemligheter. Dessutom hade Tantalos gömt en gyllene hund, som en vän till honom bortröfvat från Zeus' tempel på Kreta. Och då guden återfordrade sin egendom, svor Tantalos helt fräckt en dyr ed, försäkrande att han aldrig innehåft eller ens sett hunden.

En dag ville han förvissa sig, huruvida gudarna voro så allvetande, som man sade. För att pröfva dem dödade han sin egen son *Pelops* och lät anrätta hans kött. Därefter inbjödos gudarna till en festlig måltid, och den gräsliga rätten framsattes. Alla varnade bedrägeriet utom Demeter, som förtärde gossens ena skuldra.

Zeus blef mycket vred öfver denna Tantalos' ogärning. Han återuppväckte Pelops till lif och insatte på honom en skuldra af elfenben i stället för den af Demeter förtärda.

Tantalos nedstörtades i Tartaros, där han till straff fick lida en evigt otillfredsställd hunger och en outsläcklig törst. Den olycklige stod nämligen i vatten ända upp till hakan; men hvarje gång han böjde sig ned för att stilla sin brännande törst, sjönk vattnet

undan. Öfver hans hufvud utsträckte träden sina lumiga grenar, nedtyngda af de härligaste frukter; men då han med sina utmärglade händer sökte fatta dem, drogo de sig undan för honom. Sålunda led Tantalo de gräsligaste kval af hunger och törst, ehuru omgifven af det rikaste öfverflöd.

Niobe.

Kadmos, som byggt borgen Kadmeia i Bæotien, efterträddes först af sin son och sedan af sin sonson *Labdakos*. Då den sistnämnde dog, fanns väl en arfvinge, sonen *Laios*, men som denne ännu var helt späd, uppdrog folket styrelsen åt tvenne medborgare, *Amfion* och dennes broder *Zethos*.

De båda bröderna arbetade oafåtligt på landets förkofran i alla hänseenden; bland annat uppförde de kring borgen Kadmeia en präktig stad, som kallades *Thebe*.

Bröderna läto framsläpa väldiga stenblock till byggnaderna, och under tiden spelade Amfion så hänförande på sin lyra, att stenarna började röra sig i takt efter musikens toner och lägra sig öfver hvarandra för att bilda de höga stadsmurarna.

Niobe, en dotter till konung Tantalo i Frygien och gift med Amfion, var utomordentligt skön, men högmodig både öfver sin skönhet och sin börd; dock yfdes hon ännu mera öfver sina många barn. Hon hade nämligen sju söner och sju döttrar, som hon hängifvet älskade.

En dag gick drottning Niobe åtföljd af sina tärnor genom gatorna i Thebe och såg då, huru man på en öppen plats höll på att offra till Leto, Apollo och Artemis' moder.

Altaret var redan rest, och kvinnor, festligt smyckade med lagerkransar, stodo däromkring, beredda att offra till gudinnans ära.

Niobe ropade då till dem: »Ären I vansinniga, I som offren till gudar, då I likväl bland eder hafven dödliga, som äro mera värda eder dyrkan! Är ej jag lika mycket som Leto värd offer, jag, dotter till konung Tantalos, den ende dödlige, som fått äta vid gudarnas bord och som härskar öfver tvenne mäktiga riken! Jag är skön som en gudinna och har en hel skara barn, under det Leto endast har två. Bort med kransarna från edra hufvuden och återvänden hem, om I ej hellre viljen ägna *mig* gudomlig dyrkan!»

Därpå lämnade hon de förskrämda kvinnorna, som skyndsamt återvände till sina hem för att där i stillhet bedja till den af drottningen smädade Leto.

Gudinnan, som både hört och sett den skymf, Niobe tillfogat henne, sade vredgad till sina barn: »Skolen I tåla, att jag, eder moder, så skymfas af en dödlig? Krossen på en enda dag hela hennes stolthet, låten edra dödande pilar tillintetgöra alla hennes barn!»

Såväl Apollo som Artemis läto ej modern bedja förgäfvos. Båda insvepte sig i ett moln, och med blixstens hastighet förflyttade de sig till Thebe.

Utanför stadsmuren fanns ett stort fält, på hvilket ungdomen brukade öfva sig i kappkörning, brottning och andra lekar och idrotter, och de sju kungasönerna voro just då därute. Den äldste tyglade en eldig springare, i det ögonblick han träffades af Apollos dödande pil och föll af hästen. Kort därefter stupade den andre brodern. Två af bröderna hade brottats med hvarandra, och båda nedsjönko döda. Slutligen återstod endast den yngste, en helt liten gosse. Förfärad öfver sina bröders död föll han på knä och sträckte armarna mot himlen: »O, I höge gudar, varen barmhärtiga mot mig! Låten mig ej dö,» bad han ifrigt. Apollo rördes af den lilles klagan, men han hade redan skjutit af pilen, och räddning var ej längre möjlig.

Ryktet om olyckan spred sig hastigt genom staden. När Amfion fick höra, att hans sju nyss så lifskraftiga söner hade fallit, blef han så utom sig af sorg, att han störtade sig på sitt svärd. Niobe fick äfven strax veta olyckan. Hastigt ilade hon ut ur kungaborgen. Öfver

allt på gatorna mötte hon sörjande och klagande folkhopar, som blefvo allt talrikare, ju närmare hon hann olycksstället.

När Niobe kom fram och fick se sina älsklingar liflösa och kalla ligga utsträckta på marken, stannade hon som förstenad. Därpå böjde hon det stolta, sköna hufvudet bakåt och blickade upp mot himlen, sägande: »Gläd dig nu, Leto, att du genom din gudomliga makt kunnat krossa mitt hjärta! Men huru *kunna*, huru *vilja* gudarna *så* bruka sin makt mot de dödlige! Segrarinna, gläd dig åt din seger!» Därpå kastade hon sig ned och kysste med innerlig ömhet de döda.

Under tiden hade äfven hennes sju döttrar hunnit dit ut. Ett par af dem stodo orörliga i stum förtviflan och blickade på sina fallna bröder, under det de öfriga kastade sig ned bredvid de döda och utbrusto i högljudd klagan.

Men när Niobe varsnade sina blomstrande, sköna döttrar, flög ett glädjeskimmer öfver hennes bleka ansikte, och med högburet hufvud ropade hon: »Jag hälsade dig nyss som segrarinna, Leto! Nej, icke *du* är den segrande, utan *jag*, ty i all min sorg är jag dock rikare än du!»

Då tyckte man sig höra, huru en båge spändes. Allt folket bäfvade; blott Niobe förblef lugn — ty sorgen hade skänkt henne detta isande lugn, som ej bäfvar för något.

Plötsligt förde en af flickorna handen till hjärtat och segnade ned till jorden. Inom kort voro äfven de öfriga döda. Den yngsta dottern sökte gömma sig i sin moders mantel, men kunde ej ens där finna skydd mot Letos hämd.

Niobe anropade då i namnlös ångest gudarna om förbarmande; »O, låten mig få behålla blott detta enda kvarlevande af mina nyss så blomstrande barn!» Men hennes bön var förgäfvad. Den lilla gled ur hennes armar och var död.

Den nyss så lyckliga och stolta Niobe var förkrossad af sorg. Utan rast eller ro irrade hon från land

Niobe.

till land och kom slutligen åter till sitt fädernesland, Frygien.

Då hon en dag satt försjunken i djup smärta på berget Sipylos, rördes gudarna af hennes bittra klagan och förvandlade henne till en klippa. Men till och med den hårda stenen upphörde ej, hvarken sommar eller vinter, att fälla tårar och ännu i denna dag framströmmar vatten ur den.

Oidipos.

Laios, Kadmos' ättling i tredje led, var konung i Thebe. Längre hade både han och hans unga maka, *Iokaste*, önskat sig en son, men deras önskan hade ej blifvit uppfylld.

Konungen beslöt därför att rådfråga oraklet i Delfi och erhöll då följande svar:

»Laios, Labdakos' son, med barn välsignas du önskar.
Nog en son skall du få; men sådant är ödenas utslag,
Att han dödar sin far och sedan äktar sin moder.»

Utom sig af sorg och förfäran, vände Laios åter hem och omtalade för Iokaste det ödesdigra svar han fått, och sin fruktan för att detta månne vara ett straff från Zeus, därför att Laios en gång svikit en gästvän och bortröfvat dennes son.

Lika ifrigt som makarna förut önskat sig en arvinge, lika ifrigt önskade de nu att ej få någon. Men efter en tid erhöilo de en son. Laios vågade dock ej behålla barnet, men hade ej heller hjärta att döda det; modern ville ej ens se det.

Af ängslan för framtiden lät då fadern utsätta sitt barn i vildmarken, troende att vargar eller andra rofdjur skulle döda det. Fördenskull befallde han en herde att genomborra gossens fötter och hopbinda dem samt därefter kvarlämna den lille på berget *Kithairon*. På detta sätt hade man ju dragit försorg om att oraklets förutsägelse icke skulle gå i fullbordan.

Herden åtlodde befallningen, men då han kom till berget, kunde han ej förmå sig att öfverlämna det lilla hjälplösa barnet åt dess grymma öde, utan dröjde kvar i hopp att kunna rädda det. Då kom tillfälligtvis en man från Korinth gående där förbi. Denne öfverraskade herden med barnet och frågade, hvarför det skulle ut sättas.

Herden tog af honom tysthetslöfte och omtalade orakelsvaret. Mannen, som själf var fattig, kunde ej upptaga gossen som eget barn, men af medlidande tog han honom med sig. Under vägen sade han till sig själf: »Välän, eftersom jag är för fattig att själf behålla gossen, skall jag gifva honom åt konung *Polybos*, som är barnlös.»

Vid framkomsten till Korinth öfverlämnade han barnet till konungen. Både denne och drottningen mot togo gåfvan med glädje och ansågo den lille vara dem sänd af gudarna. Mannen omtalade för fosterföräldrarna det fasansfulla orakelsvar, som varit orsaken till barnets utsättande, men måste svära en dyr ed att aldrig vidare för någon yppa denna förutsägelse.

Gossen erhöll namnet *Oidipos* (svullen fot), emedan hans fötter voro svullna och sårade.

Oidipos växte upp till en stor och skön yngling, afhållen af alla i Korinth och gärna erkänd som tron arfvinge, ehuru han var af främmande härkomst.

Ända till sitt tjugonde år anade Oidipos icke, att han blott var *Pylobos'* fosterson. Då hände sig, att han vid ett dryckesgille råkade i ordväxling med en ung korinthier, som i vredesmod kränkande utropade: »Tig, du stackare, som ej ens vet, hvem din fader är!»

Sorgsen och orolig öfver denna förnärmelse, skyndade Oidipos hem och frågade genast drottningen, hvad detta tal betydde.

Både konungen och drottningen sökte genom att kringgå själfva saken ställa honom till freds, och de gjorde allt för att lugna hans upprörda sinne.

Men Oidipos, som kände sig djupt olycklig öfver att ej veta hvem som var hans fader, beslöt att råd-

fråga oraklet i Delfi, och en natt smög han sig bort från Korinth och begaf sig dit.

Vid framkomsten till templet kunde han i början ej förmå prestinnan att svara på hans fråga, men slutligen sade hon upprörd: »Fly undan för din fader, yngling! Sammanträffar du med honom, skall du bli hans mördare och sedan din egen moders make.»

Oidipos, slagen af skräck vid detta svar, utropade: »O fasansfulla öde! Nu inser jag nogsam, hvarför mina dyra fosterföräldrar ej velat säga mig detta och därigenom göra mig ännu olyckligare. O, att jag ännu i lycklig okunnighet lefde kvar hos dem!«

Han beslöt nu att ej återvända till Korinth, emedan han fruktade att där sammanträffa med sin far; i stället drog han ut för att vinna ära och rykte och undgå det sorgliga öde, som blifvit honom förutspådt.

Fördjupad i sorgsna tankar gick han vägen framåt och kom snart till en bergsklyfta, genom hvilken ett trångt pass ledde. Plötsligt såg han vägen spärrad af en vagn. I vagnen befann sig en gammal man, och vid sidan af denne höll en ung körsven tömmarna. På ett ohöfligt sätt befallde körsvennen vandraren att vika undan, men i stället för att efterkomma denna tillsägelse, brusade Oidipos upp och slog i hastigt mod körsvennen till jorden.

Nu reste sig den gamle mannen och gaf Oidipos ett kraftigt slag med sitt gissel. Förbittrad öfver denna nya förolämpning, dödade denne då äfven gubben.

Nu först lade sig Oidipos' vrede, och öfvertygad om att han endast öfvat nödvärn, gick han vidare.

Oidipos genomströfvade sedan många länder och hade därunder att utkämpa flerfaldiga strider, ur hvilka hans tapperhet, men också nästan lika ofta hans klokhet, räddade honom.

Slutligen kom han till Boëotien. Här fick han höra talas om den underbara *sfinx*, som Hera till straff sändt staden Thebe.

Hela Thebe var försänkt i djup sorg. En förhärjande pest rasade, och till råga på olyckan dödade *sfinxen* massor af människor.

Odjuret hade kropp som ett lejon, vingar som en örn, hufvud som en kvinna. Det hade sitt tillhåll på en brant klippa utanför staden, och vidt omkring hördes dess förskräckliga rytande.

Alla, som gingo vägen fram, tvungos att svara på en gåta, och om de ej kunde tyda den, nedstörtades de utför klippan. Presterna hade sagt, att odjuret skulle fortfara att döda folk, ända tills någon hade skarpssinne nog att lösa gåtan.

Dessutom berättade man, att konungen för en tid sedan blifvit öfverfallen och mördad af röfvare. Landet styrdes nu af *Kreon*, konungens svåger.

Kreon hade kungjort, att den som befriade staden från den fruktade sfinxen, skulle såsom belöning erhålla den förre konungens änka till maka och bli konung i Thebe.

Oidipos, som var ung och ärelysten, beslöt att pröfva lyckan. Vid framkomsten till Thebe sade han till Kreon, att han ville söka tyda gåtan, hvarefter han utan fruktan gick bort till sfinxen, som fortfarande låg på klippan utanför staden.

Modigt klättrade ynglingen upp till odjuret och sade: »Låt mig nu höra din gåta!»

Sfinxen svarade: »Säg mig, hvilken varelse det är, som om morgonen går på *fyra*, om middagen på *två* och om aftonen på *tre* ben?»

Oidipos besinnade sig ett ögonblick och svarade därpå käckt: Hvem utom människan skulle det kunna vara? Som barn kryper hon ju omkring på alla fyra, i sin kraftigaste ålder går hon upprätt på två fötter, och på ålderdomen, hennes lefnads afton, stöder hon sig på en staf.»

Knappt hade Oidipos talat ut, förrän sfinxen med ett kraftigt språng störtade sig utför klippan och krossades till döds.

Stolt vände Oidipos åter till Thebe, där han hälsades med jubelrop och fördes af de glada och tack samma thebanerna i triumf till Kreon.

Oidipos och Sfinxen.

Nu korades han till konung och erhöll Iokaste, sin egen moder, till gemål, utan en aning om att den hemska spådomen gått i fullbordan.

Iokaste, som ej längre var ung, var det oakadt så skön och behaglig, att Oidipos ömt älskade henne, och de lefde lyckliga och nöjda med hvarandra.

I tjugu år regerade Oidipos i Thebe. Folket älskade honom och prisade både hans mildhet och hans tapperhet, och alla voro nöjda med hans styrelse. Blott konungen själf plågades stundom af dystra aningar, men så småningom blef äfven han lugn och hoppades undgå sitt öde.

Vid denna tid dog den gamle konung Polybos i Korinth, och som han ej hade någon son, skulle en ny konung väljas. Alla erinrade sig då Oidipos, och vid konungavalet fick han de flesta rösterna.

Den man, som funnit Oidipos, lefde ännu. I förtvifan skyndade han till drottningen och bad henne bevekligt, att hon skulle lösa honom från den ed, som band hans tunga. »Jag kan ej se, hur mitt fädernesland hemsökes af gudarnas straffdom, därför att en af dem förbannad blir dess konung,» utropade han. Och med drottningens samtycke omtalade han för de äldste i Korinth Oidipos' öde, och nu vågade de ej taga honom till konung.

Snart nådde ryktet om Oidipos' dystra lefnadssaga fram äfven till Thebe, och både konungen och Iokaste blefvo förfärade, men sökte ömsesidigt lugna hvarandra.

»Huru skulle jag väl kunnat döda min fader, när jag aldrig i Korinth beröfvat någon människa lifvet? Jag vet mig ej mer än en gång ha slagit ihjäl någon, och detta var på vägen från Delfi, då jag till nödvärn i en hälväg dödade en gammal man och dennes körsven,» sade Oidipos.

»Huru?» utropade Iokaste förfärad. »I en hälväg, säger du?»

»Det var på vägen från Delfi,» svarade konungen.

»Var det en gammal man med en ung körsven? Och drogs vagnen af två svarta hästar?» frågade Iokaste ängsligt.

»Ja, jag tycker mig minnas att så var,» sade Oidipos.
 »O, då äro vi förlorade!» utropade drottningen i förtviflan. »Det var Laios, din egen fader, du dödade. Han var på väg till Delfi för att fråga, huru staden skulle kunna befrias från sfinxen.»

Oidipos ville ännu ej tro det värsta, utan bad sin gemål lugna sig och i stället berätta honom om den son, hon haft och som hon sagt vara död.

Iokaste omtalade då det svar Laios fått af oraklet i Delfi, och det sätt, på hvilket de sökt hindra det gräsliga ödet från att gå i fullbordan.

»O, nog, nog!» utropade den olycklige Oidipos. »Jag ser nu, att gudarnas förbannelse hvilat öfver mig.»

Utom sig af fasa, ilade Iokaste in i sitt sofrum, där hon i förtviflan dödade sig själf.

Oidipos skyndade efter, men för sent — han fann blott hennes liflösa kropp.

»O, hon har funnit frid genom döden, men för mig vore ett sådant straff för mildt!» utropade den arme konungen.

Och i sin ytterliga förtviflan ryckte han till sig en af de gyllene nålar, som sammanhöllo Iokastes hår, och utstäck därmed sina ögon.

Med blodigt ansikte och stapplande steg lämnade han nu palatset, irrade omkring i staden och talade om att öfvergifva Thebe.

Huru mycket än folket fasade för det brott han begått, tog dock medlidandet öfverhand, och ingen talade om att förjaga honom.

Endast hans båda söner, *Eteokles* och *Polyneikes*, visade honom intet förbarmande, utan jagade bort honom.

Förbannande sina hårdhjärtade söner och endast åtföljd af sin hängifna dotter *Antigone*, lämnade Oidipos Thebe, där han så många år ostördt njutit ett lyckligt lif.

Sedan far och dotter länge irrat omkring i skogar och ödemarker, önskade Oidipos att ånyo rådfråga oraklet i Delfi för att få veta, om han aldrig kunde finna frid och försoning. Nu erhöll han ett gynnsam-

mare svar, som lydde sålunda: »Efter lång tid väntar dig frid och försoning, när du en gång kommer till det land ödet bestämt och där eumeniderna, dessa vördade gudinnor, skänka dig en fristad.»

Kreon låter utsticka ögonen på Oidipos. — Denna bild syftar på en annan tolkning af sägan om Oidipos, enligt hvilken Kreon lät utsticka ögonen på denne till straff för hans brott.

Visserligen ljöd orakelsvaret gåtfullt, ty eumeniderna voro ju hämnens gudinnor; men Oidipos litade på löftet, och följd af sin trogna dotter vandrade nu den blinde konungen omkring i Grekland. Hvar helst de kommo, mottogos de med välvilja, ty alla hyste med-

lidande med den arme gubben och beundran för Antigones oföränderliga kärlek.

Efter flera års mödosamma vandringar uppnådde Oidipos slutligen *Kolonos*, en åt eumeniderna helgad lund nära Athen.

En fridfull afton kommo han och Antigone till en vacker trakt.

»Ack fader,» sade dottern, »om du blott kunde se, hur härligt här är! Vackra oliv- och lagerträd resa sina lummiga kronor, och kring trädens stammar slingra sig vinrankor. Rundt omkring oss sjunga näktergalar, och där längst bort i fjärran synes staden Athen.»

Trött efter vandringen hade Oidipos satt sig på en sten, men en landtman kom och bad honom stiga upp, ty stället var heligt, sade han; det tillhörde eumeniderna, och ingen finge där söka hvila.

Nu förstod Oidipos, att han nått sin lefnads mål, och glad bad han mannen anhålla hos konung Theseus i Athen att denne måtte komma ut till lunden, så att vandraren kunde till honom få framföra sin bön att erhålla en fristad i detta land.

Sedan mannen aflägsnat sig, föll Oidipos på knä och uppsände en brinnande bön till eumeniderna: »O, I förfärliga och dock så milda gudaväsen, visen mig nu barmhärtighet, så vida jag genom alla mina lidanden provfats nog! Förbarmen eder, I mörkrets döttrar, öfver mig, förbarma dig ock du, Athenes härliga stad, öfver skuggan af kung Oidipos, som här står inför dig!»

Knappt hade han slutat sin bön, innan en skara prester jämte mycket folk samlade sig omkring honom. Alla bädo honom gifva sig tillkänna.

Under djupaste rörelse omtalade då den olycklige, af gudarna så hårdt provfode konungen sin sorgliga lefnadssaga. När han slutat, utropade presterna: »Ve dig! Lämna denna heliga ort! Uppväck ej de mäktiga eumenidernas vrede!»

Oidipos bad att få dröja kvar, tills konung Theseus hunnit anlända.

Antigone fick nu se, huru på afstånd en ryttarinna sprängde fram närmande sig eumenidernas lund, och

snart igenkände hon i henne sin syster *Ismene*. Då denna hunnit sitt mål, svingade hon sig hastigt af hästen, ilade fram till fadern och slog sina armar kring hans hals.

Under tårar omtalade hon, att i hennes fäderne-stad rasade mellan Eteokles och Polyneikes de häftigaste strider om makten och att ett orakelsvar lofvat seger åt den, som i sitt våld ägde Oidipos, lefvande eller död.

»Ack fader,» sade *Ismene*, »jag har länge sökt dig och glädes öfver att slutligen ha funnit dig, så att jag i tid kan varna dig. Ty snart är kanske *Kreon* här för att återföra dig till *Thebe*, på det han och *Eteokles* må vinna seger.»

Stolt reste sig *Oidipos* och sade: »Har ödet så beslutat, att mina söner måste söka hjälp hos den landsflyktige tiggaren?»

»Ja, fader,» svarade *Ismene*, »så är det. Vet äfven, att *Kreon* ej vill vanhelga *Thebes* område genom att låta dig träda inom stadens murar, utan ämnar endast föra dig till stadsportarna, på det att din närvaro måtte bringa honom seger.«

Vredgad utbrast då *Oidipos*: »Jag förbannar mina söner, hvilka blott af maktbegär nu söka upp mig! Och om jag dör,» sporde han vidare, »skola de då låta mig hvila i min fosterjord?»

»Nej,» svarade dottern, »det tillåter ej din blods-skuld.»

»Då skall ej heller någon af mina söner genom mig vinna seger,» utropade *Oidipos*.

Nu ankom konung *Theseus* med ett lysande följe. Den blinde konungen, stödd af *Antigone*, gick honom vördnadsfullt till mötes och hälsade honom med värdighet.

Theseus sade: »Olycklige *Oidipos*, ditt öde känner jag väl! Säg hvad du af mig önskar, och så vidt det står i min makt, skall din bön uppfyllas!»

Oidipos svarade: »Höge konung, af ditt tal finner jag, att ryktet talat sanning, då det framställt dig så som den ädelmodigaste bland furstar! Hvad jag begär af dig, o *Theseus*, är blott en fristad och en graf.»

»Din önskan är alltför obetydlig. Fordra något mera, något bättre!» genmälte *Theseus*.

Oidipos återtog: »Denna gåfva är ej så obetydlig, som du tror, o konung, ty du skall nödgas bruka vapen för att kämpa om mig.» Därefter omtalade han, huru oraklet lofvat seger åt den, som i sitt våld hade Oidipos, lefvande eller död.

Theseus förnyade ännu en gång sitt löfte att skydda Oidipos och återvände därpå till Athen.

Knappt hade Theseus aflägsnat sig, förrän Kreon anlände med ett väpnadt följe.

Med låtsad vänskap närmade han sig Oidipos och föreslog honom att medfölja till Thebe för att där finna en säker och lugn fristad.

Oidipos lyfte hotande sin staf och sade: »Skamlöse hycklare, hoppas ej att genom mig vinna seger! Icke skall jag återvända till Thebe, men *hämndens dämon* skall jag sända eder, och mina hjärtlösa söner skola ej erhålla mer af Thebes jord än hvad som behöfves för att åt hvar och en af dem reda en graf!»

Nu ville Kreon med våld bortföra Oidipos, men när Theseus erfor detta, återvände han skyndsamt till Kolonos, befriade Oidipos och befallde Kreon att genast lämna hans rike.

Theseus omtalade därefter, att en nära frände till Oidipos anländt och frågat efter honom, och i detsamma framträdde Polyneikes.

Då han fick se sin af sorger så hårdt pröfvade fader, brast han i gråt och bönföll om tillgift.

Men trots Antigones förböner och tårar ville Oidipos ej skänka honom sin förlåtelse, ej heller ville han lyssna till Polyneikes' bön att i sällskap med denne fordom så käre son åter begifva sig till Thebe.

»Gå bort ifrån mig,» ropade Oidipos, »du och din broder ären ej längre mina barn! Blott mina döttrar äro värdiga att så kallas, ty när jag, arm och eländig och med tiggarsstafven i hand, lämnade Thebe, skänkten I mig intet medlidande, intet skydd. Hoppas ej att genom mig vinna seger! Hvarken du eller din broder skall någonsin härska i Thebe; gudarnas hämnd väntar eder, och I skolen falla för hvarandras svärd!»

Polyneikes, som knäfallit för fadern, reste sig förfärad, och Antigone bönföll på det bevekligaste, att brodern ej måtte återvända till Thebe.

Men Polyneikes svarade: »Jag kan ej undvika det, dyra syster, ty mina bundsförvanter äro redan samlade. De vänta mig. Farväl!» Därpå skyndade han bort.

Oidipos' lidande var nu slut, och frid och försoning beskärdes den af ödet så hårdt pröfvade konungen.

Åskslag följde på åskslag, blixtar genomkorsade rymden, och hela lunden insveptes i mörker. Oidipos förstod, att gudarna på detta sätt ville kalla honom till sig, och hans hjärta uppfylldes af fröjd.

I Theseus' vård anbefallde han sina värlösa döttrar; därpå sade han till sin ädelmodige beskyddare: »Du ensam, o konung, skall följa mig till min graf; men du må för ingen röja det ställe, där Oidipos hvilar! Mer än spjut och sköld skall min graf värna Athen och skydda staden mot fiender.»

Döttrarna och det tillstädesvarande folket följde honom därpå under en del af vägen genom den dystra, mörka lunden. Åskan dånade, och alla grepos af en helig bäfvan. Tåget rörde sig framåt mot en underjordisk håla, som tillslöts af väldiga kopparportar, om hvilka man trodde, att de ledde till underjorden.

Vid en korsväg satte sig Oidipos ned på en sten och sände Antigone att hämta vatten från en helig källa, på det han genom tvagning måtte befrias från allt jordiskt och örent. Därpå iförde han sig en ny, honom värdig dräkt, som Antigone anskaffat, och nu stod han strälände af ädel höghet inför dem.

Med ens hördes ett underjordiskt dån. Darrande af rädsla kastade sig döttrarna i hans famn. Oidipos slöt dem i sina armar, kysste dem ömt och sade: »Mina barn, lefven väl! Från denna dag hafven I icke mera någon fader.»

En väldig stämman hördes ögonblickligt: »Hvarför dröjer du, Oidipos? Hvarför töfva vi att gå?»

Oidipos slet sig lös och bad ännu en gång konung Theseus vaka öfver hans älskade döttrar. Därpå befallde han, att alla utom Theseus skulle lämna honom.

Blott de båda konungarna trädde fram till hålan; kopparportarna slogos upp, och likt en skugga gled Oidipos genom öppningen ned i underjorden.

Den nyss så mörka himlen ljusnade, åskan hördes ej mera, och en helig frid sänkte sig öfver den af upprörda naturkrafter nyligen hemsökta trakten.

Tankfull återvände Theseus till Athen, djupt gripen af Oidipos' högtidliga död och följd af Antigone och Ismene.

Eteokles och Polyneikes.

(De sju mot Thebe.)

Sedan Oidipos blifvit fördrifven från Thebe, togo Kreon samt Oidipos' båda söner väldet i hans ställe. Bröderna öfverenskommo att regera hvar sitt år, och som Eteokles var äldst, tillhörde det honom att först taga styrelsen om hand.

Under tiden färdades Polyneikes omkring i Grekland. På sina resor kom han äfven till *Argos*. Där härskade då konung *Adrastos*.

Utanför konungens palats råkade Polyneikes i strid med en annan fursteson, *Tyndeus*, äfven han stadd på resor. Stridslarmet nådde fram till konung *Adrastos*, och denne skyndade att åtskilja de lättretliga ynglingarna. Då han närmare betraktade dem, rann honom i sinnet ett orakelsvar, som han nyligen fått. »Bortgift dina döttrar med ett lejon och ett vildsvin», lydte det.

Nu förde *Tyndeus* ett lejon och Polyneikes ett vildsvin som märke i skölden, och konungen beslöt därför att vid sig fästa främlingarna genom att gifva dem sina båda döttrar till äkta.

När Eteokles' regeringsår var tilländalupet, återvände Polyneikes till Thebe för att begynna sitt. Men då han fordrade, att brodern skulle lämna styrelsen, svarade denne: »Den vore väl en dåre, som, i besittning af makten, frivilligt afstode densamma.»

Förbittrad öfver Eteokles' trolöshet, reste Polyneikes från Thebe, fast besluten att hämnas. Han vände sig nu till sin svärfader och sin svåger och bad dem om hjälp. Adrastos ingick förbund med fyra andra furstar, och med en stark här tågade de sju mot Thebe, hvars sju portar de besatte.

Därpå började striden, som blef oafgjord, ehuru den var både het och långvarig.

Då vände sig Eteokles till siaren Teiresias för att af honom få veta hvem som skulle segra.

Teiresias svarade: »Staden skall räddas, om Kreons unge son frivilligt offerar sig åt Ares.»

Knappt hade ynglingen fått veta svaret, innan han störtade ut genom en af stadsportarna och snart föll, dödligt sårad, i den ojämna striden.

Nu lutade segern åt thebanernas sida, och många af de förbundna furstarnas tappreste krigare stupade.

Som manfallet och förlusten voro stora å båda sidor, enades man om att Eteokles och Polyneikes skulle afgöra krigets utgång genom envig.

Brinnande af ett ömsesidigt hat, störtade de båda bröderna mot hvarandra; bägge föllo för hvarandras svärd.

Thebanerna, som strax därpå valde Kreon till konung, besegrade efter flera häftiga sammandrabbningar de förbundna furstarna, hvilka nästan alla stupade i striden.

Kreon lät på det högtidligaste begrafva Eteokles, men befalld, att ingen vid liffsstraff finge jorda Polyneikes, hvars kropp skulle förblifva liggande utanför stadens murar till föda för fåglar och vilda djur. Vakter utsattes för att tillse att befallningen åtlyddes.

När Antigone fick höra detta hjärtlösa påbud, sade hon till Ismene:

»Älskade syster, icke kunna vi utan att ådraga oss gudarnas vrede låta vår broder ligga obegraven. Följ mig, så skola vi skänka honom en hvilostad i fädernejorden. Ej skall han såsom en osäll skugga på stranden af Styx förgäfves anropa Charon om förbarmande.»

Men Ismene svarade: »Olyckliga Antigone, betänk dock, huru hårdt pröfvade vi redan äro! Icke kunna vi, svaga kvinnor, våga trotsa Kreons bud.»

Då sade Antigone: »Ömklig synes mig din fruktan, när det gäller att uppfylla en helig plikt mot den döde. Jag skall skänka min broder en graf, äfven om jag därför tvingas att lefvande nedstiga i min egen.»

Därpå lämnade hon den förfärade Ismene och ilade till slagfältet, där hennes broders lik ännu låg obegravet.

Vakterna funno henne här knäböjande vid den dödes sida och förde henne inför Kreon, som förbittrad utbrast: »Hur vågar du öfverträda mitt förbud?»

Stolt svarade Antigone: »Jag vill ej genom att undandra min broder den sista tjänsten bryta mot gudarnas vilja; hellre trotsar jag din harm, du hårde, orättvise konung!»

Vredgad befallde Kreon, att Antigone skulle till straff lefvande begrafvas. Då framstörtade hennes trolofvade, Kreons egen son, och ropade: »Skona min älskades lif, o fader!»

Men Kreon ville ej lyssna till sonens bön, utan påbjöd, att Antigone skulle föras till en grift utanför staden och i den lefvande inmurad.

Nu började folket bedja om nåd för Oidipos' olyckliga dotter, och när äfven Teiresias förutspådde konungen ofärd för det han trotsat gudarna, intogs Kreon af fruktan.

Siaren yttrade varnande: »Gudarnas vrede skall drabba både dig och staden, som låtit de döda ligga obegrafna!»

Förfärad skyndade Kreon ut för att rädda Antigone.

Men för sent! Den unga flickan hade dödat sig själf; hon hade hängt sig med sin egen slöja inne i den hemska griften, och vid hennes fötter låg hennes trolofvade, utom sig af sorg.

Förgäfves sökte Kreon lugna sin son, som högljudd klagade öfver den älskades död och sin faders grymhet.

Slutligen rusade han upp och störtade sig på sitt eget svärd.

När Kreons maka fick veta sonens död, ändade äfven hon sitt lif, och den nyss så stolte konungen stod nu med sköflad lefnadslycka.

Ismene var den enda af Oidipos' efterkommande, som öfverlefde denna sorgliga tid, och med hennes död utslöcknade den af gudarna förbannade ätten.

Sedan sönerna till de framför Thebes murar fallna hjältarna hunnit växa upp, företogo de på uppmaning af den gamle konung Adrastos ett hämndetåg till Thebe. De s. k. *epigonerna*, d. v. s. afkomlingarna, intogo staden, utkräufde en blodig hämnd på densamma och fördrefvo konungen, som var en son af Eteokles.

Längre fram uppbyggde den gamle vördnadsvärde Adrastos af tacksamhet ett ståtligt tempel åt hämndens gudinna, den rättvist straffande Nemesis, och till hennes ära anställdes sedan årligen storartade offer.

Bellerofon.

Öfver staden Korinth härskade en gång en konung vid namn *Sisyfos*.

Genom falskhet och elakhet ådrog han sig gudarnas vrede och blef efter döden svårt straffad. Han dömdes nämligen till att i Tartaros beständigt rulla ett tungt marmorblock uppför en brant höjd.

Den bestraffade brottslingen ansträngde sig af alla krafter för att välta upp stenen till klippans spets; men han misslyckades ideligen, ty så snart stenen var nära målet, ramlade den med väldigt dån ned igen, och Sisyfos måste återtaga sitt mödosamma arbete.

Bellerofon var en ättling af denne Sisyfos och son till den i Korinth regerande konungen. Oaktadt sin höga börd var ynglingen nödsakad att fly, emedan han begått ett dråp, och han tog sin tillflykt till en af grannkonungarna.

Bellerofon stannade en tid vid det främmande hofvet; men olyckan ville, att konungens unga maka blef intagen af den vackre fursten, som likväl ej besvarade hennes böjelse.

Drottningen blef då så förbittrad på honom, att hon af illvilja anklagade Bellerofon inför sin make och sade, att han velat svika sin välgörare.

Konungen blef mycket vred öfver gästvännens förmenta trolöshet och beslöt att på ett eller annat sätt bringa honom om lifvet.

Han skref därför ett bref till sin svärfader, konung *Iobates*, som regerade öfver ett grannrike, och bad honom rödja ynglingen ur vägen så skyndsamt som möjligt. Sedan skickade han Bellerofon såsom öfverbringare af brefvet.

Vid framkomsten blef ynglingen väl mottagen, och först på tionde dagen, såsom seden bjöd, bad konung *Iobates* att få veta gästens namn och ärende.

Utan en aning om det farliga innehållet lämnade Bellerofon honom brefvet.

Iobates ansåg sig bäst främja sin svärsons planer genom att gifva Bellerofon något farligt uppdrag, från hvilket han ej skulle kunna återvända med lifvet. Fördenskull ålade han Bellerofon att döda det eldsprutande vidundet *Chimaira*, som framtill liknade ett lejon, på midten en get och baktill en drake, samt hade trenne hufvud: ett lejonhufvud, ett gethufvud och ett drakhufvud. Detta odjur hade länge förhärjat hela landet, men ingen hade ditintills kunnat döda det. Äfven den unge Bellerofon skulle nog ha misslyckats i detta åliggande, såvida ej *Pallas Athene* kommit honom till hjälp.

Pallas Athene befallde honom nämligen att fånga den bevingade hästen *Pegasos*, när denne sänkte sig ned till jorden för att dricka. Så snart Bellerofon utfört detta ingalunda lätta uppdrag, lärde gudinnan honom att tygla den trolska springaren.

Därefter svingade sig ynglingen upp på *Pegasos*, som höjde sig i luften, och nu kunde han däruppiifrån afskjuta sina pilar mot den fruktansvärda *Chimaira*. Sedan han lyckligen dödat odjuret, återvände han till

Iobates och omtalade, att han fullgjort sitt öfvermåttan svåra värf.

Bellerofon var likväl knappt hemkommen, förrän konungen åter sände ut honom att trotsa nya faror.

Denna gång gällde det att öfvervinna ett vildt bergsfolk, som låg i ständiga strider med lykierna. Då han segerrikt fullgjort äfven detta uppdrag, utsändes han för tredje gången af konungen. Ändamålet med det nu anordnade fälttåget var att söka öfvervinna de för sin tapperhet så beryktade amazonerna.

Från detta äfventyrliga företag återvände Bellerofon likaledes med seger, och nu sökte konungen lönnmörda sin gäst. Detta onda anslag misslyckades dock, ty Bellerofon upptäckte i tid de lejda mördarna, och i stället var det han, som dödade dem.

Nu såg Iobates, att Bellerofon var gudarna kär, afstod från alla stämplingar mot honom och gaf honom sin dotter till maka jämte halfva konungariket att råda öfver.

Men då blef Bellerofon så stolt och förmäuten öfver sin lycka, att han ådrog sig gudarnas vrede.

En dag ville han på Pegasos svinga sig upp till Olympen för att deltaga i gudarnas gästabud.

Högeligen förbittrad öfver Bellerofons förmäthenhet, lät Zeus en broms stinga Pegasos. Det blef nu omöjligt att styra den bevingade hästen; han stegrade sig och slog af sin ryttare, hvarefter han svingade sig upp till Olympen, där han fann en säker fristad hos Zeus, hvars åskvagn han sedan brukade draga.

Men Bellerofon störtade till jorden och blef vansinnig af det häftiga fallet.

Sedan irrade han länge ensam och människoskygg omkring i de stora skogarna, till dess han slutligen af brist och nöd på det sorgligaste sätt omkom.

Hero och Leander.

I det thrakiska *Sestos*, beläget på den europeiska sidan af Hellesponten, tjänstgjorde den undersköna *Hero* såsom prästinna i Afrodites tempel. Hvarje dag anställde hon ett offer åt Eros, för att han skulle skona henne från kärlekens plåga.

Men all hennes möda var fåfäng, ty Eros sårade henne med en af sina kärlekspilar, och samtidigt träffade han med en annan dylik *Leander*, en skön yngling i *Abydos* på den asiatiska kusten.

De båda unga sågo hvarandra för första gången vid en fest till Adonis' ära, och båda upptändes genast af den häftigaste kärlek. Men Hero fick ej gifta sig, emedan hon var prästinna, och hennes föräldrar nekade henne att lämna tempeltjänsten.

De båda älskande läto likväl ej afskräcka sig af några hinder.

Hvarje natt flammade en fackla från tempeltornet och vägledde Leander, när han sam öfver sundet för att träffa Hero. Om morgonen återvände han på samma sätt till *Abydos*. Så förflyto våren och sommaren i ogrumlad lycka; men när höststormarna började rasa, ville Leander likväl ej afstå från dessa djärfva bragder, utan beslöt att trotsa det upproriska hafvet.

En mer än vanligt stormig afton tvekade han dock att företaga den vådliga färden; men då han märkte, huru facklan vänligt flammade från Heros torn, störtade han sig modigt i de brusande vågorna.

Dessa drogo honom snart in i sina hvitskummiga hvirflar. I dödsångest bad han nu gudarna om bistånd, men alla böner voro förgäfvnes. Leander anropade då i sin nöd *Leukothea* om hjälp och bad henne räcka honom den räddande slöjan; men ej ens hon, som annars brukade vara så huld mot de skeppsbrutna, hörde hans bön. Den olycklige simmaren förlorade sansen, och kort därefter vräktes hans döda kropp af de rasande vågorna upp på stranden.

Hero, som i dödsångest stått uppe i tornet, fick se sin älskades lik uppkastadt på land. Genast störtade hon sig ned från tornet och dog — ännu i döden omfamnande sin älskade Leander.

Argonauternas tåg.

1. Frixos och Helle.

Konungen af Bœotien, en son till vindarnas herre, Aiolos, hade med sin gemål sonen *Frixos* och dottern *Helle*.

Kort efter Helles födelse försköt konungen sin unga maka och gifte om sig med *Ino*, en dotter till konung Kadmos i Thebe. Med henne hade han två söner, och efter deras födelse började drottningen snart hata och förfölja sina styfbarn; slutligen ville hon till och med rödja dem ur vägen.

Den förskjutna makan, som var af gudarnas släkt, bad då, att en svår torka skulle förhärja landet, och de höga anförvanterna bönhörde henne genast. För att få veta, huru han skulle kunna blidka gudarna lät konungen rådfråga oraklet i Delfi. Ino mutade nu sändebuden, så att dessa förvrängde svaret och tillrådde honom att offra sin son Frixos för att torkan skulle upphöra. Men modern vakade öfver sina barn och beskyddade dem.

Hon hade af Hermes fått en gyllene vädur med glänsande vingar, och på denna satte hon de båda barnen och tillsade väduren att föra dem till *Kolchis*, där deras farbroder *Aietes* var konung.

Väduren bar dem öfver haf och land och hade lyckligen fört dem till det sund, som åtskiljer Europa och Asien. Men när han skulle flyga öfver detta, blef Helle rädd, förlorade besinningen, föll af och drucknade. Efter

henne erhöill sundet namnet *Hellesponton*, det vill säga Helles sund.

Frixos däremot uppnådde lyckligt Kolchis och motogs mycket väl af sin farbroder, hvars dotter sedermera blef hans maka. Genast efter framkomsten offerades väduren åt gudarna. Det gyllene skinnet upphängdes i en åt Ares helgad lund, och en förskräcklig drake sattes att vakta detsamma.

Konungen bevakade det så noga, därför att ett orakel sagt, att hans lif berodde af skinnets ägande.

Men öfverallt i hela Grekland eftersträfvade man att komma i besittning af det gyllene skinnet, dock hade ännu ingen hjälte vågat upptaga striden mot draken.

Frixos' och Helles fader straffades hårdt af Hera, för det han lyssnat till Inos råd och förföljt sina barn. Han blef nämligen vansinnig och dödade sin ena son. Då Ino i förtviflan flydde med den yngste på armen, förföljde han dem, och för att undgå hans raseri störtade hon sig med sitt barn i hafvet. Där möttogs de vänligt af nereiderna, och Ino erhöill bland dem ett rum såsom hafsgudinna.

2. Jason.

Konungen i *Iolkos* hade blifvit störtad från tronen af sin yngre broder *Pelias*, och som han var föga krigisk och tapper, kunde han ej återtaga sin förlorade tron. Men han hade en son, *Jason*, som var af ett annat sinnelag. Modig och stridslysten, brann han af begär att vinna rykte och ära samt eftersträfvade att återfå sitt konungarike.

Kort efter Jasons födelse hade hans moder måst föra sitt späda barn till den vise kentauren Chiron, och skyddad af denne uppväxte Jason till en skön och hjältemodig yngling. Hos Chiron fick han lära sig att handtera vapen samt öfva sig i idrotter och lekar, på samma gång han erhöill undervisning i läkekonst och musik.

Jasons fader hade under tiden dött, och hans farbroder Pelias, som blifvit gammal och grå, oroade sig ständigt öfver ett orakelsvar. »Akta dig för mannen

med *en* sandal», hade oraklet sagt; men ännu hade Pelias icke sett någon man med detta kännetecken.

När Jason blifvit vuxen, beslöt han att återvända till sitt fosterland och återtaga sin faders rike. Klädd i en präktig dräkt med ett leopardskinn öfver skuldronna och ett spjut i hvardera handen, såsom sed var, lämnade han Chiron och sitt barndomshem och begaf sig åstad till Iolkos.

Under vägen kom han till en strid flod. På stranden stod en gammal gumma, som med tårar i ögonen på det bevekligaste bad, att han skulle bära henne öfver. Utan betänkande upplyfte Jason gumman och bar henne på sina starka armar till andra stranden. Midt uti floden fastnade hans ena sandal i gyttjan, och han kunde ej återfinna den.

Gumman — i själfva verket ingen ringare person än Hera, som antagit denna gestalt — tackade hjärtligt och lofvade i gengäld att hjälpa Jason, hvilken icke anade, att det var en gudinna han bistått. Hera var nämligen en oförsonlig fiende till konung Pelias och ville genom Jason skada denne.

Jason fortsatte sin väg fram till Iolkos, ehuru han icke hade mer än en sandal. Vid framkomsten fann han Pelias ute på stadens torg. Den gamle konungen var just då sysselsatt med anordningarna till ett offer åt Poseidon, och skaror af folk deltog i denna offerhögtid. När de varseblefvo den högreste, sköne ynglingen, tyckte de i sin beundran, att han mera liknade en gud än en dödlig. Men i detsamma Pelias fick se, att den nykomne hade blott *en* sandal, bleknade han, ty han ihågkom det ödesdigra orakelsvaret.

När offret var fullbordadt, framträdde konungen till främlingen och frågade efter hans ärende. Utan tvekan svarade Jason, att han var den förre konungens son och att han kommit för att återfordra sin faders rike, sitt rättmätiga arf.

Pelias, som klokt nog insåg, att han ej kunde vinna något genom strid, beslöt att genom list aflägsna Jason. Fördenskuil låtsade han sätta högt värde på brorsonen och anställde fester och dryckesgillen till hans ära. Men

när Jason efter flera dagars festligheter framträdde och uppmanade Pelias att återlämna hvad han med orätt tillägnat sig, svarade konungen saktmodigt:

»Jag är villig uppfylla din fordran; men till gengäld skall du å din sida uppfylla *min* önskan och från Kolchis återföra det gyllene vädursskinnet till Grekland. Jag är en gammal gubbe, som ej förmår utföra en sådan bragd; men du, unge och tappra hjälte, skall lätt kunna vinna detta byte. Jag skall vid din återkomst villigt lämna krona och spira i dina segervana händer.»

Jason var genast färdig att uppfylla farbroderns önskan och kunde ej tänka sig, att Pelias uppmanade honom till detta äfventyrliga företag i den tron, att han aldrig med lifvet skulle återvända.

Jason uppmanade Greklands förnämsta hjältar att deltaga i tåget, och ett särskildt skepp byggdes i och för resan. Under Pallas Athenes ledning förfärdigades vid foten af berget Pelion det präktiga skeppet, som efter sin byggmästare Argos erhöll namnet *Argo*.

Argo var det första stora skepp, som grekerna byggt. Det hade femtio åror och var rikt prydt med sniderier och bilder. I skeppet hade gudinnan infogat en ekplanka, tagen från Zeus' heliga ek i Dodona, som lämnade orakelsvar; därigenom skulle hjältarna äfven ute på hafvet kunna få veta gudarnas vilja.

När fartyget var färdigt, samlades alla hjältarna, och man drog lott om platserna. Alla deltagarna kallade sig efter skeppet *argonauter*, det vill säga argoseglare. Jason var anföraren. Styrmannen hette *Tifys*. I framstammen satt *Herakles* och i bakstammen Achilleus' fader *Peleus* jämte *Telamon*, fader till Aias. I skeppets midt suto *Theseus* och *Peirithoos* samt flera andra berömda hjältar, bland hvilka befann sig den gudomliga sångaren *Orfeus*.

Det präktiga Argo helgades åt Poseidon. Före afresan offrade Jason både till honom och öfriga hafsgudomligheter, bedjande dem skänka seglarna en lyckosam färd.

Sedan alla tagit plats, lyftes årorna, och stolt styrde Argo ut ur Iolkos' hamn, i det seglen svällde af den

Jason.

förliga vinden. Snart försvann hemmets kust vid synranden.

Orfeus spelade på lyra och lät sina underbart sköna sånger lifvande tona, och med friskt mod och friska krafter börjades det farliga företaget.

Första dagen var vädret det gynnsammaste man kunde önska sig; men den andra uppkom en stark storm, som dref skeppet i land vid ön *Lemnos*, där Argonauterna blefvo väl mottagna.

På denna ö hade kvinnorna kort förut af svartsjuka öfverfallit och dödat sina män, och nu härskade där en dotter till den siste konungen.

Hjältarna undfågnades på bästa sätt och erhöilo talrika och dyrbara vängåfvor af dessa kvinnor. Dag efter dag dröjde de kvar på ön. Jason hade till och med tagit sin bostad i själfva kungaborgen, och de öfriga hade slagit sig i ro, hvarhelst de funnit det lämpligast. Herakles ensam hade stannat kvar på *Argo*, ty han föraktade djupt det vekliga lif, hans reskamrater nu förde.

Vredgad öfver det långa uppehållet, framträdde Herakles en dag inför dem och sade:

»Haden I icke nog af fagra kvinnor i er hembygd? Viljen I som landtmän köra plogen på *Lemnos*, och skall en gud i vårt ställe hämta skinnen och lägga det för våra fötter? Låtom oss hellre återvända hvar och en hem till sig! Jason må, om han så vill, förmåla sig med drottningen och åhöra berättelser om andras bragder!»

Vid Herakles' välförtjänta förebråelser blygdes hjältarna och rustade sig genast till affärd. Trots kvinnornas böner, lämnade de ön och hade snart Helle-spönten bakom sig.

Af ogynnsamma vindar drefs skeppet hän till halfön *Cyzikos*, hvarest de fredliga dolionerna bodde. Där bodde äfven de vilda, mångarmade giganterna.

Dolionernas konung gick ned till stranden och inbjöd vänligt argonauterna att lägga i land, ty han hade genom ett orakelsvar ålagts att gästfritt mottaga dem. Alla utom Herakles följde inbjudningen och begåfvo sig i land, där de kvarstannade öfver natten.

Under deras frånvaro hade giganterna spärrat hamnen med klippblock, så att Argo blifvit instängd. Väl hade Herakles med sina pilar dödat åtskilliga giganter, men ensam kunde han i längden ej försvara sig mot dem alla. Mot morgonen återvände de öfriga argonauterna, och i den häftiga strid, som nu följde, lyckades de besegra sina fruktansvärda fiender, hvarefter de genast afseglade.

Efter en stormig färd lade de i land i en vik. Äfven här blefvo de väl mottagna af landets invånare, och ett gästabud anordnades till deras ära. En del af argonauterna skulle sedan begifva sig ut för att hämta friskt dricksvatten. Bland de utskickade befann sig *Hylas*, son till en af Herakles' bästa vänner, hvilken vän hjälten dock efter en häftig ordväxling dödat. Sedan dess följde Hylas honom ständigt.

Hylas, som skilt sig från sina följeslagare, kom inom kort till en liten skogskälla; men när han böjde sig ned för att upphämta vatten, fingo källans nymfer se honom. Som han var mycket vacker, blefvo de så betagna i honom, att de drogo honom ned i djupet.

När Herakles saknade ynglingen, blef han orolig och begaf sig genast ästad för att söka honom. Längre väntade argonauterna på Herakles, men slutligen måste de afsegla utan honom. En häftig ordväxling utbröt då mellan Jason och Telamon, ty den senare fordrade, att man skulle återvända och uppsöka Herakles. Men då uppsteg ur vågorna en hafsgud, fattade i skeppets bog och sade:

»Hvarför kifvens I, hjältar? Hvarför viljen I mot Zeus' vilja föra den modige Herakles till Aietes' land? Han är af ödet bestämd till andra värf. Hylas har blifvit bortröfvad af källans nymfer, och för hans skull har Herakles kvarstannat.»

Därpå försvann guden i djupet.

Telamon sade då till Jason: »Vredgas icke på mig, Jason, utan låtom oss vara vänner som förut!»

Freden var nu återställd, och färden fortsattes utan Herakles.

Argonauterna kommo därefter till bebrykernas land, där den vilde konung *Amykos* härskade. Denne konung hade strängeligen förbjudit alla främlingar att lämna hans rike, förrän de mätt sig med honom i knytnäfveskamp. Med utmanande ord närmade han sig skeppet och sade: »Söken ut eder tappreste hjälte och låten honom brottas med mig, eljes skall olyckan träffa eder.»

Argonauterna, som hade Greklands yppersta knytnäfkämpe, *Polydeukes* (den ena af de båda dioskurerne), ombord, antogo utmaningen.

Under förberedelserna till tvekampen sade Polydeukes till *Amykos*: »Var icke så stolt! I mig har du funnit din öfverman.»

En af konungens slafvar frambar fäkthandskar, och *Amykos* uppmanade *Polydeukes* att välja, sägande:

»Tag hvilket par du vill! Du skall snart af erfarenhet få veta, hvem som är starkast af oss två.»

Småleende påtog *Polydeukes* handskena, och en ytterst häftig strid började. Snart besegrades *Amykos*, och under argonauternas jubel återvände *Polydeukes* till skeppet.

Efter åtskilliga äfventyr kastades ankar vid den kust, där konung *Fineus* bodde. Den stackars konungen var blind, ett straff af gudarna för det han missbrukat den spådomsgåfva han fått af *Apollo*. För att öka hans lidande läto gudarna *harpygierna*, ett slags afskyvärda fåglar med fagra kvinnoansikten, uppsluka hans föda, hvar gång han ville förtära något. Hvad de ej åto upp, nedsmutsade de. Men *Zeus'* orakel hade sagt: »När *Boreas'* söner komma med de grekiska sjöhjältarna, skall du åter kunna intaga föda.»

Då nu *Fineus* fick veta, att argonauterna kommit, begaf han sig ned till stranden för att få veta, om *Boreas'* söner voro med. Den gamle konungen var alldeles utmärglad och förmådde knappast hålla sig upprätt. Fulla af medlidande, omringade grekerna honom och sporde om orsaken till hans sorgliga tillstånd.

Under tårar svarade konungen: »Tappra hjältar, om I verkligen ären de som spådomen sagt och om *Boreas'* söner befinna sig bland eder, så hjälpen mig!

De vredgade erinyerna ha ej endast beröfvat mig ögonens ljus, utan plåga mig äfven genom att låta de rysliga harpyierna uppåta min föda. Jag är ingen främring för eder, jag är siaren Fineus och af grekisk börd.»

Så snart Boreas' söner hörde detta, sprungo de fram och lofvade befria honom från harpyierna. Därefter anordnades en måltid för att ditlocka fåglarna. Knappt hade konungen vidrört maten, förrän harpyierna som en stormvind ilade till stället, slogo ned och uppåto allsammans. De läto ej störa sig af hjältarnas rop, och först då faten voro tomma, svingade de sig åter upp i luften. Men Boreas' söner, som fingo låna vingar af Zeus, förföljde dem med outtröttlig ifver och voro nära att upphinna dem, när Iris, gudarnas budbärrinna, plötsligt visade sig och sade: »Icke är det eder tillåtet, Boreas' söner, att döda Zeus' fåglar! Jag svär eder vid Styx, att harpyierna ej mera skola oroa Fineus.»

Därefter försvann hon, och Boreas' söner återvände till konungen.

Under tiden tillredde argonauterna en måltid åt den halfdöde Fineus och vårdade honom på bästa sätt. För att visa sin tacksamhet uppenbarade siaren för hjältarna de faror de gingo till mötes, och sättet huru de skulle kunna undvika dem.

»Först,» sade han, »skolen I komma till *Symplegaderna*, tvenne höga klippor, som simma omkring på hafvet. Med väldigt dån stöta de gång på gång emot hvarandra och krossa då allt, som befinner sig emellan dem. När I kommen dit, skolen I låta en dufva först flyga igenom. Och slipper hon oskadd fram, så kunnen I hoppas att göra detsamma. I måsten ro mellan klipporna lika snabbt som dufvan flyger. Sedan skolen I utan äfventyr komma till konung Aietes' borg och finna det gyllene skinnet, hvilket vaktas af en drake, som aldrig sofver.»

Grekerna togo nu farväl, och sedan de tackat honom för de råd han gifvit dem, styrde de ut från land. I fyratio dagar hade de motvind, och först sedan de offrat till gudarna fingo de god vind.

Bäst de seglade, nåddes deras öron af ett bedöfvande dån, och de förstodo då, att de kommit till symplegaderna. Med åsklikt dunder stötte de väldiga klipporna mot hvarandra, och hafvet skummade och fräste så våldsamt, att hjältarna mer än väl hade behof af allt sitt mod för att våga företaga den farliga seglatsen.

Styrmannen Tifys fattade ännu stadigare om rodret, och en annan hjälte ställde sig i fören med en dufva på sin utsträckta hand. Om denna dufva oskadd lyckades komma igenom, så kunde argonauterna hoppas att göra detsamma — så hade ju Fineus förutsagt.

När klipporna skildes åt, lät man dufvan flyga, och hon kom verkligen lyckligt igenom; blott de yttersta stjärtfjädrarna skadades. Tifys befallde nu med högljudd röst, att roddarna skulle fatta sina åror, och då symplegaderna för andra gången skildes åt, flög skeppet fram mellan klipporna, i det att de väldiga vågorna än höjde det på sina skummande toppar än syntes begräva det djupt mellan de framvältande vattenmassorna. Tifys tappade rodret, och redan hotades argonauterna af undergång; men Pallas Athene gaf i sista ögonblicket skeppet en stöt, så att det flög framåt och undgick att krossas af de väldiga klippblocken; endast de yttersta plankorna skadades, ehuru obetydligt. När argonauterna väl kommit ur denna dödsfara, sade Tifys:

»Detta hafva vi icke gjort af egen kraft, ty jag förnam tydligt, huru Athenes hand förde skeppet fram mellan klipporna. Nu kunna vi lugnt fortsätta vår resa, ty alla hinder äro hädanefter lätta att öfvervinna.»

Jublande fortsatte argonauterna sin färd, i det deras skepp fördes af Tifys' säkra hand, till dess denne erfarne man kort efter nyss skildrade händelse borttrycktes af döden. En ny styrman utsågs, men denne vägrade att åtaga sig det ansvarsfulla värfvet. Slutligen uppmanade Hera honom därtill, och den nye styrmannen förde sedan skeppet lika säkert, som om Tifys ännu skött rodret.

Efter flere dagars segling närmade de sig en ö, som kallades *Aretia* eller Ares' ö och beboddes af ett slags stora, märkvärdiga fåglar, hvilkas fjädrar voro spetsiga

och hvassa som pilar och af dem användes såsom anfallsvapen. Plötsligt kom en af fåglarna flygande öfver skeppet, och en fjäder träffade därvid en af hjältarna i skuldran. Argonauterna måste nu söka skydda sig, och sedan en af fåglarna skjutits, beslöt man att öfverraska de andra på deras egen ö och fördrifva dem. Förden-skull påtogo hjältarna sina hjälmar och behängde skeppet med sköldar och lansar, som gnistrade och glimmade i solen; så rustade rodde de mot land.

Då de kommit nära stranden, uppgåfvo de högljudda stridsrop och slogo på sköldarna. Otaliga fåglar flögo upp och hastade fram mot skeppet; men grekerna höllo sköldarna öfver sig, och de fördärfbringande pilarna studsade mot dem tillbaka. Fåglarna flydde då bort till en annan ö, och äfven till denna styrde argonauterna, ty Fineus hade rådt dem därtill.

Knappt hade de landat vid denna ö, förrän fyra i trasor klädda ynglingar närmade sig stranden. En af dem sade:

»Hvilka I än mån vara, så skänken oss föda och något att kläda oss med!»

Jason svarade vänligt, att de skulle erhålla båda delarna och frågade dem sedan, hvilka de voro.

En af ynglingarna svarade: »I han väl hört om-talas Frixos, som förde det gyllene skinnet till Kolchis? Vi äro Frixos' söner. Vår moder är Aietes' dotter. Vårt skepp har blifvit sönderslaget af de rasande vågorna, och vi ha blifvit kastade i land på denna ogästvänliga ö.»

Jason hälsade dem som fränder, och alla fyra medföljde argonauterna på färden. Ynglingarna varnade Jason och sade, att deras morfader Aietes, solgudens son, var en grym och farlig man och att det skulle bli svårt att vinna det gyllene skinnet.

Men en af hjältarna, Peleus, svarade:

»Tron icke, att vi skola låta besegra oss! Äfven vi äro gudars söner. Ger han oss ej skinnet godvilligt, så taga vi det med våld.»

Snart kommo de till *Kaukasos'* klippor. Plötsligt brusade och susade det i luften, som om en storm vore

i annalkande. Seglen spändes, och skeppet drefs med ilande fart framåt.

När argonauterna förundrade blickade upp mot himlen, sågo de en jättestor gam flyga fram öfver skeppet, och de förstodo då, att det varit han, som med sina stora vingar åstadkommit stormvinden. De trodde, att det var den gam, som blifvit satt att plåga Prometheus, och denna förmodan bekräftades äfven, ty snart fingo de höra, huru den fångne titanen uppgaf djupa suckar af smärta, när fågeln sargade hans lefver. Efter en stund syntes nämligen gamen återvända till sina klippor.

Ändtligen hade argonauterna nått målet för sin resa. Det var natt, då skeppet kastade ankar i Kolchis hamn. Alla voro vid gladt mod, och Jason höjde en gyllene bägare fylld med vin, ur hvilken han utgöt ett dryckesoffer åt alla gudar. Särskildt bad han hafsgudarna taga vård om Argo, medan hjältarna utförde sitt vågsamma företag.

En af grekerna föreslog, att man strax skulle samlas till rådplägnig; men de öfriga argonauterna voro så uttröttade efter den långa färden, att de först ville hvila ut, innan de fattade något viktigt beslut.

3. Argonauterna i Kolchis.

Om morgonen samlades man till rådplägnig och Jason sade då:

»Mina vänner, om I viljen lyssna till mitt råd, så låten I mig och Frixos' söner tillika med två af eder — hvilka män I själfva bestämma — följas åt till Aietes och först i godo söka förmå honom att utlämna skinnet, ehuru jag sannerligen icke hoppas mycket af denna begäran. Men hvilket svar han än må afge, skola vi dock vinna den fördelen att lära känna hans tänkesätt.»

Alla tyckte, att Jasons förslag var godt, och han själf, Frixos' söner och de båda hjältarna Telamon och *Augias* begåfvo sig af.

Så snart de landstigit, kommo de till ett graffält, som var tätt bevuxet med pilträäd, och mellan dessa trääd hängde i kedjor döda kolchier, ty i Kolchis jordades

blott kvinnorna; männens lik insyddes i hudar och upphängdes. Med en rysning gingo hjältarna förbi denna dystra plats och förundrade sig storligen öfver denna invånarnes egendomliga plägsed.

Som kolchierna voro ett mycket krigiskt folk, ville Hera skydda Jason och insvepte därför hela staden i en tät dimma, så att han och hans följeslagare osedde uppnådde konungaborgen.

Aietes, solgudens son, hade en borg, som var honom fullt värdig. Murarna, uppförda af sten, kunde motstå hvarje anfall; de många portarna voro höga och hvälfda, och mellan dem stodo tjocka stenpelare. Rundt omkring byggnaden löpte en utskjutande list, hvilken pryddes af glänsande trekanter af koppar. På förgården fanns en springbrunn, som utkastade fyra strålar. Den första bildades af ymnigt flödande mjölk, den andra af honung, den tredje af vin och den fjärde af vatten, som om sommaren var kallt som is, men om vintern kylslaget. Hefaistos hade af tacksamhet mot solguden, som en gång räddat honom undan giganternas raseri, skänkt hans son denna dyrbara gåfva.

Från förgården kommo argonauterna in på en annan gård med pelargångar både på högra och vänstra sidan; bakom dessa syntes tvenne stora byggnader. I den ena bodde Aietes själf och i den andra hans lilla son. De öfriga gemaken upptogos af konungens båda döttrar och dessas tjänarinnor.

Medea, den yngsta, var prästinna i gudinnan Hekates tempel och hade af sin härskarinna blifvit utrustad med en makt, som knappt någon dödlig före henne ägt. Af en tillfällighet hade hon ännu ej begifvit sig till templet, när Jason anlände.

Just i begrepp att inträda till sin syster, öfverraskades Medea af att Jason plötsligt stod framför henne. När hon varseblef den sköne ynglingen, utstötte hon ett häftigt rop af sinnesrörelse, och härvid framrusade hennes syster, åtföljd af tjänarinnorna. Frixos' gemål fick se sina söner, som hon trott vara döda, och utbrast i glädjetårar samt tackade Jason, som räddat dem.

Aietes och hans drottning närmade sig nu äfven och välkomnade hjärtligt sina återfunna dottersöner. Ett präktigt gästabud anordnades, skaror af slafvar sprungo beskäftigt fram och åter, och bad tillreddes åt främlingarna.

Hera, som ville bistå Jason, bad Eros att mot Medea afskjuta en af sina kärlekspilar, så att hon skulle intagas af en stark böjelse för grekernas anförare, och den alltid villige guden lydde genast gudinnans uppmaning.

Osedd af alla sväfvade han ned till Aietes' kungaborg, tog en pil ur sitt koger, lade den på bågen och sköt så, att pilen träffade konungadottern rakt i hjärtat. Medea upptändes i detsamma af den häftigaste kärlek till den sköne Jason och glömde allt för hans skull.

Vid gästabudet omtalade Frixos' söner, hvilka hjältarna voro och hvad som fört dem till Kolchis; men då förbyttes Aietes' vänlighet i den häftigaste vrede. Förbittrad utropade han:

»I han ej kommit hit för att hämta det gyllene skinnet, utan för att frånröfva mig krona och rike! Om I ej sutten som gäster vid mitt bord, skulle jag låta hugga af händerna och rycka ut tungan på eder; sedan kunden I återvända dit, hvarifrån I kommit.»

När Telamon hörde konungen så tala, blef han vred, fattade sina vapen och ville anfalla honom, men Jason lugnade sin hetlefrade följeslagare och sade till Aietes:

»Vi ha icke kommit för att frånröfva dig ditt rike. Konung Pelias har befallt oss hemföra det gyllene skinnet, och det är därför vi trotsat alla faror och begifvit oss till detta fjärran land. Uppfyll vår önskan, och jag svär, att vi skola bistå dig, hvilka fiender du än må ha att bekämpa. Sänd oss genast ut till strid, om du vill!»

Efter ett kort betänkande svarade Aietes:

»Främling, hvartill tjäna böner? Ären I verkligen gudasöner och mig vuxna, icke höfves eder då att bedja om något, som I själfva förmån taga. Kunnen I bemäktiga eder det gyllene skinnet, så tagen det; den tappra unnar jag allt. Men först vill jag pröfva din styrka, Jason. Ute på Ares' fält gå ett par präktiga

tjurar med kopparfötter, en gåfva af Hefaistos. Eld och lågor frusta ur deras näsborrar. Med dessa tjurar brukar jag plöja fältet och sedan beså det med tänderna af Kadmos' drake. Af denna draksådd uppväxa harnesklädda krigare, och dem dödar jag med min lans. Under natten få tjurarna beta. Kan du utföra samma arbete, så skall det gyllene skinnet genast bli ditt.»

Jason svarade: »Så svårt detta arbete än må synas, skall jag dock söka utföra det, om jag än därvid skall tillsätta lifvet.»

»Betänk dig väl! Tror du dig ej om att lyckas, så lämna arbetet åt mig och uppgif hoppet om att kunna nå ditt mål,» sade Aietes.

Därpå lämnade Jason och hans landsmän borgen. En af Aietes' dottersöner följde dem till skeppet, men de öfriga bröderna stannade kvar i palatset.

Under vägen sade ynglingen till Jason: »Kanhända du harmas öfver mitt råd, men lyssna ändock därtill! Medea, prästinna hos Hekate, förstår konsten att till reda trolldomsdrycker och att bruka andra hemlighetsfulla medel. Kan du blott vinna hennes bistånd, är segern din. Med din tillåtelse så går jag att bedja henne om hjälp.»

»Om du så önskar må du göra det,» svarade Jason, »men illa ser det sannerligen ut för oss, om vi ej kunna segra på annat sätt än genom kvinnor.»

Vid återkomsten till skeppet omtalade Jason Aietes' svar och den fordran han framställt.

Peleus genmälte: »Tror du dig om att kunna segra, så rusta dig till striden; men vänta dig ingen hjälp af oss, ty här kunna vi intet uträtta.»

Vid detta missmodiga tal af Peleus rusade Telamon jämte flera af hjältarna upp och sade, att *de* åtminstone ej hyste någon fruktan.

»Lugnen eder,» yttrade Frixos' son. »Jag skall bedja Medea, konungens trollkunniga dotter, om hennes bistånd. Lofvar hon oss det, så kan Jason tryggt upptaga striden.»

Knappt voro dessa ord utsagda, förrän en dufva kom nedflygande och sökte skydd hos Jason. Hon följdes af en hök, som störtade ned på däckat.

Vid detta tecken erinrade sig hjältarna, att konung Fineus äfven förutsagt, att Afrodite skulle bistå dem vid hemfärden. Nu tydde de tecknet sålunda, att eftersom dufvan, hvilken var gudinnans fågel, hade sökt skydd hos Jason, skulle Afrodite komma dem till hjälp.

En af argonauterna utbrast förtörnad: »Huru? Skola vi offra åt Afrodite och ej åt Ares, alla tappra hjältars beskyddare? Skola hökar och dufvor skrämra oss från strid, så att vi med jungfrurs hjälp skola segra?»

Men Jason ansåg, att de borde följa rådet och sände genast till Medea hennes systerson, som skulle an hålla om hennes bistånd.

Konung Ajetes hade emellertid samlat kolchierna till rådplägning och för dem omtalat främlingarnas an hållan, det svar han gifvit dem och det arbete han ålagt Jason. Därpå sade han, att då tjurarna dödat Jason, skulle han låta bränna upp grekernas skepp och hårdt straffa dottersönerna, som fört främlingarna till Kolchis.

Medea hade under natten ej kunnat finna någon hvila, ty oroliga drömmar hade stört hennes sömn. Dessa drömmar hade Hera sändt henne.

Konungadottern tyckte sig se, huru Jason rustade sig till striden mot de eldsprutande tjurarna, men ej för att vinna det gyllene skinnet, utan för att vinna henne till maka. Medea spände då själf tjurarna för plogen och utförde det farliga arbetet. Men då ville hennes fader ej gifva Jason det öfverenskomna priset. En häftig ordväxling uppstod mellan honom och fadern, och till hennes afgörande hänsköts tvisten. Hon gaf Jason rätt, och i detsamma utstötte fadern i vredesmod ett högt rop, vid hvilket hon vaknade.

Uppskakad och orolig samt ur stånd att finna den ringaste hvila, ville hon gå till sin syster, men stannade länge obeslutsam.

Systemern hade af tjänarinnorna blifvit underrättad om Medeas oroliga sömn och skyndade att uppsöka henne. Medea omtalade, att hon haft en olycksbådande

dröm och sade: »Säkert hotas dina söner af någon fara; men,» tillade hon, »jag vill bistå dem.»

»Då skall du äfven för deras skull hjälpa den sköne främlingen. Min son har nyss varit här och bedt mig anropa dig om bistånd,» sade Medeas syster.

Hjärtat slog högt af glädje i den unga konungadotterns bröst, när hon hörde detta, och hon yttrade i ungdomlig ifver till systemen:

»Jag älskar dig ej blott som en syster, utan jag vördar dig som en moder! Solen skall ej mera lysa för mig, om jag ej gör allt för att rädda dina söner. Tidigt i morgon skall jag begifva mig till Hekates tempel för att anskaffa de trollmedel, som skola tämja tjurarna. Främligen må själf komma till templet och hämta dem!»

Glad öfver detta löfte, lämnade systemen Medea för att meddela sin son hennes svar.

Så snart morgonen grydde, rustade Medea sig till färden. Hon påtog en präktig dräkt, som kring midjan sammanhölls af gyllene spännen, och kastade en slöja öfver sitt hufvud. Därpå befallde hon, att man skulle spänna mulåsnorna för vagnen, ty hon ville fara till gudinnan Hekates tempel för att offra.

Före afresan framtog hon ur ett skrin en mussla, i hvilken hon hade den underbara Prometheussalfvan förvarad. Den som först offrade till Hekate och sedan ingnade sig med denna salfva, kunde hela den dagen hvarken säras af svärd eller skadas af eld, och ingen makt på jorden kunde besegra honom. Salfvan bereddes af en växt, som uppkommit af det blod, hvilket droppade från Prometheus' lefver, då gamen utslet den, och var utomordentligt kostbar.

Då vagnen var framme, besteg Medea den och fattade själf tömmarna och gisslet. Hennes tärnor gingo bredvid, och öfverallt under vägen vek folket föröfnadsfullt åt sidan för gudinnans mäktiga tjänarinna.

Vid framkomsten till templet sade Medea till tärnorna:

»Den sköne främlingen har genom skänker sökt vinna mig och bedt mig att göra honom osårbar genom ett trollmedel. Jag har låtsat gå in på hans anhållan och bedt honom möta mig här i templet.

Skänkerna skall jag mottaga, och dem skola vi sedan dela. Något skyddande trollmedel skall han dock ej få, utan vill jag i stället gifva honom ett, som skall bringa honom undergång. För att han ej må fatta misstankar, skolen I lämna templet, så snart han nalkas, och jag vill möta honom ensam, såsom jag lofvat.»

Detta listiga förslag var fullkomligt i tärnornas smak.

Snart inträdde Jason i templet. Denna dag föreföll han om möjligt ännu skönare än eljes, ty Hera hade utrustat honom med gudomligt behag.

Länge stodo Jason och Medea tysta, men slutligen sade hjälten:

»Som en hjälpsökande står jag inför dig och ber om det räddningsmedel du lofvat mig. Begär af mig i gengäld allt hvad du önskar, och vet, att ditt namn skall prisas i hela Grekland af de mödrar, hvilka du återskänker deras söner, och af de många hustrur, som genom dig återfå sina män.»

Eros lät Medeas kärlek flamma än häftigare vid åsynen af den sköne ynglingen, och knappt i stånd att svara, räckte hon Jason ett skrin, hvilket han tacksamt mottog.

Därpå sade hon: »Hör nu hvad jag säger! Sedan min fader lämnat dig draktänderna, skall du ensam bada dig i floden. Kläd dig därefter i svart och gräf en rund grop i marken. Upptänd i denna grop ett bål, slakta ett ungt, svart lamm och uppbränn det på bålet. Utgjut sedan däröfver ett offer af renaste honung och aflägsna dig från platsen! Men du får ej vända dig om, huru många steg du än tycker dig höra, eller huru många hundar än skälla, ty då är offret utan nytta. Dagen därpå skall du ingnida dig med denna salfva, som skänker dig öfvernaturlig styrka, så att du till och med kan mäta dig med gudarna. Men du måste äfven bestryka din lans, din sköld och ditt svärd med samma underbara salfva. Då skola inga vapen kunna sära dig, och ej heller skola de eldsprutande vidundren förmå skada dig.

Denna underbara styrka räcker väl ej länge, men frukta ändock ej att upptaga striden mot de harnesklädda män, som uppväxa ur jorden! Om du kastar en stor sten midt ibland dem, skola de börja en ursinnig strid mot hvarandra, och då kan du lätt nedgöra dem alla.»

Därpå fortsatte hon med tårar i ögonen: »Tänk någon gång på Medea, som räddat dig, och säg mig, hvar din fädernestad är belägen!»

Jason utropade: »Tro mig, furstinna, jag skall ständigt minnas dig! Min hembygd är Iolkos i Grekland. Men hvarför vill du ej följa mig till mitt hem och bli min maka? Alla skola där ära dig som en gudinna af tacksamhet för hvad du gjort för oss.»

Medea, som älskade Jason så varmt, ville dock ej gå in på hans begäran, ehuru hon med oemotståndlig makt drogs till honom. Hon skulle likväl enligt Heras vilja följa honom, ty gudinnan önskade föra Medea till Grekland, på det hon med sina trollkonster måtte förgöra Pelias.

Redan allt för länge hade deras möte i templet varat, ty ingendera hade ägnat ens en tanke åt tiden, och tjänarinnorna började bli oroliga.

Då sade Jason: »Det är tid att skiljas! Men låtom oss ännu en gång träffas i gudinnans helgedom!»

Därpå skildes de.

Vid sin hemkomst fann Medea sin syster i den häftigaste ångest för sina älskade söner, ty hon hade hört de hotelser, konung Aietes utslungat mot dem. Medea sökte nu på allt sätt lugna henne.

Så snart Jason kommit ombord på skeppet, framtog han salfran och visade den för argonauterna. Alla voro glada och belättna utom en af hjältarna, som skar tänderna af vrede öfver att man skulle segra genom en kvinnas hjälp.

Dagen därpå sände Jason två män för att hos Aietes anhålla om draktänderna. Konungen var ej sen att lämna dem.

Om natten badade Jason i floden och anordnade öffret åt Hekate, alldeles såsom Medea sagt.

Gudinnan mottog med välbehag offret och visade sig för honom omringad af drakar, hvilka i sina gap buro flammande ekgrenar. Skaror af skällande hundar sprungo omkring henne, och hela den omgifvande marken skalf såsom vid en jordbäfning.

Ställets nymfer uppgåfvo höga klagorop, och Jason själf intogs af bäfvan, då han efter fullbordadt offer återvände och hörde hundarnas skall och det hemlighetsfulla dånet; men han såg sig ej tillbaka, utan uppfyllde noga de befallningar Medea gifvit honom.

Om morgonen beströk Jason sin sköld och sina vapen med salfvan och bad därpå de öfriga argonauterna pröfva, om han vore osårbar.

När de nu mot honom kastade sina vapen, studsade dessa tillbaka. De jublade af fröjd — blott den förut missnöjde hjälten var ännu förbittrad, emedan han ansåg det kränkande, att så tappra män skulle ha en kvinna att tacka för segern.

Sedan ingned Jason äfven sin kropp med salfvan, och genast strömmade en underbar gudakraft genom hela hans varelse, och han kände med sig, att han ej kunde besegras af någon dödlig.

Argonauterna rodde därpå Jason till Ares' fält, dit konung Aietes redan begifvit sig och där massor af kolchiska krigare voro församlade.

Då Jason närmade sig konungen, kunde man ha tagit honom för krigsguden själf, så härlig såg han ut i sin glänsande rustning.

Uppmärksamt såg han sig om efter tjurarna, medan han gick framåt. Plötsligt rusade de vilda djuren ut ur ett underjordiskt hvalf, i hvilket de hade sitt stall.

Ur sina vidt uppspärade näsborrar frustade de eldflammar och gnistor, och de voro insvepta i ett moln af rök. Med sänkta hufvud rusade de mot Jason, men han sträckte fram skölden och inväntade utan fruktan deras rasande anfall. Gång på gång förnyade de sitt angrepp utan att kunna skada hjälten. Slutligen fattade Jason tag i den ena tjurens horn och fick honom att knäböja under oket, och på samma sätt tvang

han äfven den andre med ett enda kraftigt slag till undergifvenhet.

Därpå bortkastade han skölden och stod helt och hållet omhvärfd af eld och lågor, medan Kastor och Polydeukes hjälpte honom att spänna tjurarna för ploget.

De båda dioskurerna, hvilka ej likt Jason voro osårbara, lämnade honom, så fort de fullgjort sitt farliga värf. Jason upptog sin sköld och hängde den i en rem öfver axeln, därpå fattade han den med draktänderna fyllda kopparhjälm och satte ploget i jorden. Med väldig kraft uppristade den, dragen af de motsträfviga djuren, djupa fåror i marken, och Aietes måste beundra främlingens styrka och mod.

Jason sådde sedan draktänderna i fåror, men som han ej såg några harnesklädda män uppskjuta ur jorden, återvände han till skeppet, där han mottogs med den lifligaste hänförelse.

Utan att svara ett ord på sina följeslagares lyckönskningar fyllde han sin hjälm med vatten och drack, hvarefter han ånyo pröfvade sin styrka; ty nu såg han, huru hela fältet var tätt bevuxet med harnesklädda män, hvilkas sköldar, hjälmar och lansar gnistrade i solskenet.

Enligt Medeas råd fattade han en stor rund sten, som låg på marken, och slungade den rakt in bland jordsönerna.

Då häpnade Aietes öfver Jasons styrka, och kolchierna upphäfde ett högt skri af ofrivillig beundran.

Genast började de ur jorden uppvuxna krigarna att bekämpa hvarandra; men när striden rasade som häftigast, störtade Jason öfver dem, och liksom lien afmejar den mogna säden, så nedlade han med svärdet jordsönerna, tills ej en enda mera var öfrig.

Stum af undran åsåg Aietes detta kraftprof, och i sitt sinne grubblade han öfver huru han skulle kunna hämnas.

Men Jason återvände glad till de sina och mottog deras lyckönskningar, hvarpå han njöt en efter dagens heta strider välbehöflig hvila.

Hela natten rådslogo konungen och hans män om lämpligaste sättet att förgöra främlingarna. Men äfven Medea vakade. Hon hade märkt de hotande blickar Aietes kastat på henne, och förstod däraf, att hennes fader gissat, att det varit med hennes hjälp Jason vunnit seger. Hon visste äfven, att hennes fader skulle utkräfva en faslig hämnd både på henne och främlingarna, om han finge dem i sitt våld, och hon beslöt att fly bort från hemmet med argonauterna.

Medea skyndade ned till stranden, medförande sin lilla broder, Aietes' älskling, och när hon hunnit till skeppet, ropade hon till sin yngste systerson, att denne skulle väcka Jason; men Jason hade redan igenkänt den älskades röst och ilade emot henne.

Då Medea såg honom, ropade hon:

»Rädda mig och fräls både mig, dig själf och dina män undan döden! Min fader vet allt. Låtom oss fly till sjös, innan han ännu hunnit samla sina krigare! Det gyllene skinnets skall jag skaffa eder. Jag vill med mina trollsånger insöfva draken, och sedan kan du, Jason, lätt taga det. Men svär mig först inför alla dina vapenbröder, att du ej i främmande land skall skympa mig, värnlösa, utan att jag såsom din maka får inträda i ditt hem!»

»Älskade,» sade Jason, »vid Zeus och Hera, som beskydda äktenskapet, svär jag dig en dyr ed att taga dig till min gemål.» Därpå lade han sin hand i Medeas såsom bekräftelse på deras förbund.

Medea tillrådde att genast göra loss skeppet och under nattens mörker ro bort till Ares' lund, där det gyllene skinnets fanns upphängdt i den heliga eken. Komna i närheten, sågo de, huru skinnets strålade som solen och gjorde den mörka natten ljus. Men de sågo äfven, huru den gräsliga draken ringlade sig kring ekens stam och med upprätt hufvud spejade åt alla håll.

Medea gick likväl modigt fram mot draken och lyckades att med sin underbara sång lugna honom, hvarefter hon med en kvist stänkte några droppar ur en flaska på hans hufvud, och genast insomnade odjuret.

På Medeas uppmaning nedtog Jason skinnet, och i största hast återvände de till skeppet, där hjältarna i stum beundran beskådade den gyllene skatten.

Jason eröfrar det gyllene skinnet.

Jason befallde, att man genast skulle styra ut från land och så skyndsamt som möjligt lämna Kolchis. Men innan detta skedde, sade han:

»I måsten svärja en helig ed, att I skolen skydda Medea, ty hon följer mig såsom min trolofvade, och det är genom hennes hjälp det gyllene skinnets blifvit vårt.»

Alla gingo eden.

Aietes, som under tiden fått kunskap om Medeas flykt och det gyllene skinnets bortröfvande, samman kallade genast kolchierna till ett allmänt möte på torget. Tallösa väpnade skaror samlades kring honom. Själfbesteg konungen en präktig vagn, dragen af de snabbaste hästar, som någon dödlig ägt, tog en flammande fackla i handen och styrde ned till hafvets strand. Men redan på betydligt afstånd från kusten syntes Argo som en pil flyga fram öfver vågorna, och att försöka hindra flykten var numera fåfängt.

Konung Aietes befallde då, att hela hans flotta genast skulle göras segelfärdig. Han ville återföra Medea och strängt straffa henne; men framför allt ville konungen återfå sin son, som Medea bortfört.

Grekerna, hvilka hade långt försprång, fingo först på tredje dagen vid synranden se kolchiernas flotta. De hade då nästan hunnit öfver Svarta hafvet, men i stället för att fortsätta färden i den rätta riktningen togo de miste och styrde in i floden *Istros*, som nu kallas Donau.

Allt närmare och närmare kommo kolchierna, och argonauterna hade ingen utsikt till räddning. Då fattade Medea ett gräsligt beslut. Hon dödade sin broder och utströdde styckena af hans kropp i floden.

När Aietes fick se sin älskade sons lemmar flyta omkring på vågorna, stannade han genast och lät hopsamla dem, hvarefter han sorgset lade i land för att begrafva barnet. Sedan återvände han hem utan att vidare förfölja Jason och Medea.

Argonauterna kommo sålunda undan, och Medea hade vunnit sitt syfte.

När hjältarna märkte, att de kommit in på en flod, ämnade de vända, men afstodo därifrån af fruktan för

Aietes. I stället fortsatte de sin väg framåt; men floden blef slutligen så trång, att de hade all möda att komma fram med sitt stora skepp.

Då buro hjältarna Argo öfver Alperna ned till Medelhafvet, hvarefter färden ånyo fortsattes.

Argonauterna hade nu genom det upprörande mordet ådragit sig Zeus' vrede, så att själfva Hera ej förmodde skydda dem.

Af häftiga stormar drefvos de omkring på hafvet, och slutligen kastades de i land på ön *Elektris*. Där började den heliga, af Pallas Athene infogade ekplankan att tala, och gripna af fasa lyssnade hjältarna till det underbara oraklet:

»I skolen ej erhålla Zeus' förlåtelse, utan irra omkring på hafvet, ända tills Aietes' syster, Helios' trollkunniga dotter, renar eder från det gudlösa mord I begått. Kastor och Polydeukes, Zeus' söner, skola bedja gudarna, att de låta eder finna denna mäktiga kvinna.»

Efter långa och mödosamma irrfärder lyckades de slutligen finna Aietes' syster, som villigt förrättade reningsoffret.

Nu fingo argonauterna god vind, ty Hera hade bedt hafsgudinnan Thetis att bistå dem, och denna sände Zefyr med alla hans tjänsteandar till deras hjälp. Af milda vindar fördes de framåt, och slutligen kommo de till den ö, där *sirenerna* bodde.

Dessa voro sköna varelser, till hälften jungfrur och till hälften fåglar. Med sina bedårande sånger kommo de sjömännen att glömma all försiktighet, så att skeppen drefvos mot den klippiga stranden, hvarefter de skeppsbrutna blefvo ett lätt byte för sirenerna.

Äfven nu uppstämde de sina ljufva sånger för att bringa fördärf öfver argonauterna; men Orfeus grep sin lyra och spelade så härligt, att hjältarna glömde lyssna till sirenernas förföriska sång, och Zefyros sköt med fart skeppet bort från det farliga grannskapet.

Blott en af argonauterna, en skön yngling, som satt längst bort i aktern, hade blifvit så bedårad, att han utan besinning störtade sig i hafvet och ville simmande

uppnå ön. Men Afrodite varnade den vackre hjälten och räddade honom samt återförde honom till skeppet.

Inom kort kommo argonauterna till det sund, som skiljer Sicilien från Italien och där *Skylla* och *Charybdis* hotade seglare med undergång. *Skylla* var ett gräsligt vidunder med sex hundhufvud, och *Charybdis* var en farlig hafshvirvel, som med oemotståndlig kraft neddrog skeppen i djupet och sedan utslungade dem med sådan häftighet, att de krossades mot klipporna.

Men på Heras befallning beskyddade *Thetis* argonauterna, och omgifvet af lekande nereider flög *Argo* fram genom sundet.

Redan voro grekerna nära hemmet, när de ånyo af en häftig storm drefvos omkring på hafvet och kommo till ön *Kreta*. Där sammanträffade de med en beryktad kopparjätte, som tjänade hos konung *Minos*. Genom hela hans kropp löpte en enda blodåder, i hufvudet tillsluten med en kopparnagel. Kopparjätten vaktade ön och sprang fördenskull hvarje dag tre gånger rundt omkring den. Om några skepp närmade sig, slungade han mot dem stora klippblock, eller om han lät dem landa, sprang han in i en stor eld, som alltid brann på stranden, glödgade sin kopparkropp och tillintetgjorde sedan i sina armar de olyckliga skeppsbesättningarna.

Då nu kopparjätten varnade argonauterna, hvilka ville lägga i land för att hämta dricksvatten, ämnade han mottaga dem på samma sätt och slungade ett väldigt klippblock mot *Argo* — men utan att träffa. När skeppet hunnit närmare, började *Orfeus* spela så vackert på sin lyra, att jätten utan vidare motstånd lät *Argo* lägga till. Knappt var detta gjordt, förrän *Medea* stänkte af sin sömngifvande trollvätska på honom, och genast insomnade jätten. Då drog *Medea* ur kopparnageln, som tillsöt den stora ådern, och förblödd dog jätten.

Slutligen framkommo argonauterna lyckligt till *Iolkos*, och *Jason* framlämnade då det gyllene skinnet till *Pelias*. Men denne ville ingalunda afstå riket till honom, såsom öfverenskommet var. *Jason*, som ej vågade strida mot sin farbroder, lämnade landet och bosatte sig med *Medea* i *Korinth*.

Efter en tid rådde Medea honom att genom list rödja Pelias ur vägen. Och åter följde Jason hennes råd. Han själf förklädde sig till köpman, och Medea förvandlade sig till en gammal skrynklig gumma. Därpå seglade de till Iolkos, följda af några få förtrogna.

Vid framkomsten begåfvo de sig till den gamle konung Pelias och erbjödo honom sina tjänster. Han frågade särskildt hvad Medea kunde göra. Hon svarade:

»Jag kan göra gamla människor unga igen.»

När Pelias hörde detta, ville han genast på sig själf pröfva hennes förmåga; men hans döttrar voro miss-trogna och fordrade att först få se profvet utfördt på någon annan.

Medea erbjöd sig att genast utföra konststycket, och man anvisade henne ett särskildt rum, ty endast i djupaste ensamhet kunde hon lyckas, sade hon. Där aftog hon sin förklädnad och tvättade sig med sina skönhetsmedel. Sedan trädde hon fram för de af förväning mällösa kungadöttrarna.

Nu bådo dessa enträget, att hon skulle utföra samma under med deras fader.

Medea svarade, att det ville hon gärna; men för att hon skulle lyckas, måste deras fader först genom åtskilliga förberedelser göras mottaglig för förvandlingen. Själf skulle han dock ej få veta något om denna förberedelse, och det fordrades stort mod af döttrarna att följa hennes råd. Men ifvern att få se fadern ung igen var så stor, att de gärna lofvade göra såsom Medea sade, blott hon vore säker på att lyckas.

»Näväl,» sade Medea, »men blifven ej alltför mycket förfärad! I skolen döda eder fader, medan han sofver, och sedan sönderstycka kroppen. Därefter skolen I koka honom tillsammans med underbart verkande örter och rötter, som I skolen få af mig, och sedan skall eder fader uppstå igen med ungdomlig kraft och skönhet. Tron I mig ej, så gifven mig en gammal bock, och jag skall förvandla honom till en ung killing.»

Om natten slaktade Medea bocken, sönderskar honom och kokade honom tillsammans med de under-

bara örterna i en stor kittel, och bocken framkom verkligen därur lifslevande, förvandlad till en ung killing.

Nu tviflade de båda yngsta döttrarna ej ett ögonblick längre; blott den äldsta nekade bestämdt att hjälpa dem. De mera godtrogna beslöto likväl att utan hennes hjälp våga försöket. Om natten dödade de Pelias i djupaste hemlighet och gjorde med honom, såsom Medea sagt.

Men Medea hade noga aktat sig för att gifva dem den lifgifvande örten, och den gamle Pelias var och förblef därför död. När döttrarna märkte, huru de blifvit bedragna, intogos de af sorg och förtviflan.

På ett öfverenskommet tecken af Medea sökte Jason och hans följeslagare intränga i kungaborgen, men blefvo tillbakaslagna af Pelias' unge son. Då måste Jason och Medea skyndsamt fly till Korinth, förföljda af det förbittrade folket.

I Korinth lefde de i många år lyckliga tillsammans. Men som Medeas skönhet med tiden aftog, började Jason tröttna på henne och glömde de eder han svurit.

Kreon, som var konung i landet, hade en skön dotter vid namn *Glauke*. Henne begärde Jason till maka och erhöll äfven ett jakande svar, ty konungen hade ej någon son, och folket önskade att få den frejdade hjälten till hans efterträdare.

När Medea fick kunskap om det tilltänkta giftermålet, greps hon af sorg och den häftigaste vrede; men Jason anordnade det oaktadt förmälningsfesten, och på konungens befallning förvisades Medea ur landet. Hon beslöt då att dessförinnan utkräfva en blodig hämnd för den skymf hon lidit.

Förmälningsdagen sände hon den unga bruden de präktigaste bröllopsgåfvor, bestående af en bruddräkt af gyllene tyg och en krans af guld. Men skänkerna voro förtrollade och genomdränkta af gift.

Glauke kunde ej neka att mottaga de vackra gåfvorna och ville genast profva dem. Men så snart hon påtagit klädningen och kransen, föll hon ned afsvimnad, och rundt omkring henne flammade lågor, hvilka brände henne till döds. Hennes fader, som vid tärnornas

jämmerrop skyndat till stället, sökte rädda sin dotter, men omkom själf i lågorna.

Ursinnig af sorg och vrede, rusade Jason till Medea för att utkräfva hämnd. Så snart denna grymma kvinna fått veta, att Glauke var död, skyndade hon till sina barn och mördade dem för att än ytterligare straffa sin otrogne make.

Jason fann barnen badande i blod, och ur stånd att lefva längre efter dessa olyckor, störtade han sig på sitt svärd och dog.

Medea hade nu utkräft en gräslig hämnd och ville för alltid lämna Korinth. På hennes befalning sänkte sig ned ur luften en med vingade drakar förspänd vagn, och i denna flydde hon till konung Aigeus i Athen, hos hvilken hon stannade en tid. Men äfven där gjorde hon sig hatad genom sina ränker och trollkonster, så att hon snart nödgades fly därifrån.

TROJANSKA KRIGET.

TRJANSKA KNJIGA

1. Peleus' och Thetis' bröllop.

Redan länge hade Zeus, gudarnas konung, ämnat förskjuta sin gemål, den stolta, härsklystna Hera, för att i hennes ställe taga den sköna, silfverfotade *Thetis* till maka.

Gudinnan *Thetis* var dotter till *Nereus*, »gubben i hafvet»; hennes moder var den älskliga nymfen *Doris*. *Thetis* var berömd både för sin skönhet och sitt milda sinnelag, och Zeus hoppades hos henne finna den lycka, som Hera ej skänkte honom.

Flera af gudarna täflade om hennes hand, men alla friare drogo sig vördnadsfullt tillbaka, så snart Zeus tillkännagaf sin afsikt att förmäla sig med *Thetis*. Innan bröllopet firades, ville Zeus likväl rådfråga den gamla jordgudinnan *Gaia*, som i *Delfi* förkunnade Ödets vilja.

Då svarade *Gaia*: »Ödet har beslutit, att *Thetis* skall föda en son, som kommer att öfverträffa sin fader». Hon ansåg därför klokast att gifva *Nereus*' dotter till maka åt någon dödlig.

Den gamla jordgudinnan gaf alltid förnuftiga råd till och med åt gudarnas behärskare, och Zeus rättade sig ofta efter henne. Sedan han nu fått veta Ödets beslut, vågade han ej längre tänka på att förmäla sig med *Thetis*. Äfven de andra gudarna tvekade nu att gifva sig med henne, och slutligen kommo de öfverens om att förmäla *Thetis* med *Peleus*, som var konung i *Thes-salien*. *Peleus* var en ättling till Zeus, och alla unnade

honom glädjen att få den sköna Thetis till gemål. Men Thetis ville ingalunda förmäla sig med någon dödlig, utan sökte på allt sätt undfly sin tillämnade make. Än förvandlade hon sig till en flod, än till flammande eldslågor, än till ett vilddjur; men slutligen lyckades Peleus taga henne till fånga, hvarefter deras förmäling frades på berget Pelion i Zeus' gyllene palats.

Alla gudar och gudinnor utom Eris voro inbjudna till festen, och de nygifta fingo många och dyrbara brudgåfvor. Af Poseidon erhöll Peleus ett präktigt spann och af kentauren Chiron ett väldigt spjut. Äfven de öfrigas gåfvor voro af högt värde.

Apollo och muserna förhöjde festglädjen genom de skönaste sånger; skämtet och munterheten tilltog allt mer och mer, då plötsligt feststämningen stördes af Eris, tvedräktens gudinna, som ville hämnas därför att hon ej blifvit inbjuden till

Peleus' och Thetis' bröllop.

bröllopet. Dörrarna slogos upp, och den förhatliga Eris slungade in ett gyllene äpple, som rullade framåt på golfvet, hvarefter hon försvann.

När hon var borta, upptogs äpplet, på hvilket stod inristadt: »Till den skönaste». Samtliga gudinnorna gjorde nu anspråk på äpplet, och striden var snart i full gång. Från den ödesdigra täfingen afstodo slutligen alla utom Hera, Pallas Athene och Afrodite, som fortsatte striden med oförminskad häftighet. Nu var all glädje liksom bortblåst, och Eris hade fullständigt lyckats i sin hämnd. Hon hade sändt »Tvedräkten» in i den nyss så glada gudakretsen, och äfven för de dödliga skulle gudinnornas strid blifva ödesdiger.

De trenne gudinnorna fortsatte länge att strida sinesemellan, men slutligen bådo de Zeus slita deras tvist. Zeus ville likväl ej döma i denna sak, ty han visste, att huru han än dömd, så skulle alltid två af gudinnorna bli förbittrade på honom. Han befalld i stället Hermes att föra gudinnorna till berget *Ida* strax utanför Troja, hvarest kung *Priamos'* son, den sköne *Paris*, som uppfostrats bland herdarna och delade deras lif, skulle slita tvisten.

Hermes ledsagade de stridande gudinnorna ned till jorden och förde dem till Paris, som blef både förskräckt och förundrad, när Hermes trädde fram till honom och förkunnade, att Zeus, gudarnas konung, befallt att den trojanske konungasonen skulle slita tvisten mellan de trenne mäktigaste gudinnorna. Dessa framträdde i det samma till den unge herden och bådo honom afgöra hvem af dem, som vore den skönaste; men det dröjde länge, innan han kunde fälla sin dom.

Slutligen tillerkände han Afrodite priset och ådrog sig därigenom de båda andra gudinnornas oförsonliga hat. Hvarken »den hvitarmade Hera» eller »den strålögda Pallas Athene» glömde någonsin, att de måst lämna skönhetspriset åt Afrodite.

Somliga säga, att Zeus med Paris' dom endast haft för afsikt att uppväcka ett mördande krig på jorden, emedan människorna hotade att bli alldeles för talrika,

och visst är äfven, att Paris' dom blef anledningen till det långvariga och för de anfallne så olycksdiga *Trojanska kriget*.

2. Trojas grundläggning.

Längst tillbaka i den grå forntiden härskade öfver en del af Mindre Asien en konung med namnet *Tros*. Han byggde staden *Troja*, hvilken efter honom erhöll sitt namn, och invånarna kallades *trojaner*. Hans äldste son, som efterträdde sin fader, hette *Ilos*.

En gång blef denne inbjuden att deltaga i några kämpaspel, som konungen af Frygien anordnat. Den unge konungasonen vann priset, som bestod af femtio ynglingar och femtio jungfrur jämte en brokig ko. När konungen öfverlämnade segerpriset, sade han: »På den plats, där kon lägger sig till hvila, skall du uppföra en borg.»

Kon lade sig ej förrän strax invid Troja, och Ilos byggde där en borg, som efter honom kallades *Ilion*.

Så snart borgen var färdig, bad Ilos, att Zeus genom ett tecken skulle visa, att han med välbehag såg den nya byggnaden och att han ville skänka den sitt mäktiga beskydd.

Och när Ilos den följande dagen trädde ut, stod en bild af Pallas Athene utanför porten. Zeus hade nämligen med sin dotters medgifvande låtit bilden falla ned från Olympen. Den kallades »*Palladion*» och ansågs sedan såsom stadens dyrbaraste egendom, ty ett orakel hade sagt, att så länge den fanns inom borgen, kunde Troja ej falla.

Bilden var af trä, enligt vårt mått omkring två och en half meter hög. I högra handen bar gudinnan ett upplyftadt spjut, i den vänstra en slända för att beteckna, att hon på samma gång var krigets och de husliga slöjdernas beskyddarinna.

Ilos efterträddes af sin son *Laomedon*, en listig och svekfull konung, som bedrog både gudar och människor:

Laomedon lät omgifva Troja med starka murar och lyckades därvid erhålla hjälp af själfva hafvets gud, den mäktige Poseidon.

Både denne och Apollo hade vid något tillfälle förtörnat Zeus, och till straff härför hade de blifvit förvisade till jorden med den uttryckliga tillsägelsen, att de under ett helt år skulle tjäna hos någon dödlig. Af Ödet fördes de då till Troja och togo tjänst hos konung Laomedon mot en på förhand öfverenskommen lön.

Apollo fick anställning som herde, och Poseidon hjälpte till att bygga ringmuren kring Troja.

Vid tjänstetidens slut framträdde gudarna till konungen och begärde att utfå sin lön, men Laomedon vägrade att utbetala den. När Apollo började knota däröfver, hotade konungen att fångsla gudarna och dessutom låta skära öronen af dem, om de ej genast lämnade hans rike. Djupt förbittrade öfver konungens svek, drogo gudarna bort från Troja, men inom sig svuro de att hämnas på Laomedon. Äfven Pallas Athene och Hera slöto sig till dem, och de olyckliga trojanerna fingo sålunda flera af de mäktigaste gudamakterna till dödsfiender.

Poseidon sände ett väldigt hafsvidunder, som förödde hela landet. I sin nöd beslöt Laomedon att offra sin egen dotter *Hesione* åt den vredgade guden, och den unga olyckliga konungadottern blef bunden vid hafsstranden och lämnad till byte åt odjuret.

Den ryktbare Herakles seglade vid detta tillfälle förbi, och konungen anropade honom om hjälp; i lön lofvade han hjälten, att denne skulle få Tros' egna hästar, en gåfva af Zeus, om han blott ville befria hans dotter. Herakles gick in därpå och dödade odjuret. Men när han sedan begärde att utfå lönen, vägrade Laomedon att gifva honom den. Då blef Herakles förbittrad och lämnade Troja, men beslöt att hämnas. På hemvägen öfverföll och dödade han Laomedon jämte alla hans söner utom en af dem, den yngste. *Hesione* tillfångatogs och skänktes till *Telamon*, konung på *Salamis*, som åtföljde Herakles.

Men innan konungadottern bortfördes, bad hon att hjältarna skulle frigifva hennes broder. Hennes bön uppfylldes, och Herakles gaf dessutom den unga konungasonen hans faders rike att styra.

Innan Hesione tog farväl af brodern, lämnade hon Herakles ett dyrbart smycke såsom lösen för honom, och den unge konungen erhöll sedan namnet *Priamos*, det vill säga den friköpte.

3. Paris.

När Priamos' första gemål, med hvilken han haft många söner och döttrar, var död, förmålde han sig för andra gången med *Hekabe*, en dotter till konungen af Frygien.

En natt drömde drottningen, att hon födde till världen en eldbrand, som antände hela Troja. Hon omtalade den hemska drömmen för konungen, som genast bad sin son *Helenos*, hvilken var drömytare och siare, att tyda drömmen; Helenos kunde nämligen liksom sin syster *Kassandra* både blicka in i framtiden och uttyda drömmar. Han sade, att drottningen inom kort skulle få en son och att denne skulle bli orsaken till Trojas undergång, och han rådde därför sin fader till att låta utsätta barnet, så att det skulle omkomma.

När drottningen en tid efteråt fick en son, lämnade därför konungen barnet till en af sina herdar och befallde denne att utsätta det på berget Ida. Herden gjorde, såsom konungen befallt; men när han flere dagar därefter kom tillbaka för att se, om gossen vore död, fann han till sin förundran, att en björninna tagit sig den lille an och lifnärde honom. Han tog då gossen med sig hem, uppfostrade honom tillsammans med sina egna barn samt gaf honom namnet *Paris*.

Paris växte upp till en stor och skön yngling och erhöll namnet »Alexandros», det vill säga hjälparen, emedan han alltid var redo att bistå sina vänner, ifall dessa hotades af någon fara.

Paris var berömd för sin fägring och sin fyndighet. En dag stod på berget Ida den gudasköne ynglingen försänkt i djupa tankar, när Hermes, Argosdödaren, helt plötsligt visade sig för honom och sade: »Zeus, gudarnas konung, bjuder dig att döma mellan tre gudinnor, hvilka tvista om företrädet såsom den skönaste.»

Knappt hade han talat ut, förrän Hera, Pallas Athene och Afrodite framträdde till Paris, på det han skulle fälla domen.

Länge stod Paris försjunken i stum beundran, villrådig om hvem som förtjänade skönhetens pris. Alltid tyckte han, att den af de tre gudinnorna, som han senast betraktade, var den skönaste. När gudinnorna sågo hans tvekan, sökte hvar och en af dem att vinna honom genom löften om rika gåfvor.

»Jag är Hera», sade den som såg mest majestätisk ut; »om du gifver *mig* priset, så skall jag skänka dig herraväldet öfver det största konungarike på jorden.»

Knappt hade Hera slutat tala, förrän Pallas Athene inföll: »Jag är Pallas Athene, vishetens gudinna. Gifver du *mig* priset, så skall jag skänka dig den största visdom, som någon dödlig kan äga, och du skall bli mäktig och ärad af alla.»

Under tiden hade den spädaste och finaste af de trenne gudinnorna stått tyst och smålett åt de båda andras löften. Nu sade hon: »Paris, låt ej dåra dig af löften om stora konungariket, makt och visdom, ty dessa gåfvor bringa dig blott sorger och olyckor. Jag vill gifva dig en gåfva, som skall bringa dig endast lycka! Jag lofvar dig den skönaste kvinna på jorden till maka. Jag är Afrodite, kärlekens gudinna, och min makt vågar ingen dödlig trotsa.» Hon blickade leende på Paris, och denne kunde ej motstå den tjusning, som behagens gördel skänkte henne, utan tilldömde henne skönhetspriset, Eris' gyllene äpple.

Hera och Pallas Athene lämnade genast stället, på det högsta förbittrade öfver att ha blifvit tillbakasatta, och de svuro båda en dyr ed att hämnas på Paris, som kränkt dem så djupt.

Afrodite åter tog leende farväl af den unge herden, sedan hon med en dyr ed bekräftat sitt löfte att skänka Paris den skönaste kvinna på jorden till maka.

Nu lefde Paris en tid i djupaste frid i Idas vid sträckta skogar; men åren förgingo, och det tycktes, som hade gudinnan förgätit sitt löfte. Slutligen gifte han sig med nymfen *Oimone*, hvilken var dotter till en flod-gud, och med henne lefde han lycklig och nöjd som en simpel herde; ty Paris anade ej, att han var en kungason, och Priamos, hans fader, hade ej heller någon kunskap om att den så fruktade sonen ännu lefde.

En gång hade Priamos anordnat täflingslekar och som pris utsatt den ståtligaste tjuren i sina hjordar. Paris, som önskade komma i besittning af detta djur, beslöt att deltaga i täflingarna och begaf sig därför till Troja. Han lyckades äfven vinna priset; men häröfver blefvo Priamos' söner så förbittrade, att de hotade döda den förmätne herden. Konungens dotter *Kassandra* hindrade dock sina bröder från att tillfoga Paris något ondt och förkunnade, att han var konung Priamos' egen son. Glömmande den olyckliga spådomen, hälsade både konungen och drottningen honom med glädje såsom son, och Paris intog nu sin rättmätiga plats bland sina bröder. Priamos lät sedan på berget *Ida* bygga en präktig borg åt honom, och där bosatte sig Paris med sin unga gemål.

Efter en tid sände Priamos Paris till Grekland för att söka återföra *Hesione* till Troja eller åtminstone utforska, om hon lefde och hade några ättlingar.

En gång förut hade Priamos uppfordrat grekerna att utlämna hans syster, men förgäfves hade han framställt sin begäran; därför beslöt han nu att utrusta en präktig flotta och gifva sin son Paris befälet öfver denna. Så snart flottan blifvit ordnad, afseglade den, och efter en lyckosam färd anlände trojanerna till ön *Cythere*, hvarest de landade. Dels ville Paris där efterhöra, om folket visste något om *Hesione*, dels ville han anställa ett offer till *Afrodite*, hans skyddsgudinna, och bedja henne om bistånd under den återstående färden.

4. Helena.

Afrodite hade ej glömt sitt löfte till Paris, och nu ansåg hon tiden vara inne att uppfylla det.

Den skönaste kvinna på jorden var Zeus' och *Ledas* dotter *Helena*.

Gudahärskaren hade en gång sett Leda och blifvit bedårad af hennes skönhet. Han förvandlade sig därför till en svan. Svanen förföljdes af en örn och sökte skydd i drottning *Ledas* famn. Leda, som ej anade, att svanen var den yttre skepnaden af en gud, mottog honom i sina armar; men genast förvandlade sig den förföljda fågeln till en härlig yngling, som vann drottningens kärlek.

Leda blef sedermera gift med konung *Tyndareos* i Sparta. Både Helena och hennes bröder *Kastor* och *Polydeukes*, de båda dioskurerna, voro berömda i hela Grekland.

Alla furstesöner i Grekland friade till Helena, och konung *Tyndareos* blef rädd, att de skulle råka i strid med hvarandra, om han skänkte företrädet åt någon. Därför sade han listigt: »Eftersom blott *en* af eder kan erhålla Helena, så föreslår jag, att hon själf må välja sig en make. Men I alla skolen på förhand svärja en dyr ed att låta eder nöja med valet och att de öfriga skola beskydda den lyckliges rätt, i fall någon skulle bortröfva Helena.»

Alla gingo villigt eden, emedan hvar och en hoppades, att den beundrade sköna skulle välja just honom. När Helena efter detta tal blifvit införd, valde hon *Menelaos* till make. De öfriga drogo då bort från Sparta. Men *Menelaos* bosatte sig i staden och ärfde riket efter sin svärfader, konung *Tyndareos*.

Menelaos och Helena lefde nu en tid tillsammans i Sparta. Helena skänkte sin gemål en dotter, *Hermione*, äfven hon framdeles mycket berömd för sin skönhet.

Men en gång reste *Menelaos* på besök till sin gästvän, konungen på Kreta. Medan han var borta, hade

Paris landat på ön Cythere för att offra. Helena, som sport detta, önskade se den trojanske fursten, hvars utomordentliga skönhet hon hört beskrivas. Fördenskull för hon öfver till Cythere i afsikt att bringa Afrodite ett offer och på samma gång nå sitt mål — att se Paris.

Helena anlände till templet, just som Paris efter fullbordadt offer stod i begrepp att gå därifrån. Vid hennes anblick betogs han så af hennes fägring, att han ej kunde lämna stället, och han trodde först, att Afrodite å nyo visade sig för honom.

Väl hade ryktet om Helenas skönhet trängt ända fram till Troja, men att hon kunde täfla med själfva skönhetsgudinnan, det hade Paris ej tänkt. Plötsligt blef det klart för honom, att det var *hon*, som af Afrodite ämnats honom till maka och att gudinnan såsom ett tecken därtill låtit dem träffas i hennes eget tempel.

Paris följde efter drottningen till Sparta och blef gästvänligt emottagen af Helena, som inom kort glömde sin gemål och lät sig af Paris bortföras. Innan de afseglade från Sparta, hade Helena låtit bära ombord Menelaos' skatter, och med dem flydde nu Helena och Paris från Grekland.

Under deras färd öfver Aegeiska hafvet hejdades plötsligt skeppet i sin fart, hvarvid den äldrige hafsguden Nereus lyfte sitt hufvud ur vågorna och uttalade följande spådom: »Olycksfåglar flyga före dig på färden, du af gudar förbannade rånare. Grekerna skola väpna sig för att hämnas den skymf du tillfogat Menelaos, och Priamos' rike skall falla! Huru många trojaner skola ej falla för din skull!

Redan väpnar sig Pallas Athene; hennes ögon låga af hämnd! Långa år skall den blodiga fejden räcka, och blott *en enda* hjältes vrede skall fördröja Trojas fall. Men när årens tal är fylldt, skola lågorna förtära dina fäders stad!»

Därpå dök han åter ned i djupet, och skeppet drefs å nyo af vinden fram öfver vågorna. Till en början blefvo Paris och Helena förfärade, men de glömde snart Nereus' varning och voro lika sorglöst glada som förut.

5. Menelaos.

När Menelaos erhöi underrättelse om att hans trolösa gemål flytt med Paris, blef han utom sig af sorg och vrede. Förbittringen tog dock öfverhand, och han beslöt att hämnas på den äreförgätna Helena.

Så snart han kunde, begaf han sig till Mykene, där hans broder *Agamemnon* tagit riket i arf efter deras fader *Atreus*.

Agamemnon var en af Greklands yppersta furstar och själf en af Helenas forna friare, men nu förmuäld med hennes halvesyster *Klytemnestra*.

Så snart dessa makar fingo höra, huru djupt Menelaos blifvit kränkt, lofvade Agamemnon genast att hjälpa sin broder.

»Jag skall,» sade han, »uppmana Helenas forna friare att hålla den ed de svurit.»

Sedan reste både han och Menelaos omkring till furstarna och uppmanade dem att deltaga i ett hämndetåg mot Troja.

Hela Grekland rustade sig till striden, och oräkneliga skepp samlades i *Aulis'* hamn.

Men det dröjde länge, innan flottan kunde afsegla, ty dels ville ej *Odysseus från Ithaka* följa med, dels visste ej grekerna, hvar *Achilleus*, *Peleus'* och *Thetis'* son, doldes, ty hans ömma moder hade gömt honom, och dessa båda hjältar måste nödvändigt, efter ödets bestämmelse, deltaga i kriget.

För att slippa ifrån att vara med om grekernas hämndetåg låtsade *Odysseus* vara sinnesrubbad. Han spände en oxe och en åsna för plogen, och med dessa dragare körde han sedan backe upp och backe ned, och i plogfårorna sådde han salt i stället för säd.

Då sändebuden, som utskickats af de båda *atriderna* (*Atreus'* söner), kommo till *Ithaka*, läto de narra sig af hans list, och vid hemkomsten omtalade de, att *Odysseus* mistat förståndet. De öfriga furstarna kände

sig däröfver mycket nedstämda, ty de hade räknat på att erhålla många kloka råd af »den sluge Odysseus», *Laertes'* son.

Men en af furstarna, *Palamedes*, tviflade på att Odysseus verkligen blifvit sinnesrubbad, och yppade sitt tvifvel för Menelaos, hvarefter det blef beslutadt, att Menelaos och Palamedes skulle fara till Ithaka för att se huru det förhöll sig.

När de båda furstarna kommo dit, ställde sig Odysseus lika förvirrad som när sändebuden voro där, och Menelaos var nära att låta narra sig, men Palamedes anade oråd. För att riktigt pröfva Odysseus tog Palamedes ut dennes lilla son *Telemachos* och lade honom framför plogen; men när Odysseus fick se barnet, körde han omsorgsfullt ur vägen, så att gossen ej skadades. Detta upprepades flera gånger, och Palamedes var nu fullt förvissad om att hela galenskapen blott var låtsad.

När Odysseus såg, att hans list var upptäckt, sade han: »Jag är genom min ed förbunden att deltaga i kriget, och jag skall äfven göra det.» Men inom sig svor han att hämnas på Palamedes, som tvungit honom att lämna sin unga maka, den dygdiga *Penelope*, och sin lilla älskade son. Men ännu fattades Achilleus, den mäktiga *peliden*, och hvar han fanns, visste ingen. Hans moder Thetis hade rådfrågat oraklet om sonens öden och erhållit till svar: »Din son skall falla, men krönt af ära, om han drager till Troja, men blifva gammal ehuru utan hjälterykte, om han stannar hemma.»

Och Thetis, som framför allt önskade att få behålla sin son, hade skickat honom till sin vän konung *Lykomedes* på ön *Skyros*. Där vistades nu Achilleus förklädd till tärna och uppfostrades tillsammans med konungens egen dotter Deidamia.

Så snart Thetis fick höra talas om trojanska kriget, anade hon genast, att man skulle eftersöka hennes son, och hon sände därför bud till Lykomedes med begäran, att denne ännu omsorgsfullare skulle vakta hennes son.

Men å andra sidan voro de grekiska furstarna lika ifriga i att efterspana den unge hjälten. *Kalchas*, hela härens siare och öfverstepräst, hade nämligen förkunnat,

att Trojas murar skulle falla blott i den händelse, att Achilleus deltog i striden, och nu sökte alla utforska, hvar han fanns.

Man fördubblade sina efterspaningar, men utan framgång, och å nyo rådfrågades Kalchas. Offerpresten förkunnade då, att Achilleus vistades hos konung Lykomedes och var förklädd till tärna.

Furstarna gäfvO Odysseus i uppdrag att resa till Skyros och taga reda på honom samt förmå den blifvande hjälten att deltaga i kriget.

Odysseus, förklädd till köpman, medtog en stor korg, i hvars botten han lagt en glänsande sköld, men där ofvanpå fullt med ringar, armband och kedjor samt hvarjehanda annat kram, som unga flickor vanligen tycka om. Då den förmente köpmannen trädde in i salen, blef han väl mottagen af flickorna, som nyfikna skockade sig omkring korgen. Sedan Odysseus plockat upp så mycket af innehållet, att blott skölden och svärdet funnos kvar, hördes plötsligt vapendån och krigsmusik utanför portarna. Flickorna, gripna af rädsla, skyndade att sätta sig i säkerhet; Achilleus däremot fattade svärdet och skölden, fast besluten att försvara sig mot fienden.

Då ropade Odysseus: »Upp, tappre Achilleus, följ oss till Troja! Där väntar dig odödlig ära, ehuru du skall falla som ung.»

Achilleus lofvade genast att följa Odysseus, och trots Lykomedes' böner afseglade han till *Phthia*, Peleus' stad. Dessförinnan förmälde han sig med sin ungdomsvän, den sköna *Deidamia*. Det var med djup sorg de unga skildes från hvarandra. Sedan reste Odysseus och Achilleus till Peleus för att bedja denne utrusta skepp och bemanna dem med de tappreste myrmidoner. *) Detta gjorde äfven den gamle konungen.

Innan Achilleus lämnade hemmet, tog han farväl af sin moder Thetis, som bittert sörjde öfver det öde, som väntade hennes son. Peleus medskickade den gamle kloke *Foenix*, på det att han med sina visa råd skulle kunna bistå den unge och häftige Achilleus. Äfven *Patroklos*, Achilleus' käraste barndomsvän och lekkamrat,

*) Thessaliska krigare.

följde med. Flottan, som bestod af femtio väl bemanade skepp, lade ut, och färden ställdes till Aulis' hamn, hvarest alla furstarna stämt möte.

Där hade så småningom en lysande skara samlat sig. Främst stodo de båda atriderna Agamemnon från Mykene och Menelaos från Sparta. Agamemnon var hela härens befälhafvare. Den unge peliden Achilleus ansågs dock för att vara den tappreste, ehuru han var den yngste af alla furstarna.

Bland andra berömda hjältar, som deltog i krigståget, märktes konung *Telamons* son, den högreste *Aias från Salamis*, jämte *Teukros*, hans broder; *Aias från Lokris*, konungarna *Diomedes*, Odysseus, Palamedes och *Nestor* samt *Filoktetes*, ägare af Herakles' pilar, jämte en oräknelig skara furstar och krigare.

Aldrig tillförene hade grekerna dragit ut i strid med så många krigare; så mycket säkrare hoppades de nu vinna lysande segrar och rika byten.

6. Grekiska sändebuden i Troja.

Innan den grekiska flottan afseglade, ville Agamemnon, att man först skulle skicka sändebud till Troja för att inför konung Priamos klaga öfver den skymf, som Paris tillfogat Menelaos och alla greker, samt återfordra Helena. Till sändebud utsågos Palamedes, Odysseus och Menelaos. Palamedes fick i uppdrag att föra grekernas talan, och ehuru Odysseus af hjärtat hatade Palamedes, fogade han sig villigt efter grekernas beslut, när han såg, huru stort förtroende de satte till denne furste.

Utan några äfventyr framkom den grekiska beskickningen till Troja, där sändebuden genast fingo företräde hos konungen, som vid detta tillfälle var omgifven af hela sitt råd.

Här sade Palamedes: »Du vet ej, o konung, huru dödligt du förolämpat Menelaos och alla greker. Agamemnon, härskare öfver Argos' mäktiga rike, Greklands yppersta furste, låter genom mig fordra utlämnandet af Helena, Spartas drottning, som blifvit bortröfvad af din

Agamemnon.

Achilleus.

Nestor.

Odysseus.

Paris.

Menelaos.

Hjältarna i Trojanska kriget.

Handwritten mark or signature.

son Paris. Viljen I, trojaner, ej foga eder härefter, måsten I vara beredda till strid på lif och död, och med Trojas undergång skolen I nödgas utplåna den skymf I tillfogat grekerna.»

Vid dessa öfvermodiga ord af Palamedes rusade Priamos' söner upp för att anfalla sändebuden; äfven de öfriga trojanerna drogo sina svärd och slogo på sköldarna, så att larmet i salen blef bedöfvande.

Då bjöd konung Priamos tystnad och sade: »Det är i stället jag, som har orsak att beklaga mig öfver grekerna — ej de öfver mig — ty Herakles borttröfvade för länge sedan min syster Hesione. En gång begärde jag, att grekerna skulle utlämna henne; men min anhållan beviljades icke. Då jag för andra gången sände en flotta för att hämta henne, gaf jag min son Paris befälet däröfver och befallde honom att återföra Hesione med våld, ifall I ej godvilligt gingen in på att utlämna henne. Huru han fullgjort mitt uppdrag, vet jag ej; men hvad jag med visshet vet, det är att ingen förfvad grekinna befinner sig inom Trojas murar, och följaktligen kan jag ej heller utlämna någon till eder.»

Palamedes svarade: »Jag tror dig, konung Priamos. Men icke kan du väl fordra, att vi skola svara för våra förfäders gärningar.

Flera af oss voro ännu icke födda, då Herakles bortförde Hesione. Din syster är gemål till konung Telamon på Salamis, och deras son Aias är med bland de furstar, som rustat sig till strid emot dig. Med Paris är förhållandet annorlunda. Han har just nyligen kränkt gästvänskapens helgd och begått ett upprörande brott!»

När Palamedes slutat tala, lämnade grekerna salen. Knappt voro de utkomna på palatsets borggård, förrän de blefvo öfverfallna af en mängd trojaner, och det var endast med den yttersta möda som den kloke *Antenor*, en af trojanernas förnämste män, kunde skydda främlingarna mot det ursinniga folkets anfall.

Dagen därpå anträdde de grekiska sändebuden hemfärden, och nu kunde ingen makt på jorden förhindra det ödesdigra krigets utbrott.

7. Ifigenia i Aulis.

När beskickningen återkom till Aulis och framförde konung Priamos' svar, blefvo de hemmavarande furstarna mycket förbittrade, och man beslöt enhälligt att så fort som möjligt afsegla till Troja.

Medan furstarna väntade på att tillrustningarna skulle afslutas, brukade de roa sig med jakt och vapenöfningar. En dag förföljde Agamemnon länge förgäfvets en vacker hind, slutligen lyckades han dock döda henne med en välriktad pil. Skrytsamt utropade han: »Själftva Artemis, jaktens gudinna, skulle ej kunna skjuta bättre.»

Artemis, som hörde hans skryt, blef vred och bad genast Poseidon att till straff hindra flottan från att löpa ut ur hamnen. Poseidon hörde hennes bön. I dagar och veckor låg nu hela den grekiska flottan instängd i den lilla viken vid Aulis. Antingen var det vindstilla eller också blåste det motvind, så att det var alldeles omöjligt att kunna bryta upp. Folket knotade, och furstarna började bli modfällda.

I denna stora nöd vände man sig till Kalchas och bad honom uppgifva orsaken till gudarnas vrede.

»Skola vindarna vända sig och Trojas murar någonsin falla,» sade han, »så måste *Ifigenia*, Agamemmons unga, oskyldiga dotter, offras på Artemis' altare, såsom försoning för sin faders brott. Hennes fader har med sitt skryt förtörnat den mäktiga gudinnan, och han ensam är skuld till hela vår motgång och gudinnans vrede.»

När Kalchas tillkännagifvit detta, blef Agamemnon stel af fasa — han stod som förlamad.

Därpå sände han genast efter en härold, som skulle förkunna för folket, att hela hären skulle hemförlovas; ty Agamemnon ämnade ingalunda offra sin dotter åt den grymma Artemis.

Men Menelaos hindrade honom från att utföra sin afsikt, och genom böner och föreställningar lyckades han slutligen öfvertala brodern att låta offret fullbordas.

Huru skulle man nu kunna locka den unga Ifigenia till Aulis? Detta kunde endast ske medels list. Agamemnon skref därför till sin gemål Klytemnestra och bad henne föra Ifigenia till Aulis, emedan hon där skulle förmälas med den unge Achilleus, hvarefter hon finge återvända med sin moder till Mykene.

Men knappt var budet afsändt, förrän Agamemnon greps af de bittraste samvetskval, och han skickade nu en annan budbärare till Mykene med ett bref, i hvilket det stod: »Res icke till Aulis, ty förmälningen har blifvit uppskjuten.»

Menelaos, som ej litade på Agamemnons en gång gifna löfte, snappade upp det senare brefvet och trädde, bärande det i handen, in i tältet till brodern. Han förbrådte Agamemnon det vankelmod denne visade, och var mycket uppretad på honom.

Men Agamemnon svarade: »Jag vill icke bli mitt eget barns mördare! Jag vill ej leda min dotter till offerdöden. Dag och natt skulle jag fälla ångerns bittra tårar däröfver!»

Medan bröderna höllo på att tvista, kom en tjänare in och förkunnade, att Klytemnestra, Ifigenia och *Orestes*, Agamemnons lille son, anländt till lägret.

Agamemnon blef förtviflad och brast i gråt.

Då sade Menelaos: »O, broder, jag kan ej längre se din sorg. Mitt hjärta veknar, och mina ögon fyllas af tårar, när jag ser dig gråta öfver ditt barns olyckliga öde. Jag svär vid din och min faders minne, att jag ej längre fordrar hennes död. Nej, du skall ej döda ditt eget barn!»

Under tiden hade Klytemnestra och Ifigenia närmat sig Agamemnons tält. Strax utanför detsamma mötte drottningen den unge Achilleus, och hon sade: »Jag hälsar dig hjärtligt såsom min dotters make, och jag gläder mig åt eder förening.»

Achilleus blef ej litet förundrad öfver hennes tal och svarade, att Agamemnon till honom aldrig ens omnämnt någon förmälning.

Medan han och drottningen samtalsvis sökte utfinna anledningen till denna uppenbara osanning, framrusade

plötsligt en af drottningens trognaste slafvar och ropade: »Fort bort härifrån, o drottning! Agamemnon, din gemål, vill offra Ifigenia åt den vredgade Artemis.»

Klytemnestra ropade: »Slaf, du är från dina sinnen! Huru kunde det vara möjligt, att min make skulle vilja offra vårt eget barn åt gudarna? Det är ej tänkbart!»

Men när slafven det oaktadt försäkrade, att det var sant, kastade sig drottningen på knä för Achilleus och sträckte mot honom bönfällande sina händer sägande: »O, son af den mäktiga gudinnan Thetis, haf förbarmande med mig, olyckliga moder, och med den arma, som man sagt skulle bli din maka! Jag besvär dig vid din moders namn att rädda oss! Här är jag omgifven af fiender, och utan ditt beskydd äro vi förlorade. O, rädda oss! Rädda oss! Jag bönfaller därom.»

Rörd af hennes klagan, svarade Achilleus: »Agamemnon skall ej offra sitt barn, så vida en ynglings starka arm förmår värna eder. Jag är fast besluten att försvara eder, hvad det än må kosta mig. Förlita dig på mig, arma, olyckliga drottning och moder!»

Klytemnestra och Ifigenia inträdde i det för dem iordningställda tältet, och strax därefter inträdde också Agamemnon.

Konungen, som ej anade, att drottningen visste af hans bedrägeri, sade: »Låt din dotter träda fram och öfverlämna henne åt fadern, ty mjölet, saltet och vattenet äro redo; man väntar blott på offret, som skall falla för bilan före bröllophögtidligheten.»

Med af vrede gnistrande ögon ropade Klytemnestra: »Träd fram, min dotter! Du vet din faders vilja! Låt äfven den lille Orestes följa dig.»

När Ifigenia visade sig, sade drottningen: »Se här är hon! Men låt mig först framställa en fråga, innan jag anförtror min dotter åt dig. Svara mig! Ännar du låta din och min dotter blöda på Artemis' altare?»

Uppfylld af smärta och fruktan vid upptäckten af att hans maka visste allt, utropade Agamemnon: »O, du min onda dämon! O, du mitt olyckliga öde, min hemlighet är röjd! Allt är förloradt!»

Klytemnestra svarade strängt: »Hör mig nu, min gemål! Med ett brott har vårt äktenskap begynt, ty du dödade min första make, hvarefter du med våld bortförde mig från hemmets härd. Du vet själf, huru fri från tadel jag varit, och huru jag alltid sökt glädja dig och vara dig till behag, och nu vill du till lön offra min dotter och göra mig tröstlös af sorg. Om någon frågar dig: »Hvarför måste detta ske?» så nödgas du svara: »För att Menelaos skall kunna återfå sin pliktförgättna maka.» Och för en sådan orsak vill du offra ditt barn! Hvilken bön tänker du utsäga vid offeret, och hvilken ynnest ämnar du utbedja dig af gudarna? Tänker du bedja om en lycklig återkomst till hemmets härd? Eller kanske du tror, att jag hädanefter såsom hittills ämnar bedja för ditt väl?»

Ifigenia hade, stum af fasa, åhört sina föräldrars tal. Nu kastade hon sig på knä för fadern sägande: »Beröfva mig ej i förtid mitt unga lif, o fader! Ljufvigt är att skåda solens ljus; tvinga mig ej att nedstiga i Hades' rike för att se hvad dödens natt döljer! Minns du ej, huru du fordom gungade mig på dina armar och jollrade med mig; har du redan förgätit detta?

Hvad rör mig Paris och Helena? Hvarför måste jag offras för deras skull? O, låt min bön beveka dig! Haf förbarmande med mig! Att få skåda ljuset är dock för dödliga den högsta lycka! Lifvet är dock bättre än den skönaste död!»

Men Agamemnon var ovevklig och svarade, att han för grekernas skull måste offra allt, till och med sitt eget barn. »Trojas murar kunna ej falla utan detta offer! Och om än *jag* skänkte dig lifvet, så skulle likväl folket döda dig. Kalehas har fällt din dom; ty han har sagt, att grekerna ej kunna segra, om *du* icke lider offerdöden för dem.»

Och utan att vidare lyssna till sin dotters böner lämnade han tältet.

Då hördes plötsligt larm och vapenbuller utanför. Achilleus störtade in, i det han ropade till drottningen: »O, du olyckliga dotter af Leda, hela hären fordrar ditt barns död! Man var nära att stena mig, när jag ropade,

att det ej finge ske; till och med mina egna myrmidoner sveko mig, och blott följd af några få trogna ilade jag hit för att skydda eder. Odysseus jämte hela hären äro efter mig. Slut din dotter i dina armar, och med min kropp till sköld, skall jag värna eder. Jag vill se den dödlige, som vågar lyfta sin lans mot Thetis' son, på hvars lif Trojas öde beror!»

Ifigenia svarade med fast röst: »Moder, du vredgas utan skäl på din make! Icke kan väl han strida mot Ödets dom! Achilleus, den ädle hjälten, skall ej draga svärdet för min skull. Jag har beslutit att offra lifvet för mitt fosterland. Hvarje grekisk krigare väntar, att jag skall bringa mitt folk detta offer. Välan, Trojas fall skall ej omintetgöras genom min bäfvan för döden! Mitt namn skall man minnas med vördnad, och man skall kalla mig »Greklands befriarinna». Icke höfves det mig att tveka, när Artemis fordrar mitt lif för fäderneslandets lycka och välgång. Nej, må jag offras! — Trojas fall skall varda *min* bröllopsfest!»

Achilleus beundrade hennes hjältemod. Klytemnestra åter brast i gråt, och Ifigenia sökte förgäfvets att trösta henne.

Hon sade farväl åt modern och gick att smycka sig till offerfesten.

Under tiden samlades hela hären i Artemis' lund, hvarest offret skulle ske, och Kalchas väntade redan vid altaret. Ett sorl af beundran och medlidande hördes, när Ifigenia, följd af sina tärnor, visade sig.

Hon trädde fram till Agamemnon och sade: »Fader, åt Artemis öfverlämnar jag mitt lif såsom ett offer för fäderneslandets väl! Måtten I lyckliga och krönta af ära återvända till hembygden, sedan Troja fallit!»

Därefter steg Ifigenia fram och knäböjde vid altaret. Kalchas lyfte offerkniven, redo att hugga till, och hela hären stod stum af fasa.

Då sänkte sig ett svart moln ned öfver altaret, och när molnet skingrats, låg där en hind i Ifigenias ställe. Artemis hade räddat den unga flickan och fört henne till sin helgedom i *Tauris*, hvarest Ifigenia blef gudinnans

Ifigenia offras.

prestinna. Men Kalchas förkunnade, att den nu blidkade gudinnan lofvade dem en lyckosam färd.

»Glädjens,» ropade han, »ty redan i dag kunna vi lämna Aulis' hamn, om vi så vilja!»

Medan han ännu talade, hördes en sakta susning i trädens kronor; vinden blåste upp, och med ett tusenstämmigt jubelskri störtade grekerna ned till skeppen för att ordna allt till afresan.

Men dessförinnan ville de dock, såsom sed var, offra till gudarna och anropa dem om beskydd under

den farliga sjöresan samt bedja om lycka i den kommande striden.

Kalchas anordnade offret, och offerdjuret var redan slaktadt, när ett underbart järtecken skedde.

I närheten af altaret, som öfverskuggades af en stor och löfrik lönn, fanns en jordhåla, och ur denna framkröp en stor orm, som slingrade sig uppför lönnens stam till ett litet, mellan trädets lummiga grenar undangömdt sparnäste.

Sparfhonan flög oroligt omkring och flaxade med vingarna samt skrek högt af ångest för sina små; men ormen bekymrade sig ej det ringaste om detta, utan slukade alla de nio ungarna i boet och slutligen äfven den lilla sparfmodern själf. Därpå störtade han sig ned i de flammande lågorna på offeraltaret, där han brändes till döds.

Kalchas tydde tecknet sålunda: »Gudarna uppenbara för oss, att vi i nio år skola kämpa utanför Trojas murar; men att staden på det tionde skall falla samt förstöras af eld.»

När den store siaren förkunnade detta, blefvo många af grekerna mycket sorgsna, ty de tänkte på hemmet och alla kära, som de där lämnat kvar och ej på så länge skulle få återse.

Men glädjen var äfven stor, ty de hoppades vinna rikt byte och odödlig ära vid Troja, och när flottan lade ut, hördes stormande jubel och fröjderop från hela hären.

Efter en kort och lyckosam färd kommo grekerna till den lilla ön *Chryse* och lade till där för att hämta dricksvatten. På stranden fann Filoktetes ett förfallet altare, som Jason fordom rest åt Pallas Athene. Nu ville han offra till gudinnan, som alltid varit honom bevågen, men medan Filoktetes stod framme vid altaret, kom en giftig orm och stack honom i foten. Såret förorsakade hjälten så stark smärta, att han måste bäras ombord på sitt skepp. Det onda förvärrades alltmer, och som ur såret spred sig en vidrig lukt, undveko alla att komma i hans närhet. Då Filoktetes dessutom jämrade sig både natt och dag, tröttnade snart folket på honom, och Odysseus föreslog, att man en gång, medan

hjälden sof, skulle passa på och föra honom i land samt sedan afsegla. Odysseus själf landsatte honom på en liten enslig ö. Ej långt därefter fingo grekerna trojanska kusten i sikte.

Inom kort hade de nått målet för sin färd; men innan de landade, skulle Kalchas hembära gudarna rika offer och bedja om deras bistånd i den svåra striden.

Sedan han fullgjort detta, förutsade han å gudarnas vägnar, att den som först stege i land på den främmande kusten, skulle genast falla för trojanernas spjut.

Väl visste kämparna, att många, ja kanske de flesta af dem, ej mera skulle återvända till det kära hemmet, men att stupa så i början af striden och ej få njuta af segerns fröjder syntes dem hårdt, och ingen hade mod till detta offer.

Då sprang plötsligt *Protesilaos* i land. Han föll genast för ett spjut, kastadt af *Hektor*.

Protesilaos hade kort före sin afresa från Grekland förmålt sig med furstedottern *Laodamia*; men som äfven han varit en af Helenas friare, ville han ej bryta sin od, utan lämnade hemmet för att draga till Troja.

När *Laodamia* sporde, att hennes make stupat, bad hon en brinnande bön till Hades, att hon åtminstone en gång skulle få trycka hans hand till afsked. Hades beviljade hennes bön och lofvade, att *Protesilaos* i trenne timmar skulle få vistas hos henne, men sedan måste han återvända till dödsriket. Då dessa korta timmar voro gångna, brast den älskande kvinnans hjärta af sorg, och båda makarna följdes åt till skuggornas rike.

De jordades i samma graf, och fastän de i lifvet så snart skildes från hvarandra, förenades de likväl åter af dödens vänliga gud.

8. Grekernas läger.

Så snart grekerna landat, drogo de upp skeppen på stranden och lade stora stenar under kölarna, så att fukten, som uppsteg från marken, ej skulle skada skeppen.

De olika stammarna ordnade sina galejor och reste sedan sina tält i särskilda grupper, mellan hvilka breda tältgator gingo, så att hvarje stam bildade en liten stad eller rättare ett kvarter för sig.

Framför Odysseus' tält befann sig en stor öppen plats, som användes vid rådplägingarna, och där samlades furstarna och folket vid alla viktiga tillfällen. Gudarnas altaren voro äfven resta där, och detta torg var hela härens medelpunkt.

Mot fientliga öfverfall skyddades i början lägret åt landsidan till genom en jordvall, men denna utbyttes längre fram mot en stark stenvall.

Grekerna arbetade rastlöst på att ordna och befästa sitt läger, medan konung Priamos å sin sida rådslog med sina söner och öfriga framstående trojaner om bästa sättet att värna den hotade staden.

Mellan det grekiska lägret och Troja utbredde sig en vidsträckt, blomsterbevuxen slätt, det *Skamandriska fältet*, så kalladt efter floden *Skamandros*, som genomflöt detsamma.

Denna slätt bildade det yppersta slagfält, och här skulle den ödesdigra striden mellan greker och trojaner utkämpas. Där slätten slutade, reste sig Troja, omgifvet af höga, tornprydda murar. Staden låg på ett högt berg, som höjde sig nästan terrassformigt. Högst upp syntes borgen Ilion jämte helgedomar invigda åt Zeus och Apollo.

Man kom in i staden genom tvenne stora portar, den *Skaiska* och den *Dardaniska*. Visserligen funnos flera smärre portar, men dessa användes sällan, och de vägar, som ledde till dem, voro följaktligen ojämna och föga banade. Bakom Troja låg *Iliska fältet*, hvarifrån höjde sig de nedersta sluttningarna af Idaberget, som sträckte sin hjässa mot skyn och var beklädt med mörka, dystra skogar. Högst uppe på Idas topp plägade Zeus ofta taga plats, dels för att åse striden, dels för att leda dess gång.

Greker och trojaner voro väpnade på samma sätt. Till skydd i striden buro de rustningar af koppar eller järn. Bröstharnesket och hjälmen, från hvilken en ståtlig

hjälmbuske vajade, voro ofta konstrikt arbetade och utgjorde kämparnas dyrbaraste egendom.

På armen bar hvarje krigare den äfvenledes konstrikt arbetade skölden, som fasthölls af läderremmar. Sköldarna, förfärdigade af flerdubbla oxhudar, voro öfverklädda med tunna metallplåtar, och det var just dessa plåtar, som utsirades med bilder af allehanda slag.

Anfallsvapnen bestodo af svärd, spjut, lans och båge; ofta slungade äfven de stridande stora stenar mot hvarandra. Då man uppställde sig till strid, intogo furstarna främsta ledet. De hade präktiga, tvåhjuliga stridsvagnar, som drogos af eldiga hästar. Längst fram i en sådan vagn stod körsvennen med gisslet i handen, och bakom honom fursten beväpnad med lansar och svärd. När han då varnade någon fiende, mot hvilken han ville strida, befallde han körsvennen styra hästarna ditåt, och de stridande slungade därpå lansarna mot hvarandra. Bakom vagnarna kom fotfolket ordnad i led.

Otaliga strider utkämpades nu mellan greker och trojaner under den långa tid, som kriget varade.

Men det var ej endast mot trojanerna, som grekerna stredo, utan äfven mot deras grannfolk. Ofta drogo de ut på plundringståg och återkommo rikt lastade med byte af alla slag, och hela den stora grekiska hären lefde nästan uteslutande af hvad som under dessa ströftåg eröfrades.

Vid dessa plundringståg utmärkte sig särskildt Achilleus och Aias från Salamis, och otaliga asiatiska städer ödelades af dem.

9. Striden mellan Achilleus och Kyknos.

Så snart ryktet om grekernas ankomst spridd sig till de närgränsande folken, skyndade flera grannkonungar till Troja för att erbjuda konung Priamos sin hjälp.

Bland dessa befann sig äfven Poseidons son *Kyknos*, härskare öfver ön *Tenedos*.

Kyknos var berömd för sin tapperhet, och af sin fader hade han erhållit den egenskapen att vara aldeles osårbar i striden, så att intet vapen kunde tillfoga honom någon skada.

Han och den unge ljuslockiga Achilleus drabbade samman, och striden mellan dessa båda blef ytterligt hård, ty äfven Achilleus var osårbar. Hans moder Thetis hade nämligen strax efter gossens födelse fört honom ned i underjorden och doppat honom i floden Styx, hvars vatten var ett skyddsmedel mot hugg och stötar af hvilket krigsvapen som helst.

Thetis neddoppar Achilleus i Styx.

Vid neddoppandet höll modern honom i vänstra hälen, så att denna ej kom i beröring med vattnet, hvarför denna kroppsdel blef hjältens enda sårbara punkt.

När Achilleus fick se Kyknos, styrde han sin stridsvagn helt djärft emot honom och ropade öfvermodigt, i det han lyfte lansens till kast: »Hvem du än må vara, o yngling, så medtag i döden den trösten, att en son till gudinnan Thetis sändt dig ned till Hades!»

Men lansens studsade mot den osårbara gudasonens bröst, och Achilleus stod stum af häpnad.

»Förvånas ej, o son af en gudinna», ropade Kyknos leende, »ty vet, att min kropp är hård som koppar, och

blott som prydnad bär jag hjälm och sköld. Stode jag än vapenlös framför dig, skulle du ej kunna tillfoga mig ens den minsta lilla rispa, eftersom Poseidon, min fader, har gjort mig osårbar.»

Med dessa ord slungade han sitt spjut mot Achilleus, men äfven här studsade vapnet tillbaka. De båda stridande fortforo länge att kasta spjut och lans mot hvarandra, men slutligen förlorade Achilleus tålamodet; ty Kyknos hade slungat sitt spjut med sådan kraft, att det genomborrat nästan alla tio oxhudarna, hvaraf Achilleus' sköld bestod.

Då rusade Achilleus på sin motståndare, och efter en häftig brottning lyckades hjälten fatta tag uti Kyknos' hjälmrem, och med denne strypte han Poseidons osårbara son. När Kyknos' kämpar sågo, att deras härskare fallit, blefvo de så förfärade, att de hals öfver hufvud togo till flykten och lämnade grekerna ett rikt byte.

10. Palamedes' död.

Den klokaste och vänsällaste hjälten i hela den grekiska hären var Palamedes, och som han tillika var rätträdig, älskade honom alla med undantag af Odysseus, som ej kunde förglömma, att Palamedes varit skuld till att han nödgats deltaga i furstarnas hämndetåg.

Palamedes var en framstående sångare och citterspelare, och äfven i idrotter kunde han täfla med de främsta. Dessutom hade han under grekernas långa väntan i Aulis' hamn förkortat tiden för sina landsmän, emedan han upfunnit brädspellet, som allt framgent skänkte dem mycket nöje. Alla höllo därför hjärtligt af den unge fursten och lyssnade gärna till honom, både när han talade allvarligt och när han skämtade och sjöng sina muntra sånger.

Men Odysseus spanade blott efter något medel till hämnd, och slutligen fann han äfven ett sådant. Kalchas hade förkunnat, att Apollo fordrade ett offer af grekerna. Guden hade äfven bestämt, sade han, att Palamedes skulle bringa offerdjuren till templet i *Chryse*.

Detta tempel var särskildt märkvärdigt. Innan trojanernas förfäder landade på denna kust, hade de af oraklet fått befallning att bygga ett tempel åt Apollo på det ställe, »där fienderna kommo fram ur jorden».

De slogo läger i närheten af en liten stad. Om natten kom en skara råttor fram ur jordhålorna och gnagde på deras sköldar. Trojanerna förstodo då, att det var där, som guden ville ha sitt tempel byggdt, och Apollos bild, som stod i helgedomen, hade också till minne af denna händelse en liten rätta vid sina fötter.

Odysseus blef ännu mer afundsjuk öfver den ynnest guden visade Palamedes, och han beslöt att rödja sin hatade vapenbroder ur vägen.

För att nå sitt mål tog Odysseus sin tillflykt till följande låga och usla list. Medan Palamedes var borta, lät han i dennes tält nedgräfvna en mängd guld- och silfverkärl jämte en större penningsumma. Sedan skref han i konung Priamos' namn ett bref, hvori denne tackade Palamedes, för det att han förrådt grekerna åt honom. Detta bref smögs oförmärkt i händerna på en af de fångna trojanerna, och sedan låtsade Odysseus finna det samt nedhögg då genast den fångne, på det denne ej skulle kunna förråda sveket.

Brefvet åter visade Odysseus för de församlade furstarna, och alla blefvo ytterligt uppretade öfver Palamedes' förmenta svek.

Ett krigsråd tillsattes, och Odysseus visste ställa så till, att han blef vald till ordförande, hvarefter det blef lätt för honom att framställa saken i den dager, som bäst lämpade sig för honom själf. På Odysseus' inrådan genomsöktes först Palamedes' tält, men där kunde man ej finna några dyrbarheter. Då lät Odysseus anställa gräfningar i tältet för att vara aldeles säker, såsom han sade, och nu fanns den skatt han själf låtit nedgräfvna.

Då ropade alla furstarna, att Palamedes gjort sig skyldig till det uslaste förräderi och att han skulle stenas till döds.

Så fort hjälten hemkommit från Chryse, anklagades han å nyo af Odysseus; men Palamedes, som visste

med sig själf, att han var oskyldig, svarade endast: »O, I furstar, om I döden mig, så skolen I mista den äldlaste man och den sängkunnigaste näktergal!»

Furstarna hänskrattade åt detta egendomliga försvartal, och den ädle Palamedes fördes ut för att lida den grymmaste död. Hårdt träffad redan af de första stenar, som slungats mot honom, sjönk han på knä, och när han kände döden nalkas, utropade han: »Gläd dig, sanning, jag dör för dig!»

Nu träffades han vid tinningen af en stor sten, slungad af Odysseus, och nedsjönk död.

Sålunda hade Odysseus' onda planer lyckats, och den ädle, oskyldige Palamedes var dödad.

Men Nemesis vakade, och hon fordrade, att Odysseus dyrt skulle få umgälla detta svekfulla brott; därför var det först efter svåra lidanden och bittra pröfningar, som Laertes' son från det hafombrusade Ithaka fick återse sin kära fäderneö, sin älskade maka och sin unge son.

11. Agamemnons och Achilleus' tvist.

I nio långa år hade grekerna legat framför Trojas murar utan att lyckas intaga staden. Mången tapper hjälte hade fallit å båda sidor, och slätten framför »det heliga Ilion» hade druckit strömmar af blod.

Grekerna hade under dessa år anställt stor förödelse i trakten, ty de plundrade och röfvade oupphörligt, dels för att skaffa underhåll åt den stora hären, dels för att vinna byte. Under ett af dessa plundringståg hade Achilleus och hans trogna följeslagare på dessa äfventyrliga färder, Aias från Salamis, tagit tillfånga en skön tärna, dotter till Apollos prest i Chryse.

Fadern hade af fruktan för grekerna sändt henne till en från kusten aflägsen stad, men denna hade blifvit intagen af grekerna.

Vid fördelningen af bytet erhöll Agamemnon såsom hedersgåfva den sköna *Chryseis*, så kallad, emedan fadern efter templet erhållit namnet *Chryses*. För egen del behöll den unge Achilleus en annan skön jungfru vid

namn *Briséis* — hennes fader hette *Brisés* och var likaledes prest.

När Chryses fick veta, att hans dotter blifvit tagen till fånga och förd till det grekiska lägret, blef han alldeles förtviflad af sorg och skyndade genast dit för att erbjuda lösen för henne.

Den mäktige Apollopresten medförde rika skänker af guld och silfver. I handen bar han sin gyllene staf, som var omvirad med lager.

Han trädde med värdighet fram till Agamemnon och sade: »Mätte de olympiske gudarna skänka eder seger, om I visen vördnad för den fjärrskjutande gudens prest! Hör min bön och utlämna min dotter mot den lösen jag medfört!»

Alla hjältarna ropade genast, att man skulle visa vördnad för Apollos prest och utlämna hans dotter. Men Agamemnon blef alldeles ursinnig, när han hörde detta, och ropade till Chryses:

»Dumdristige gubbe, visa dig aldrig mera i det grekiska lägret! Din dotter är och skall förbli min slafvinna, och där hemma i mitt palats skall hon sitta i väfstolen, tills hon blir gammal och grå. Bort ur min åsyn, och det genast, ty eljest kommer du icke helbregda från grekernas härförare!»

Chryses lämnade, så fort han kunde, det grekiska lägret utan att ha återsett sin dotter. Ett rof för den häftigaste sorg, vandrade han hemåt längs hafsstranden.

I sin ångest och smärta anropade han Apollo om hjälp, sägande: »Om jag någonsin, o mäktiga Apollo, smyckat ditt tempel och offrat dig präktiga offerdjur, som varit dig behagliga, så hör min bön och straffa grekerna för deras hårdhet mot mig!»

Apollo, som blifvit förbittrad på Agamemnon, därför att denne skymfat hans prest, lämnade genast Olympen och skyndade ned till det grekiska lägret. Där tog han plats på ett högt berg i närheten och afsköt därifrån pil på pil in i grekernas läger. Hans glänsande silfverbåge klang hemskt och olycksbådande för hvarje gång pilen flög från bågsträngen. I början träffade väl hans dödsbringande pilar blott mulåsnor, hästar och hundar;

dock ledo grekerna mycket däraf, emedan de döda djurens kroppar förpestade hela lägret. Snart riktade han sina skott äfven mot människorna, och hvem helst som träffades, nedsjönk död på stället. Jämmer och klagan hördes öfverallt i lägret, och dödsbålen flammade natt och dag.

Sedan pesten rasat i nio hela dagar, sammankallade Achilleus på den tionde alla furstarna till rådplägning och föreslog, att man skulle bedja Kalchas utforska, hvarför Apollo vredgades, samt säga, huru guden skulle kunna försonas.

Kalchas nekade först att svara, men lofvade det slutligen, om Achilleus ville taga honom i försvar, så att ingen af vrede måtte döda honom.

Sedan Achilleus högtidligt lofvat detta, sade Kalchas: »Apollo vredgas, emedan Agamemnon skymfat hans prest. Guden skall ej låta försona sig, förrän Chryses' dotter utan lösen blifvit återförd till sin fader. Dessutom skall man till Apollos ära offra en hekatomb* utvalda tjurar, ty blott på detta sätt kan guden bliðkas.»

Kalchas hade knappt talat till slut, förrän Agamemnon vredgad utropade: »Olycksbådande siare, som aldrig spått mig något lyckligt! Äfven denna gång intalar du folket, att det är för min skull, som en gud vredgas på grekerna! Du säger, att Apollo straffar oss, emedan jag ej velat återlämna den äreskänk I frivilligt gifvit mig! Hellre än jag ser, huru grekerna falla offer för gudens pilar, återlämnar jag tärnan; men i ersättning fordrar jag likväl en annan äreskänk!»

Achilleus svarade: »Jag vet icke, Agamemnon, hvilken äreskänk du då skulle kunna få, ty vi ha ju för länge sedan fördelat bytet. Frigif Apolloprestens dotter, och jag svär, att när Zeus nästa gång förlänar oss seger, så skall du i ersättning erhålla fyrdubbelt igen af bytet.»

Agamemnon svarade: »Tappre Achilleus, tänk icke, att du så lätt kan dåra mig med fagra löften! Tror du kanske, att jag skall utlämna min äreskänk, men du behålla din? Nej! Vilja ej grekerna frivilligt gifva mig en ny, skall jag själf taga en från Odysseus, Aias eller

* 100 stycken.

— hvarför icke — från dig själf, tappre Achilleus, Peleus' stolte son! Nu kunnen I låta hämta Chryseïs i mitt tält och föra henne till hennes fader!»

»Skamlöse girigbuk,» ropade Achilleus, »huru kan någon fri grek ännu vilja lyda dig! I stridens vimmel vågar du dig aldrig, men när vi skola dela bytet, så tar du alltid det bästa för egen räkning. Jag, som alltid är främst i striden, nöjer mig med en ringa andel af det byte jag själf tagit! Men nu vill jag sannerligen ej längre stanna kvar vid Troja, utan återvänder hem med mina myrmidoner. Du får själf vinna bytet, bäst du kan, i fall du vill ha något, därpå svär jag en dyr ed!»

Agamemnon svarade vredgad: »Ja, fly du, fege hund, om hjärtat manar dig därtill! Jag har minsann hjältar nog dig förutan, du trätgirige Achilleus!

Men vet, att i samma stund Chryseïs föres ut ur mitt tält, låter jag hämta Briseïs ur ditt, så att alla greker må kunna se, huru mycket mäktigare jag, grekernas anförare, är än *du*, Peleus' son!»

Nu var Achilleus' tålmod slut. Hastigt ryckte han svärdet ur skidan och ämnade rusa mot Agamemnon; då kände han plötsligt, huru någon fattade honom i armen, och när han såg sig om, stod Pallas Athene vid hans sida, ehuru de öfriga ej sågo henne. Gudinnan befallde honom tygla sin vrede och lofvade honom rika skänker i ersättning, blott han ville åtlyda hennes befallning. »Smäda Agamemnon af hjärtans lust, sade hon, men skona hans lif!»

Därpå försvann gudinnan. Men ännu en lång stund fortforo de båda hjältarna att skymfa hvarandra, så mycket de förmådde. Och det var förgäfvets, som den gamle Nestor bad och besvor dem att förlikas.

Slutligen utropade den vördnadsbjudande gamle: »O, jag ber eder, lyssnen nu till mina ord! Huru skola ej Priamos och hans mäktiga söner glädjas, när de få veta, att osämja utbrutit mellan grekernas två yppersta furstar? Jag är gammal och klok, och såväl Theseus som Peirithoos och flera andra ädla furstar ha ofta följt mina råd. Kommen i häg, »att goda råd äro guld

värda» och följn nu mina! Du, Agamemnon, förhäf dig icke, därför att grekerna gifvit dig så stor makt, utan låt hvar och en behålla den äreskänk han fått! Och du, Achilleus, hör upp att smäda grekernas härförare! Om du än är den starkaste i hela hären, så är han likväl den förnämste, och det tillkommer dig att visa honom vördnad.

Sluten fred! Om *I båda gifven efter*, blir det ingenderas skam.»

»Du talar visa ord, ärevördige gubbe,» sade Agamemnon, »men Achilleus är måttlös i sina fordringar. Han vill att alla skola böja sig för hans vilja, blott därför att han är den starkaste; och emedan gudarna förlänat honom denna styrka, tror han sig ha rätt att smäda alla!»

»Tig!» ropade Achilleus skummande af raseri. »Jag anser mig endast ha rätt att vägra dig lydriad! Om jag böjde mig för dina infall, så vore jag en feg stackare. Ej ett ord vidare! Den ed jag svurit, skall jag äfven hålla!

Vilja Greklands furstar återtaga den tärna de gifvit mig, såsom en äreskänk, nå välan — så må de taga henne! Låten härolderna hämta henne! Men ve dig, Agamemnon, om du vågar göra vidare anspråk, vore det än blott på det ringaste af hvad som tillhör mig!»

Därpå lämnade han de bestörta furstarna och skyndade bort.

Agamemnon lät genast sätta en galeja i sjön och sände Chryses' dotter jämte de åt Apollo utvalda offerdjuren ombord samt uppdrog åt Odysseus att föra dem till Chrysa.

Sedan befallde han tvenne härolder att hämta Briseis och leda henne till hans tält. Härolderna åtogo sig blott motvilligt detta uppdrag, ty dels fruktade de för Achilleus' vrede, dels tyckte de, att Agamemnon hade handlat mycket orätt mot Peleus' son, den tappre hjälten.

Komna i närheten af myrmidonernas läger, sågo de Achilleus sitta utanför sitt tält, och därvid saktade de sina steg. När Achilleus såg deras tvekan, ropade

han till dem: »Frid vare med eder, I heliga härolder!® I hafven intet att frukta af mig. Fullgören edert uppdrag! Skulden hvilar på den, som sändt eder! För ut tärnan, Patroklos, och öfverlämna henne åt härolderna! Dessa skola vara mina vittnen och lyssna till den ed jag svär inför både gudar och människor att aldrig mer för Agamemnons skull föra svärdet i striden mot Troja. Men nu fort bort ur min åsyn!»

Briseis bortföres.

Nu kom Patroklos ut med Briseis. Hon grät och klagade bittert, när hon tog farväl af Achilleus, som hon höll mycket kär, och äfven den unge hjälten hade tårar i ögonen. Men härolderna måste lyda Agamemnons befallning och förde bort flickan.

12. Achilleus och Thetis.

Länge såg Achilleus med dystra blickar efter de båda härolderna, som bortförde hans älskade Briseis. Därpå reste sig hjälten och gick ned till hafsstranden, hvarest han tog plats på en klippa. Han såg ut öfver det glänsande hafvet, och hans ögon fylldes af tårar,

* Härolderna stodo nämligen under gudarnäs särskilda beskydd och ansågos okränkbara.

när han tänkte på sin moder Thetis, som i hafvets djup bodde i sitt präktiga palats, och bedjande sträckte han armarna mot hafvet och sade: »älskade moder, skynda till min hjälp!»

Så snart gudinnan förnummit hans bön, steg hon genast upp till vattenytan, sväfvade lätt som en sky fram öfver vågorna och tog plats bredvid Achilleus, som hon kärleksfullt smekte, i det hon med öm oro frågade: »Älskade son, hvad fattas dig? Hvarför gråter du? Tala och dölj intet för din ömma moder!»

Nu berättade Achilleus om sin tvist med Agamemnon och utbrast klagande: »Se nu, huru han, den eländige, kränkt mig! Beröfvad min äreskänka, nödgas jag sitta här i dådlös ro vid mina skepp och låta tiden förinna, ehuru gudarna så knappt tillmätt mitt lif! Det skall förflyta, utan att jag skördar någon ära! O moder, hämnas min skam och straffa Agamemnon! Zeus, gudarnas konung, lyssnar ju gärna till dina böner! Bed honom, o bed honom att skänka trojanerna seger på seger, ända till dess Agamemnon nödgas erkänna, att han dödligt förolämpat den yppersta hjälten i hela den grekiska hären!»

Thetis lofvade bedja Zeus att förläna trojanerna seger. Nu strax kunde hon dock ej göra det, ty Zeus och alla de öfriga gudarna hade begifvit sig till Ethiopien för att fira en fest. Tolf dagar skulle de vara borta; men så snart de återkommit, skulle Thetis begifva sig till Zeus och framföra sin bön.

När de tolf dagarna voro gångna, skyndade Thetis i den tidiga morgonstunden upp ur djupet och ilade till Olympen. Vid framkomsten gick hon genast till gudarnas fader. Zeus satt ensam uppe på bergets högsta topp och blickade tankfull ut öfver världen.

Thetis föll ned för honom, omfattade gudafaderns knän och sade: »Fader Zeus, om jag någonsin lyckats göra dig en tjänst, såsom du så ofta sagt, att jag gjort, så bevilja mig i gengäld nu en bön! Hämnas på den usle Agamemnon, som skymfat min son, och låt trojanerna vinna seger, ända till dess att den skamlösa fursten ödmjukt erkänner, att *min* son är den yppersta af alla

hjältar! O, skänk då åt denne käre son, hvilken gudarna förlänat så ringa tid att lefva, odödlig ära under hans korta lefnad.»

Zeus såg på henne med dystra blickar, men svarade intet!»

Då smög sig gudinnan ännu närmare intill honom och sade inställsamt bedjande: »Lofva mig det, o fader! Men vill du ej lyssna till min bön, så säg det öppet, så att jag åter må dyka ned i djupet och där gråta öfver att jag är den mest föraktade af alla gudinnor!»

Misslynt utropade Zeus: »Ack, nu kommer jag återigen i strid med Hera, som redan förut plågar mig med sina förebråelser, emedan jag enligt hennes förmenande hjälper trojanerna alldeles för mycket. Jag skall likväl uppfylla din bön. Men skynda dig nu bort härifrån, så att ej den misstänksamma Hera träffar dig. Var viss om att jag ej skall glömma mitt löfte.»

Thetis tackade Zeus och tog sedan skyndsamt farväl, hvarefter hon ilade till sin son för att meddela honom, att Zeus beviljat hennes bön.

Så snart Thetis aflägsnat sig, steg Zeus upp och gick in i sitt palats, hvarest han tog plats på sin gylene tron.

Alla gudarna hälsade honom vörnadsfullt; men han besvarade ej ens hälsningen, utan skådade omkring sig med mörka blickar.

Hera hade sett Thetis skynda bort från Zeus, och nu började hon genast i hänfull och harmsen ton fråga sin make, hvem som redan i den tidiga morgonstunden varit på besök hos honom, hvad han beslutit göra och så vidare.

Zeus svarade: »Du skall väl ej deltaga i alla mina rådslag, Hera! Det du behöfver veta, får du äfven först af alla kunskap om; men jag har väl rättighet att om-tala eller förtiga mina beslut, allt eftersom jag finner för godt! Ve dig, Hera, om du söker utforska min vilja eller lyssna på mina samtal med andra!»

Hera svarade häftigt: »När har jag väl spejat eller lyssnat! Men jag såg själf, huru Thetis omfattade dina knän och huru du huldrikt vinkade med handen, då

hon aflägsnade sig. Hon såg så glad ut. Helt säkert skola nu återigen grekerna lida nederlag och de öfvermodiga trojanerna beskyddas för hennes älskade Achilleus' skull, ty hvad annat kunde hon väl vilja!»

»Nå, om det också vore såsom du säger, hvad rör det dig? Du blir mig allt mer och mer förhatlig genom ditt spioneri. Men det hjälper dig ej det ringaste.

Reta mig ej, ty då skola ej alla gudar i förening kunna skydda dig mot min vrede.»

Nu märkte Hera, att hennes make var allvarsamt ond, och därför ansåg hon bäst att upphöra med att reta honom; ty hon visste alltför väl, att han ej var att leka med. Det hade den stolta gudadrottningen vid flera tillfällen fått erfara.

Gudarna samlades sedan till gästabud och sutto kvar, tills solen sjönk ned i Okeanos' böljor längst bort i väster. Då gingo de alla med undantag af Zeus till hvila. Han kunde ej sofva, ty han öfvervägde, huru han bäst skulle hålla sitt löfte till Thetis.

Slutligen befallde han Hermes att till Agamemnon föra en drömgud, som skulle ingifva denne en bedräglig dröm, hvaraf han skulle förledas till ett oförsiktigt anfall mot trojanerna.

Drömguden antog Nestors gestalt och visade sig i sömnen för Agamemnon. Den gamle sade: »Nu är rätta ögonblicket inne att anfalla trojanerna; ännu i denna dag skola vi eröfra deras stad. Upp därför, Agamemnon, och sammankalla alla greker till strid!»

Så snart Agamemnon vaknat, lät han genom härorder sammankalla furstarna till rådplägning. När de voro samlade, berättade han för dem sin dröm. Till och med den kloke Nestor lät dåra sig och gillade Agamemnons förslag att genast anfalla fienden.

Men Agamemnon sade: »Innan jag för ut hären till denna afgörande strid, vill jag pröfva folket för att se, om det ännu är mig troget.» Därpå lät han sammankalla hela hären och sade: »Redan på tionde året ligga vi här utanför Troja. Skeppen gistna sönder, och ankarstågen multna. Vi ha ej ännu lyckats besegra våra fiender, och jag tror, att någon gud vredgas på oss och

förhindrar oss från att segra. Mitt råd är att vi ju förr dess hellre sätta skeppen i sjön och återvända hem, ty annars göra oss trojanerna ännu större skada, och deras stad intaga vi ändå aldrig.»

Knappt hade Agamemnon slutat tala, förrän grekerna uppgäfvo höga jubelrop och med den största ifver hastade bort till skeppen. Agamemnon blef alldeles bestört öfver den verkan hans tal åstadkommit.

De andra furstarna förlorade helt och hållet modet; Odysseus ensam hade sinnesnärvaro nog att skynda till skeppen och tala till folket.

Han bad och besvor, han bannade och tillrättavise, och efter en lång stund lyckades han verkligen förmå kämparna att återvända och å nyo begifva sig till torget.

Knappt voro furstarna samlade, förrän Thersites kom framlinkande. Alltid var han färdig att smäda, och nu tyckte han sig riktigt ha skäl därtill. Med hög röst började han öfverösa Agamemnon med tillvitelser och uppmanade folket att ej vidare lyda honom, utan i stället återvända till Grekland.

Men när Odysseus en stund hört på Thersites, sade han vredgad:

»Tig, dåraktige skräflare! Får jag ännu en gång höra dig tala på detta sätt, så sänder jag dig genompryglad och tjutande af smärta bort till dina skepp!» Och därmed företog sig Odysseus att med sin staf rätt eftertryckligt bearbeta Thersites' rygg. Smädaren började gråta och jämra sig på det ömkligaste och linkade bort från torget. Men alla skrattade åt honom och tyckte, att afstraffningen var väl förtjänt.

Därpå talade Odysseus till folket, under det att Pallas Athene i en härolds gestalt stod vid hans sida och hviskade honom i örat hvad han skulle säga.

»Att I längten efter hem, maka, barn och åldriga föräldrar, därpå kan ingen undra; men viljen I nu återvända med oförrättadt ärenda, sedan I förgäfves i nio långa år uthärdat krigets alla mödor? Hafven I glömt de tecken gudarna sände oss, då vi lämnade Aulis' hamn? En orm kröp fram under altaret och slingrade sig upp-

för en lön, på hvars grenar en sparfhona byggt sitt bo. Först uppslukade han ungarna och sedan sparfhonan. Då förkunnade ju Kalchas, att vi i nio år skulle förgäves strida utanför Trojas murar, men på det tionde eröfra staden. Stannen därför kvar och kämpen lika tappert som förut, och jag är viss om att gudarna skola skänka oss seger.

Det heliga Ilion skall falla, ty sådant är deras och Ödets beslut!»

Efter att ha lyssnat till Odysseus' tal utbröt hela hären i stormande bifallsrop, och nu var det ej längre fråga om att återvända hem.

När Agamemnon därefter befallde, att alla skulle väpna och ordna sig till strid samt att stridsvagnarna skulle köra fram, vägrade ingen enda krigare honom lydnad.

13. Paris' och Menelaos' tvekamp.

Grekerna började genast sina tillrustningar; men innan de ryckte ut i striden, ville hvar och en först offra till gudarna. Agamemnon offrade en ung och fet tjur och inbjöd furstarna att deltaga i offermåltiden. Sedan iklädde han sig en lysande rustning och gick ut för att ordna sina hjälmbuskprydda achaier.*

Hela det stora slagfältet var snart aldeles uppfyllt med krigare. Hvarje furste ordnade sina skaror; blott Achilleus med sina tappra myrmidoner saknades.

Under tiden sände Zeus Iris till Troja och befallde henne underrätta konung Priamos om att grekerna ryckte ut till strid, och råda honom till att låta alla tappra trojaner gripa till vapen för att försvara sin stad.

Trojanerna väpnade sig genast, portarna öppnades, och krigare både till fots och på härliga stridsvagnar böljade ut öfver slagfältet.

I spetsen syntes *Hektor*, Priamos' hjältemodige och ryktbare son, och med honom följde nästan alla konungens öfriga söner och svärsöner. Dessa utgjorde ej någon

* Ett annat namn för greker.

ringa skara, ty konungen hade femtio söner och nästan lika många svärsöner.

När de fientliga härarna kommit hvarandra nära, trädde Paris med utmanande hållning framom sina vapenbröder, så att han kunde ses af de båda stridande folken. Han var strålande skön och bar en praktfull rustning.

Öfver skuldrorna hade han kastat en panterhud, på axeln hängde bågen jämte pilkogret, i handen bar han tvenne lansar. Så utrustad gick han modigt fram mot grekerna.

Menelaos gladdes sig, när han såg, att den som frånröfvat honom hans gemål, nu befann sig honom så nära, att han kunde pröfva en dust med honom. Knappt hade dock Paris sett Menelaos, förrän han grep till flykten. Men när Hektor såg, huru fegt hans broder uppförde sig, ropade han harmset: »O, att du aldrig skådat dagens ljus, du eländige förledare! Vida bättre skulle det då varit både för dig och oss! Nu hånas du af alla greker, och då de smäda *dig*, så smäda de äfven oss andra trojaner!»

»Du har rätt,» svarade Paris skamset. »Så tapper som du är, kan jag väl aldrig bli; men jag vill visa, att äfven jag äger mod i bröstet. Bjud grekerna och trojanerna att afstå från striden, så skall jag ensam våga en tvekamp mot Menelaos. Den af oss som vinner seger, må taga Helena jämte alla hennes skatter, och sedan må folken sluta fred!»

Hektor gladdes öfver Paris' modiga tal och befallde, att trojanerna genast skulle stanna. Sedan gjorde han tecken åt grekerna; men dessa fortforo det oakadt att afskjuta sina pilar och slunga sina spjut, ända till dess att Agamemnon med hög röst ropade: »Sen I icke, I hjälmbeprydda achaier, att Hektor med den vajande fjäderbusken på sitt hufvud önskar tala till eder?»

Då upphörde striden, och Hektor sade: »Hören mig, såväl greker som trojaner! Paris vill kämpa mot Menelaos om Helena och hennes skatter. De öfriga böra sluta fred samt ingå ett heligt förbund.»

Menelaos svarade: »Hören mig! Den af oss båda som ödet bestämt till döden, måste falla. Men jag bju-

der eder att sedan sluta fred. Fören hit trenne lamm, ett svart och två hvita! Det ena af de hvita skola vi offra åt solguden, det svarta åt underjordens gud, det andra af de hvita åt Zeus. Inbjuden konung Priamos att komma hit och besvärja fördraget!»

Alla gladdes åt denna utsikt till fred, och såväl greker som trojaner aftogo sina rustningar och slogo helt fredligt läger bredvid hvarandra. Hektor sände ett bud till Troja för att hämta lammen samt bedja konung Priamos komma till stridsplatsen och deltaga i det högtidliga offret.

Under tiden hade Iris på Heras befallning skyndat till Helena. Gudabudet hade förvandlat sig till en af konung Priamos' döttrar och ropade till henne: »Skynda dig, Helena, så att du må skåda de sällsamma ting, som nu tima! Greker och trojaner ha upphört att strida. Din make, Paris, och din forne gemål, konung Menelaos, skola mötas i tvekamp, och med spjutet i hand skola de kämpa om dig. Det är afgjordt, att du skall tillhöra segraren.»

Helena kastade öfver sig en hvitskimrande slöja och skyndade ut till Skaiska porten, hvarest den gamle kung Priamos jämte de förnämsta äldre trojanerna tagit plats.

Konungen hälsade vänligt på Helena samt bad, att hon för honom skulle utvisa de grekiska furstarna och säga deras namn. Och för att trösta sin svärdotter sade Priamos mildt: »Det är ej din skull, Helena, utan Ödets och gudarnas vilja, att mitt rike ödelägges af grekerna!»

Härolderna hade under tiden skyndat till staden efter lammen; de hade äfven hämtat en bägare jämte ett gyllene krus fylldt med vin till offret, och nu trädde de inför Priamos och framburo Hektors hälsning.

Konungen lät genast spänna för sin vagn och steg upp i den. *Antenor* medföljde såsom körsven, och de snabba hästarna sprungo med ilande fart fram till platsen, där härarna stodo uppställda.

Agamemnon och Odysseus kommo Priamos till mötes, och offret verkställdes genast.

Då sade Priamos: »Jag återvänder nu till Troja, ty jag förmår ej åse, huru min son Paris möter Menelaos i tvekamp.»

Därpå steg han upp i vagnen, Antenor fattade tömmarna, och hästarna skyndade i raskt traf fram öfver fältet och åter till staden.

Hektor och Odysseus uppmätte stridsplatsen samt omskakade tvenne lotter i en hjälm för att se hvem som först skulle kasta sin lans. Lotten föll på Paris.

Allt folket lägrade sig på marken, och de stridande trädde fram.

Paris och Menelaos buro glänsande rustningar. Båda kastade hotfulla, trotsiga blickar på motståndaren. Paris, som hade rätt till första kastet, slungade sin lans, men utan att lyckas såra Menelaos, ty hans lans träffade blott atridens sköld, mot hvilken kopparspetsen kröktes.

Nu var det Menelaos' tur. Med en varm bön till Zeus slungade han lanssen, och det kastet tog bättre. Lanssen genomborrade skölden och harnesket och skulle säkert ha dödat Paris, om denne ej i tid böjt sig undan.

Snabb som blixten, störtade Menelaos därpå fram mot Paris och måttade med svärdet ett så väldigt hugg mot dennes hjälm, att vapnet splittrades. Eftersom han nu var vapenlös, kastade han sig öfver Paris med sådan fart, att denne ej hann göra motstånd, fattade tag i hjälmbusken och drog sin fiende med sig bort mot grekernas sida.

Paris skulle varit förlorad, om ej Afrodite skyndat till hans hjälp. När gudinnan såg den fara, hvari hennes skyddsling sväfvade, lät hon hans hjälmrem brista. Menelaos fick den tomma hjälmen i handen, och Paris var räddad! Atriden slungade vredgad bort hjälmen och rusade på Paris för andra gången, men då insvepte kärleksgudinnan de stridande i ett svart moln, och när molnet skingrats, var Paris ej längre synlig. Afrodite hade för andra gången räddat sin gunstling, och Menelaos spanade förgäfvets efter den försvunne.

Agamemnon ropade då med hög röst, att Menelaos segrat, och uppfordrade trojanerna att utlämna Helena

jämte de röfvade skatterna, i enlighet med hvad man på förhand öfvenskommit.

Grekerna jublade högt och fordrade, att Helena genast skulle återföras till sin forne gemål.

Gudarna, som från Olympos åsågo striden, hade följt tvekampen med mycken spänning.

Zeus ville förläna trojanerna seger, såsom han lofvat Thetis, och Hera å sin sida ville förhindra en förlikning mellan grekerna och trojanerna, emedan en sådan skulle göra slut på hela striden och hon i dylikt fall ej skulle få tillfredsställa sin hämnd och krossa Paris tillika med hela konung Priamos' ätt; ty endast en så fullständig tillintetgörelse ansåg hon vara ett straff, som motsvarade den förödmjukelse hon lidit på berget Ida.

Hera bad därför Pallas Athene att begifva sig till trojanernas läger och narra dem att bryta fördraget. Detta uppdrag åtog sig gudinnan villigt. Förvandlad till krigare gick hon omkring i trojanska lägret och samtalade med manskapet. Slutligen träffade hon *Pandaros*, den bäste bågskytten i hela Troja, och honom eggade hon till att afskjuta en pil mot Menelaos; men Pallas Athene gaf pilen en annan riktning, så att den blott helt lätt rispade atriden i armen. När Agamemnon såg, att brodern var sårad, blef han ytterst orolig, ehuru Menelaos försäkrade, att såret ej vore det ringaste farligt. Han lämnade likväl striden för att lugna Agamemnon och lät *Machaon*, grekernas ypperste läkare, sköta om såret.

Grekerna blefvo ytterst förbittrade öfver att trojanerna brutit fördraget, och fientligheterna började å nyo med hat och raseri å ömse sidor.

14. Diomedes.

Striden hade inom kort spridt sig till alla delar af slagfältet, och öfverallt upplågade den med utomordentlig häftighet. Å båda sidor föllo tappra kämpar. Hektor och *Aeneas* dödade greker i mängd, och Agamemnon,

Menelaos och Odysseus fällde många tapper trojan. Men framför alla utmärkte sig den dagen Diomedes, Tydeus' hjältemodige son.

Den strålögda Pallas Athene stod vid hans sida och styrde hans vapen samt riktade hans lans, så att den aldrig förfelade sitt mål.

Som ett rasande lejon for Diomedes fram öfver slagfältet, och många tappra hjältar sände han ned till Hades.

Under tiden sammanträffade han med Pandaros, trojanernas förnämste bågskytt. Redan en gång förut hade denne med sin pil sårat en af grekernas yppersta hjältar, nämligen Menelaos, och nu riktade han sin pil äfven mot Diomedes. Skottet träffade, och Pandaros ropade öfvermodigt: »Hitåt! Hitåt! I ädle trojaner! Jag har sårat Diomedes, den bästa greken; se han flyr redan och skall ej länge skåda dagens ljus!»

Diomedes hörde hans öfvermodiga ord, och det förtröt honom, att någon skulle skryta öfver att ha sårat honom.

Han skyndade därför bort till sin körsven och bad honom draga ut pilen, hvilket denne äfven gjorde, därpå störtade sig hjälten rakt in i stridsvimlet.

Det sår han erhållit, var alls icke farligt, och nu bad han en brinnande bön till Pallas Athene, att Pandaros till straff för sin djärfhet ej längre skulle få njuta af lifvet — och gudinnan hörde hans bön.

Den blåögda Pallas Athene sade sedan till Diomedes: »Drag med godt mod ut i striden, Tydeus' son, ty i dag har jag förlänat dig mångdubbel kraft, och jag står själf skyddande vid din sida. Du får kasta din lans mot hvem du vill, till och med mot Afrodite, som i dag följer sin älskade son Aeneas i stridsvimlet. Men om några andra gudar korsa din väg, så vakta dig för att såra dem.»

Sedan försvann gudinnan, och Diomedes störtade sig strax i vildt stridsraseri rakt in i de fientliga leden. Trojanerna sökte rädda sig genom en hastig flykt, men Diomedes satte efter dem och dödade så många som kommo i hans väg.

Aeneas skyndade då bort till Pandaros, som be-
fann sig på annat håll, och ropade: »Pandaros, hvar har
du din båge och dina pilar? Se till att du ej i dag
förlorar ditt rykte som bästa bågskytten i trojanernas led!

En grek stormar fram i våra led, och trojanerna
falla som ax för lien. Rikta en af dina pilar mot honom!»

»Ah, vid alla gudar,» ropade Pandaros, »det är ju
Diomedes, Tydeus' son! I dag måtte någon mäktig gud
stå vid hans sida, ty fastän jag alldeles nyss träffade
honom med en af mina pilar, och det röda blodet ström-
made ur såret, så att jag trodde, att han var nära döden,
står han nu åter upprätt midt i stridsvimlet. Nej, mot
honom riktar jag ej min pil, ty att strida mot gudar
bringar olycka. På mig måste säkert någon gud vredgas,
ty mina pilar träffa alltid, men de kunna ej döda någon
i dag. Jag skall kasta den usla bågen på elden!»

»Tala ej så dåraktigt, utan tag hellre plats bredvid
mig i stridsvagnen och låtom oss till tillsammans upp-
söka den rasande Diomedes,» svarade Aeneas.

När Diomedes' körsven såg, att Aeneas styrde sin
vagn mot dem, sade han: »Drag dig tillbaka, ty du är
utmattad af såren och kan ej med friska krafter upp-
taga striden mot de båda hjältarna!»

Men Diomedes svarade harmset: »Hur kan du tala
till mig om flykt? Styr spannet rakt mot dem, och
laga du bara, att du får Aeneas' ypperliga spann, så
fort hjältarna fallit; ty jag ser, att han har fålar, som
stamma från Zeus' egna springare. Se hur härligt byggda
de ädla djuren äro!»

I detsamma susade Pandaros' pil i luften och bor-
rade sig fast i Diomedes' sköld. Hjälten skakade bort
pilen och ropade hånande: »Du träffade ej! Se nu till
huru du skall kunna undgå döden!»

Aeneas vände hästarna och ville fly, men i det
samma träffade Diomedes med sin lans den olycklige
Pandaros i nacken, och den ryktbare bågskytten föll
ned från vagnen. Hästarna blefvo skrämde och rusade
bort i vild fart, men Aeneas lyckades tygla dem och
återvände för att söka rädda den fallnes vapen och
rustning.

Oförsiktigt nog steg han därvid ned af vagnen, och så fort Diomedes såg detta, fattade han en väldig sten och slungade den med kraft mot den trojanske furstens ena höft. Höften krossades, och Aeneas sjönk på knä. Genast rusade hästarna bort i vild flykt, men blefvo icke långt därefter tagna af Diomedes.

Nu skulle Aeneas utan all räddning varit förlorad, om ej Afrodite, hans moder, i samma ögonblick ilat till hans hjälp. När Diomedes varnade gudinnan, bländades han af hennes skönhet; men i detsamma erinrade han sig hvad Pallas Athene sagt. Blixtnabbt slungade han sin lans mot Afrodite och sårade gudinnan i handleden, så att det kristallklara blodet droppade som pärlor ned till jorden.

Gudinnan gaf till ett utrop af smärta och lät sonen, som hon höll i sina armar, glida till marken. Apollo, hennes vän, var likväl genast tillstädes och inhöljde Aeneas i ett skyddande moln.

Diomedes åter störtade efter Afrodite och ropade: »Vik undan, du Zeus' sköna dotter, och lämna striden åt männen! Det är illa nog, att du förlöder kvinnorna, så att de glömma sina plikter och bringa jämmer och elände öfver tvenne folk!»

Sedan vände han om till hennes son. Men Afrodite flydde förfärad, tills hon träffade Iris, som skyndade fram till henne och hastigt ur stridsvimlet förde henne bort till yttersta ändan af slagfältet.

Där satt Ares, krigets mäktige gud, och såg med välbehag, huru striden rasade. Bredvid honom stod hans gyllene vagn, och på marken framför honom lågo hans vapen.

»Älskade broder,» ropade Afrodite, »låna mig din vagn, så att jag fort må komma till Olympen och kunna sköta om mitt sår; se huru den fräcke Diomedes sårat mig!»

Ares lämnade henne genast sin vagn, och så snart gudinnan kom till Olympen, beklagade hon sig bittert för gudarna och gudinnorna öfver sitt sår; men Hera och Pallas Athene gjorde narr af henne, och själfva Zeus log godmodigt mot sin veka, älskliga dotter och

sade skämtsamt: »Bry dig icke om striden, utan lämna krigets blodiga lek åt din djärfva syster Pallas Athene! Din lott är att tjusa alla med din skönhet och behärska dem med din kärlek!»

Men medan Diomedes förföljde Afrodite, hade Apollo fört Aeneas till sitt tempel i Troja och blott låtit en skenbild af honom ligga kvar på marken. I denna bild rände nu Diomedes gång på gång sin lans, i tanke att det var den verkliga Aeneas han hade framför sig.

Plötsligt fick han höra den mäktige guden med silfverbågen ropa: »Akta dig, Tydeus' son, att strida mot gudar!» Och i detsamma kom han i häg hvad Pallas Athene sagt.

Apollo hade fört Aeneas till sitt tempel. Där läktes genast hans höft, så att hjälten fullt återställd kunde återvända till striden.

Den tappra trojanske fursten hälsades med jubel af sitt folk, och alla gladda sig åt det underverk, som den mäktige Apollo gjort med honom.

Apollo skyndade sedan till Ares och beklagade sig för honom öfver Diomedes, sägande: »Den djärfve greken har ej ens aktning för gudarna. Stäfja hans raseri och straffa hans förmäthenhet!» Och Ares lofvade bistå trojanerna, ehuru han förut lofvat sin syster Pallas Athene att ej göra det.

»Jag skall själf deltaga i striden,» sade han. Och nu vandrade den mäktige krigsguden, insvept i ett svart moln, än framför Hektor, än framför någon annan hjälte, och hvem helst som stod under hans beskydd, behöfde ej frukta för att kasta fel med lans. Nu syntes segern afgjordt luta åt trojanernas sida.

Pallas Athene hade skänkt Diomedes den förmågan att kunna se de för vanliga dödlige osynliga gudarna, och när nu denne med sin lans rusade mot Hektor, blef han ej litet förfärad öfver att märka Ares vid hans sida.

Diomedes skyndade bort till grekerna och sade: »Låtom oss ej vidare strida mot trojanerna i dag, ty den kampen är alldeles för ojämn! All vår tapperhet bätar till intet, emedan de ha själfva Ares på sin sida.

Jag har med egna ögon sett den fruktansvärde; han anställer gräslig förödelse bland de våra och beskyddar särskildt Hektor!»

Striden, som om morgonen börjat tätt intill Trojas murar, hade under dagens lopp spridt sig öfver hela slätten, och grekerna hade blifvit tillbakadrifna ända bort till andra sidan af fältet, där deras läger var uppslaget. De hade nu alldeles tappat modet, och med förtrytelse såg Hera, huru trojanerna öfverallt besegrade sina motståndare.

Den hvitarmade Hera ropade på Pallas Athene och sade: »Se bara, huru grekerna stupa! Är det på sådant sätt vi hålla den ed vi svurit att hämnas Menelaos' kränkta ära? Upp! Låtom oss skynda ned till jorden och deltaga i striden!»

Pallas Athene iförde sig genast sin glänsande rustning och tog egiden på sin arm samt den präktiga hjälmen på sitt hufvud. Därefter uppstego de båda gudinnorna i Heras väntande vagn och foro till Zeus, som satt högst uppe på Olympens topp, hvarifrån han åsåg striden.

Då de kommit fram, sade Hera inställsamt: »Vredgas du ej själf, Zeus, när du ser, huru vildt Ares stormar fram i grekernas led? Vore det ej så godt att vi stärfjade hans öfvermod?»

Hera visste förut, huru illa Zeus tyckte om Ares, ty krigsguden, som liknade sin moder till lynnet, var ofta trotsig och svår att styra, och därför hoppades hon nu, att hennes make skulle lämna sitt samtycke till hennes anhållan — och Hera misstog sig ej, ty Zeus svarade:

»Vare det så som du vill! Skicka ned Pallas Athene; hon vet bäst, huru han skall tuktas.»

De båda gudinnorna blefvo mycket glada öfver att Zeus gifvit dem lof att blanda sig i striden, och de skyndade ned till slagfältet.

Vid den lilla floden Skamandros stego de ur vagnen, kastade en molnslöja öfver den och närmade sig sedan de stridande.

Hera ropade högt: »Skam öfver eder, folk från Argos, som i så härliga gestalter gömman så föga mod! När Achilleus ännu deltog i striden, vågade sig trojanerna knappt utom murarna, och nu, då *denne ende kämpe* felas eder, tränger fienden undan eder ända bort till skeppen!»

Pallas Athene åter sökte upp Diomedes. Hjärten, som trots sina sår hela dagen deltagit i striden, höll just på att sköta om det sår, som Pandaros med sin pil tillfogat honom. Nu var han mycket modfärdig och misslynt.

Gudinnan ropade: »Skam öfver dig, Tydeus' son! Så sen till strid var minsann ej din tappre fader. Är du så vansläktad, fastän du berömmar dig af att vara lika modig som han? Vet du ej, att jag skyddande stått vid din sida hela dagen? Tala! Hvad fattas dig?»

»Mäktiga gudinna,» svarade Diomedes, »det är ej fruktan, som förlamar min arm, utan det är din egen befallning, som hindrar mig. Du förbjöd mig att strida mot gudarna; blott mot Afrodite och de dödliga fick jag tillåtelse att rikta min lans. Men när jag störtade fram mot Hektor, stod Ares vid hans sida, och blott för krigsguden själf har jag vikit.»

Athene svarade: »Välän, nu behöfver du ej vika ens för Ares, ty jag befäller dig att trotsa den äreför-gätne krigsguden. Nyss lofvade han mig att hjälpa grekerna, och se bara, huru han hållit sitt löfte!»

I det samma steg gudinnan upp i Diomedes' vagn. Hon förvandlade sig till hans körsven och styrde spannet rakt mot Ares, som just nu stormade fram emot dem. Ares måttade med lansen och ämnade ränna den i Diomedes, men Pallas Athene afvärfde stöten. Därpå riktade hon Diomedes' lans mot sin broders sida. Lansen träffade så säkert, att en dödlig af ett sådant sår genast skulle blifvit sänd till Hades.

Krigsguden drog ut lansen och upphof ett rop af smärta och vrede, hvilket lät som om tio tusen mäns stämmor förenats till ett enda skri.

Såväl greker som trojaner upphörde med striden och betraktade förfärade hvarandra. Diomedes såg med

förundran, huru krigsguden, insvept i ett svart åskmoln, för upp till Olympen. Vid framkomsten till gudarnas hemvist trädde han inför Zeus och visade honom det gapande såret, ur hvilket blodet strömmade. Krigsguden anklagade sin syster Pallas Athene och sade, att skulden var hennes.

Men Zeus tog ej väl upp hans klagan, ty den strålögda krigsgudinnan var hans älsklingsdotter; där- emot hatade gudahärskaren den oböjlige Ares. I följd häraf ropade han nu vredgad: »Tig! Du är mig för- hatlig, och din blotta åsyn retar mig! Alltid älskar du split och strid. Ditt afskyvärda lynne har du ärft efter din moder, som aldrig unnar mig någon ro. Du har dig själf att tacka för det sår Pallas Athene tillfogat dig. Men jag kan likväl ej se dig lida, ty du är min son. Vore du ej det, hade jag för länge sedan utstött dig ur gudakretsen. Låt därför hämta hit vår läkare och bed honom lägga balsam på såret!»

Gudarnas erfarne läkare kom genast, och för den gången var Ares räddad.

Kort efter hans hemkomst anlände Hera och Pallas Athene till de Olympiska boningarna, och snart var hela gudaskaran ånyo samlad omkring Zeus.

Men nere på jorden rasade striden med oförminskad häftighet, och såväl greker som trojaner stredo med öfvermänskligt mod.

Diomedes, som den dagen utmärkte sig framför alla andra, såg helt oförmodadt en ung kämpe iförd en präktig rustning närma sig.

Han hejdade genast sin vagn och ropade: »Hvem är du, o yngling, som kommer mig till mötes skön som en gud?»

»Jag är *Glaukos*,» svarade den tilltalade. »Min farfar var den berömde Bellerofon, och dina och mina fäder, o Tydeus' son, voro gästväner; men min fader sände mig hit för att bistå konung Priamos.»

Så fort Glaukos talat ut, stötte Diomedes sin lans i marken och började vänligt samtala med ynglingen.

»Du är då min vän, eftersom våra förfäder varit vänner,» sade han, »din farfader och min ha utbytt

rika vängåfvor, och således få vi ej slunga våra lansar mot hvarandra, ty ännu finnes det nog af andra greker och trojaner för oss att döda. Men låtom oss byta vapen och rustningar, på det alla må se, huru högt värde vi sätta på hvarandra!»

Bägge hoppade ned från vagnarna, räckte hvarandra handen och bytte sedan rustningar. Diomedes fick Glaukos' dyrbara, gyllene rustning, som var värd minst hundra tjurar, och i utbyte erhöll Glaukos Diomedes' enkla järnrustning, som i värde ej ens motsvarade nio tjurar. Men de båda vännerna voro så glada öfver att ha funnit hvarandra, att de ej det ringaste tänkte på värdet, utan blott på lyckan att äga någonting, som påminde den ene om den andres vänskap.

15. Hektor och Andromache.

Hektor hade under hela tiden deltagit i striden, men nu skyndade han på sin broder Helenos' uppmaning hem för att bedja Hekabe, Priamos' äldriga maka, anordna ett stort offer åt Pallas Athene i hopp om att vinna hennes gunst.

Så snart han närmade sig den Skaiska porten, omringades han af kvinnor, som ängsligt sporde efter sina män, fäder och söner; men Hektor kunde ej gifva dem några underrättelser, utan bad, att de med tålmod och förtröstan skulle anropa gudarna om hjälp och skydd i den hårda striden samt med mod bära de sorger Ödet sände dem. Därpå ilade han till palatset, hvarest han mötte den gamla drottningen.

Hekabe blef både glad och orolig, när hon fick se den käre sonen komma hem vid en så ovanlig tid och sade: »Min son, hvarför lämnar du den fasansfulla striden? Kanske grekerna redan segrande tränga fram mot våra murar, och du vill anropa den mäktiga Zeus om skydd. Vänta litet, så skall jag åt dig hämta ett vin så sött och ljufligt som honung, och däraf skall du offra åt den mäktige härskaren! Sedan kan du själf

dricka litet vin; det skall vederkvicka dig efter dagens strider. Säkert är du trött, älskade son.»

Därpå ville den gamla beställsamt skynda bort för att hämta vinet, men Hektor hejdade henne sägande: »Bjud mig ej något vin, goda moder; ty jag får ej offra till gudarna med blodig hand. Men min broder Helenos ber dig offra till Pallas Athene för att vinna hennes ynnest. Du skall på gudinnans altare nedlägga den vackraste klädnad du äger, samt offra tolf unga feta kvigor och därvid anropa den mäktiga om hjälp. Under tiden skyndar jag till Paris och ber honom väpna sig till striden. O, att jag snart finge se den eländige nedstiga till Hades! Honom har då Zeus sändt till vårt fördärf!»

Därpå hastade han bort från modern.

Hekabe åter gick in i sitt förrådsrum och framtog ur en prydligt snidad kista en guldvirkad dräkt, som hon fått af sin make, och åtföljd af Trojas förnämsta fruar begaf hon sig sedan till Pallas Athenes' tempel.

Där nedlade hon klädnaden på altaret; men gudinnan nekade att mottaga offret och höra deras böner, ty hon vredgades öfver Paris' dom och hade beslutit, att Troja skulle falla.

Under tiden hade Hektor begifvit sig till Paris. När han trädde in i gemaket, satt Paris därinne och fejade sina vapen, under det Helena ordnade slafvinnornas arbeten.

Hektor ropade vredgad: »Skäms du icke att sitta här inne i lugnet, medan trojanerna för din skull kämpa ute på fältet! Väpna dig åtminstone och kom med i striden, innan fienden sätter eld på vår stad!»

»Hektor, du har rätt att vredgas på mig. Men det är sannerligen ej af feghet som jag hållit mig hemma. Det är sorgen öfver all den ofärd jag bringat öfver min fädernestad, som förlamat min arm.

Helena, min hulda gemål, har just nu manat mig att deltaga i striden. Vänta tills jag hunnit väpna mig, eller gå du förut, så skall jag strax komma efter och hinna dig där borta vid stadsporten.»

Hektor svarade honom ej; men Helena sade bevekande: »Hektor, huru olycklig är ej jag arma, som här åstadkommit så mycket ondt! Det hade i sanning varit bättre, om jorden uppslukat mig redan vid min födelse. Hektor, hvilade dig litet, medan min make rustar sig till striden!»

Men Hektor svarade, att han i stället under tiden skulle uppsöka sin gemål, den sköna *Andromache*; ty han hade ej tid att dröja länge inom de skyddande murarna, när striden rasade vildt strax utanför portarna.

»Hvem vet» — yttrade han vemodigt — »om jag någonsin mera återser maka och barn!»

Därpå skyndade han bort till sitt palats; men *Andromache* var ej hemma, ty hon hade gått ut till *Skaiska* porten för att därifrån åse striden. Den lille *Astyanax*, deras enda barn, hade sköterskan äfven burit dit ut. Hektor ilade efter de sina. Hans unga maka varnade honom på afstånd och skyndade att möta den älskade. Med tårar i ögonen utbrast hon: »Hektor, du grymme, ditt mod bringar dig i fördärfvet. Haf då förbarmande med mig arma och med vårt lilla barn! Mitt hjärta vill brista af sorg, när jag tänker på att de rasande grekerna kunna döda dig!

Redan har den fruktansvärde *Achilleus* dödat min fader och mina bröder, och du, Hektor, är nu för mig både fader och broder, ja, mitt allt i världen, ty äfven min ömma moder är ju död! Tag dig i akt och kasta dig ej onödigtvis i fara! Led striden här uppifrån muren och skona dig själf! Jag bönfaller därom.»

Hektor svarade: »Älskade maka, skulle ej Trojas kvinnor kalla mig *feg*, om jag själf sökte skydd här uppe på muren, då deras fäder, bröder och söner kämpa ute på slätten? Min fader lärde mig att alltid gå främst i striden, och jag vill äfven göra det, så länge jag ännu förmår svinga min lans.

Men förvisso jag känner och vet i min själ och mitt sinne: En gång kommer den dag, då det heliga *Ilion* faller, *Priamos* själf och hans folk, den i lansens öfvade drottens. Men så nära går mig ej *då* trojanernas jämmer.

Hektors och Andromaches afsked.

Kanske äfven du, min ljuftva maka, då skall släpas bort i fångenskap af någon grym och hjärtlös grek, som tvingar dig att hämta vatten från brunnen eller att sitta i väfstolen hela dagen.

De som då ge akt på dig, skola säga: 'Se där går Andromache, Hektors stolta gemål,' och jag är då död och kan ej längre skydda dig eller befria dig ur fångenskapen.»

Därefter sträckte han armarna mot den lille Astyanax, som sköterskan höll i sin famn. Men gossen blef rädd för den vajande hjälmbusken och tryckte sig intill sin vårdarinna. Hektor lyfte leende af sig hjälmen och lade den på marken; sedan tog han af sköterskan den lille, som nu villigt sträckte händerna mot sin fader. Lycklig gungade Hektor barnet på sina armar och lekte med det; men plötsligt blef han allvarlig och sade:

»Zeus och öfrige gudar! O, gifven att denne min ende Son må blifva som jag bland alla trojanerna utmärkt, Likaså stark och tapper, att Ilion mäktigt behärska.»

Därpå räckte han barnet till Andromache, som ömt slöt gossen intill sig och såg på honom med tårar i ögonen.

Hektor smekte henne kärleksfullt, bad henne vara vid godt mod och sade:

»Mot sitt öde kan ingen strida! Den människa, som undgår *det*, är ej född; men ingen kan heller *mot* Ödets vilja, sända mig till Hades. Var därför vid godt mod! Vänd nu åter om till ditt gemak, utdela åt slafvinnorna deras sysslor och sköt din slända och din väf! Vi män, böra åtaga oss stridens värf, och i främsta rummet tillkommer det mig att vaka öfver Trojas säkerhet.»

Därpå tog han upp hjälmen, satte den på hufvudet och lämnade Andromache, som djupt bedröfvad återvände hem. Alla i kungaborgen klagade och gräto, när de sågo Andromaches oro och sorg, ty alla föreföll det, som om Hektor ej mer skulle återkomma, utan vara hemfallen åt döden.

16. Tvekampen mellan Hektor och Aias.

Paris hann upp sin broder alldeles invid Skaiska porten, och båda följdes åt ut på slagfältet. Paris var strålände vacker och bar en dyrbar rustning, som ännu mera förhöjde hans ovanliga skönhet. När Hektor såg honom, kunde han ej längre vredgas, utan sade: »Du är ju i själfva verket ej feg, fastän lusten att strida ofta fattas dig, och jag var kanske alltför hård mot dig nyss; men det retar mig att höra, huru folket sins emellan säger, att Paris, som varit orsaken till hela kriget, fegt gömmer sig undan i palatset hos sin sköna gemål.

Nu måste vi skynda oss, ty striden är het, och vi behöfvas väl.»

När trojanerna fingo se Hektor och Paris, fattade de nytt mod, och striden flammade upp ännu häftigare. Hektor fällde många af grekernas tappreste hjältar, och äfven Paris dödade flera greker. Snart hade Hektor banat sig väg genom hela hären, så att han stod i främsta ledet, där den vildaste striden utkämpades, och grekerna började redan vika för hans kraftiga hugg. Detta såg Pallas Athene och skyndade därför genast ned till slagfältet. Där träffade hon sin broder Apollo. Denne frågade förtretad: »Hvarför kommer du med sådan hast ned till jorden? Säkert vill du nu återigen hjälpa grekerna; med de stackars trojanerna har du ej något medlidande. Men lät oss för i dag göra slut på striden, syster!»

»Ja, det kunna vi ju göra, om du så önskar,» svarade Athene. »Huru vill du dock skilja de stridande åt?»

»Jag skall befälla Hektor att utmana någon af grekerna till tvekamp, så upphöra de andra genast med striden,» genmälte Apollo.

Siaren Helenos hade hört deras samtal, och nu bad han Hektor, att denne strax skulle utmana någon af grekerna till tvekamp.

Hektor lät ej bedja sig tvenne gånger, utan hörsammade med glädje tillsägelsen.

Han trädde fram midt emellan de båda härarna och ropade: »Hören mig, greker och trojaner! Lätom oss för i dag ända striden med en tvekamp! Utse hvem helst I viljen och låten honom kämpa mot mig! Blir *jag* segervinnare, så erhåller jag den fallnes rustning som segerpris, men den döde fån I själfva begrafva; om jag stupar, må det vara eder tillåtet att taga min rustning, men mitt lik skolen I återsända till Troja, för att där begrafvas.»

När Hektor slutat tala, stodo grekerna länge försagda och häpna, ty ingen vågade inlåta sig i strid med honom. Blott Achilleus var honom vuxen, och den tappra peliden fanns ej längre i grekernas led.

Menelaos såg med harm grekerna modlösa och utropade vredgad: »Åhå, skrytsamma stackare, hemma kunden I minsann visa er modiga, men när det gäller, ären I rädda som kvinnor! Det vore en skam för alla greker, om ingen enda bland dem vågade mäta sig med den trojanske fursten. Jag vill själf våga det. Ingen vet, huru Ödet lagt våra lotter; utgången hvilar i dess hand.»

Därmed fattade han sin lans och gick för att möta Hektor; men de andra furstarna stego fram och hindrade honom från att utföra sitt beslut.

Den gamle Nestor yttrade: »Ve mig, att jag skulle nödgas vara vittne till grekernas skam! Alla kämpar från min ungdomstid skulle gråta af harm, om de såge, huru *en enda trojan* förmår att skrämma ett helt folk från vettet.

O, helige Zeus, om jag ännu vore ung, skulle ej trojanerna länge skryta öfver att de äro obesegrade, ty Hektor skulle då lätt finna sin öfverman! Men I han ej längre hvarken mod i bröstet eller märg i benen.»

Grekerna skämdes vid den gamles välförtjänta förebräelser, och många bland dem trädde nu fram och erbjödo sig att mottaga utmaningen. Bland dessa voro Agamemnon, Odysseus, Diomedes och de båda hjältarna med namnet Aias.

Nestor föreslog att kasta lott om hvem som skulle kämpa mot trojanernas tappreste hjälte. Lotterna lades

i en stor hjälm, hvarefter de omskakades. Lotten föll på Aias från Salamis, Telamons son.

»Välän,» ropade denne glad, »eftersom lotten föll på mig, så skall Zeus äfven skänka mig seger!»

Därpå rustade han sig genast till den förestående striden, och de öfriga grekerna uppsände under tiden varma böner till gudarna för hans väl.

När Hektor fick se den jättstore Aias komma framstormande, började hans hjärta klappa fortare.

»Ser du,» ropade Aias, »att det ännu bland grekerna finnes män, som våga kämpa mot dig!»

Upp nu till strid, Hektor, Priamos' son!»

Denne svarade: »Tro icke, att du skrämmer mig med tomt prat, liksom man brukar skrämma små barn! Jag är lika van som du att strida mot tappra män.»

I detsamma slungade Hektor sin lans, men denna fastnade i Aias' sköld, som bestod af sju på hvarandra lagda oxhudar; Aias' lans däremot genomborrade Hektors sköld och harnesk samt var nära att intränga i hans kropp.

De stridande drogo ut lansarna och störtade på nytt mot hvarandra. Hektors lans kröktes mot Aias' sköld, dennes åter sårade Hektor i halsen. Då tog denne en stor sten och slungade den mot Aias' sköld med sådan kraft, att hela slagfältet gaf eko af skrällen; men Aias fattade en annan sten och slungade den mot Hektors knä, så att hjälten sjönk till marken.

Apollo lyfte likväl genast upp sin skyddsling, och de kämpande ämnade nu störta mot hvarandra med dragna svärd; men härolderna från de båda lägren trädde fram och skilde de stridande åt, ty det var sent på aftonen och det började redan mörkna.

Innan de båda kämparna skildes, sade Hektor: »Låtom oss till tecken af aktning gifva hvarandra vängåfvor!» Därpå räckte Hektor sitt silfverbeslagna gehäng och sitt svärd åt Aias, och denne gaf i gengäld sin präktiga purpurgördel, hvarefter de båda kämparna gingo hvar och en åt sitt håll.

Aias återvände till det grekiska lägret, där alla furstarna samlades i Agamemnons tält för att intaga en gemensam måltid.

Äfven Hektor njöt i lugn af hvilan. Hemma i palatset beskref han för konung Priamos den svåra tvekampen med Aias och visade purpurgördeln, som han erhållit i vängåfva. Hans gemål Andromache beundrade sin makes mod och bad de evige gudarna skydda Hektors lif.

När de grekiska furstarna slutat sin måltid, suto de i lugn och samspråkade i Agamemnons tält. Vid detta tillfälle reste sig den gamle Nestor och sade: »Hören mig, I furstar! Mitt råd är att vi i morgon bränna våra döda och hvila ut från striden. Sedan skola vi resa en minnesvård öfver de fallne, så att folk i kommande tider kunna se, att grekiska hjältar funnit ro på denna kust. Slutligen skulle jag vilja råda eder att gräfva en djup löpgraf rundt omkring hela lägret samt dessutom omgifva det med en stark jordvall försedd med en säker port. Därinnanför sütte vi säkrare i våra tält, ifall den nyckfulle krigsguden för en gång skulle vilja skänka trojanerna seger.»

Alla funno Nestors råd klokt, och Agamemnon beslöt att redan påföljande dag börja arbetet.

Men äfven i Troja höll man rådplägning. Den vise Antenor yrkade ännu en gång, att man skulle utlämna Helena jämte alla de skatter, som Paris röfvat från Menelaos.

När Paris hörde Antenors råd, blef han mycket förbittrad och ropade häftigt:

»Tag gärna alla de skatter, som tillhöra Menelaos; men *aldrig* utlämnar jag Helena, min dyra gemål.»

Äfven den gamle Priamos ställde sig på Paris' sida, och Antenors kloka råd följdes icke. Konungen sände därpå härolder till det grekiska lägret för att anhålla om vapenhvila, så att trojanerna kunde begrafva sina fallna.

På samma gång skulle de äfven säga, att Paris genast vore beredd att återlämna Menelaos' skatter, ifall grekerna sedan ville sluta fred.

När härlderna framförde denna hälsning, svarade Agamemnon, att vapenhvilan beviljade han gärna; Paris' förslag åter afvisade han med förakt.

Diomedes utropade till och med: »Vi vilja ej motaga det ringaste af Paris. Vi strida ej längre om Helena och ännu mindre om Menelaos' skatter. Nej, Troja skall falla och sjunka i grus inför våra ögon.»

De öfriga grekerna instämde med Diomedes, och härlderna återvände till Priamos med svaret från dem.

Sedan vapenhvilan var sluten, förändrades slagfältets utseende såsom genom ett trollslag. Greker och trojaner foro omkring på slätten och uppsamlade de fallne. De stora tunga vagnarna voro förspända med mulåsror och oxar, och i alla riktningar korsade de fältet.

Påträffades några döda, som af blod och damm blifvit oigenkännliga, såsom det ofta hände, förde man ned dem till Skamandros och aftvättade där blodet, och antingen den fallne var vän eller fiende, visade man honom aktning.

Grekerna bildade tvenne afdelningar. Den ena hämtade ved och reste bålen samt begrof de döda, den andra åter arbetade med all kraft på att bygga muren omkring lägret. Inom kort var den äfven färdig.

Huru klokt Nestors råd varit visade sig snart, och grekerna fingo ännu större skäl att prisa den gamles visa förutseende.

17. Zeus skänker trojanerna seger.

Zeus, gudarnas konung, glömde ej det löfte han gifvit Thetis.

Redan första dagen efter vapenhvilans slut samman kallade han gudarna och gudinnorna och sade till dem: »Den som i dag lämnar Olympen för att deltaga i grekernas och trojanernas strid, slungar jag ned till Tartaros.» Därpå lät han spänna hästarna för sin åskvagn och for från Olympen bort till berget Ida.

De vindsnabba hästarna med gyllene manar och kopparhofvar flögo fram genom rymden, och inom kort hade gudarnas konung hunnit till berget Idas topp. Där svepte han in sig i täta åskmoln och skådade ned på de stridande.

Redan från tidigt på morgonen hade striden rasat med ursinnig häftighet. Många trojaner, men ännu flera greker hade stupat, och de båda härarna voro sammanträngda på en ganska liten plats.

Lans stötte ihop med lans, sköld dånade mot sköld; de segrandes jubelskri och de döendes rosslingar blandades med vapenbraket till ett enda bedöfvande larm.

Vid middagstiden, då solen stod som högst på himlahalvvet, fattade Zeus en gyllene våg för att däri väga stridens öden. Grekernas vågskål sjönk ned mot jorden, men trojanernas steg upp mot skyn till tecken att Zeus bestämt sig för att skänka de senare seger.

Sedan öfverdrog Kronos' mäktige son hela himlen med svarta åskmoln, och fräsande ljungeldar genomkorsade rymden. Snart visade det sig, mot hvilketdera af de båda folken Zeus vände sin vrede, ty i grekernas led nedslög en bländande klar blix, så att alla förfärade veko tillbaka.

Agamemnon flydde bort och med honom de båda Aiasarna, hvilka för sin tapperhets skull brukade kallas »Ares' svenner».

Äfven den gamle Nestor sökte rädsla sig genom flykten. Han hade redan vänt sitt spann, när en pil från Paris' båge träffade den ena hästen, som sjönk till marken i dödsryckningar. Nestor skyndade ned af vagnen för att skära af linan, så att den andra hästen blefve befriad från sin döda kamrat, men i det samma syntes Hektor på afstånd styra fram emot gubben för att gifva honom banehugget.

Diomedes såg detta och ropade till Odysseus, som sökte rädsla sig genom flykten, att de skulle stanna och taga den gamle Nestor med sig; men den listige Odysseus låtsade ej höra hans rop, utan hastade bort det fortaste han förmådde. Diomedes ilade då fram till

den gamle och sade: »Nestor, din ena häst är död och din körsven är trött; stig upp i min vagn och låtom oss fly till skeppen!»

Men knappt hade han talat slut, förrän Hektor hunnit ända inpå dem. Åskan dånade alltjämt, och stridslarmet var bedöfvande. De segerdruckna trojanerna, som alldeles omringade Diomedes, hånade honom; men han försvarade sig tappert och ville ej vika, utan slungade sin lans mot Hektor. Lansen flög förbi denne, men dödade i stället körsvennen, så att Hektor själf måste fatta tömmarna, till dess en ny körsven hunnit anskaffas.

Nu skulle Diomedes kunnat rädda sig, men han var för stolt att fly, och ännu en gång lyfte han sin lans mot Hektor. I det samma nedslog en fräsande blix framför spannet. Hästarna blefvo vilda af skrämsel, tyglarna gledo ur den gamles händer, och utom sig af fasa ropade gubben: »Skyndom! Skyndom! Låtom oss fly så snabbt vi kunna! Ser du ej, att Zeus vredgas på oss och att han i dag förlänar våra fiender seger? Låtom oss ej strida *mot* den mäktiges vilja; det våga ju ej ens de odödlige gudarna!»

»Skall då Hektor kunna skryta öfver att Diomedes är feg som en kvinna? Hellre än *jag* lede en sådan smälek, önskade jag, att jorden öppnade sig för att uppsluka mig,» ropade Tydeus' son.

»Det skall ej Hektor säga,» svarade Nestor, »och om han än det gjorde, så skulle Trojas kvinnor säga annat, ty de trojanska män, fäder och söner, som du fällt, äro oräkneliga.»

I detsamma vände Nestor spannet, som snabbt flög fram öfver fältet, bort mot det grekiska lägret, och förgäfvets sökte Hektor upphinna de flyende.

Då ropade han hånfullt: »Ha, Diomedes, länge nog ha grekerna låtit dig sitta främst vid gästabuden och gifvit dig de bästa köttstyckena! Hädanefter skola de förakta dig, som nu flyr undan för mig, liksom en gammal skrämnd käring. Fly, fly, så fort du förmår, du fege stackare! En sådan som du kan sannerligen ej intaga vår stad och bortföra våra kvinnor!»

Dessa hånfulla ord retade Diomedes till det yttersta, men han vågade ej vända om och upptaga striden mot Hektor, ty åskan dånade alltjämt. Den gamle Nestor tydde detta såsom ett tecken till Zeus' vrede och pådref hästarna ännu värre med sitt gissel. Snart hade också de flyende uppnått lägerporten. Men där var Hektor nära att hinna upp dem, och han ropade hånfullt:

»Hallå där, I raska kapplöpare, nu gäller det! Jag skall nog taga Nestors gyllene sköld och Diomedes' härliga rustning, smidd af själfva Hefaistos. Då vinner jag ett segerbyte, som både greker och trojaner skola afundas mig. Vore blott Diomedes fallen, så tror jag i sanning, att grekerna redan i natt vände de buktiga skeppen mot hemmet.»

Men de flyende hunno lyckligt inom portarna, och vredgad vände Hektor om sitt spann och anställde ett gräsligt blodbad bland grekerna. Trojanerna stormade fram mot muren, och snart stodo de i täta hopar rundt omkring den. Hektor eggade dem att sticka skeppen i brand, och sedan — sade han — kunde trojanerna vara säkra om seger.

Grekerna hade under tiden samlats nere vid skeppen och voro alldeles tillintetgjorda af fruktan för Zeus' vrede.

Det häftiga åskvädret hade nu gått öfver, och solen lyste åter klart öfver hela hären.

Agamemnon, som själf var mycket förtviflad, sökte likväl egga sitt folk till försvar. Han steg upp på Odysseus' skepp — det högsta af dem alla — och talade till hären sålunda:

»Skam öfver eder, I fege söner från Argos, som vid Lemnos skröten öfver att *en* af eder skulle upptaga striden mot hundra trojaner! Det går lätt att skryta vid fyllda bågare och rågade fat!

Nu är *en enda* trojan mäktig nog att drifva en hel här på flykten. Redan hotar Hektor att bränna edra skepp, och därtill ären I själfva skulden, då I fegt flyn bort ur striden. O, gudomlige Zeus, huru hårdt straffar du ej mig, och fastän jag bringat dig oräkneliga offer,

vill du ej skänka oss seger, såsom du lofvat, utan i stället bereder du vår undergång!»

I detsamma kom en örn flygande med en hjortkalf i sina klor, och just som han befann sig midt öfver grekernas offeraltare, släppte han kalven. Af detta tecken sågo grekerna, att Zeus nu var bliddad, och med nytt mod upptogo de åter striden. De ordnade å nyo sina skaror, och knappt hade trojanerna skockat sig utanför porten för att hindra grekerna från att komma ut, förrän Diomedes stötte upp portarna och ilade ut på sin stridsvagn, följd af de välbeväpnade, hjälmbuskprydda grekernas skaror.

Där syntes Agamemnon iförd en glänsande rustning af koppar, samt Menelaos, Odysseus och de båda Aiaserna, med flera, och striden började på nytt.

Hektor, som var på väg mot Troja, hade ej förr förnummit detta, än han som en stormvind skyndade tillbaka till lägret och kastade sig rakt in i striden.

Där sammanträffade han med den unge *Teukros*, broder till Aias från Salamis. Teukros afsköt en pil mot Hektor, men pilen förfelade sitt mål, han lade då ännu en på bågen, och denna gång träffade pilen Hektors korsven, som nedföll död. Hektor, som ej förut varsnat den unge bågskytten, fick nu se honom, just när han lade tredje pilen på bågen. Genast hoppade han ned af vagnen och tog upp en stor sten, som han kastade mot Teukros' bröst. Stenen träffade, och hjälten dignade till marken. I detsamma skyndade Aias fram och höll sin sköld öfver den fallne. De båda bröderna voro sällan långt från hvarandra, ty Aias brukade för det mesta skydda sin broder med sin sköld, emedan Teukros i striden aldrig själf bar någon sköld. Äfven nu höll den jättelike Aias fienderna på afstånd, tills grekerna hunno föra den sårade ned till skeppen.

Striden rasade med oförminskad häftighet å ömse sidor. Slutligen lyckades likväl trojanerna, anförda af Hektor, att för andra gången drifva grekerna inom forskansningarna, hvilka de ej mera den dagen vågade lämna.

Trojanerna tillbragte natten ute på slagfältet för att redan tidigt den följande dagen kunna återupptaga striden.

Otaliga vakteldar flammade rundt omkring på fältet, och litet emellan hörde grekerna, huru de segerdruckna trojanerna jublade öfver sin framgång.

De sågo äfven, huru fienden i den stjärnklara natten anordnade rika tackoffer åt gudarna samt stärkte sig med kraftiga måltider och ädelt vin.

Men Hera och Pallas Athene iakttog med förtrytelse, huru Zeus behandlade grekerna, och de beslöto att trotsa gudahärskares förbud och hjälpa dem.

Hera spände genast hästarna för vagnen, och redan hade de båda gudinnorna hunnit halfvägs till jorden, innan Zeus varsnade dem; men då blickade han plötsligt upp och märkte genast, att hans maka och dotter brutit mot det förbud han utfärdat för hela gudaskaran.

Utom sig af vrede öfver en sådan djärfhet, ämnade Zeus först slunga sina blixtar efter de pliktförgätna, men han besinnade sig i tid och sände i stället Iris att återföra dem till Olympen.

Såväl Hera som Pallas Athene knotade högt öfver Zeus' befallning, men med goda ord och föreställningar lyckades Iris dock förmå de motvilliga gudinnorna att efterkomma densamma och för den gången undvika att ännu mer förtörna Zeus, gudarnas konung.

Kort därefter inträdde gudinnorna i Olympen, och som äfven Zeus återvände från Ida, samlades gudaskaran å nyo omkring honom.

Hera och Pallas Athene hade tagit plats långt ifrån de öfriga, ty de voro mycket förbittrade på Zeus, emedan han förhindrat verkställandet af deras plan. Men Zeus låtsade vara okunnig härom och sade retsamt:

»Hvarför ären I vid så dåligt lynne? Var striden för het för eder, eftersom I så hastigt återvänder hem? Men veten I ej, att icke ens den hetaste strid i världen förmår drifva *mig* på flykten?»

Pallas Athene svarade ej ett ord, men Hera yttrade harmset:

»Håna oss du, så mycket du vill! Ej rädas *vi* för striden mera än du; det är på din befallning vi åter-

kommit. Men om det är *din* vilja, att grekerna skola tillintetgöras, så är det *min* vilja, att de skola segra. Hvad jag ej förmår med min arm, det förmår jag med mina råd, och dem skola de få.»

Zeus blef förbittrad öfver hennes stolta svar och genmälte: »I morgon skall du i daggryningen själf få skåda, huru jag förkrossar grekerna. Hektor och hans skaror skola ej tillbakadrifvas, förrän Achilleus å nyo griper till vapen och Patroklos stupat i striden. Så är Ödets och min vilja! Din vrede bekymrar mig ej det ringaste; för mig må du gärna rasa så mycket du vill. Det båtar dig ändå till intet!»

Gudaskaran blef förstämd, och det dröjde länge, innan de odödlige åter kommo sig för med att skämta och glamma med hvarandra vid de fyllda bågarna.

18. Agamemnon erbjuder Achilleus förlikning.

Medan trojanerna höllo vakt kring eldarna, lät Agamemnon genom sina härolder sammankalla furstarna till rådplägning.

När alla voro församlade, sade han: »Vänner, jag ser nu, att det är Zeus' vilja, att vi utan ära skola återvända till hemmet, fastän han vid afresan lofvade oss seger. Redan har han låtit skaror af de våra falla, och eländet blir allt större och större. Mitt råd är därför, att vi i natt skjuta de buktiga skeppen i hafvet och återvända hem, ty Troja intaga vi ändock aldrig.»

Sorgsna åhörde de grekiska furstarna detta tal, och en stund rådde den djupaste tystnad i deras krets.

Slutligen reste sig Diomedes och sade: »Konung, vredgas ej på mig, ehuru jag vågar motsätta mig din vilja! Det är ej särdeles länge, sedan du hånade mig för det jag skulle varit feg i striden, och nu visar du själf, att du är den fegaste af oss båda.»

På din lott har du fått krona och spira, men sannerligen ej tapperhet, mannens skönaste prydnad! Om

du fruktar trojanerna så mycket och vill vända åter hem, så står det dig fritt — skeppen ligga klara vid stranden — men vi andra greker stanna kvar, till dess att Trojas murar ha fallit. Och om än alla andra fly, så skola likväl jag och min tappre, trogne körsven stanna kvar, ty gudarna själfva ha lofvat oss seger!»

När Diomedes slutat detta djärfva tal, ropade alla furstarna bifall, och hoppet återupptändes hos de nyss så modfällda grekerna. Äfven Nestor instämde med de andra, och nu tänkte ingen vidare på en neslig flykt.

Nestor uppmanade grekerna att tända vakteldar och lägga sig kring dessa samt att vara redo till strid hvilket ögonblick som helst. Därefter samlades furstarna inne i Agamemnons tält, där de intogo en präktig måltid. Vid detta tillfälle sade Nestor till Agamemnon:

»Ärorike son af Atreus, om du vill tänka efter för att finna, när alla dessa olyckor begynte hemsöka oss, så skall du nödgas erkänna, att de började samma dag du orättvist kränkte den ädlaste hjälten i hela hären, honom, som till och med de odödlige gudarna ära. Ingen af oss gillade, att du fråntog Achilleus den sköna Briseïs, och du vet själf, huru mycket jag bad dig att ej göra det. Nu råder jag dig att genom rika skänker blidka den ädle hjälten, och har du det gjort, så tror jag för visso, att gudarna ej längre skola vredgas på oss.»

»Ärevördige gubbe», svarade Agamemnon, »jag vet, att jag har felat, och jag vill gärna bjuda Achilleus dyrbara skänker, blott han å nyo deltager i striden.

Inför eder alla lofvar jag att bjuda honom tjugu kittlar och sju fint arbetade trefötter af koppar, hvilka ännu aldrig stått på elden, vidare tolf ypperliga hästar, hvilka alla vunnit pris vid kapplöpningar, samt de sju slöjdkunniga slafvinnorna, som kommo på min lott, då vi delade bytet från Lesbos.

Han skall äfven få tio talenter i guld och den sköna Briseïs åter, och jag erbjuder honom dessutom en af mina egna döttrar till gemål jämte sju rika städer i hemgift. Om gudarna sedan skänka oss seger och låta den mäktige Priamos' borg falla, skall Achilleus få fulllasta sina skepp med de rikaste skatter samt utvälja

tjugu af de skönaste unga trojanskorna åt sig till slafvinnor.»

»Den måste i sanning vara rik på guld och ägodelar, som afslår ett sådant anbud,» sade Nestor. »Den stoltaste konung skulle ej vägra att i förlikning mottaga så rika skänker. Låtom oss nu välja de sändebud, som skola framföra ditt förlikningsförslag! Jag föreslår, att vi utse Odysseus, Laertes' kloke son — han är en god vän till Achilleus och förmår lägga sina ord väl — vidare Aias från Salamís samt den gamle, vise *Foenix*, som Peleus sände med sin unge son, på det denne vid sin sida skulle ha någon klok vän som kunde gifva honom goda råd.

Men innan sändebuden begifva sig åstad, skola vi offra till Zeus och anropa honom om förbarmande.»

När Nestor slutat tala, reste sig alla upp och läto begjuta sina händer med rent vatten. Sedan fyllde de sina bägare med det ädlaste vin samt utgöto ett rikt dryckesoffer till Zeus, hvarefter Odysseus, Aias och Foenix, åtföljda af tvenne härolder, lämnade tältet och begåfvo sig till Achilleus.

Allvarliga och tysta gingo de utmed hafsstranden på vägen till myrmidonernas läger, dit de snart anlände. När de trädde in i Achilleus' tält, höll hjälten på att spela lyra och sjunga en härlig stridssång. Midt emot honom satt hans gode vän och trogne vapenbroder, den unge *Patroklos*, och lyssnade på sången.

Så snart Achilleus fick se Odysseus, som först trädde in, reste han sig upp, lade bort lyran och sade med glad förvåning: »Hell eder, dyre vänner! Välkomna! I ären mig kärast af alla greker. Tagen plats i mitt tält och delen min måltid! Nu ären I väl stadda i svar nöd, I stolta greker!»

Därpå bad han *Patroklos* hämta ett större blandningskärl och sätta fram vin och pokaler åt de kärkomna gästerna samt anordna en festmåltid till deras ära.

Patroklos gjorde såsom Achilleus bad, och när allt var ordnad samt det sedvanliga offret till gudarna fullgjordt, intogo de sina platser och måltiden begynte.

Sedan de ätit och druckit en stund under gladt sam-
språk med Achilleus, reste sig Odysseus och sade.

»Hell dig, Achilleus, du gudaborne! Ej felas oss
mat och dryck där hemma i tälten; det är ej för att
få njuta af festmåltidens glädje vi ha kommit hit. Nej,
endast tanken på den fara, som hotar de våra, har fört
oss till dig. Om *du* ej rustar dig till strid, ädle Achil-
leus, skall Hektor bränna våra skepp. Han väntar blott
på att den rosenfingrade Eos skall visa sig vid synran-
den, för att med sina tappra trojaner storma muren,
sticka skeppen i brand och krossa hela den grekiska
hären. Zeus, den förfärlige, har lofvat trojanerna seger,
ty hans blixtar ljungade till höger om dem i dagens
strid. De äro säkra om segern, och det gör dem djärfva.
Upp därför, du tappreste bland hjältar, och bringa oss
hjälp! Om fienden segrar, skall du för sent ångra din
hårdhet. Minns du ej din faders varnande ord, när du
tog farväl: 'Lägg band på ditt stolta, obändiga sinne,
min son, ty det bringar dig endast sorg och kif, hvilket
ej anstår en ädel hjälte. Var ej oförsonlig mot dem
som förolämpat dig, ty märk väl, *att den äras högst,
som har det ädlaste sinnelaget*'. Dessa voro den ädle
Peleus' ord. Nu har du glömt hans kloka tal, och
genom din oförsonliga vrede bringar du hela hären i
fördärfvet.

Hör nu hvad Agamemnon erbjuder dig i förlikning,
blott du åter vill deltaga i striden: 'tio talenter i guld,
tjugu kittlar och sju rikt sirade trefötter af koppar, som
aldrig stått öfver elden; tolf välfödda hästar, som alla
vunnit pris på täflingar, och de sju slöjdkunniga slaf-
vinnorna, som kommo på hans lott, när bytet från
Lesbos delades. Dessutom lofvar han att återföra den
sköna Briseïs till ditt tält.

Han bjuder dig äfven till gemål en af sina trenne
döttrar och lofvar henne i hemgift sju rika städer.

Det är ej ringa saker han vill gifva dig i förlikning,
blott du vill glömma din vrede och skynda till vår hjälp.»

Achilleus svarade: »Jag vill ej å nyo deltaga i edra
strider, ty Agamemnon ärar *den fege* lika högt som *den
tappre!* Likt en fågel, som själf svälter för att skaffa

föda åt sina ungar, har jag fört skatter till grekernas läger. För egen räkning har jag fordrat blott en ringa del af bytet; men Agamemnon har städse behållit det mesta för sig själf, ehuru *jag* fått sätta lifvet på spel i drabningarnas tummel.

Tolf städer har jag eröfrat, och från dem alla tagit rika byten. Alla furstarna erhöilo präktiga äreskänker, och äfven jag fick en; men min tog Agamemnon tillbaka och skymfade mig därigenom inför hela hären.

Jag höll den sköna Briseïs så kär, som om hon varit min gemål, och ändock röfvade han henne från mig. Tror då Agamemnon, att det endast är Atreus' söner, som kunna älska?

I morgon låter jag sätta skeppen i sjön och skall inom kort landa vid hemmets kust.

Då *jag* var hos eder, vågade sig trojanerna ej utom sina murar, och Hektor var ej då så segerviss.

Hälsa nu Agamemnon, att han ser till, huru han bäst må kunna rädda lifvet och sina skepp! Om han än bjöde mig all världens skatter, så ville jag ej bistå eder. Sina döttrar må han gärna för mig behålla! Det finnes godt om sköna kvinnor i Hellas dem förutan.

Jag vill ej offra mitt lif, på det Troja skall kunna eröfras! Har en människa en gång nedstigit i skuggornas rike, vänder hon ej åter till lifvet.

Ödet har beslutit, att jag skall dö ung, krönt af oförvansklig ära, om jag kämpar vid Troja, men lefva till min sena ålderdom — ehuru utan hjälterykte — om jag stannar i mitt hemland.

Jag vill lyssna till min moders böner och lämna stridens blodiga lek. Men vet, att aldrig skola Trojas murar falla, om *jag* lämnar eder! Den vördnadsvärde Foenix må stanna hos mig eller återvända med eder, såsom han själf finner för godt; men I andra skolen framföra min hälsning till Agamemnon.»

När peliden slutat tala, bad den gamle Foenix, att Achilleus skulle lyssna till hans bön och visa sig försonlig mot grekerna, men förgäfvdes.

Då reste sig Aias, sägande: »Den oförsonlige Achilleus låter ej beveka sig genom gåfvor, huru rika de än må

vara. Andra kunna taga bot till och med för en dödad broder eller son, men *han* kan ej taga lösen ens för en slafvinna! Hör oss likväl, Achilleus! Tag de skatter vi bjuda dig, och skänk oss din hjälp! Vi bedja dig därom i alla grekers namn!»

Men äfven honom vägrade Achilleus att höra, och hans sista ord voro: »Hälsa Agamemnon, att Achilleus skall rusta sig till strid, när Hektor hotar att sticka myrmidonernas skepp i brand, men ej förr! Dock tänker jag, att den ädle Hektor skall dröja därmed.»

Odysseus och Aias togo farväl och lämnade tältet både sorgsna och förbittrade öfver Achilleus' obevekliga motstånd, men Foenix stannade kvar. Så snart de förre återkommo till lägret, omringades de af de andra furstarna, som ifrigt sporde hvilket svar Achilleus gifvit.

Odysseus sade: »Achilleus vill ej mottaga Agamemnons gåfvor, och han är ännu lika förbittrad och hämndlysten, som när han lämnade oss, och hotar att i morgon afsegla härifrån. Dessutom råder han oss att se till, huru vi som bäst må kunna rädda skepp och folk, 'och aldrig skall Troja falla utan min hjälp', tillade han.»

Alla furstarna, med undantag af den tappre Diomedes, blefvo rådvilla; men denne sade harmsen: »Det anade mig, att Achilleus, den storskrytaren, skulle svara på det sättet. Om bara Agamemnon icke hade bjudit honom så rika skänker! Den öfvermodige var stolt nog förut, nu skall han äfven skryta öfver att han föraktfullt afslagit den förlikning grekernas härförare bjudit honom. Jag tycker vi kunna lämna honom i dådlös ro borta vid skeppen, tills han tröttnar att ligga där.

Anför själf folket i morgon, Agamemnon! Tidigt i dagbräckningen skola vi bryta upp och med svärdén i hand nog själfva värna våra skepp mot den öfvermodige Hektors anfall. Men låtom oss nu gå till hvila, ty det är redan sent, och morgondagens strid kräfver friska krafter.»

Alla tyckte, att Diomedes talat rätt och klokt. Furstarna skildes åt, och hvar och en gick till sitt tält för att under några korta timmar stärka sig med sömn och sedan rusta sig till den heta strid, som skulle utkämpas.

19. Diomedes och Odysseus på spejarfärd.

Agamemnon kunde likväl ej finna någon ro i sitt tält, ty tusen bekymmer höllo honom vaken.

Han tänkte på Hektors hotelser, på gårdagens nederlag, på Zeus' olycksbådande blixtar, och framför sig såg han endast sorg, skam och vanära.

Allt sitt hopp hade han satt till Achilleus' hjälp; men den ryktbare hjälten hade vägrat deltaga i striden, och förgäfves hade han, den stolte Agamemnon, ödmjukat sig inför sin oförsonlige motståndare.

Slutligen kunde Agamemnon ej längre ligga stilla på sin bädd, utan steg upp, band sandalerna under fötterna och kastade en präktig lejonhud öfver axlarna samt trädde fram till tältöppningen. Men just som han steg ut genom denna, mötte han sin broder Menelaos. Äfven denne hade legat vaken och tänkt på alla de olyckor, som under den sista tiden drabbat grekerna; han hade grubblat öfver orsaken till att de trots sin tapperhet ej hade kunnat intaga Troja.

Menelaos hade svept in sig i en fläckig panterhud och höll lansens i handen. Han blef ej litet förvånad öfver att finna sin broder fullt rustad vid denna tid på dygnet och frågade, om han ämnade sig ut på spejarfärd.

Men Agamemnon svarade: »Ack, Menelaos, nu behöfver jag goda råd. Ångesten har alldeles förvirrat mina sinnen, så att jag ej förmår tänka klart. Jag måste väcka furstarna och kalla dem till rådplägning. Gå du under tiden och se till, att vakterna hålla sig vakna; men tala för all del vänligt vid dem, nämn dem vid namn och visa dig ej högdragen mot någon, ty i morgon, då striden blir hård, behöfva vi trogna män!»

Därpå skildes bröderna åt, och Agamemnon gick till Nestors tält för att väcka honom. Under sin vandring genom lägret såg han, huru vakteldarna flammade rundt omkring ute på den vida slätten, och litet emellan hördes sång och skratt från trojanerna, som trygga lagt sig kring dem.

När Agamemnon trädde in i tältet, fann han Nestor försänkt i djup sömn. Den gamle vaknade af bullret och ropade yrvaken: »Hvem är du, som drifver omkring ensam vid denna sena timme? Söker du någon vän? Letar du efter någon förlupen ox eller åsna? Tala! Kom ej smygande som en lönmördare! Säg hvad du vill!»

Agamemnon svarade: »Känner du ej igen den olycklige Agamemnon? Jag finner ingen ro i mitt tält, och sömnen flyr från mitt läger. Ångesten håller mig vaken. Nestor, du måste bistå mig med dina kloka råd; men låtom oss först se till, att vakterna äro vakna och ej ha glömt sitt ansvarsfulla kall, ty vi kunna ej vara säkra för öfverfall af trojanerna.»

Nestor svarade, att han gärna följde med Agamemnon, men tillade, att man äfven borde väcka de öfriga furstarna, och sedan han klädt sig, följdes de åt till Odysseus' tält.

När de trädde in där, satte Odysseus sig hastigt upp och frågade: »Hvad står på? Hvilken fara hotar oss, eftersom I kommen hit midt i natten?»

»Nestor svarade: »Kloke Odysseus, du får ej tycka illa vara, att vi störa din sömn; men den fara, som hotar oss alla, fordrar, att vi genast samlas till rådplägning och öfverlägga om huruvida vi skola återvända hem eller i morgon på nytt upptaga striden mot trojanerna.»

Så snart Nestor talat ut, reste sig Odysseus upp från bädden, klädde sig och tog sin sköld, hvarefter alla tre följdes åt till Diomedes. Vid framkomsten funno de såväl honom som hans män sofvande på marken utanför tälten.

Diomedes själf låg utsträckt på en stor tjurhud. Han var iklädd full rustning, och omkring honom sofvo hans kämpar med sina hufvud på sköldarna; lansarna stodo rundtomkring med skaften nedstickna i marken, och allt tydde på att man var redo till strid hvilket ögonblick som helst.

Nestor närmade sig helt försiktigt den sofvande hjälten och vidrörde hans hufvud med sin fot, under

det han i förebrående ton yttrade: »Vakna, Tydeus' son! Huru kan du sofva i lugn, när du vet, att fienden slagit läger utanför våra portar?»

Knappt hade han hunnit tala till slut, förrän Diomedes sprang upp sägande: »Du är alltför ifrig, gubbe! Aldrig unnar du dig någon ro. Finnes ej yngre och kraftigare män, som kunna väcka grekernas furstar?»

Leende svarade Nestor: »Käre vän, nog finnes det godt om kraftiga kämpar i den grekiska hären, och själf har jag ju unga söner; men när fara hotar de våra, är det bäst att gå själf. Om du likväl i mitt ställe ville gå till Aias och Idomeneus och säga dem, att vi skola mötas vid porten där vakterna stå, så vore jag dig tacksam. Säkert finner du äfven Menelaos hos dem.»

Diomedes tillknöt genast sandalerna, kastade en präktig lejonhud öfver sig, fattade lansen och begaf sig ut i den mörka natten för att äfven väcka de öfriga furstarna.

Inom kort voro alla på mötesplatsen, och Nestor tog genast ordet: »Om det blott funnes någon här,» yttrade han, »som vore nog djärf att smyga sig bort till trojanernas läger och försöka utforska deras planer, så att vi kunde få veta hvad de ämna företaga, och rätta våra försvarsanstalter därefter. Den som är modig nog att smyga sig ända fram till Hektors tält och lyssna till hans och de öfriga furstarnas öfverläggningar, skall af oss erhålla en rik belöning.»

Alla sågo på hvarandra, men ingen utom Diomedes vågade svara. Den tappre fursten sade: »Det vågstycket skall jag utföra, om bara någon vill följa med, ty *två* komma alltid lättare fram än *en*.»

De öfriga blefvo glada och antogo med tacksamhet Diomedes' anbud. Agamemnon sade sedan: »Välj själf hvilken du vill till följeslagare!»

»Näväl,» svarade den tilltalade, »eftersom I lämnen valet åt mig, så tillstår jag, att jag helst ser den rådkloke Odysseus i mitt sällskap på denna äfventyrliga färd. Han blir djärfvare, ju större faran är, och hans list har ännu aldrig lämnat honom i sticket. Också har

Pallas Athene honom kär framför alla andra hjältar! Om han är med, så kunna vi oskadda komma ur de största faror, så fast litar jag på hans klokhet.»

Odysseus svarade: »Du skall ej berömma mig så mycket inför alla furstarna! De veta ju ändå hvad jag duger till! Vill du, så gå vi genast, ty natten är kort, och det börjar redan ljusna där borta vid synranden. Men vi lämnade våra rustningar och vapen i lägret; nu får någon af eder låna oss båda delarna, ty vi hinna ej gå efter dem.»

Rustningar och vapen anskaffades i hast, och sedan de båda hjältarna klädt sig, skyndade de bort. Pallas Athene följde med och räddade dem ur alla faror, och för att vägleda sina skyddslingar utsände hon sin älskingsfågel, den vackra hägern, hvars skri uppe i luften hjältarna hörde, ehuru de ej kunde se honom.

Båda uppsände brinnande böner till gudinnan, och Diomedes lofvade att offra en gödd årgammal kviga åt henne, om hon ville skydda dem. Deras väg öfver fältet var hemsk och dyster. Rundt om dem lågo döda, marken var slipprig af blod, och litet emellan halkade och snafvade de — än öfver lik, än öfver vapen och sköldar, som på marken låga kringspridda.

Trojanerna hade ej heller tillbragt natten i ostördt lugn och hvila. Hektor hade sammankallat furstarna och frågat, om någon af dem vågade sig till grekernas läger för att speja. Till belöning skulle den som åtog sig det farliga uppdraget, erhålla de snabbaste hästarna i fiendens läger — och dessa tillhörde den fruktansvärde Achilleus.

Ingen af furstarna vågade dock åtaga sig det lifsfarliga värfvet.

Slutligen framträdde *Dolon*, en trojan, som var mera berömd för sitt snabba lopp än för sitt mod, och sade: »Jag skall begifva mig bort till grekernas skepp och utforska våra fienders planer; men först måste Hektor inför allas ögon lyfta sin kungliga spira och svärja en dyr ed, att Achilleus' vindsnabba fålar, som stamma från Poseidons egna hästar, skola bli min lön och att

ingen annan än jag får drifva fram dem i ystert lopp öfver fältet.»

Detta lofvade Hektor med ed, och Dolon rustade sig genast till färden. Öfver skuldrorna kastade han sin bäge och sitt koger, därefter svepte han in sig i en stor varghud, som skiftade i gråhvit, så att han skulle synas så litet som möjligt, och sedan lämnade han lägret, försiktigt styrande sina steg i riktning mot de grekiska skeppen.

Men med sitt skarpa öga hade Odysseus redan på afstånd upptäckt den smygande gestalten, och han sade nu till Diomedes: »Se där kommer en trojan; antingen är han en spejare eller en likplundrare. Vi böra gömma oss i närheten för att se hvart han ämnar sig. Låt honom gå förbi oss ett stycke, sedan skola vi sätta efter honom och taga honom tillfånga.»

Medan Odysseus talade, hade den intet ondt anande Dolon hunnit förbi de båda grekerna. Nu reste sig dessa och började springa efter honom. Dolon stannade i den tron, att det var något bud från Hektor, men insåg snart sitt misstag och begynte springa för att rädda lifvet.

Hjältarna satte efter honom, och nu uppstod den vildaste kapplöpning mellan trojanen och hans bägge förföljare. Till slut tröttnade Diomedes att springa och ropade med dånande röst: »Stanna, annars skall min lans genomborra dig!»

I detsamma slungade han lansen, men måttade med flit åt sidan, så att vapnet borrhade sig fast i marken, alldeles bredvid den dödsskrämde Dolon, som genast stannade. Nu skyndade grekerna fram och grepo honom, men Dolon bad i jämrande ton om förskoning och lofvade att gifva en ansenlig lösen, blott de ville släppa honom. För att förmå Dolon att tala sade Odysseus listigt: »Var inte rädd för lifvet; det skall du nog få behålla, blott du utan omsvep talar om, hvarför du ströfvar omkring ute på slagfältet så här midt i natten. Är du ute för att plundra de fallne, eller har måhända Hektor sändt dig att utforska grekernas planer?»

Dolon skälfdde af rädsla, och tänderna skallrade i munnen på honom, när han med ömklig och bedjande röst svarade: »Det var Hektor, som bragte mig i fördärfvet, ty han lofvade mig Achilleus' härliga hästar, om jag ville begifva mig till grekernas läger och smyga mig ända fram till skeppen för att utforska, om grekerna ännu bevakade dem eller rustade sig till affärd.»

»Det var minsann ej någon ringa lön du eftersträfvade,» svarade Odysseus och log vid tanken på huru löjlig Dolon skulle förefalla, om han försökte köra Achilleus' eldiga hästar. »Men jag skall säga dig, att ingen annan än Achilleus själf kan tygla det spannet. Säg mig nu äfven hvad Hektor beslutit! Ämnar han vända åter till Troja eller dröja kvar ute på fältet? Hvar förvarar han sina snabba hästar och sin glänsande rustning, och hvar stå vakterna?»

Dolon, som hoppades frälsa lifvet genom att röja trojanernas planer, svarade, att Hektor och de öfriga furstarna rådplägade vid en stor eld, som syntes på afstånd, samt att hela den trojanska hären vore fullt väpnad, hvaremot grannfolken — tillade han — lugnt gått till hvila, emedan de ej hade maka och barn att värna mot fienden. »Därborta i trojanernas läger, alldeles i utkanten ligga thrakerna; de kommo i går afton och äro alldeles uttröttade efter den långa färden. *Rhesos*, deras konung, har de vackraste hästar och en vagn, som skimrar af guld. Hästarna äro bländande hvita som nyfallen snö och täfla med vinden i snabbhet. Hans rustning är af guld och värdig en gud. Det vore något för eder att vinna!

»Men nu måsten I antingen föra mig till skeppen, såsom fånge eller också lämna mig kvar här, sedan I först fångslat mig med starka bojor.»

Diomedes svarade: »Visserligen har du lämnat oss viktiga upplysningar, men tänk ej att du därigenom har lyckats att rädda ditt lif! Släppa vi dig lös, så skall du skada oss, men om jag sänder dig till Hades, vållar du oss aldrig mer något men, ty de döda tala ej!»

Och just som den eländige Dolon bedjande sträckte händerna mot Diomedes, höjde denne sitt svärd och afhög hans hufvud.

Därpå togo de båda grekerna den dödes vapen och varghuden samt hängde upp dem i ett högt träd, som stod nära intill dem. Vid dess fot lade de gröna kvistar för att lättare igenkänna det och gingo sedan fram till thrakernas läger. Både konung Rhesos själf och hans folk lågo försänkta i den djupaste sömn. Strax invid stod den gyllene vagnen jämte de hvitglänsande hästarna.

Som tvenne roflystna lejon, hvilka kasta sig öfver den hvilande hjorden, angrepo nu Odysseus och Diomedes de sofvande. Svärdshuggen föllo täta och tunga, och dödsrosslingar hördes rundt omkring dem.

Konung Rhesos själf hade fallit, och Odysseus hade tagit hans hästar samt fört dem ut ur lägret. Men Diomedes dröjde ännu, ty hans blodtörst hade blifvit väckt, och han kunde ej upphöra med mördandet.

Då visade sig Pallas Athene för honom och befallde honom återvända, »ty,» sade hon, »en mot eder fientlig gud kan väcka de sofvande.»

De båda hjältarna hastade bort till det grekiska lägret, där de mottogos med stormande jubel af de öf-riga furstarna.

När den gamle Nestor fick se hästarna, sade han förundrad: »Ofta har jag farit omkring på slagfältet, men aldrig förr har jag sett dessa härliga djur.»

»Det tror jag nog,» svarade Odysseus skrattande, »ty de kommo till trojanska lägret sent i går afton. Det är konung Rhesos' hästar, om hvilka oraklet sagt: »Om Rhesos' hästar ej äta af trojanernas säd eller dricka ur floden Xanthos, skall Troja falla.» Nu äro de här, och jag hoppas de ej hunnit hvarken äta eller dricka i våra fienders läger.»

Sedan hästarna blifvit bortförda samt erhållit vatten och foder, redogjorde Diomedes och Odysseus för sin äfventyrliga färd. Därefter skildes furstarna åt, och de båda hjältarna gingo ned till hafsstranden för att

skölja af sig dammet och blodet; sedan vederkvickte de sig med ett ljumt bad samt intogo en kraftig måltid.

20. Växlande stridslycka.

Diomedes' och Odysseus' dåd upplifvade grekernas sjunkna mod. I daggryningen sammankallade Agamemnon grekerna och ordnade dem till dagens strid.

Agamemnon själf bar en lysande rustning. Hans harnesk var konstfullt arbetadt och prydt med ränder af glänsande guld, hvitskimrande tenn och blåglänsande stål. Skölden var likaledes prydd med ränder i samma färger, och dess midt utgjordes af en vacker stålblå buckla. På hans bröstharnesk voro tvenne drakar, skiftande i regnbågens alla färger, afbildade. Äfven hjälmen, från hvilken fyra stora hjälmbuskar vajade, var väl arbetad, och konungens kopparskodda lansar skimrade och glänste i solskenet.

De öfriga grekiska furstarna buro likaledes dyrbara rustningar, och deras hjälmbuskar vajade för vinden.

Främst stod fotfolket, och där bakom voro stridsvagnarna ordnade i flera led.

Midt emot stod den trojanska hären.

Hektor bar en rustning af rödglänsande koppar, som skimrade och lyste likt flammande eld, och han och Aeneas voro outröttliga, när det gällde att ordna hären och egga dess mod.

Hektors fladdrande hjälmbuske syntes ila fram och åter i trojanernas led, och alla förlitade sig på Priamos' yppersta son, Trojas värn i farans stund.

När härarna drabbade samman, föllo krigarna såsom säden för lien. Till en början vägde stridens öden lika för de båda folken; men vid middagstiden tycktes segern luta åt grekernas sida.

Agamemnon rasade som ett lejon, och aldrig förr hade han visat sig så tapper som denna dag. Han sände skaror af trojaner till Hades — bland andra

dödade han tvenne söner till konung Priamos. De båda bröderna stodo på samma vagn, den ene skötte tömmarna den andre lansen; men båda föllo de för Agamemnons välriktade lans.

Otaliga voro de spann och de rustningar atriden tog som segerbyte, och hvarhelst Agamemnon den dagen visade sig på sin stridsvagn, spridde han död och fasa omkring sig. Oupphörligt flög hans lans susande genom luften, aldrig förfelande sitt mål. Trojanerna togo till flykten. I vild oordning störtade skarorna mot stadsporten; hit och dit framrusade skygga hästar med tomma vagnar, hvilkas ägare fallit i striden, och de förskrämda djuren gjorde förvirringen ännu större. Alldeles invid stadsporten lyckades Hektor samla de flyende trojanerna och ordna dem på nytt. Medan han var sysselsatt härmed, framskyndade Iris till honom och sade: »Zeus, gudarnas konung, befaller dig att ej deltaga i striden, förrän Atreus' mäktige son svårt sårad måste draga sig tillbaka till sitt tält. Men sedan skall gudarnas härskare föra dig segrande ända ned till de grekiska skeppen.» Därpå försvann gudinnan.

Hektor hörsammade genast denna befallning, och från det ögonblicket gick han endast omkring på slagfältet för att egga de sina till strid.

Efter en kort stund blef Agamemnon så illa sårad, att han måste föras ur striden, och så snart Hektor sporde detta, kastade han sig ånyo rakt in i stridsvimlet. Trojanerna återfingo modet, och striden flammade upp på nytt.

Den tappra Hektor kämpade med öfvermänsklig kraft. Som en stormvind bortsopar de sig hopande molnen på himmelen, så sopade han bort grekernas skaror, och den förödelse han anställde, var gräslig.

Odysseus såg med harm, huru grekernas led glesnade och huru de få, som voro kvar, begynte fly. Diomedes stridde i hans närhet, och Odysseus ropade till honom: »Tydeus' son, låtom oss kämpa sida vid sida och se, om ej vi två kunna besegra den förfärlige Hektor! Det vore skam, om han skulle taga våra skepp!»

»Hvad hjälper det att strida, när den obevklige Zeus ändock förlänar fienden seger,» svarade Diomedes modfärd. Det oaktadt stormade de båda hjältarna fram. Mången tapper trojan föll maktlös ned till marken för deras lansstötar och svärdshugg, och död och fasa betecknade de båda grekernas väg. Slutligen lyckades Paris från ett bakhåll såra Diomedes i foten, och han ropade därvid jublande: »Ha! Min välriktade pil träffade! Skada att jag endast sårade foten. Huru väl hade det ej varit, om pilen träffat dig i veka lifvet och för alltid beröfvat dig solens ljus!»

»Eländige förledare,» ropade Diomedes ursinnig, »hade du mött mig i öppen strid, så skulle din båge och dina pilar ej gagnat dig mycket. Vänta bara tills min lans träffar dig, så skall du jubla så måttligt!»

Diomedes måste likväl lämna striden, ty såret förorsakade honom stor smärta, och Odysseus blef ensam kvar. Han kämpade med ett hjältemod utan like, men slutligen blef han alldeles omringad af trojanerna och var nära döden, därigenom att en af dem rände sin lans i hans sida. Då samlade Odysseus sina sista krafter och upphof ett skri, som kallade grekerna till hans hjälp. Menelaos och Aias från Salamis skyndade ända fram till honom och förde den sårade till skeppen.

Under tiden hade Hektor och Paris kämpat på annat håll. Paris hade med sin pil svårt sårat den gamle Machaon, grekernas yppersta läkare, och detta oroade högeligen den sistnämndes landsmän. Machaon brukade eljest aldrig deltaga i striden; men emedan faran den dagen var utomordentligt stor för grekerna, hade han ej kunnat förmås till att stanna hemma, utan begifvit sig ut i stridens vilda tummel.

Den gamle Nestor kom, just som Machaon segnade till marken, körande förbi med sin stridsvagn, tog upp den sårade däruti och for sedan med honom bort från slagfältet, det fortaste han förmådde. Så snart de hunnit fram till lägret, fördes Machaon in i Nestors eget tält, hvarest den äldrige konungen själf förband hans sår.

Achilleus hade under tiden stått på sitt högtimrade skepp och därifrån betraktat stridens växlande gång.

Så snart han fick se Nestor återvända med en svårt sårad, ropade han Patroklos till sig och bad denne skynda bort för att efterhöra hvem som träffats af olyckan, och jämväl fråga om tillståndet vore hopplöst. Patroklos skyndade genast bort, och inom kort var han framme vid Nestors tält. Denne hade då redan förbundit såren, och såväl han som Machaon höll just på att vederkvicka sig med vin och en lätt måltid, när Patroklos trädde in. Den gamle sprang upp, gladt öfverraskad af att se Achilleus' vapenbroder i grekernas läger och bad honom taga plats.

Men Patroklos svarade, att han ej hade tid därtill, emedan Achilleus' häftiga sinne lätt kunde brusa upp, om han dröjde för länge borta. »Du vet själf, huru häftig han är,» tillade han.

Nestor svarade: »Hvarför bekymrar Achilleus sig om oss? Han vill ju ej bistå oss i vår nöd. Redan äro våra bästa kämpar svårt sårade. Agamemnon, Odysseus och Diomedes ha blifvit bortförda från slagfältet, och nu är äfven den ädle Machaon, allas vår hjälpare, svårt sårad. Väntar den tappre Achilleus länge med att bringa oss hjälp, så skola trojanerna sätta eld på våra skepp, och då batar hans hjälp föga. Har ej *du* längre någon makt öfver Achilleus? Om han ej själf vill deltaga i striden, enär han svurit att ej göra det, så bed honom åtminstone sända oss sina tappra myrmidoner! De kunna med friska krafter kämpa mot den väldige Hektor. Kanske han till och med skulle vilja låna dig sin egen rustning. Om trojanerna finge se den, så skulle de måhända gripa till flykten, troende att den skräckinagande Achilleus själf kommit till vår hjälp.»

Patroklos blef djupt rörd af den gamles tal och lofvade att söka göra allt för att förmå Achilleus att bistå grekerna.

Just som han kom ut ur Nestors tält, fick han se en af sina bästa vänner, som svårt sårad släpade sig hem. Patroklos skyndade fram för att hjälpa honom och förde honom bort till tältet. Där utbredde han på marken en oxhud, nedlade varsamt vännen därpå och

skötte om hans sår. Sedan skyndade han hem till Achilleus för att söka beveka honom att å nyo deltaga i striden och rädda de så hårdt ansatta grekerna.

21. Trojanerna storma grekernas läger.

Emellertid fortfor striden att rasa med oförminskad häftighet. Steg för steg trängdes grekerna tillbaka; slutligen vid ett häftigt anfall af fienden, förlorade de alldeles besinningen, grepo till flykten och rusade likt en skock skrämnda får fram öfver fältet i riktning mot lägret, där de sökte räddning och säkerhet.

Sedan de flyende kommit inom befästningarna, tillslötos portarna af tvenne oförskräckta män, som ställde sig på vakt vid dem.

Grekerna började nu försvara sig från höjden af muren. Lansar och stenar slungades därifrån mot trojanerna, hvilka likväl med sina lyftade sköldar förmådde skydda sig mot dessa kastvapen och sålunda modigt framträngde. Efter en hårdnackad fäktning lyckades de slutligen få fast fot uppe på muren, och nu nedslungade de i sin ordning stenar och lansar på grekerna, som, efter att ha nödgats vika från murens höjd, med förtviflans mod kämpade nedanför på marken.

Öfverallt var Hektor tillstädes och uppmuntrade folket. Grekerna försvarade med dödsförakt sitt sista värn, och trojanerna började redan vika, då Zeus sände sin son *Sarpedon* till deras hjälp.

Han anförde Lykiens folk, som skyndat till Troja för att bistå konung Priamos. Den unge gudasonen var ovanligt tapper och stridsvan, och Zeus själf uppeggade ännu mera hans mod.

I fullt stridsraseri stormade den unge fursten fram mot muren och ropade till Glaukos, sin vapenbroder:

»Kom Glaukos! Låtom oss visa lykierna, att vi äro värda att vara deras anförare! Hvarför ärade de oss hemma, gäfvö oss de dyrbaraste skänker och vid måltiderna de bästa bitarna, om icke därför att vi voro de

tappreste i striden? Nu böra vi visa oss värdiga dessa ärebetygelser och äfven här i stridsvimlet vara de främste! Om vi då falla, skola de säga: »De kämpade som hjältar och gingo städe främst i drabbningarnas vilda tummel!»

Därpå stormade de muren, och deras anfall var så häftigt, att de greker, som försvarade den, måste ropa till Aias och Teukros att skynda till sina landsmäns hjälp.

De ryktbara grekiska hjältarna ilade till stället. Teukros slungade en sten mot en af lykierna, så att denne nedföll död, och Glaukos blef äfven sårad samt måste lämna striden. Sarpedon åter lyckades rifva ned en del af muren, och äfven på flera andra ställen bröto sig trojanerna igenom densamma.

Kring Zeus' son rasade striden vildt. Lykierna stredo som unga lejon, och grekerna gáfvo dem ej efter i tapperhet. Stenar och lansar föllo smattrande mot hjälmar och sköldar, och å ömse sidor utdelades de skarpaste hugg.

Fåfångt sökte Teukros att värna muren, och Aias måttade förgäfves stöt på stöt mot Sarpedon, som tycktes vara osårbar. Oupphörligt eggade han lykierna till ännu kraftigare anfall, och själf gick han i spetsen för dem.

Hektor, som såg, huru het striden brann på detta ställe, skyndade dit, och när han varseblef att muren var genombruten, ropade han jublande: »Hitåt! Hitåt, I tappra trojaner! Låtom oss nu kasta flammande eldbränder på grekernas skepp, så att lågorna stiga mot skyn!»

Med detsamma fattade han en sten så stor, att flera män ej ens skulle förmått rubba den ur stället, och slungade den lätt, som hade den varit en fjäder, mot lägerporten, hvilken därpå krossades.

Med ett jubelskri störtade Hektor in i grekernas läger. Hans rustning blänkte; i hvardera handen höll han en kopparskodd lans, och hans folk tyckte, att han mera liknade en gud än en dödlig. Efter honom framstormade andra trojaner, och nu syntes grekerna vara nära sin undergång.

Stridslarmet och jämmerropen i lägret blefvo bedöfvande, den största förvirring rådde, och grekerna sökte i vild flykt uppnå skeppen.

22. Striden vid skeppen.

Sålunda hade Zeus hållit sitt löfte till Hektor och låtit honom segrande framtränga ända till de grekiska skeppen; men nu tyckte gudarnas konung, att han för en stund borde lämna de stridande och ägna sina omsorger åt fredens värf. Han kunde ej tänka sig, att någon af gudarna eller gudinnorna skulle våga bryta mot hans förbud och blanda sig i striden; men knappt hade han vändt sina blickar åt annat håll, förrän Poseidon skyndade till grekernas hjälp.

Hafsguden hade från ön Samos harmsen åsett stridens gång.

Med blixstens snabbhet ilade den mäktige jordskåkaren till sitt guldkimrande palats på hafvets botten för att därifrån skynda till Troja. Han spände de snabba, kopparhofvade hästarna för den guldglänsande vagnen, fattade tömmarna och det flätade gyllene gisslet och for med svindlande fart till stridsplatsen.

Hästarna hoppade lätt och luftigt öfver vågorna, som de flugit fram; deras gyllene manar fladdrade för vinden, och skummet yrde kring vagnshjulen. Rundt omkring summo delfiner, tritoner och andra det djupa hafvets inbyggare, hvilka skyndat fram för att följa sin härskare. Vid framkomsten spände Poseidon själf ifrån hästarna, förde dem in i en närbelägen grotta, band dem med gyllene kedjor och lade ambrosia framför dem som foder. Sedan skyndade han till grekernas läger. Där antog han öfverstepresten Kalchas' gestalt och ordnade de flyktande skarorna. — »Fort! Låtom oss genast samlas omkring skeppen! Slut den leden så tätt, att hjälmbuskarna stöta ihop! Hållen sedan de runda sköldarna framför eder och sträcken ut lansarna mot trojanerna, så att de förfäras af deras mängd,» ropade han.

Grekerna följde uppmaningen och ställde sig så tätt intill hvarandra, att de bildade en enda ogenomtränglig mur, och alla sträckte ut lansarna mot den framstormande fienden. När trojanerna sågo denna skog af

lansar, ryggade de tillbaka, men Hektor ropade: »Framåt, framåt! Grekerna kunna ej stå oss emot, ty i dag leder oss Zeus till seger!»

Uppmuntrad af detta rop störtade trojanerna fram, men kastades tillbaka af grekerna.

De båda hjältarna Aias samt Idomeneus från Kreta voro de som mest utmärkte sig genom tappra bedrifter.

Länge rasade striden med ursinnig häftighet, men slutligen lyckades trojanerna komma alldeles inpå skeppen, och nu blefvo vapendånet och stridslarmet rent af be döfvande.

Agamemnon, Odysseus och Diomedes, hvilka på morgonen blifvit svårt sårade, kunde ej längre hålla sig overksammas i tälten, utan släpade sig ut.

Den gamle Nestor hade i det längsta dröjt hos den sårade Machaon; men allt som stridslarmet tilltog, växte hans begär att med sina landsmän dela möda och faror; slutligen kunde han ej längre stanna inne, hvarför han fattade lans och sköld, redo att kasta sig in i de kämpandes led. När han trädde ut ur tältet, såg han, huru den starka muren var nedrifven, porten krossad och hela lägret uppfyllt af trojaner. Nestor stannade ett ögonblick villrådlig, men gick därpå med snabba steg bort mot Agamemnons tält för att söka honom. Knappt hade han gått några steg, förrän han mötte Agamemnon, och strax efter honom kom Diomedes. Båda hade svårt för att gå, och Diomedes stödde sig tungt mot lansens, ty såret i foten försakade honom mycken smärta.

Så snart Agamemnon varnade Nestor, ropade han: »Ack, Nestor, allt är förloradt! Hektor, den fruktansvärde, skall bränna våra skepp och tillintetgöra oss. Huru djupt måste icke alla greker hata mig, som bringat dem i fördärfvet!»

»Väl står vår sak illa,» svarade Nestor, »men låtom oss ändock ej tappa modet! Vi furstar måste tänka ut något sätt att rädda skeppen och folket.»

»Jag skall säga min mening,» genmälte Agamemnon; »nu när vi äro bragta till det yttersta, råder jag till att så snart det mörknat, sätta skeppen i sjön och segla hem. Bättre fly än kämpa lönlöst.»

»Hvad är detta för ett omanligt tal,» ropade Odysseus, som kommit fram till de talande, medan Agamemnon uttryckte sin tanke. »Har du fört hit en här af feiga uslingar, eftersom du föreslår, att vi likt ertappade tjuftar skola fly bort under nattens mörker?»

»Käre Odysseus, döm mig ej för hårdt,» svarade Agamemnon. »Jag har ej något bättre råd att gifva eder. Men kan någon annan finna ett klokare, skall jag med glädje följa det.»

Diomedes sade: »Jag är väl den yngste; men viljen I det oakadt höra mig, så skall jag framställa ett förslag: Låtom oss genast gå ut; härigenom upplifva vi de stridande, ty vårt folk är alltid vant att se oss främst i faran. Visserligen kunna vi ej deltaga i striden, men åsynen af oss skall ingjuta nytt mod hos de våra.»

Man följde Diomedes' råd. På vägen till skeppen mötte furstarna en gammal krigare, som ej var någon annan än Poseidon.

Den gamle sade: »Ja, nu fröjdas Achilleus, när han från sitt skepp ser, huru grekerna äro bragta i trångmål! Han är vansinnig i sitt öfvermod. Gudarna måste vredgas öfver hans omänskliga hårdhet. Men var vid godt mod, Atreus' son, de skola ej för alltid vända sig bort ifrån dig!»

Därpå gick gubben, men hjältarna sågo honom länge gå omkring bland grekerna och uppmuntra dem till strid.

Ingen kände den gamle mannen; men alla anade, att det var någon gud, ty hans stämma ljöd klar och hög, som om tusende röster förenat sig, och hvarhelst han visade sig, fingo männen nytt mod.

Hera såg med fröjd, huru den mäktige jordskakaren trotsade Zeus och bringade hennes skyddslingar hjälp. Men hon blef tillika orolig för Poseidons skull vid tanken på huru vred hennes gemål skulle bli, när han märkte, att någon vågat bryta mot hans förbud, och därför beslöt hon att hjälpa Poseidon genom en väl uttänkt list.

Hon skulle bedja Afrodite att få låna behagens gördel. Den som bar denna, kunde hvarken gudar eller människor motstå, och hade hon blott den, så kunde

hon förmå Zeus till hvad hon ville. Först prydde sig Hera på det omsorgsfullaste. Hon påtog en skiftande klädnad, inväfd med vackra bilder — en gåfva af den slöjdkunniga Pallas Athene. Denna präktiga dräkt hopfäste hon med guldspännan, och därtill smyckade hon sig med dyrbara örhängen. Slutligen kastade hon öfver hufvudet en gyllene slöja och band under fötterna prydliga sandaler. Därefter gick den hvitarmade Hera till Afrodite och bad inställsamt att få låna behagens skimrande gördel, emedan hon såsom fredsmäklerska skulle bilägga en tvist mellan en af gudinnorna och hennes make och fruktade för att misslyckas, ifall hon ej finge låna denna förtjusande prydnad.

Kärleks gudinnan löste genast gördeln från sin midja och räckte den till Hera, som strax skyndade bort med skatten. Gudinnan virade sedan gördeln omkring sig, och nu blef Hera så bedårande skön, att hon var viss om att hennes gemål i sin beundran skulle glömma både greker och trojaner, ja hela världen.

Zeus hade tidigt på morgonen lämnat Olympen och begifvit sig till berget Ida för att på närmare håll åse den väldiga striden. Som han där ännu kvardröjde, måste Hera sänka sig från Olympen för att uppsöka sin gemål; men dessförinnan begaf hon sig till Hypnos, sömnens gud, och bad om hans hjälp.

»Mäktige Hypnos, gudars och människors herre, bevilja min bön, och jag skall evigt tacka dig,» sade Hera med smickrande vänlighet. »I lön skall du få en säng af guld, och bädden i den sängen skall aldrig bli hård; dessutom skall du få en gyllene pall att hålla dina fötter på. Min son Hefaistos skall smida dessa saker åt dig!»

Leende svarade guden:

»Hvad är det då, o höga härskarinna, som du önskar i gengåfva af mig?»

»Följ mig, och försänk gudarnas konung i en djup slummer! Jag skall själf följa dig och med mina ömma smekningar underlätta ditt arbete. Medan han slumrar en stund, kunna jag och Pallas Athene leda striden efter vår vilja.»

»Det var en svår bön att uppfylla,» svarade Hypnos betänksamt. »Till alla de öfriga gudarna vågar jag komma oombedd, men jag hyser fruktan för Zeus, gudarnas konung, och blott på hans egen önskan närmar jag mig honom.

Af skadan blir man vis, eller har du kanske glömt, Hera, huru han rasade, när jag förra gången söfde honom, för att du skulle kunna förfölja hans älskade son Herakles — den af dig så bittert hatade Alkmenes ut? Hela Olympen skalf af ångest, och jag själf skulle utan räddning varit förlorad, om ej min moder, den vördnadsbjudande Natten, skyddande slutit mig i sin famn.»

»Det var något helt annat med Herakles, hans älsklingson, så mycket bör du kunna inse. Tror du kanske, att Zeus bekymrar sig lika ifrigt om trojanerna som han gjorde om honom?

Men för att du skall se, huru högt värde jag sätter på din tjänst, lofvar jag att skänka dig till maka den yngsta och skönaste af de trenne chariterna. Du har ju själf länge förgäfves sökt vinna hennes hand.»

»Lofvar du detta säkert?» frågade Hypnos, som blef hänryckt vid blotta tanken på denna lycka. »Svär mig vid Styx' heliga vågor, att du håller ditt löfte, och jag skall genast uppfylla din önskan,» tillade han.

Hera aflade den begärda eden, och sedan följde Hypnos henne till Idas högsta topp, hvarest Zeus hade tagit plats. Sömnens gud förvandlade sig här till en uggle och satte sig i toppen af ett träd.

När Zeus fick se sin gemål, blef han mycket intagen af henne. Nog var det Heras ansikte, hennes gestalt och hennes röst; men hon var såsom förvandlad. Hon, eljest så stolt och härsklysten, var nu mild och älsklig som själfva Afrodite. Zeus kunde ej fatta detta under. Men hennes behagliga sätt och ömma smekningar kommo honom att glömma allt groll, som funnits dem emellan; han gladdade sig åt förändringen och önskade, att Hera alltid skulle förbli lika älskvärd.

På Zeus' befallning kringvärfdes bergets topp af en gyllene molnslöja, och i detsamma höjde sig från marken en bädd af doftande krokus, på hvilken guda-

härskaren utsträckte sig. Några ögonblick därefter vinkade den listiga Hera oförmärkt åt Hypnos, som genast närmade sig och söfde gudakonungen.

Sedan bad Hera sin medhjälpare skynda ned till Poseidon och säga honom, att Zeus slumrade och att den mäktige jordskakaren därför kunde leda striden, såsom han funne för godt.

Poseidon var ej sen att låta stridslyckan vända sig. Han ordnade på nytt grekernas spridda skaror och uppmanade dem att vara modiga i striden.

Men äfven Hektor eggade sina tappra trojaner, hvilka med höga stridsrop stormade emot den fram-tågande grekiska hären.

Hektor skulle dock snart få erfaras, att det var mot den vredgade hafsguden han stred. Då han utan att träffa kastat sin lans mot den väldige Aias från Salamis, böjde han sig ned för att upptaga en sten; men i det samma slungades en annan mot Hektors bröst. Den trojanske fursten föll sanslös till marken, och Aias stod redo att störta sig öfver honom och gifva honom banehugget.

Aeneas, Sarpedon, Glaukos och flera andra furstar höllo skyddande sina sköldar öfver den sanslöse Hektor, upplyfte honom från marken, lade honom på hans vagn och förde honom ur striden. När hans sörjande och bekymrade vänner med honom hunnit till floden Xanthos, som slingrade sig i kanten af slagfältet, stannade de och buro ned Hektor till stranden. Där baddade de hans hufvud med vatten. Det klara, kalla vattnet, stänkt i hans ansikte, återkallade honom väl till sans, så att han slog upp ögonen och försökte resa sig; men i det samma framkvälde en blodström ur munnen, och han föll ånyo i vanmakt.

Grekerna jublade, när den fruktade Hektor ej längre kunde deltaga i striden, ty så snart trojanerna ej hade honom till anförare, voro de lätt besegrade.

De båda Aiasarna anställde en gräslig förödelse i trojanernas led och visade sig fullt värdiga namnet »Ares' svenner»; trojanerna bortdrefvos från skeppen och måste inom kort taga till flykten, förföljda af grekerna.

De nyss så segervissa trojanerna kunde ej motstå Poseidon, och det såg ut som om grekerna skulle vinna slaget.

Men just i den afgörande stunden vaknade Zeus. När han blickade ut öfver slagfältet, såg han allt förändradt. Trojanerna voro tillbakadrifna, och flyende skaror sökte uppnå Troja. I spetsen för grekerna kämpade Poseidon; Hektor låg sanslös borta vid Xanthos' strand.

Zeus' lätt uppflammande vrede var nu väckt.

Med dånande stämman ropade han: »Hera, du eländiga, listiga gudinna, *detta* var alltså orsaken, hvarför du var så förekommande!

Nu vore du i sanning värd det hårdaste straff. Minns du huru det kändes, när jag lät dig sväfva mellan himmel och jord med de tunga guldvikterna vid dina fötter, den gången du hade öfverlistat mig och var nära att döda Herakles?

Om jag å nyo skulle binda dig med gyllene bojer och fästa de tunga vikterna vid dina fötter, huru...»

Men Zeus hann ej att tala ut, förrän den förfärade Hera afbröt honom sägande:

»Jag svär dig vid Styx, att det ej var jag, som bad Poseidon bistå grekerna. Säkerligen rördes han af deras nöd, och du vet ju, huru bittert han hatar trojanerna. Jag skall själf, om du så vill, bedja honom undandraga grekerna sin hjälp,» svarade Hera ödmjukt, ty blotta tanken på det straff hon för Herakles' skull nödgats utstå, var nog för att alldeles bryta till och med hennes trotsiga sinne.

När Zeus hörde sin stolta gemål tala på det sättet, kunde han ej dölja ett leende, och redan något blidkad sade han: »Om du verkligen menar hvad du säger, så skynda till Olympen och befall Iris och Apollo att ögonblickligen komma hit.

Iris skall bjuda Poseidon att genast lämna slagfältet, Apollo åter skall skynda till Hektor och återsänka honom kraft och mod att å nyo deltaga i striden.

Sedan skall Apollo taga egiden och skaka den, så att grekerna förfärade flykta till skeppen, förföljda af

Hektor och trojanerna. Vid skeppen skall en fruktansvärd kamp rasa, och Hektor skall sticka de grekiska skeppen i brand. Då skall Achilleus sända den ädle Patroklos till deras hjälp. Han skall fälla många tappra hjältar, bland dem min egen son Sarpedon; men Patroklos skall sedan själf falla för Hektors hand.

Då skall Achilleus för att hämnas sin vapenbroders död å nyo väpna sig och nedlägga Hektor, den yppersta af Priamos' söner. Grekerna skola sedan segra och Ilions heliga murar falla. Sådan är min vilja! Men ingen må drista sig att bistå grekerna, förrän Thetis' son fått hämnd, såsom jag lofvat hans moder.»

Knappt hade Zeus talat ut, förrän Hera skyndade till Olympen för att framföra sin gemåls befallning.

Hon var glad åt att så lätt ha undslupit hans vrede, ty den annars så modiga Hera darrade vid blotta tanken på det straff, hvarom Zeus nyss påmint henne.

Vid framkomsten fann hon gudarna och gudinnorna församlade i Zeus' palats. När gudadrottningen inträdde, reste sig alla och skulle just höja sina bågare för att hälsa henne välkommen; men Hera såg så förskrämd ut, att de i stället frågade hvad som fattades henne.

»Jo, min gemål har återigen varit hård mot mig. Han lågar af vrede därborta på Idaberget och har befallt mig att genast sända dit Iris och Apollo.

Ack, hvilka dårar vi voro som trotsade hans förbud! Hvad angår det oss hvilken af de stridande som vinner seger; mig åtminstone rör det ej vidare! Men den förfärlige Zeus låter gudarnas egna söner falla; jag såg nyss, huru en son till dig, Ares, stupade.»

När Ares hörde detta, rusade han upp sägande: »Jag går att hämnas min sons död, om än Zeus slungade tusen blixtar efter mig.» Sedan störtade han ut ur salen och befallde »Fördärfvet» att spanna hästarna för vagnen. Själf iklädde han sig sin glänsande rustning, fattande sköld och lans.

Pallas Athene blef rädd att Ares skulle reta Zeus, så att denne i sitt raseri kunde komma att sända sina flammande blixtar äfven mot Olympens öfriga invånare, och hon skyndade ut efter sin broder.

Snabbt ryckte hon lansen och hjälmen från honom och ropade: »Broder, har du då alldeles förlorat förståndet? Vill du störta oss alla i fördärfvet? Hörde du icke hvad Hera sade? Zeus är ju utom sig af vrede, och ve oss alla, om han finge se dig! Hans straff drabbade då både skyldiga och oskyldiga.

Din son föddes ju dödlig, och lika ädla hjältar som han ha fallit; ej skola gudarna afvända döden från sina söner, när Ödet korat dem.»

Ares' upprörda sinne lugnades af hans syster Athenes kloka ord, och han återvände till gudakretsen med henne.

Under tiden sväfvade Apollo och Iris till Idaberget, där Zeus satt insvept i mörka åskmoln. De hälsade vördnadsfullt gudarnas härskare och frågade hvad han befallde.

»Iris, skynda till Poseidon och bjud honom att genast lämna striden och återvända till sitt rike! Vägrar han lyda — ve honom då!

Och du, min älskade son,» sade Zeus till Apollo, »ila till Hektor och återskänk honom kraft och mod, så att han kan deltaga i striden! Här har du min skräckinjagande egid, skaka den hårdt, så att grekerna gripas af bäfvan och fly; men när du svängt den nog, så upphör att plåga dem!» — Apollo hastade bort.

När Iris framförde Zeus' befallning till den mäktige jordskakaren, vågade denne ej trotsa sin broders bud, utan lämnade striden, högt knotande och mycket förbittrad.

Apollo åter sväfvade ned till Xanthos' strand, hvarest Hektor ännu låg sanslös. Guden förlänade den fallne nya krafter och tillsade honom att genast igen deltaga i striden. Sedan skakade Apollo Zeus' fransprydd ägida med sådan kraft, att grekerna betogos af namnlös ängest och grepo till flykten.

Trojanerna med Hektor i spetsen satte efter de flyende, och snart hade de för andra gången uppnått löpgrafven, som omgaf grekernas läger. Efter en häftig strid lyckades Hektor drifva sina hästar öfver grafven, och med ett vildt jubelskri följde trojanerna honom. Inom kort hade de för andra gången uppnått skeppen;

men förrän striden om dessa började, uppsände hela den trojanska hären till Zeus, folkens behärskare, en brinnande bön om seger. Till svar lät Zeus åskan väldigt dåna, och nu mera kunde intet i världen hindra de segervissa trojanerna, som i vildaste raseri störtade fram.

Men som en lefvande mur stodo de hjälmbuskprydda grekerna omkring sina skepp och försvarade dessa med dödsförakt.

Lansar och pilar flögo susande genom luften; larmet och stridsropen blandades med de fallnes rop och de döendes rosslingar, och marken var slipprig af blod. Slutligen började grekerna vika från de främsta skeppen.

Den gamle Nestor bad och besvor i sin förtviflan grekerna att tänka på sina hem, sina hustrur och barn och att värna skeppen till det yttersta, ty annars vore hela hären utan räddning förlorad.

Aias, Telamons son, sprang från skepp till skepp för att elda grekernas mod, och hvarhelst han såg någon öfverhängande fara, kastade han sig in i striden. Ingen af grekerna utmärkte sig såsom han den dagen. Med sin jättestora lans genomborrade han otaliga fiender, och själfva Achilleus skulle ej kunnat visa ett större mod än Aias från Salamis.

Aias försvarar sitt skepp mot trojanerna.

Slutligen hade Hektor lyckats fatta tag i ett af skeppen och ropade: »Hit med flammande facklor, så att jag må sätta eld på skeppen, ty Zeus har lofvat oss seger!»

Aias stod i framstammen och försvarade ensam skeppet mot trojanernas skaror. Så snart en fiende närmade sig med en eldbrand, blef han genast nedstucken af Aias, och på detta sätt hade han redan dödat tolf trojaner. Nu började likväl krafterna svika äfven den jättestarke Aias; men hans maningsrop till

grekerna fortforo att ljuda, och fastän fienden omhvärfde honom på alla sidor, försvarade han sig till det yttersta. Allt hans hjältemod var likväl förgäfvets, ty Hektor lyckades sätta skeppet i brand, och under trojanernas ändlösa jubel stego lågorna mot skyn.

Nu syntes grekerna vara förlorade; men när faran var som störst, anlände Patroklos med myrmidonerna, och striden upplågade därvid å nyo.

23. Patroklos' död.

Så snart Patroklos återkommit till Achilleus' tält, kunde han ej längre tillbakahålla sina tårar. Achilleus frågade: »Hvad fattas dig, Patroklos? Du gråter ju likt en liten flicka, som springer efter sin mor och håller henne i kjolarna.

Har du fått sorgliga underrättelser hemifrån? Är din fader död? Eller kanske sörjer du öfver grekernas hårda öde?»

Med en djup suck svarade Patroklos: »Peleus' son, vredgas ej på mig, men jag kan ej längre med lugn åse grekernas undergång. Alla deras bästa hjältar äro sårade, och läkarna ha stor möda att förbinda deras sår och lindra deras plågor. Diomedes, Odysseus och Agamemnon kunna ej deltaga i striden, därtill kommer att många andra äro urståndsatta att strida.

Icke är Peleus, den ädle hjälten, din fader, icke den gudomliga Thetis din moder; nej dig födde det obevekliga hafvet eller det nakna fjället, ty så hårdt är ditt sinne.

Om du själf genom din ed är bunden och ej kan draga svärdet för dina landsmäns räddning, så sänd åtminstone mig till deras hjälp! Låna mig din glänsande rustning, så skola kanske trojanerna taga *mig* för den mänskomördande Achilleus, och förfärade gripa till flykten. Sålunda skola de utmattade grekerna få något andrum, och våra friska skaror skola drifva bort trojanerna från skeppen.»

»Patroklos, jag skall ej mera tänka på allt det onda Agamemnon gjort mig, ehuru det kändes hårdt att mista Briseïs. Jag har ej ämnat att för alltid vredgas på grekerna, fastän jag velat visa dem, att Agamemnon, ehuru han är deras anförare, likväl ej förmår något utan mig.

Kläd dig i min rustning, och ila till deras hjälp! Kring skeppen har skockat sig liksom ett svart moln af trojaner, och grekerna äro fördrifna. Jaga skyndsamt fienden från skeppen och skaffa mig åter min fagra Briseïs som lön!

Men våga dig ej ut på öppna fältet, ty därtill har du ej krafter nog. Vänd åter, så snart du drifvit bort trojanerna från skeppen!»

Medan Achilleus ännu talade, fick han se, huru en eldpelare steg upp från grekernas skepp, och nu ropade han: »Skynda, Patroklos, ty jag ser redan, huru den förhärjande elden sprider sig bland galejorna; om trojanerna bränna dessa, få vi aldrig återse hemmet. Jag skall ordna folket, medan du ikläder dig min rustning och spänner mina snabba hästar för vagnen.»

Medan Achilleus ordnade myrmidonerna, påtog sig Patroklos hjältens glänsande kopparrustning och fint arbetade hjälm med den vajande hjälmbusken. Rustningen passade honom förträffligt; men Achilleus' lansar kunde han ej begagna — de voro för tunga — utan han tog i stället tvenne vanliga lansar och gick sedan att spänna hästarna för vagnen.

Under tiden ordnade Achilleus folket, och sedan Patroklos på sin stridsvagn kört fram, sade Achilleus: »Myrmidoner, glömmen ej nu hvad I förut lofvat: att med glädje störta eder i striden och ej vika för trojanernas skaror. Visen, att I han mod och kraft att drifva dem på flykten och rädda grekernas skepp, så att vi alla kunna uppnå hemmets kära kuster, sedan Troja fallit!»

Knappt hade han talat ut, förrän Patroklos ilade bort, följd af de tappra myrmidonerna. Såsom uthungrade rofdjur kasta sig öfver sitt byte, så rusade nu Achilleus' män fram mot trojanernas skaror.

Knappt var vännen borta, förrän Achilleus sprang in i tältet. Där tog han fram ur en fint arbetad kista, som Thetis skänkt honom, en glänsande och alldeles ny pokal, som aldrig varit brukad. Achilleus fyllde den med det ädlaste vin och bragte Zeus ett offer för barn-
domsvännens framgång.

»Mäktige Zeus, du har redan en gång förut uppfyllt min bön. Hör mig äfven denna gång och mottag nådigt mitt offer! Skänk Patrokos seger, styrk hans mod i striden, så att han drifver trojanerna på flykten, och låt honom sedan återvända till mig!»

Efter att ha fullbordat offret lade han åter in bägaren. Men denna gång vägrade Zeus att uppfylla mer än hälften af hans bön, ty världshärskaren hade förut beslutit, att Patroklos skulle falla, dock ej förrän han dödats Sarpedon.

Achilleus gick upp på ett af skeppen och åsåg därifrån under hela tiden den blodiga slaktningen.

Så fort Patroklos hunnit fram, förändrades striden. Öfverallt veko trojanerna, och de nyss så förtviflade grekerna fattade nytt mod. De flammande lägorna släcktes, trojanerna fördrefvos från skeppen och inom kort äfven ur det grekiska lägret, hvarefter striden återupptogs ute på öppna fältet.

I stridsifvern glömde Patroklos alldeles Achilleus' varning och förföljde de flyende trojanerna bort öfver slätten. Den unge hjälten visade sig vara en värdig vän till Achilleus, ty han kämpade med verkligt hjältemod. Flera af trojanernas yppersta kämpar stupade, bland andra äfven Sarpedon, Zeus' son med Europa.

Denne unge furste hade ej med lugn kunnat åse trojanernas och hans eget folks nesliga flykt, utan tillropat dem: »Blygens I icke, mina tappre lykier, att fly så besinningslöst!» Därpå hade han rusat emot Patroklos.

Men när Zeus såg detta, sade han till Hera: »Jag kan ej åse, huru min älskade son går en säker död till mötes! Skall jag männe trotsa Ödets vilja och rädda honom?»

Hera svarade: »Du må göra, som du själf finner för godt, men aldrig skola vi andra gilla, att *du* räddar

din son, när så många andra bland gudars söner träffats af Ödets dom.

Låt Sarpedon falla — sedan må Sömnen och Döden föra honom till hans hemland, så att hans fränder kunna reda honom en graf!»

»Vare det så, som du säger!» svarade Zeus, och nu var Sarpedons öde besegladt.

De båda hjältarne drabbade samman. Sarpedon slungade sin lans först, men kastade miste, Patroklos åter riktade sin bättre, ty hans vapen genomborrade Sarpedons hjärta. Med ett klagoskri sjönk den tappre gudasonen döende till marken. Han ropade till Glaukos, sin tillgifne vapenbroder: »Glaukos, hädanefter får du ensam anförä lykiernas skaror. Skydden mig, mina trogna vänner, så att jag får utandas min sista suck hos er! Du skulle af skam aldrig våga slå upp dina ögon, Glaukos, om du läte grekerna taga mina vapen och min rustning.»

När Sarpedon fallit, grepos alla trojaner af förtviflan. Med Hektor i spetsen stormade de fram mot grekerna. Striden kring hjältens lik blef fruktansvärd; till slut tog själfva Hektor till flykten. Han vände nämligen sitt spann och skyndade tillbaka mot Troja. Honom följde hela den trojanska hären, påträngd af grekerna, som störtade fram likt jakthundar i spåren på det flämtande villebrådet.

Patroklos ilade i flygande fart öfver fältet med Achilleus' vindsnabba hästar, och snart hade han uppnått Trojas murar. I vildt raseri stormade han och grekerna fram; men »det heliga Ilion» skulle ej intagas af den tappre Patroklos. Tvenne gånger hade han stormat murarna, men drifvits tillbaka af Apollo, som osynlig för alla tagit plats uppe på muren. När han för tredje gången gjorde en stormlöpning, ropade guden med dånande stämma: »Vik hädan, Patroklos! Hvarken för din eller den ännu tapprare Achilleus' hand skall Trojas murar falla. Så är Ödets vilja!»

Då drog sig Patroklos tillbaka, emedan han ej vågade strida mot guden med silfverbågen. Apollo åter skyndade till Hektor under skepnad af dennes morbro-

der och ropade: »Hektor, hvarför tager du ej del i striden? Drif ditt spann mot Patroklos! Kanske Apollo förlänar dig seger.»

Därpå försvann han i stridsvimlet. Hektor följde uppmaningen och dref hästarna rätt mot Patroklos och hans spann. När denne sistnämnde såg Hektor nalkas, hoppade han ned från vagnen. I ena handen bar han sin kopparskodda lans, i den andra en skarpkantig sten. Då han kommit tillräckligt nära, slungade han stenen, som träffade Hektors körsven midt i pannan. Den stackars mannen tumlade ned från vagnen, och Patroklos ropade hånande: »Den där for på hufvudet så raskt, som om han varit en van ostronfångare. Minsann, skickliga dykare tyckas ej saknas bland Trojas kämpar!»

Knappt hade han talat ut, förrän Hektor störtade emot honom, och nu började en strid utan like mellan de båda hjältarna.

Slutligen fick Hektor hjälp af Apollo. Guden skyndade fram och gaf Patroklos ett så häftigt slag mellan axlarna, att hjälmen föll af och fursten tumlade omkull.

Trojanerna störtade sig öfver honom och gafvo Patroklos flere lansstyng, slutligen rände Hektor sin lans i hans sida.

Men innan den döende Patroklos utandades sin sista suck, yttrade han dessa profetiska ord:

»Ej skall bland de lefvande människor länge du vandra, utan dig närma sig re'n den mäktiga moiran och döden, då af Achilleus' mäktiga hand du varder betvungen.»

Därpå slöto sig hans ögon i dödens natt. En ursinnig strid började om den fallne, hans rustning och vapen.

24. Striden kring Patroklos' lik. Achilleus' klagan.

Menelaos hade sett Patroklos stupa, och nu skyndade han fram för att försvara den tappres lik, tills de öfriga grekerna hunno anlända och bära den döde om-

bord på skeppen. Längre försvarade sig atriden ensam mot trojanerna; men när slutligen Hektor själf rusade emot honom, greps han af fruktan och flydde från den döde vännen. Menelaos ilade bort och ropade till Aias: »Fort, fort, Aias! Skynda att rädda Patroklos' lik, så att vi åtminstone kunna föra *det* till Achilleus! Rustningen och vapnen höll den förfärlige Hektor på att taga.»

Knappt hade han talat slut, förrän Aias som en stormvind ilade till stället, där de båda hjältarnas strid hade stått.

När han kom fram, hade Hektor aftagit den fallnes rustning, bemäktigat sig hans vapen och stod just redo att afhugga hans hufvud i afsikt att föra detta såsom segertecken till Troja.

I detsamma Aias ankom, uppgaf han ett så väldigt stridsrop, att Hektor förfärad vek tillbaka. Hastigt lämnade den trojanske hjälten liket, steg upp i sin stridsvagn och bortförde Achilleus' egen rödglänsande kopparrustning såsom segerbyte.

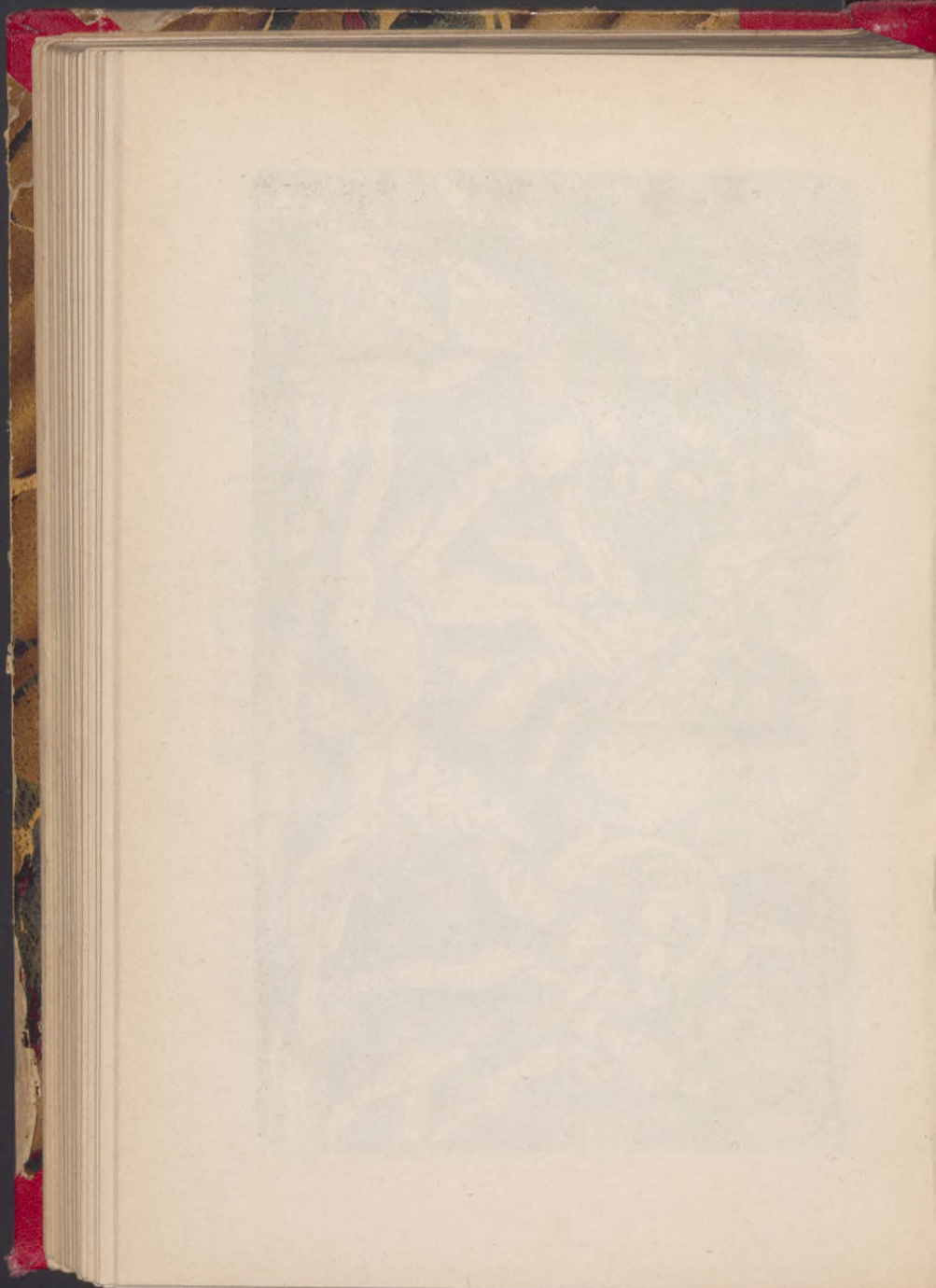
Men likt en lejoninna, som försvarar sina ungar mot den framskyndande jägaren, stod Aias bredvid den fallne Patroklos, värnande honom mot de roflystna fienderna.

Bredvid honom höll sig Menelaos, som darrade af fruktan inför detta fasaväckande skådespel. När Glaukos fick se Hektor ila förbi på sin vagn, ropade han vredgad: »Vi lyckier vilja ej längre strida med eder, som visen så föga mod; nyss lät du grekerna taga Sarpedons rustning och föra den som segerbyte till skeppen, och nu ämnar du låta dem bringa Patroklos' lik i säkerhet. Hade vi blott denne fallne grek inom Trojas murar, så skulle nog hans landsmän snart utlämna vår stupade furstes vapen och rustning. Du är rädd, du fege Hektor! Du vågar ju ej möta ens Aias i öppen strid och flyr för krigslarmet.»

»Huru djärfs *du* tala så, Glaukos?» utbrast Hektor. »Döm nu själf, om *jag* är fäg! Hitåt, tappre trojaner och lyckier! Sen huru jag iför mig den mannamördande Achilleus' hjälm och pansar!»

Striden kring Patroklos' lik.

Men när Zeus såg detta öfvermod, skakade han dystert på hufvudet och sade: »O, du olycklige! I ditt hjärta anar du ej, att döden nalkas dig. Dock skall jag, innan du faller, kröna dig med oförgänglig ära.» Därpå befallde Zeus Ares att styrka Hektors mod och följa honom i dagens strid.

Hektor störtade med ett väldigt härskri mot grekerna, och striden upplammade på nytt. Han ropade till trojanerna: »Åt den af eder, som tager Patroklos' lik, skänker jag hälften af mitt vunna byte, och han skall dessutom äras lika högt som jag själf.»

»Menelaos,» sade Aias, »jag fruktar, att vi ej komma härifrån med lifvet. — Kalla hit de andra, om din stämman kan göra sig hörd genom vapendänet!» tillade han, när trojanerna stormade fram.

Menelaos ropade strax med skallande röst grekerna till hjälp, och Aias, Oileus' son, jämte flera andra hörde honom och skyndade till stället.

Grekerna slöto en ring kring Patroklos' lik och höllo sköldarna däröfver, allt under det de värjde sig mot trojanerna och sökte hindra dem från att rycka till sig den fallne.

Emellertid hade *Antilochos*, Nestors son, skyndat till Achilleus för att framföra sorgebudet.

Achilleus stod högst upp på ett af skeppen och följde därifrån stridens gång. Han var mycket orolig för Patroklos och anade nästan, att någon olycka inträffat, när han såg, huru häftigt striden rasade på en särskild punkt af slagfältet.

Antilochos framträdde och sade: »Ve mig, att jag till dig, Peleus' son, nödgas framföra ett så sorgligt budskap! Patroklos är fallen! Hektor har tagit din glänsande rustning, och nu kämpa greker och trojaner en förtviflad strid om den döde.»

Knappt hade Antilochos slutat tala, förrän Achilleus utbröt i den mest ohejdade klagan. Han kastade sig ned på marken, strödde stoft på sitt hufvud och snyftade högt. Därpå rusade han upp och hotade att beröfva sig lifvet. Kanske skulle han äfven ha verkställt

denna hotelse, om icke Antilochos med våld hindrat honom därifrån.

När tärnorna, som voro inne i tältet, hörde sin herres bittra klagan, trädde de ut till honom, och så snart de fingo veta, att Patroklos var död, begynte de likaledes att gråta och klaga. Sorgen såväl som bestörtningen var gränslös, och Achilleus fortfor att vara ett rof för den häftigaste förtviflan. Ömsom grät och snyftade han som ett barn, ömsom röt han som ett säradt lejon.

Hans jämmer nådde slutligen ända fram till hans moder Thetis, som var hos sin fader Nereus, den gamle hafsguden.

Så snart hon hörde sonens klagan, började äfven hon att gråta, och i Nereus' glänsande palats samlades nu kring henne hafvets alla gudinnor för att trösta sin härskares dotter.

»Hören mig, I alla systrar!» sade Thetis. »Jag är den olyckligaste bland mödrar. Jag har en enda son, och honom älskar jag med hängifven moderskärlek. Gudarna ha förunnat honom blott en kort tid att leva, och under denna korta tid sända de honom likvil endast sorg. Jag hör huru han klagar. Följen mig! Jag måste bringa honom tröst.»

Därpå skyndade hon ut ur palatset. Lekande slöto sig vågorna kring den silfverfotade Thetis, när hon, följd af alla nereiderna, skyndade till sin son.

Så snart hon hunnit fram, ilade hon till Achilleus, slog armarna om hans hals och utbrast med tårar i ögonen:

»Älskade son, hvilken sorg nedtynger ditt sinne? Haf förtroende för din olyckliga moder, som vill göra allt för att bringa dig tröst!

»Är det något du önskar att jag skall bedja Zeus om? Han har redan en gång förut bönhört mig, och han skall nog göra det äfven denna gång.»

»Ack, moder, väl har Zeus hört din bön, men hvad glädje skänker mig nu trojanernas seger, när min vän Patroklos är död? Hektor har från hans blodiga lik slitit min glänsande rustning. Aldrig bringar jag dig

annat än sorg, o moder! Jag finner ej någon ro, förrän jag hämnats min väns död och Hektor fallit. Jag olycklige, jag önskar jag aldrig blifvit född!»

Thetis svarade sorgsen: »Älskade son, om du fäller Hektor, är din egen död nära förestående, ty så har det ovevkliga Ödet bestämt.»

»Jag önskar jag genast finge dö,» svarade Achilleus. »Hvad värde har väl lifvet för mig utan Patroklos! Moder, måtte hat och kif en gång försvinna från både gudars och människors krets! Vreden förleder den visaste till dårskap. Det var *den* som eggade mig till strid mot Agamemnon. Vål är jag ej den främste, när det gäller *råd*, men i *hjältedåd* är jag den förste, och nu vill jag af Hektor kräfva en blodig hämnd för min fallne vapenbroder. Med glädje går jag sedan min bestämmelse till mötes. Ödets beslut undgår *ingen*; hvarför skulle då jag rädas därför? Nej, jag vill störta mig rätt in i stridsvimlet och låta trojanerna veta, att Achilleus ännu finnes bland de lefvande.»

»Du har talat ädelt och rätt, älskade son,» inföll Thetis; »men du kan ej deltaga i striden utan rustning, och Hektor prålar nu i ditt glänsande harnesk. Vänta tills jag bedt Hefaistos smida dig en ny! Jag skall vara åter här med den före soluppgången.»

Därpå skyndade Thetis till Olympen.

Knappt var gudinnan borta, förrän Iris, gudarnas budbärrinna, stod framför Achilleus och sade: »Hera, som från Olympen sett, huru trojanerna hota att taga Patroklos' lik, har sändt mig hit för att uppmana dig att skydda din fallne vän. Skam öfver dig, om din vapenbroder blir ett rof för Trojas hundar!»

»Gudomliga Iris, huru skall jag kunna deltaga i striden, när Hektor tagit min rustning? Min moder Thetis har skyndat till Olympen för att bedja Hefaistos smida mig en ny, men hon bad mig på det bevekligaste att ej störta mig i stridsvimlet, förrän hon återkommit.»

»Du behöfver blott visa dig för att trojanerna skola gripa till flykten,» svarade Iris.

Achilleus gick genast fram till vallgrafven. Pallas Athene ställde sig vid hans sida och höll Zeus' skräck-

injugande egid framför honom. Från hans hufvud lät gudinnan ett guldglänsande sken sprida sig; flammande eldslågor sköto upp som en krona därur, och Achilleus, där han stod, liknade en gud. Han uppgaf ett så väldigt rytande, att striden genast upphörde.

När trojanerna fingo se Achilleus, grepos de af nämlös ångest och flydde. Grekerna begagnade sig häraf och förde skyndsamt den fallne Patroklos bort till sitt läger.

Då de, bärande den döde, kommo till Achilleus' tält, utbröt den sörjande hjälten på nytt i den bittraste klagan. Därpå lade han händerna på den döde vännens bröst och öfverlämnade sig åt sin gränslösa smärta.

Inne i tältet anordnades en prydlig bädd, och på denna lades den döde Patroklos. Achilleus satt sedan klagande vid hans sida, och vännerna stodo sorgsna rundt omkring dem.

25. Achilleus får nya vapen.

Under tiden hade Thetis ilat till Olympen för att uppsöka Hefaistos.

Ehuru det var sent på aftonen, hade likväl Hefaistos ej ännu slutat sitt arbete för dagen, och hans maka, den sköna Afrodite, var äfven uppe. Så snart hon på afstånd varnade Thetis, gick hon henne till mötes, bad henne vara välkommen och förde in henne i palatset, där hon bjöd henne taga plats i en rikt sirad gyllene stol.

Sedan skyndade hon in i sin makes smedja och sade: »Thetis, Nereus' dotter, har kommit på besök. Skynda dig och kom in, ty säkert önskar hon, att du skall smida någonting åt henne.»

Hefaistos svarade: »Hälsa gudinnan välkommen och bed henne taga plats; undfägna henne tillika med det bästa vi äga! Jag skall uppfylla allt hvad Thetis önskar, så vidt det står i min makt; ty jag minns väl, huru stor tack jag är henne skyldig.

»När min moder Hera strax efter min födelse skändes för mig, emedan jag var så ful, och kastade ned mig från Olympen, föll jag under tre dagar och tre nätter allt djupare och djupare, tills jag slutligen hamnade på hafvets botten. Där togo Thetis och hennes systrar nereiderna hand om mig och vårdade mig ömt i nio långa år, hvarefter jag fick återvända till Olympen och försonades med min moder.

»Jag skall strax komma efter, blott jag får aflägga min arbetsdräkt och tvätta sotet från ansiktet och händerna.»

Afrodite återvände till sin gäst, och hennes make, som höll på att smida gyllene trefötter, hvilka af sig själfva kunde först rulla in i Zeus' sal och sedan tillbaka, slutade sitt arbete. Han ömsade dräkt, ropade på sina kryckor, »de gyllene flickorna», samt gick in i salen.

Därpå hälsade han Thetis hjärtligt välkommen och frågade hvad hon önskade. »Du är en sällsynt gäst i våra salar, och det är nog ej utan orsak du kommit hit,» sade han.

»Ack, Hefaistos, jag är den olyckligaste bland alla gudinnor. Jag har en enda son, min ädle Achilleus, och ehuru gudarna förunnat honom så kort tid att lefva, plåga de honom under denna tid på allt sätt.

Nu ha de beröfvat honom hans bästa vän, Patroklos, och Hektor har tagit Achilleus' rustning, som Patroklos fick låna. Jag bönfaller nu, Hefaistos, att du ville smida åt min son ännu i denna natt en ny, glänsande rustning, så att han å nyo må kunna deltaga i striden och hämnas sin väns död.»

»Det skall jag gärna göra,» svarade Hefaistos. »Jag skall smida honom en så härlig rustning, att ingen dödlig ägt dess make. Jag önskar till gudarna, att jag lika lätt kunde afvända fördärfvet, när det nalkas, från din älskade sons hufvud, som jag kan förfärdiga en ny rustning åt honom.»

Hefaistos lämnade därpå gudinnan, begaf sig till sin smedja och lät genast sätta ett tjug bälgar i gång. Han lade den röda kopparn, det hvita tennet, de

glänsande guldet och det skimrande silfret i ässjan, ställde det väldiga städet på kubben, fattade släggan med ena, tången med andra handen och började arbetet.

Först smidde han skölden, ett konstverk af yppersta slag. Ytterst kring kanten drog han en ljus, glänsande ring och fäste i den ett silfvergehång. Skölden bestod af fem hvarf utom och öfver hvarandra, och i hvarje hvarf anbragte mästaren »bilder i mängd med sitt fyn-diga snille».

Uti innersta ringen syntes jorden med sina berg och skogar samt himmelen och hafvet.

Helios körde sitt glänsande solspann, Selene strödde sitt silfver, och stjärnorna tindrade på himlahalvvet.

I andra ringen syntes tvenne blomstrande städer. I den ena firades bröllop. Brudarna, ledda ur fädernehemmen, tågade, åtföljda af en skara ynglingar, vid flammande facklors sken och flöjters och lutors klingande musik genom gatorna.

På stadens torg syntes en orolig människohop samlad, ty tvenne medborgare hade råkat i gräl. Tvisten drogs inför rätta, härolder bjödo tystnad, de dömande togo plats på sina domaresäten, och rättsförhandlingarna började. I midten af domarekretsen lägo tvenne guld-talenter, hvilka skulle tillfalla den som afkunnade den rättvisaste domen.

Den andra staden var belägrad, och den fientliga hären låg utanför murarna.

Vapen och rustningar glimmade och glänste, folket lade råd, om man skulle förstöra staden eller taga lösen för den.

Men inifrån staden tågade en skara krigare ut, och uppe på murarna samlades kvinnor, barn och gamla ärevördiga gubbar för att under tiden hålla vakt.

Krigarna, anförda af Ares och Pallas Athene, tågade ut ur staden. Invid strömmen, där herdarna brukade vattna hjordarna, lade de sig i försåt i vassen, och tvenne vakter utställdes för att speja efter boskapen.

Så snart de krokhornade oxarna, anförda af sina intet ondt anande herdar, som sorgglöst spelade på sina

herdepipor, närmade sig, kastade sig fienden öfver dem och bortröfvade boskapen.

Men då ordnade sig de belägrande och angrepo stadens invånare, hvarefter striden rasade med ursinnig häftighet utmed flodbrädden. Här bars en sårad bort, där släpades en dödad krigare ur stridsvimlet, och alla voro framställda så mästerligt som om de varit lifslefvande.

I nästa ring plöjdes ett nyland. En mängd plöjare körde sina oxspann fram och tillbaka. Då de vände vid ändan af fältet, räckte en man en bågare vin åt hvar och en af de plöjande. På ett annat ställe syntes ett böljande sädesfält. Skördemännen afmejade säden med sina krokiga skäror, och den mognade säden föll i täta rader för deras skarpa hugg. Efter hvar och en af skördemännen kommo trenne kärfbindare, som med tillhjälp af små gossar bundo säden i kärfvar.

Konungen själf stod med stafven i hand och öfvervakade arbetet. Under en lummig ek ett stycke därifrån anrättade en skara tjänare en nyss slaktad ox till skördefolkets måltid. Kvinnorna strödde mjöl på köttet, och hvar och en sysslade med tillredelsen.

Nästa ring föreställde en vingård.

Vinrankorna, som voro rikt behängda med svartglänsande drufvor, stöddes af en rad silfverskimrande käppar. Rundt omkring vingården gick en mörk graf, och därutomkring löpte ett stängsel af hvitt tenn. Till vingården ledde blott en enda väg. Det var skördetid, och stora ungdomsskaror vandrade på vägen fram och åter bärande hättade korgar öfverfulla med de vackraste drufvor.

Midt i skaran syntes en gosse med sin klingande cithara, och några af de unga hoppade och dansade muntert omkring honom.

I en annan ring afbildades en behornad hjord. Somliga djur skiftade i hvitt, under det andra glänste af guld. Kreaturen skyndade råmande ut ur stallet och bort till betesmarken, som sträckte sig ned till en säfbevuxen flodstrand. Fyra herdar, som blåste på sina flöjter, åtföljde den af nio vallhundar vaktade hjorden.

Plötsligt framrusade tvenne lejon och grepo den största och ståtligaste tjuren. Herdarna sökte förgäfvets hetsa hundarna mot vilddjuren, och tjuren slets af dessa i stycken.

Sedan anbragte den konstförfarne Hefaistos i samma ring en lummig skogslund med små gräsbevuxna betesmarker och en skara hvitulliga får. I närheten syntes herdetjäll och fårfällor.

I den följande ringen kom en skara dansande och sjungande gossar och flickor.

Flickorna buro dräkter af finaste linne, gossarna konstrikt virkade, oljeglänsande lifrockar; flickornas hufvud voro kransade af rosor, gossarna buro prydliga dolkar af guld i gehäng af silfver.

Än svängde de om i dansen — »lätt såsom krukomakarens skifva löper omkring» — än hoppade de behagfullt emot hvarandra i tvenne rader, och omkring de dansande trängdes åskådare i mängd.

Sist framställde smideskonstens gud den väldiga Okeanos, hvars mäktiga vågor slingrade sig som en bred list rundt kring skölden.

Så snart skölden var färdig, smidde guden ett harnesk af koppar och en konstrikt arbetad hjälm prydd med en gyllene fjäderbuske.

Benskenorna voro af tenn och så smidiga, att de ej det ringaste hindrade gången.

När Hefaistos slutat sitt arbete, bar han in det i salen till Thetis.

I den högsta själsspänning och ifver fattade gudinnan rustningen, tackade Hefaistos för arbetet och for blytsnabbt från Olympen ned till sin son. Knappt hade den rosenfingrade Eos visat sig, förrän Thetis var åter hos Achilleus med rustningen.

Gudinnan fann honom ännu sittande vid den bleknade vapenbroderns sida. Hon trädde fram till honom och sade: »Älskade son, låt den döde hvila i frid, eftersom Ödet korat honom till döden! Se här — mottag af mig Hefaistos' härliga konstverk! Ingen dödlig före dig har ägt en sådan rustning.»

När Achilleus såg detta präktiga harnesk, denna prydliga hjälm och denna konstrikt arbetade sköld, greps han af en vild glädje; hans ögon glödde hemskt af hämndbegär, och han intogs af en ursinnig vrede mot sin väns mördare.

Han sade: »Moder, dessa härliga vapen äro sannerligen en gudaskänk. Nu går jag för att sammankalla furstarna; men, älskade moder, jag fruktar, att flugorna skola vanställa den döde, när jag ej sitter vid hans sida och fläktar bort dem.»

Thetis svarade: »Sörj ej öfver det, mitt barn! Jag skall under tiden hålla flugorna härifrån. Om Patroklos än låge här ett helt år, så skulle han likväl ej förvandlas. Församla skyndsamt höfdingarna och väpna dig sedan, så att du kan hämnas din döde vän!»

Achilleus ilade sedan genom lägret, öfverallt med höga rop sammankallande grekerna, som också skyndade mangrant ut ur tälten. När furstarna voro samlade, sade Achilleus till anföraren:

»Agamemnon, jag önskar till gudarna, att vi aldrig råkat i tvist. Det hade då varit bättre både för grekerna och mig.

Nu önskar jag, att vi åter må vara vänner och att vi gemensamt möta fienden i denna stund. Jag tänker trojanerna ej länge skola skryta öfver sina segrar, när jag åter tager del i striden.»

Grekerna jublade högt efter åhörandet af Achilleus' tal.

Agamemnon själf tog till orda och sade: »Vänner, hören mig! Tvedräktens gudinna förblindade mig den dag, då jag tog den sköna Briseïs från Achilleus. Men till försoning för mitt brott bjuder jag dig, Achilleus, de rikaste skänker, och jag skall genast låta föra dem till ditt tält. Det är samma gåfvor, som jag genom Odysseus en gång erbjöd dig.»

Achilleus svarade: »Agamemnon, antingen du erbjuder mig skänker eller ej, äro vi försonade. Låtom oss nu endast tänka på den förestående striden, ty jag brinner af lust att åter pröfva mina krafter i krigets blodiga lek.»

Odysseus svarade: »Tappre Achilleus, du kan väl ej fordra, att folket skall strida utan att först ha intagit en stärkande måltid. Striden blir het och kommer att vara hela dagen, ty de höge gudarna ingifva båda folken mod. Bjud hellre krigarne styrka sig med mat och dryck och lifva sitt mod med eldigt vin! Den mätte flyr ej, huru hetsig striden än må vara, och han intages ej af trötthet, om än kampen pågår hela dagen.

Under tiden kan Agamemnon låta föra hit de gåfvor han bestämt, så att du själf och alla öfriga furstar få se dem.

Sedan må han i sitt tält anordna en försoningsmåltid, och därefter kunna vi rycka ut i striden.»

»Ditt råd är godt, kloke Odysseus,» svarade Agamemnon, »och jag skall genast följa det.»

Achilleus åter sade: »Jag skulle helst se, att vi genast började; måltiden kunde vi spara tills striden är förbi.»

Odysseus genmälte: »Achilleus, i *strid* är *du* förmer än jag, men i klokhet öfverträffar jag dig. Lyd därför nu mitt råd och låt krigsmännen äta först, annars förmå de ej strida med kraft. Äfven vi själfva måste styrka oss med mat och ädelt vin; sedan rycka vi ut mot fienden.»

När Odysseus slutat tala, bad Agamemnon, att han jämte Nestors söner skulle föra försoningsskänkerna till Achilleus' tält.

Alla furstarna samlades sedan hos Agamemnon för att deltaga i försoningsmåltiden. Achilleus kunde likväl ej förtära något — därtill var han alltför otålig — och han bad de öfriga skynda sig, så att man snart finge börja striden. Han brann af hämndbegär och kunde knappt stäfja sin otålighet.

»Jag förmår ej äta,» sade Achilleus; »då jag försöker göra det, tänker jag alltid på Patroklos, ty det var han som brukade anordna våra gemensamma måltider. Jag hoppades alltid, att *han* skulle få återvända hem och trösta min gamle fader öfver den ende sonens död, samt öfverlämna till min egen lille son alla de

skatter jag vunnit, och berätta för honom om de hjälte-dåd jag utfört. Men nu är han död!»

Tårarna kväfde rösten, och äfven de som hörde honom, brusto i gråt.

Till och med Zeus kände deltagande med Peleus' son och sade till sin gemål: »Hera, hyser du ej medlidande med din skyddsling? Se, huru sorgen han är! De öfriga glamma muntert vid de rågade faten och de fyllda pokalerna, men han ensam förmår ej äta. Låt Athene gifva honom nektar och ambrosia — han skall då, däraf styrkt, icke känna hvarken trötthet eller hunger under dagens strid, och hans krafter skola för-dubblas.»

Hera var ej sen att genom Pallas Athene tillsända hjälten något af gudarnas föda och dryck, och Achilleus kände, huru hans krafter efter intagandet häraf på ett underbart sätt stärktes.

Nu började folket samlas, och snart var hvarenda man tillstädes. Hvarje furste ordnade sina skaror, jubelrop hördes skalla, svärd och sköldar blänkte i sol-skenet, och grekerna afbidade förtröstansfullt och vid godt mod det ögonblick, då de skulle få angripa fienden.

När Achilleus visade sig på sin stridsvagn, dånade jubelropen. Hans rustning glänste som eld, skölden lyste som solen, och hjälmen med den yfviga fjäder-busken glittrade som guld i solskenet. Så utrustad liknade han själfva krigsguden, där han syntes i spetsen för sina tappra myrmidoner.

Men innan Achilleus lämnade lägret, talade han till sina hästar och bad dem lyckligt föra honom hem från striden och ej göra med honom, såsom de gjort med hans vän Patroklos.

Då svarade den ena hästen: »Ja, nog skola vi i dag rädda dig, starke Achilleus. Dock nalkas dig snart fördärfvet, ty Zeus, den mäktige guden, och Ödet ha redan beslutit din död.»

Knappt hade hästen hunnit uttala denna förutsä-gelse om sin herres nära förestående död, förrän Achil-leus vredgad ropade:

»Hvarför siar du om min död? Väl vet jag, att Ödet korat mig till döden; men ej skall jag falla *förr* än jag utkräft hämnd af Hektor!»

Därpå befallde han körsvennen drifva på spannet, och med ilande fart flög vagnen fram öfver fältet.

26. Zeus lofvar gudarna att deltaga i striden.

Medan de båda härarna väpnade sig till den förestående striden, lät Zeus sammankalla de Odödlige till sitt palats högst uppe på Olympos. Alla med undantag af den gamle Okeanos hörsammade den mäktige härskarens inbjudning; till och med Poseidon lämnade sitt palats på hafvets botten för att gästa Olympen.

När Poseidon tagit plats i gudakretsen, sade han: »Hvad har du nu i sinnet, mäktige blixtslungare? Greker och trojaner stå redan väpnade, och snart uppflymmar striden mellan dem.»

Zeus svarade: »Jag ämnar sitta här uppe på Olympos och åse slaktningens tummel, men I öfriga gudar mån deltaga i striden, så mycket det lyster eder. Hjälpen greker eller trojaner, såsom eder för godt synes; ty om den förskräcklige Achilleus framstormar mot trojanerna, kan det hända, att han intager Troja, ehuru Ödet ej så beslutit.»

Så snart Zeus förkunnat sin vilja, intogos gudar och gudinnor, alla brinnande af stridslust, af glädje öfver den gifna tillåtelsen.

På grekernas sida ställde sig Hera, Pallas Athene, Poseidon, Hermes och Hefaistos, på trojanernas åter Ares, Afrodite, Apollo och Artemis jämte deras moder Leto samt *Xanthos* och *Skamandros*, tvenne flodgudar.

Då trojanerna varnade Achilleus, grepos de af fruktan, men så snart de förnummo, att gudarna blandat sig i striden, återfingo de modet.

Eris, tvedräktens gudinna, eggade krigarne å båda sidor emot hvarandra, så att striden snart rasade med vild häftighet.

Pallas Athene var än nere vid skeppen, än vid vallgravnen och uppmuntrade med sin mäktiga stämma grekerna; men från Pergamos' bergshöjd skallade krigsgudens kraftiga maningsrop till trojanerna.

Från Olympos dånade Zeus' bedöfvande åska, och jorden bäfvade i sina grundvalar, när Poseidon, den mäktige jordskakaren, stötte sin treudd i marken. Själftva Hades greps af fasa; ty han trodde, att jorden skulle remna och att de skuggor han höll fångna, skulle få skåda solens ljus.

När Apollo såg, huru Achilleus stormade fram och med blixtrande ögon spejade efter Hektor, beslöt han att egga Aeneas till tvekamp med den fruktansvärde peliden.

Guden förvandlade sig till en af Priamos' söner och ropade till Aeneas: »Hvar äro nu, Aeneas, dina stolta löften, som du hemma i palatset afgaf vid den fyllda bägaren? Då sade du, att du ej skulle rygga tillbaka ens för en strid med själfva Achilleus.»

Aeneas genmälte: »Priamos' son, hvarför eggas du mig till strid mot Peleus' fruktansvärde son? Mod fattas mig därtill, ty Athene står vid hans sida och riktar hans lans. Hjältens kropp är hård som koppar, och intet vapen förmår sára honom; men om blott en mäktig gud stode äfven vid *min* sida, så skulle ej heller jag bäfva för striden.»

Den förmenta kungasonen svarade: »Välan! Bed din mäktiga moder om hjälp! Hon är ju en dotter till själfva Zeus, under det Achilleus' moder blott är dotter till Nereus, 'gubben i hafvet'.»

Aeneas fattade mod af detta tal och beslöt att möta Achilleus.

Hera ville förmå Poseidon att bistå peliden, men denne nekade att mottaga den erbjudna hjälpen, ty han ville ej, att gudarna ännu skulle blanda sig i striden. På hans uppmaning togo de i stället plats på en närbelägen kulle för att därifrån åse slaget.

Nu voro Achilleus och Aeneas alldeles inpå hvarandra.

Achilleus ropade: »Aeneas, hvad är det som eggar dig till strid mot mig? Männe du fikar efter att erhålla Priamos' rike i lön, i fall du dödar mig, eller ha kanske trojanerna bjudit dig stora skatter som lön för ditt hjältedåd? Minns du männe än, huru jag brände din egen stad och tog dina skatter och huru du den gången måste rädda lifvet genom en neslig flykt?

Fly *nu* på samma sätt som du gjorde *då*: det passar dig bättre, och jag vet, att du är snabb i loppet.»

Aeneas svarade: »Skryt måttligt, tappre Achilleus! Vi äro båda söner till mäktiga gudinnor och stå under de odödliga gudarnas hägn. Välan, låtom oss mötas i tvekamp och se, hvilkendera gudarna skänka seger!»

Därpå slungade Aeneas sin lans mot Achilleus, men vapnet fastnade i dennes sköld.

Achilleus slungade nu sin lans. Den genomborrade Aeneas' sköld, men hjälten sårades ej, ty han böjde sig undan för kastet, och lanssen fastnade i jorden.

Nu grep Achilleus sitt svärd och ämnade rusa på Aeneas, men denne tog upp en sten från marken och slungade den mot den förre, som träffades och föll omkull. Men i detsamma insvepte Poseidon peliden i ett tätt moln, fattade Aeneas i armen och förde honom med blixstens snabbhet till yttersta ändan af slagfältet. Här visade sig guden för honom och sade:

»Aeneas, hvilket vanvettigt öfvermod af dig att möta Achilleus i tvekamp! Fly för Peleus' mäktige son, annars kanske du *mot Ödets vilja* kommer till Hades.»

Därpå försvann Poseidon.

Den mäktige hafsguden insåg, att Aeneas skulle ha fallit för Achilleus' hand, om den häftiga tvekampan fått fortgå, och han fruktade, att Zeus i sådant fall skulle ha vredgats på de öfriga gudarna, som ej räddat Afrodites son.

Aeneas hade nämligen på Afrodites bön af Zeus och Ödet blifvit bestämd att grunda ett mäktigt rike, sedan Troja fallit.

Så snart Aeneas var i säkerhet, skingrade Poseidon det moln, som omgifvit Achilleus. Hjälten rasade i ursinnig vrede öfver att hans motståndare träffat honom

och tillika själf undkommit. Aldrig förut hade någon fällt Peleus' stolte son till marken, och han kunde ej förklara, huru detta tillgätt.

Hans egen lans och Aeneas' sköld lågo framför honom, men hjälten själf stod ej till att finna. Slutligen insåg Achilleus, att en gud måtte ha räddat honom, och han beslöt strida mot dem, som ej stodo under gudarnas särskilda hägn.

Achilleus skyndade fram till sina myrmidoner och ropade: »Framåt! Man mot man, ingen hvila i striden!»

Själf svingade hjälten sin lans utan ett ögonblicks uppehåll, och han dödade skaror af trojaner.

Men äfven Hektor eggade sina trojaner till strid. »Rädens ej, I tappra trojaner, därför att *denne ende* kämpe å nyo visar sig i fiendernas led! Väl är han fruktansvärd, den tappra Achilleus, men han plägar skryta lika ofta, som han slår till, och icke tror jag gudarna städse ge honom seger! Jag vill själf möta honom i tvekamp, om än hans arm träffar som blixten och om hans kropp vore hård som järn.»

Undér tiden hade den mannamördande Achilleus anställt stor förödelse i fiendens led. Bland andra, som den dagen föllo för hans hand, befann sig äfven en af Priamos' söner.

När Hektor såg sin broder vrida sig i dödskampen, rusade han med upplyft lans mot Achilleus, som lugnt inväntade honom: »Hektor,» ropade han, »länge har jag förgäfvets spanat efter dig, du eländige, som mördat min käraste vän! Men nu skall du snart själf nedstiga till Hades.»

Hektor svarade: »Tappra Achilleus, hoppas ej skrämma mig med tomma ord! Om du än är den starkaste af oss två, så hvilat likväl mitt lif i gudarnas sköte. Vi kunna ej veta hvilken af oss, som är bestämd att falla.»

I detsamma slungade han sin lans mot Achilleus, men Pallas Athene hejdade den i flykten samt dref den tillbaka, så att den nedföll framför Hektors fötter

Nu rusade Achilleus med höjd lans mot den trojanske fursten. Men Apollo insvepte Hektor i ett skyddande moln.

Trenne gånger riktade Achilleus sin lans mot Hektor, men stöten träffade likväl icke, och Apollo förde sakta sin skyddsling in i trojanernas led.

Achilleus ropade efter honom: »Återigen undgick du döden, du fege hund; men min lans träffar dig nog till sist.»

Nu greps Achilleus af det ursinnigaste stridsraseri. Han stormade fram genom trojanernas led och nedlade kämpar lika snabbt som lien afmejar säden. Den mannmördande Achilleus var helt och hållet nedstänkt med blod, hans ögon gnistrade af vrede, och han stormade fram, som om han varit den förfärlige Ares själf.

27. Gudarnas strid.

Gripna af förfäran, rusade trojanerna i vild flykt bort öfver fältet. När de flyende hunnit fram till floden Skamandros, tog en del vägen utmed stranden. Achilleus förföljde dem och jagade skaror af folk och hästar ut i den forsande strömmen. Själf kastade han sig i vattnet och dödade med sitt svärd en mängd af de olyckliga trojaner, som i dödsångest summo omkring, sökande sin räddning i floden. Så stort var antalet af de här träffade, att strömmen färgades röd af blod. Slutligen förmådde Achilleus ej längre föra svärdet, ty armen domnade af trötthet; men innan han lämnade floden, jagade han tolf trojanska ynglingar in i den tätaste vassen och tillfångatog dem. Därpå befallde han sitt folk att föra fångarna till skeppen, ty de olycklige skulle offras vid Patroklos' begrafning.

Därpå störtade sig Achilleus åter i floden, och nu kände hans raseri inga gränser.

Utan förskoning dödade han åter en af Priamos' söner och slungade den dödes kropp långt ut i vattnet, sägande: »Ligg där nu till föda åt fiskarna! Din moder

skall ej få den trösten att reda din sista hvilobädd. Nej, Skamandros skall i sina vågor föra dig ut i hafvet. Fastän I offrat så många oxar och så många härliga spann åt flodguden, kan han ej rädda eder. Nej, jag vill döda *alla trojaner*, ej en enda skall finnas kvar. *Så* skall jag hämnas Patroklos' död och grekernas nederlag.»

Nu vredgades flodguden öfver Achilleus' hånfulla ord och ville stäfja hjältens rasande framfart. Han eggade därför en tapper son till en flodgud att möta peliden, men denne dödade sin nye motståndare och sade: »Det är svårt att strida mot Zeus' ättlingar. Fastän son af en flodgud, fälldes du lätt af mig.»

Därpå rusade Achilleus bort för att fortsätta sitt ohejdade mördande.

Men då ropade den förbittrade flodguden: »Mer än en människa stor i kraft, men äfven i illdåd är du, Achilleus!

Mina klara böljor har du besudlat med blod, och jag kan ej föra mina vågor till det heliga hafvet, ty vägen spärras af lik.

Hör upp med mördandet, Peleus' son!»

Achilleus svarade trotsigt: »Jag ämnar ej upphöra, förrän trojanerna äro tillbakadrifna inom sin stads murar och jag själf pröfvat en dust med Hektor.» Sedan skyndade han på nytt efter de flyende.

Men då lät flodguden strömmen svämma öfver sina bräddar. Vrålande som en ilsken tjur, vräkte han upp liken på fältet; men de trojaner, som ännu i vattnet kämpade mot döden, räddade han genom att föra bort dem i de hvirflande böljornas fann.

Vågorna slogo fräsande upp omkring Achilleus, som förlorade fottfästet och rycktes bort af strömmen. Men hjälten grep tag i en alm, som stod vid stranden. Trädet slets upp med rötterna och föll i floden, men Achilleus lyckades fatta tag i en af grenarna och svingade sig så upp på land.

Fattad af en dödlig ångest, flydde han bort öfver fältet det fortaste han förmådde. Men flodguden förföljde honom. Ständigt flög Achilleus framåt, men floden brusade likväl allttjämt med förfärande dån bakom honom,

och slutligen förmådde hjälten ej längre fly undan vågorna, som höga och hotande svallade ända intill honom. I sin nöd anropade han nu gudarna om hjälp: »O, allsmäktige Zeus,» bad han, »rädda mig från att utan ära omkomma i vågorna! Sedan må döden träffa mig, om det är Ödets vilja! Låt mig falla för Hektors hand, men låt ej flodguden dränka mig, liksom han om hösten plägar dränka svinvaktare, när de skola föra sina hjordar öfver den brusande strömmen.»

Poseidon och Pallas Athene hörde honom, och hafsguden ropade: Bäfva ej, Peleus' son, vi skynda till din hjälp! Strömmen skall strax sakta sina vågor; men du får ej hvila, förrän du jagat trojanerna inom murarna och dödat Hektor. Så är vår vilja!»

Därpå försvunno både Poseidon och Pallas Athene. Gudarna gäfvo Achilleus nya krafter, och nu sprang han fram öfver fältet rätt mot strömmen, som ej längre förmådde hindra honom.

Flodguden Skamandros blef ursinnig af vrede, när han såg, huru gudarna hjälpte Achilleus, och han ropade till en annan flodgud, Xanthos: »Kom till min hjälp! Låt dina källors flöden strömma öfver! Vräk dina vågor mot den fruktansvärde peliden, så att vi må sätta en gräns för hans rasande framfart!»

Därpå reste sig de båda flodernas fräsande vågor ånyo kring Achilleus, hvarvid skummet yrde omkring honom och hjälten började vackla.

Hera gaf till ett ångestrop, när hon såg detta. Hon kallade på Hefaistos, som genast skyndade fram till sin moder. Gudadrottningen sade:

»Fort, Hefaistos, skynda till Achilleus' hjälp! Låt dina lägor flamma och förhärja hela fältet med din eld! Stick träden i brand, ja antänd själfva floden! Låt ej beveka dig af flodgudarnas böner eller skrämma dig af deras hot; men när jag befaller dig att stäfja dina lägor, så lyd!»

Knappt hade Hera talat ut, förrän eldguden sände sina gnistrande lägor ned på fältet. Liken förbrändes, vattnet på slätten afdunstade, så att marken åter blef torr, och träden utmed flodstränderna fattade eld. Inom

kort stod äfven själfva strömmen i brand. Fiskarna vredo sig i dödsångest, och Skamandros ropade: »Mäktige Hefaistos, hör upp att plåga mig! Jag förmår ej längre uthärda dessa kval.» Men Hefaistos lät blott sina lågor än vildare fara fram öfver den arme Skamandros, som utom sig af ångest ropade: »Mäktiga Hera, hvarför låter du din son pina mig så hårdt? Jag har ej förbrutit mig mer än de öfriga. Vill du, att jag skall upphöra att bistå trojanerna? Jag skall svärja en dyr ed att aldrig hjälpa dem, ej ens om din sons förhärjande flammor lägga staden i aska.»

När Hera såg den stackars Skamandros' kval, befallde hon sin son upphöra att plåga flodguden, och lågorna slocknade genast. Men när flodens vågor åter flöto lugna och klara, grepos gudarna själfva af den vildaste stridslust.

De drabbade samman, och hela jorden bäfvade. Men Zeus log, när han såg deras strid.

Ares rusade med lyftad lans mot sin hatade syster, Pallas Athene, och ropade: »Hvarför hetsar du gudarna mot hvarandra? Minns du ännu, när du retade Diomedes till strid mot mig och riktade hans lans? Nu skall du få plikta för det sår jag då fick.»

Pallas Athene höll skölden framför sig, så att broderns lans ej träffade henne. Gudinnan ryckte därpå upp en väldig sten från marken och slungade den i nacken på Ares.

Denne förlorade sansen och dignade till jorden. Guden var så väldig, att hans kropp täckte sju hela plogland, och när han föll, skalf marken vidt omkring.

Då skrattade Pallas Athene och sade jublande: »Där må du ligga! Din vördade moder Hera har själf önskat det, emedan du trotsat hennes vilja och hjälpt de hatade trojanerna.»

Afrodite, som sett Ares störta till jorden, skyndade fram för att hjälpa honom; men när Pallas Athene såg detta, gaf hon skönhetsgudinnan ett så kraftigt slag, att denna föll ned vid broderns sida.

Poseidon, som stod intill Apollo, ropade: »Hvarför stå vi här i dådlös ro, när de öfriga kämpa? Du, som är yngst, må börja striden!»

Apollo svarade: »Du skulle ej kalla mig *vis*, om jag för de dödliges skull kämpade mot dig. Låtom oss hellre genast draga oss ur striden, ty du är min egen faders broder, och det anstår ej mig att lyfta min hand mot dig.»

När Artemis hörde sin broders svar, blef hon vred och ropade hånfullt: »Flyr du redan och lämnar segern åt den ärevördige Poseidon?»

Dåre, bär du bågen endast till prydnad? Skryt aldrig mer öfver att du i mod och styrka kan mäta dig med hafvets härskare!»

Apollo svarade ej ett ord.

Men Hera, som hört Artemis' hånfulla tal, blef förbittrad och rusade fram till henne sägande: »Huru vågar du tala så, du nedriga varelse? Väl är det svårt att i styrka mäta sig med dig, som Zeus skänkt en lejoninnas krafter, men jag skall ändå våga en dust med dig, och du skall en gång lära dig inse, att jag är din härskarinna.»

Därpå fattade Hera med vänstra handen tag i Artemis' båda händer, under det hon med den högra ryckte till sig gudinnans pilkoger och slog därmed Artemis på kinderna.

Denna slet sig lös och flydde gråtande bort från fältet. Sina pilar och sitt koger lämnade hon efter sig vid den hastiga flykten.

Hennes moder Leto och Hermes stodo emot hvarandra, men Hermes sade, att han ej ville inlåta sig i strid med en af den mäktige Zeus' gemåler, utan ansåg sig på förhand besegrad.

Gudinnan tog då upp sin dotters båge och pilar samt skyndade bort.

Vid framkomsten till Olympen närmade sig Artemis sin fader och sade gråtande: »Se, hur Hera, din egen hulda maka, behandlat mig!»

Zeus sökte väl trösta henne, men log i mjugg åt sin kraftiga dotters missöde.

Strax därefter trädde Apollo in i salen, och inom kort samlades alla de öfriga gudarna omkring Zeus.

Under tiden fortfor striden att rasa nere på jorden.

Achilleus förföljde trojanerna, hvilka i vildaste flykt rusade fram mot portarna, som på Priamos' befallning höllos öppna.

Apollo kunde likväl ej lugnt åse, huru hans skyddslingar hotades af undergång, utan skyndade till deras hjälp; ty han insåg, att Achilleus annars skulle taga staden med storm. Guden förlånade *Agenor*, den vise Antenors son, mod att möta Achilleus, och när Peleus' förfärlige son stormade fram mot Trojas murar, ropade Agenor till trojanerna: »Skam öfver mig, om jag flydde för Achilleus!

Han är en dödlig, han såväl som jag! Om jag möter honom här ute på fältet, skall Zeus skänka seger åt en af oss, men åt vilkendera, kunna vi ej på förhand veta.»

Sedan väntade han utan bäfvan Achilleus, och då denne ännu befann sig på långt afstånd, ropade den behjärtade trojanen: »Frejdstore Achilleus, du trodde visst, att du redan i dag skulle ödelägga Troja! Du dåre, ännu finnes det tappra kämpar, som kunna försvara staden, och här invid murarna skall du kanske nödgas vika för Ödets vilja, Peleus' stolte son!»

Med detsamma slungade han sin lans, som träffade Achilleus i ena knäet, men studsade tillbaka från ben-skenorna.

I sin ordning lät nu Achilleus sin lans flyga mot Agenor; men Apollo afvärjde kastet och förde trojanen ur striden, hvarefter guden själf antog sin skyddslings gestalt och sålunda narrade Achilleus bort från staden.

Han låtsade nämligen fly undan, och som Achilleus förföljde honom, lockade guden honom allt längre och längre bort från murarna, så att trojanerna under tiden lyckades komma in genom portarna. Sedan vågade de sig ej ut den dagen.

28. Achilleus' och Hektors sista strid.

När Apollo narrat Achilleus tillräckligt långt bort från muren, ropade han: »Achilleus, hvarför förföljer du mig? Ser du ej, att det är en af de odödlige du har framför dig? Trojanerna ha undkommit, och på mig kan du ej utkräfva hämnd.»

Achilleus utbrast då vredgad: »Du har bedragit mig, du svekfullaste af alla gudar! Själf behöfver du ej frukta min hämnd — ve dig annars!»

Därpå ilade Achilleus åter öfver fältet tillbaka mot staden.

Emellertid hunno trojanerna, medan Achilleus förföljde den förmente Agenor, att draga sig undan inom de skyddande murarna. Blott Hektor stannade utanför, ty Ödet hade beslutit, att han skulle falla för Achilleus' hand, innan solen gått ned.

Den gamle Priamos, som tagit plats uppe på muren, såg peliden närma sig, och i dödlig ångest bad han, att Hektor skulle söka skydd inom murarna; men den oförskräckte unge fursten blef stående utanför Skaiska porten och inväntade lugnt sin motståndare.

»Hektor, älskade son, lyssna till min bön!» ropade Priamos. »Möt ej ensam ute på öppna fältet den fruktansvärde Achilleus! Då skall du för visso inom kort bli ett rof för hundar och gamar. Han har ju redan beröfvat mig så många modiga söner! Faller *du*, hela Trojas värn, skola vi snart alla vara ett byte för den fräcke fienden. Jag skall i min senaste ålderdom nödgas se, huru min äldriga maka, mina döttrar och sonhustrur bortsläpas i fångenskap, och mig själf skall någon grek sända till Hades! O, dyre son, lyssna till din faders bön!»

I förtviflan öfver att sonen ej hörde hans varnande ord, afslet den gamle konungen sina gråa lockar.

Äfven Hekabe bad och besvor Hektor att söka skydd inom portarna, men förgäfves.

På alla deras böner svarade Hektor: »Skam öfver mig, om jag vore så modlös, att jag fruktade att möta Achilleus i tvekamp! Trojas kvinnor skulle häna mig och kalla mig feg, om jag droge mig ur striden, när deras män, bröder och söner gladt offra lifvet för sin fädernestad.»

Knappt hade hjälten hunnit tala ut, förrän Achilleus kom emot honom. Hans rustning flammade i den nedgående solens strålar såsom eld, hans ögon glödde af det vildaste hat och det ursinnigaste raseri.

Vid hans åsyn greps Hektor af en onämbar bäfvan och tog till flykten. Han flydde längs stadsmuren lika snabbt som den förföljda dufvan flyr undan för den jagande falcken; men liksom falcken upphinner den rädda dufvan, så skulle äfven Achilleus hinna den flyende Hektor.

Redan hade de tre gånger jagat staden rundt, då Zeus utbrast, vänd till hela gudakretsen, som med spänning och bäfvan afvaktade den stundande tvekampen: »Ve mig! Jag intages af det djupaste medlidande, när jag ser, huru Achilleus förföljer den ädle Hektor, som bragt mig så rika offer! I andra gudar mån öfverlägga med hvarandra, om han skall räddas undan Achilleus' raseri eller om Peleus' tappre son skall fälla honom!»

Den strålögda Pallas Athene svarade häftigt: »Fader, du som slungar dina dödande blixtar mot hvem du behagar, ämnar *du* undanrycka Thanatos, dödens gud, den man som Ödet redan korat? Om så är din vilja, må du göra det, men vi andra kunna aldrig gilla det.»

»Lugna dig, min dotter,» svarade Zeus; »du skall få göra, som du för godt finner, och jag skall fortfarande likafullt vara dig bevågen, ehuru *din* vilja ej öfverensstämmer med min egen.»

Genast ilade Pallas Athene ned till Troja. Ännu hade Achilleus icke upphunnit den flyende Hektor, och redan började krafterna svika honom. Då stod Pallas Athene vid hans sida och sade: »Hvila dig, Achilleus; jag skall under tiden möta Hektor och egga honom till strid mot dig.»

Hjälten hörsammade med glädje gudinnans tillsägelse, ty han var nästan maktlös af ansträngningen.

Apollo åter hade skänkt Hektor öfvermänniskliga krafter, så att han ej kände den ringaste trötthet.

Pallas Athene förvandlade sig till en af Hektors bröder, närmade sig hjälten och yttrade: »Älskade broder, Achilleus ansätter dig hårdt, men låtom oss nu tillsammans möta den förfärlige!»

Hektor svarade glad: »Redan förut var du mig kär, broder, ja, den käraste af alla, och ännu mera älskar jag dig nu, när du för min skull vågat dig utom stadsmuren.»

»Ja, Hektor,» inföll den listiga gudinnan, »min fader och moder bådo mig med tårar i ögonen att ej skynda till din hjälp, men mitt hjärta var nära att brista af sorg och ängslan, då jag såg, huru du ensam ville möta den fruktansvärde peliden.»

Medan Pallas Athene svekfullt narrade Hektor, hade hon oförmärkt fört honom allt närmare Achilleus.

Hektor, som kände sitt mod stärkt genom broderns närvaro, ropade: »Peleus' son, nu flyr jag ej längre för dig. Må jag falla eller segra allt efter Ödets vilja! Låtom oss likväl först inför gudarna svärja en dyr ed, att den som segrar ej skall taga den fallnes vapen och rustning, utan okränkt utlämna liket!»

Achilleus ropade: »Tala ej om något fördrag oss emellan! Lika litet kunna människorna ingå fördrag med lejonen eller fåren med vargarna som vi två kunna det.

Glöm ej att nu samla hela din kraft och allt ditt mod samt rikta lansen rätt! Det lär nog ändå ej hjälpa, ty Athene riktar *min* lans, så att den ej förfelar sitt mål — en af oss två måste falla.»

Därpå slungade Achilleus sin lans mot Hektor, men denne böjde sig snabbt ned mot marken. Vapnet for susande fram öfver hans hufvud och borrhade sig fast i marken.

Jublande ropade Hektor: »Ha, du gudalike Achilleus, miste kastade du likväl denna gång! Kanske du räknade fel, då du förlitade dig på gudinnans ynnest, du

däraktiga storskrytare! Men akta dig nu själf, ty min lans skall jag slunga med kraft, och *den* skall ej förfela sitt mål.»

Lansen träffade Achilleus' sköld, men kunde ej genomtränga den, utan studsade tillbaka och föll klingande ned på jorden.

Då vände sig Hektor om för att mottaga en ny lans af brodern, men denne var försvunnen.

Då förstod Hektor, att det varit någon fientlig gud, som narrat honom, och utropade: »Ve mig, nu är mitt slut nära! Ej ens Zeus eller den fjärrskjutande guden med silverbågen kan *nu* rädda mig undan Ödets dom. Men jag vill dö med ära. Hektors strid skall minnas af kommande släkten!»

Därpå ryckte han svärdet ur skidan och stormade fram mot Achilleus, som med höjd lans rusade sin motståndare till mötes, och ögonblicket därefter rände det fruktansvärda vapnet genom halsen på Priamos' äldaste son.

Hektor vacklade och föll till marken. Då jublade Achilleus och ropade hånande: »Hektor, du trodde visst, att du som segerbyte skulle få behålla min rustning, hvilken du röfvade från Patroklos. Nu har jag hämnats min vapenbroders död! Ej

Apollo.

Hektor.

Achilleus.

Pallas Athene

Achilleus' och Hektors sista strid.

skola din fader och din moder få gråta vid din sista hvilobädd; nej, grekernas hundar skola slita dig i stycken nere vid de buktiga skeppen!»

Kämpande med döden sade Hektor: »Jag besvär dig vid dina föräldrars minne att ej låta hundarna slita sönder mig. Min fader skall gifva dig en riklig lösen, blott du utlämnar min kropp att förtäras af de flammande lågorna.»

Achilleus svarade hårdhjärtadt: »Bed mig ej vid mina älskade föräldrars minne att utlämna dig, du usla hund!

Nej, icke ens om din fader uppvägte dig med guld, skulle din moder få den trösten att reda din sista hvilobädd. Ingen skall jaga bort hundarna från ditt hufvud, utan de skola slita sönder dig.»

Döende och med slocknande röst sade Hektor: »Achilleus, akta dig, att jag ej i min dödsstund nedkallar gudarnas vrede öfver dig! Du äger ej ett ädelt hjärta; nej, ditt måtte vara hårdt som sten, eftersom mina varma böner ej kunna röra dig.»

Med siareblick tillade därpå den döende trojanen: »När Paris' pil, riktad af Apollo, når dig, är det *jag* som nedkallat gudarnas vrede öfver dig, emedan du visat dig så omänskligt hård.»

»Dö!» ropade Achilleus vildt. »Jag skall utan fruktan möta döden, när helst Kronos' mäktige son värdes sända honom för att hämta mig!»

Medan Achilleus ännu talade, utandades Hektor sin sista suck.

Med vild segerfröjd ryckte Achilleus ut lansen och tog sedan Hektors rustning.

Grekerna stormade nu fram från alla sidor för att beskåda den döde, och alla prisade den fallne furstens härliga gestalt och ädla anletsdrag.

En af kämparna ropade: »Nu är du minsann spakare än den dag då du satte eld på våra skepp!» Och i det samma gaf han den fallne ett lansstyng. Flera andra krigare följde det dåliga föredömet och hånade den döde.

Achilleus själf sade: »Låtom oss nu vända åter till skeppen och tacka gudarna för segern! Den framgång

de odödlige i dag skänkt oss, är i sanning stor, ty trojanerna ärade Hektor som en gud.»

Lika obeveklig och hämndlysten som hjälten varit mot den lefvande, visade han sig mot den döde.

Han genomborrade Hektors senor nära hälarne, drog remmar af oxhud genom hålen och band den fallne bakom sin vagn.

Själffvingade han sig upp på densamma och jagade som en stormvind bort öfver fältet, tagande vägen förbi Skaiska porten.

När Priamos såg sin sons lik släpa i stoftet, utbrast han i höga jämmerrop, och den gamla Hekabes klagan var hjärtskärande.

Hektors gemål, den unga Andromache, hade, utan att äga den minsta aning om den gräsliga tvekampen mellan hennes make och Achilleus, under tiden uppehållit sig i det inre af sitt palats. Där hade hon med öm omtanke låtit slafvinnorna reda till ett ljumt bad åt den älskade gemålen, till dess han skulle komma hem från slagfältet.

När hon fick höra de höga klagoropen uppifrån muren, greps hon af den häftigaste ångest och sade till tärnorna:

»Fort, följ mig ut till Skaiska porten! Jag anar, att någon ofärd drabbat min Hektor. Den djärfve, som aldrig ville söka skydd inom murarna, utan städse med trotsigt mod mötte farorna ute på öppna fältet!»

Därpå ilade hon ut, följd af tärnorna. Hon sprang upp på muren, och då hon ängsligt spanade ut öfver fältet, fick hon se, huru Achilleus i vild segerfröjd släpade hennes makes lik efter sin stridsvagn. Hektors sköna hufvud lämnade en djup fåra efter sig i den lösa marken, och hans mörka lockar voro höljda af damm.

Vid denna förfärliga syn föll Andromache afsvimmande i tärnornas armar.

Det dröjde länge, innan hon återfick medvetandet; men då utbröt hon i den bittraste, mest hjärtslitande klagan: »O, Hektor, huru olycklig jag är! Nu är du död och har lämnat mig arma som änka i dina föräldrars palats. Vår lille son är ännu så späd; honom

kan du ej längre beskydda, och aldrig fick du själf på gamla dagar åtnjuta hans omvårdnad!

Huru skall det väl nu gå den lille? Om han än undslipper krigets fador, skall lifvet likväl bli bittert och hårdt för honom. Hela hans barndom skall bli glädjelös, ty ett faderlöst barn har ingen beskyddare och inga vänner. När han leker med andra barn, blir han skymfad af dem, och då de med glad tillförsikt närma sig sina fäder, där de sitta vid borden och intaga sina måltider, skall han blygt smyga omkring och bedja om en bit att stilla sin hunger med. Kanske då någon af medlidande räcker honom en bägare vin eller ett litet stycke kött; men mången skall helt visst jaga bort honom och säga: »Vid *vårt* bord sitter ej din fader!» Då skyndar han hem till mig och klagar sin nöd, och *jag*, arma olyckliga moder, kan ej skydda min stackars gosse eller skänka honom tröst. O, huru anorhunda var det ej, medan *du* ännu var i lifvet, min älskade Hektor! Då fick vår lille son alltid vid måltiderna sitta i ditt knä och få de bästa bitarna, och du själf räckte honom vin. Sedan den lille lekt sig trött, fick han slumra in på en mjuk bädd, och alla täflade om äran att få leka med honom. Och du själf, älskade, du får ligga blodig och beröfvad din rustning ute på fältet! Hundarna skola uppäta dig! Dina präktiga mantlar, som jag väft, skall jag kasta på elden — hvad glädje skänka de väl nu *dig* och *mig*!»

Alla som hörde Andromaches klagan, rördes till tårar. Omkring henne samlades de öfriga furstinnorna jämte många andra af Trojas förnämsta kvinnor, och alla instämde i hennes klagan, ty Hektor hade varit hela stadens värn mot fienden.

29. Patroklos' begrafning.

Så snart grekerna återkommit till skeppen, skildes de, och furstarna, åtföljda af sina krigare, gingo hvar och en till sitt tält för att hvila ut efter dagens strid.

Blott Achilleus och hans myrmidoner vakade. Så fort hjälten återkommit, befallde han, att alla kämparna skulle på sina stridsvagnar eller till fots tåga trenne hvarf omkring det tält, där den döde Patroklos hvilade. Själf körde han i spetsen med sin stridsvagn, efter hvilken Hektors lik släpade.

Achilleus klagade högt, och alla de öfriga instämde i hans verop — somliga af verklig sorg, andra åter för att ställa sig in hos Achilleus.

När vagnarna trenne gånger kört omkring tältet, stannade Achilleus; därpå släpade han in Hektors sargade kropp i tältet och kastade honom öfver den döde vännen sägande: »Gläds, min Patroklos! Nu har jag hållit den ed jag svor dig. Hektor har stupat för min hand, och jag har släpat honom skymfligt bunden bakom min stridsvagn ända hit. I morgon skola hundarna slita honom i stycken och slicka hans blod. Äfven har jag till mitt läger fört tolf trojanska ynglingar, och dessa skall jag offra till din ära, hvarefter bålet's flammande lågor skola förtära dem på samma gång som dig.» Därefter lämnade han tältet och kastade Hektors lik utanför på marken.

Myrmidonerna, som voro uttröttade af dagens strid, skyndade att spänna ifrån hästarna och aflägga sina tunga rustningar, hvarefter de intogo en präktig måltid, som Achilleus låtit anrätta för att fira sin nyss vunna seger.

Feta unga tjurar, får och getter hade fått släppa till lifvet för denna högtid, och det ädlaste vin flödade i strömmar. Achilleus deltog likväl ej i glädjefesten, utan gick i stället ensam ned till hafsstranden och satte sig där. Inom kort insomnade han lutad mot en klippa, ty han var alldeles uttröttad af den häftiga kapplöpningen med Hektor.

Då visade sig i sömnen Patroklos' skugga för honom och sade: »Sofver du, Peleus' son? Har du redan glömt den vän, som du, medan han var i lifvet, höll så kär?

Gif mig strax en graf, så att jag ej hemlös må irra omkring på dödsflodens strand, ty jag får ej komma in i Hades' rike, förrän jag funnit grafvens ro.

Ödet har beslutit, att du skall falla vid Trojas murar. Jag ber dig alltså att låta lägga din aska i min graf, så att vi af döden må återförenas.»

Achilleus svarade i drömmen: »Patroklos, hvarför har du kommit att säga mig detta? Vredgas du på mig? Jag skall uppfylla din vilja. Men, älskade vän, dröj hos mig, lät mig sluta dig i mina armar och låtom oss tillsammans klaga vår sorg, om ock blott under en kort minut!»

Längtansfullt sträckte Achilleus ut armarna mot drömbilden, som nu försvann ur hans åsyn.

I detsamma vaknade Achilleus och utropade sorgen: »O, att Hades blott har skuggor! Nyss visade sig Patroklos för mig, men som en rök försvann han inför mina ögon. Han talade till mig och klagade öfver att han hemlös måste irra omkring på stranden af Styx.»

Därpå brast Achilleus i gråt, och hans vänner, som under tiden samlats nere på stranden, kunde ej heller återhålla sina tårar, utan gräto af medlidande vid hjältens bittra sorg.

Sedan befallde Achilleus grekerna att hämta ved till Patroklos' bål, så att den dödes önskan genast kunde uppfyllas, och så snart den rosenfingrade Eos visade sig vid himlaranden, sände därför Agamemnon en del af folket till skogen efter den nödvändiga veden. Achilleus hade ju sagt, att den döde visat sig i drömmen för honom och bedt om att genast bli begrafven.

Mulåsnorna selades, och karlarna drefvo dem framför sig; själfva buro de yxor och tåg för att kunna fälla och hemforsla veden.

I spetsen för tåget stod en af hjältarnas körsvenner, en rask och kraftig yngling. Efter en lång och mödosam väg, backe upp och backe ned, anlände de slutligen till skogarna på Idaberget.

Där fällde de resliga ekar, klöfvo stammarna och lassade dessa på mulorna; sedan tog hvar och en af männen ett så stort stycke ved, som han förmådde bära,

och tungt lastade, begåfvo de sig så tillbaka igen till lägret.

Vid de utskickades återkomst valde Achilleus nere vid hafsstranden en plats för bålet, och därefter aflastades veden.

Sedan buro furstarna ut Patroklos' lik, som hvilade på en präktig bädd — Achilleus själf gick vid vännens hufvud.

På den dödes bröst lågo härlockar, som många af tillgifvenhet offrat, och själf hade Achilleus till tecken af sin djupa sorg afklippt alla sina vackra ljusa lockar och offrat dem.

Alla gräto och klagade. Achilleus, som önskade finna lugn, bad Agamemnon att skicka bort männen samt förplåga dem rikligt med mat och dryck. Men Achilleus själf jämte de öfriga furstarna stannade kvar för att resa bålet.

Veden staplades upp i en mycket vid och hög fyrkant, och högst upp lades hjältens lik på en bädd af dyrbara tyger, mantlar och mattor.

En oräknelig skara tjurar och får offrades. Achilleus tog deras njurfett och bredde det öfver den döde; sedan lades djuren rundt omkring på bålet, och emellan dem sattes krukor, fyllda med olja och honung. Äfven offrades fyra ståtliga hästar jämte flera hundar och till sist äfven de tolf fångna trojanska ynglingarna, hvilka lades på bålet öfver hästarna och hundarna.

Därpå sade Achilleus: »Nu, Patroklos, har jag bragt dig som offer allt hvad jag lofvat dig! Men Hektor får ej följa dig på bålet, ty jag unnar honom ej den lyckan att förtäras af de renande lågorna. Nej, hundarna skola slicka hans blod och slita i hans kött!»

Sedan antändes bålet, och Hektors lik kastades vid sidan däraf. Men Apollo och Afrodite skyddade den fallne. Gudinnan ingned hans kropp med doftande rosenolja, och Apollo insvepte den döde i ett svart, glänsande moln, så att de brännheta solstrålarna ej skulle skada honom och hvarken hundar eller gamar kunna röra den döde fursten.

Patroklos' begrafning.

Ehuru bålet blifvit rätt antändt, ville det likväl ej brinna. Slutligen måste Achilleus vända sig till Iris med begäran, att hon skulle skynda till de båda vindarna Boreas och Zefyros och bedja dem fläkta på bålet.

Gudinnan var genast villig att åtaga sig pelidens uppdrag och begaf sig strax åstad till vindarna. Knappt hade hon hunnit framföra Achilleus' bön, innan de med väldigt dån rusade bort.

När de på sin väg till Troja ilade fram öfver hafvet, reste sig vågorna tjutande upp omkring dem. Så fort de båda vindarna hunnit till bålet, började de fläkta på lågorna, och nu stego dessa gnistrande mot skyn.

Elden flammade upp och spred sitt sken vida omkring i den tysta, mörka natten.

Vindarna fortforo alltjämt att blåsa på elden, i det de foro tjutande omkring bålet. Achilleus gick ensam hela natten och hällde ut det ädlaste vin på marken däromkring.

Tidigt i daggryningen, just då Fosforos, ljusbringaren, visade sig för att bereda rum åt Eos, störtade bålet samman, och vindarna återvände hem.

Nu lade sig Achilleus ett stycke från bålet, ty han var alldeles utmattad till både själ och kropp; men knappt hade han hunnit inslumra, förrän furstarna anlände, och han spratt upp ur sömnen.

Achilleus bad då, att de skulle släcka den återstående elden med vin, hopsamla Patroklos' ben och lägga dem i en gyllene urna samt därefter uppkasta en grafhög öfver den döde. »Men,» sade hjälten, »gör ej kullen för hög, ty snart skolen I jorda äfven mig vid min döde väns sida! Sedan skolen I öfver oss båda uppkasta en väldig grafhög, som i kommande tider må visa, att grekernas yppersta hjältar där hvilat.»

Furstarna lämnade Achilleus och begåfvo sig bort till bålet, som ännu brann. Somliga af dem släckte elden med vin och hopsamlade Patroklos' halfförbrända ben, hvilka omvirades med njurfett och lades i en kostbar gyllene urna, andra åter utstakade platsen för grafhögen, hvarefter urnan nedsattes på marken och öfver-

höljdes med en fin linneduk. Till sist uppkastades däröfver en grafkulle.

När arbetet var slutadt, ämnade hjältarna aflägsna sig; men då framträdde Achilleus, som nu äfven infunnit sig vid grafplatsen, och sade: »För att värdigt fira den dödes minne skola vi nu anställa täflan i kappkörning och andra lekar.

Jag skall själf bestå prisen, men jag vill ej deltaga i täfvingarna; för öfrigt veten I nog, att min fader Peleus' hästar, en gåfva af Poseidon, äro de snabbaste af alla och skulle vinna första priset, hvilket består af en slöjdkunnig slafvinna och en stor trefot, försedd med prydligt arbetade öron.

Det andra priset utgöres af ett sex års gammalt sto, det tredje af en fint arbetad bäl, det fjärde af tvenne talenter i guld och slutligen det femte af en skål.

Upp nu, tappre achaier, och täflen om segerprisen!»

Knappt hade Achilleus talat ut, förrän furstarna sprungo upp för att ordna sina spann till den förestående täfvingen.

De som deltog i denna voro: *Eumelos*, som ansågs vara den skickligaste af alla greker, när det gällde att tygla ett spann, *Diomedes*, som hade de bästa hästarna, nämligen *Aeneas'* härliga spann, som han tagit under en föregående drabbning, *Menelaos*, som äfven hade ypperliga hästar — den ena, en präktig hingst, var hans egen, den andra, ett sto, tillhörde hans broder *Agamemnon* — vidare *Antilochos*, *Nestors* son, som visserligen ej hade några utmärkta hästar, men förlitade sig på sin körkonst mer än på hästarnas snabba lopp, samt *Meriones*, som följde med utan att hvarken vara ägare till några goda hästar eller vara skicklig i körkonsten.

När vagnarna voro förspända och täfvingen skulle begynna, lät Achilleus genom lottkastning bestämma, i hvilken ordning man skulle köra.

Lotten föll först på *Antilochos*; efter honom körde *Eumelos*, sedan kom *Menelaos*, efter denne *Meriones* och till sist *Diomedes*.

Achilleus utvisade målet, och bort jagade de täflande, inhöljda i skyar af damm.

Vid målet stod den gamle Foenix, som var prisdomare.

Alla pådrefvo sina spann med höga rop och svängde gisslen med kraft. Hästarna ilade fram med svindlande fart, deras manar fladdrade för vinden, och djuren nästan lågo utefter marken.

I spetsen syntes Eumelos med sina präktiga ston, efter honom kom Diomedes, och hans hästar nästan snuddade vid Eumelos' axlar.

Diomedes skulle utan tvifvel ha blifvit segervinnare eller åtminstone framkommit till målet samtidigt med Eumelos, om ej Apollo, som var förbittrad på honom för hans rysliga framfart i trojanernas led, slagit gisslet ur hans hand.

Diomedes fick tårar i ögonen af sorg och vrede, när han såg, huru Eumelos' spann flög fram öfver fältet, under det hans eget blef efter, så snart det ej längre af gisslet drefs framåt.

Pallas Athene, som ständigt vakade öfver sin älskling Diomedes, hade märkt Apollos tilltag. Hastigt upptog hon gisslet och räckte det åt hjälten samt påskyndade hans hästar, så att de ilade fram med blixstens hastighet. Sedan bröt hon sönder oket för Eumelos, hvars hästar blefvo stående på ömse sidor om tistelstängan, i detsamma vagnen nästan kullkastades, hvarvid Eumelos slungades till marken och illa skadade sig.

Nu körde Diomedes med ursinnig fart förbi Eumelos, som ej längre kunde deltaga i täflingen. Efter honom kom Menelaos, och strax efter denne följde Antilochos och efter honom, fastän på något afstånd, Meriones.

Antilochos ropade till sina hästar: »Låten nu se, att I kommen förbi Menelaos! Vinnen I ej i dag ett godt pris åt mig, skall min fader Nestor sticka ned er med sin kopparskodda lans. Själf vill jag bruka hela min körkonst för att komma förbi atriden.»

Hästarna förstodo talet och ilade framåt, så snabbt de förmådde.

Antilochos hade beräknat att hinna förbi Menelaos på någon plats, där vägen var smal och farlig, och

den sistnämnde befann sig just nu vid ett ställe, där det fanns en djup remna på ena sidan af vägen.

»Akta dig, Antilochos, kör ej om här!» ropade Menelaos varnande; men Nestors son låtsade ej höra ropet, utan dref ännu mera på hästarna med gisslet.

För att ej bådas vagnar, ifall de sammanstötte, skulle krossas eller slungas ned i remnan, höll Menelaos in sina hästar, och i samma ögonblick flög Antilochos' spann förbi honom.

Under tiden uppehöll sig de öfriga furstarna vid målet för täfingen och spanade efter de kappkörande.

Idomeus och Aias från Lokris råkade till och med i den häftigaste ordväxling om hvilken af de täflande som först skulle bli synlig, och de öfriga furstarna hade all möda att hindra de stridslystna hjältarna från att draga svärden.

Snart afgjordes likväl deras tvist, ty Diomedes' spann kom framflygande, och strax därefter lät hjälten de snabba hästarna, löddriga af svett, stanna framför furstarna. Diomedes hängde gisslet på oket, och hans körsven skyndade att hämta segerpriset, medan fursten själf spände ifrån hästarna och gaf dem vatten och foder.

Efter Diomedes kom Antilochos, som blott hade sin list att tacka för det pris han vann, och knappt en hästlängd efter honom syntes Menelaos med sina hästar; sist kom Meriones.

Långt efter honom närmade sig den stackars Eumelos. Han hade själf mäst draga vagnen, allt under det han dref hästarna framför sig, och samtliga furstarna tyckte, att den unge hjälten, hvilken allmänt ansågs såsom den skickligaste körsvennen af dem alla, varit utsatt för ett oförtjänt missöde. Den obetänksamme, men varmhjärtade Achilleus ville till och med såsom upprättelse gifva honom andra priset.

De öfriga furstarna gillade Achilleus' förslag. Men då uppplammade Antilochos' vrede, och han ropade: »Sannerligen måste jag ej vredgas på dig, Achilleus, om du beröfvar mig mitt pris!

»Eumelos hade väl glömt att före täfningen bedja gudarna om lycka och lider därför nu sitt rättvisa straff.

»Om du likväl har honom så kär, så låt från ditt tält hämta ett annat pris åt honom, men låt mig behålla mitt!»

Achilleus svarade leende, att han skulle följa rådet, och befallde sina män hämta ett glänsande kopparharnesk, som han skänkte åt Eumelos, hvilken blef hjärtligt glad öfver gåfvan.

Knappt hade detta försiggått, förrän Menelaos steg fram och i vredgad ton sade: »Hvad har du väl tagit dig till, Antilochos, som kört förbi mig med ditt spann, ehuru *dina* hästar icke kunna mäta sig med *mina* i snabbhet?

»Genom list har du segrat! Ställ dig här invid ditt spann, tag gisslet i hand och svär mig vid Zeus, gudars och människors konung, att du vunnit priset på ärligt vis!»

Antilochos svarade genast: »Stilla din vrede, Menelaos! Jag har besegrat dig genom list, det erkänner jag öppet. Jag beräknade att köra om dig vid remnan; ty jag förutsåg, att du skulle inse faran och hejda ditt spann! Förlåt mig min obetänksamma handling, och jag vill själfmant gifva dig mitt pris, det vackra stoet!»

Menelaos' vrede lade sig strax, när Antilochos så oförbehållsamt erkände sitt fel, och han erbjöd sig nu att taga det tredje priset, den glänsande bålen.

Meriones fick det fjärde, de båda guldtalenterna; det femte utdelades ej. Detta gaf Achilleus i stället åt den gamle Nestor såsom ett minne af den döde Patroklos, och gubben, rörd af detta vänskapsbevis, tackade hjärtligt.

Därefter beredde sig furstarna till nya täfningar. Den första skulle bestå i knytnäfveskamp mellan de i denna idrott yppersta hjältarna.

Priset utgjordes af en vacker otamd mulåna för den vinnande samt en bågare åt den besegrade.

Epeios ansågs af alla för att vara den bästa knytnäfveskampen i hela hären. Han trädde också genast

fram och utmanade hvem som ville till en täflan, i det han öfvermodigt yttrade:

»Det är bäst att några stanna kvar i närheten för att föra bort den fallne, ty jag skall minsann bräcka refbenen på honom, hvem det än må vara.»

När han slutat tala, syntes till en början ingen vara hägad att mäta sig med den ryktbare Epeios. Slutligen reste sig hjälten *Euryalos* och förklarade sig villig därtill. Han aftog genast sin lifrock och ordnade sig till den förestående kampen. Diomedes band på honom gördeln och sökte under tiden stärka hans mod på bästa sätt.

Äfven Epeios aftog kläderna och satte på sig gördeln, hvarefter kämparna begåfvo sig in på den utstakade banan, och kampen började. Denna blef ovanligt hård och ansträngande, och först efter en ytterst häftig strid lyckades Epeios slutligen fälla sin motståndare till marken. Den stackars *Euryalos* blef sanslös bortburen från stridsplatsen, under det att blodet, som frustade ur munnen, gjorde hans vänner mycket oroliga.

Sedan uppmanade *Achilleus* kämparna att täfla i brottning. Till denna strid anmälde sig *Aias*, *Telamons* son, och *Odysseus*. Båda ville vinna priset, som bestod af en prydlig trefot, värd minst tolf oxar, för den segrande, samt en slöjdkunnig slafvinna, värd två oxar, för den besegrade.

Striden började. De båda hjältarna brottades ytterst häftigt men båda voro jämnstarka, och åskådarna tycktes ledsna vid den långvariga kampen.

Slutligen lyckades *Odysseus* genom list fälla *Aias* till jorden, men den senare hämnades genom att i sin tur draga omkull *Odysseus*, och båda tumlade nu om på marken.

Achilleus bad dem då upphöra med täflingen, ty båda hade gjort sig förtjänta af samma pris.

Hjältarna slutade genast striden, aftorkade svetten och dammet samt togo åter på sig sina lifrockar, hvar efter de å nyo blandade sig in i fursteskaran.

Många märkliga täflingar följde ännu, bland dessa en kappspringning mellan *Aias*, *Oileus'* son, från *Lokris*,

Odysseus och Antilochos. Alla tre voro kända snabb-löpare. Achilleus hade till mål utvalt platsen framför det altare, på hvilket djuren vid Patroklos' begrafning offrats.

De täflande ställde sig i rad, och på gifvet tecken började löpningen.

Aias fick genast försprång, dock följde Odysseus så tätt inpå honom, att Aias i sin nacke kände hjältens flåsande andedräkt.

Redan hade de på detta sätt hunnit nära målet, då Odysseus, som klart insåg, att Aias skulle bli segevinnare, bad en varm bön till Pallas Athene, anropande henne om hjälp. Gudinnan hörde honom, och just som de båda täflande trodde sig framme, lät hon Aias snafva på den slippriga och orena marken vid altaret. Odysseus tog nu första priset, en vacker skål, Aias åter erhöll det andra, en ståtlig tjur.

Alla hjältarna skrattade, när Aias reste sig upp, ty han var alldeles nedsölad af smuts. Den godmodige Aias skrattade med och sade, i det han ledde bort sin tjur: »Alltid skall då Pallas Athene hjälpa sin älskade Odysseus!»

Täflingarna, som bestodo i kul- och spjutkastning, dufskjutning m. m., fortsattes ännu länge, och först vid skymningens inbrott ändades dessa sedan så ryktbara och besjunga lekar.

Hvar och en återvände då till sitt tält för att hvila efter dagens ansträngningar och i minnet ännu en gång genomleva dess märkliga händelser.

30. Priamos bjuder Achilleus lösen för den döde Hektor.

Under fåfänga bemödanden att finna någon hvila kastade sig Achilleus oroligt af och an på bädden. Han tänkte på Patroklos, sin döde vän, och erinrade sig alla de strider de med hvarandra delat, alla de kämpalekar och täflingar, hvaruti de som ynglingar tillsammans del

tagit, och alla gemensamma faror de utstått på hafvet i striden mot de rasande vågorna. Slutligen kunde han ej längre dröja kvar inne i det kvafva tältet, utan sprang upp ur bädden och gick ned till hafsstranden, där han sorgsen vandrade fram och tillbaka.

Så snart Eos i sin glänsande saffransfärgade mantel visade sig vid synranden, spände Achilleus sitt härliga spann för vagnen och band Hektors lik efter den; därpå körde han trenne hvarf omkring Patroklos' grafhög, och sedan lämnade han den döde Hektor kvar ute på marken.

Återigen hade således Hektors sköna ansikte, vändt mot den lösa jorden, släpats djupt i stoftet, återigen hade det upprörda dammet höljt hans vackra mörka lockar. Men fastän den döde redan flera dagar legat ute på öppna fältet, hade ej solens brännheta strålar förvandlat honom, och ej heller hade hundarna slitit sönder hans kropp, ty Apollo, som alltid varit en trofast vän till Hektor, stod ännu efter hans död skyddande vid hans sida.

Men när gudarna från Olympen sågo, huru hämndgirik Achilleus hela tiden visat sig mot den fallne, blefvo somliga bland dem förbittrade och uppmanade Hermes att bortföra Hektor, ty nästan alla gudar och gudinnor med undantag af Hera, Pallas Athene och Poseidon kände medömkan med den döde.

De nämnda gudinnorna hatade alltför bittert trojanerna och hela Priamos' ätt för att med rättvise bedöma Achilleus' handlingssätt och inse, huru svårt han förbröt sig mot både gudar och människor genom att taga en så oädel hämnd på en död fiende. De motsatte sig följaktligen ifrigt de öfriga gudarnas beslut.

Twisten mellan de odödlige räckte länge, men på tolfte dagen efter Hektors död tog Apollo till orda och sade:

»Hårda och grymma äro alla gudar mot den fallne. Har då aldrig Hektor hemburit rika offer af feta oxar, får och getter och med fromma böner vändt sig till eder för att finna hjälp? Ingen vill nu bistå honom och unna hans sörjande föräldrar och maka att förbränna

hans lik! Alla gynnen I den hårdhjärtade och grymme Achilleus, som ej visar mänskliga känslor mot en fallen fiende, utan trotsar gudarnas bud genom sitt skändliga hat.

Det finnes väl bland de dödliga flera, som måste begråta en kär frände eller vän, men icke få de därför sörja så som Achilleus, och en gång höra de väl upp med sin klagan. I vansinnig hämndlust släpar han den döde Hektor kring sin väns grafhöj och misshandlar honom på det grymmaste.

Skola gudarna lugnt åse en sådan skändlighet?»

Hera svarade vredgad:

»Jag skulle gifva dig rätt, du gud med silfverbågen, om blott Hektor och Achilleus kunde förliknas vid hvarandra. Men den ädle Achilleus är son till den silfverfotade Thetis, under det Hektor blott är en vanlig dödlig. Du var ju själf med på Thetis' bröllop och förhöjde festglädjen med ditt spel, och nu vill du, niding, svika hennes son, den härlige Achilleus.»

Zeus tog nu till orda och sade varnande: »Hera, far ej ut i så bittert tal mot en af gudarna! Väl är ej Hektor Achilleus' jämlike; men bland de dödliga i Troja var han oss dock kärast. Alltid offrade han till vår ära ädelt vin, och äfven feta oxar fattades aldrig på altaret, från hvilket offerröken steg ringlande mot skyn.

Vi skola ej låta Hermes föra bort honom, men jag skall i stället kalla hit Thetis och bedja henne förmå Achilleus att mot en riklig lösen utlämna Hektor till konung Priamos.»

Därpå sände han Iris för att hämta Thetis. Blixtsnabbt störtade sig regnbågsgudinnan i vågorna, så att skummet yrde omkring henne, och inom kort stod hon i Thetis' rymliga palats, där hon skulle framföra Zeus' kallelse till Olympen.

Den sköna gudinnan satt i sin sal, och rundt omkring henne hade nereiderna tagit plats. Hon grät bittert öfver sin sons olyckliga öde och berättade för de öfriga, att Achilleus, hennes älskade son, snart måste

nedstiga till Hades' dystra boningar, ty sådan var Ödets vilja.

Så snart hon förnummit den mäktige härskarens bud, reste hon sig, kastade en kolsvart mantel omkring sig till tecken af sin djupa sorg och skyndade ut tillsammans med Iris.

Vågorna delade sig lätt och lekande omkring de båda gudinnorna, hvilka, så snart de uppnått stranden, höjde sig i luften och sväfvade upp till Olympen.

Där var hela gudaskaran samlad kring Zeus. Den blåögda Pallas Athene, som satt vid sin faders sida, reste sig och lämnade plats åt Thetis, under det att Hera räckte henne en pokal, till brädden fylld med nektar.

Thetis tömde bägaren; först därefter sade Zeus till henne: »Jag har låtit kalla dig hit, Thetis, och du hör sammade mitt bud, ehuru sorgen fräter ditt hjärta. I nio dygn ha gudar och gudinnor tvistat med hvarandra för Hektors och Achilleus' skull. Somliga vilja, att Hermes skall föra bort den döde; men jag har ej tillstadt detta, ty jag önskar, att Achilleus skall frivilligt mot en riklig lösen utlämna Hektors lik till konung Priamos. Skynda därför till lägret och bjud din son efterkomma min vilja, ty de öfriga gudarna vredgas på honom för hans omänskliga grymhet.»

Thetis lämnade genast Olympen och ilade till Achilleus. När hon inträdde i tältet, fann hon Achilleus ännu sörjande och klagande öfver förlusten af den älskade vapenbrodern, och rundt omkring honom stodo hans vänner och sökte, ehuru förgäfvdes, trösta honom.

Gudinnan tog plats vid sonens sida och sade smeksam: »Älskade son, huru länge skall sorgen plåga ditt hjärta, så att du för din döde vän glömmet både föda och hvila? Zeus, den allsmäktige, och de andra gudarna vredgas på dig, som behåller den fallne Hektor och ej mot lösen utlämnar honom till hans olycklige fader, utan i stället med blindt raseri misshandlar hans lik. Utlämna den fallne och hörsamma gudarnas befallning!»

Achilleus svarade, att han, såsom Zeus befallt, genast skulle utlämna den döde, så snart någon komme från Troja för att mot lösen hämta Hektors lik. Sedan suttu moder och son länge tillsammans på hafsstranden och samtalade med hvarandra.

Under tiden hade Zeus befallt Iris att ila till Troja och tillsäga konung Priamos att skynda till Achilleus och bjuda honom en rik lösen för den fallne sonen. Den gamle konungen skulle begifva sig dit endast åtföljd af en härold, som körde mulånespannet — Hermes åtog sig att skydda honom mot alla faror.

När Iris trädde in i konungaborgen, var det natt, och hon blef rörd vid åsynen af den djupa sorg, som rådde där.

Ute på en af palatsets gårdar låg den gamle Priamos inhöljd i en mantel, rundt omkring honom suttu söner och svärsöner, alla gråtande och bittert klagande, och inifrån palatsets gemak ljödo kvinnornas höga verop.

Iris trädde fram till Priamos, som greps af rädsla, när han varnade gudarnas budbärrinna.

Gudinnan närmade sig mildt den gamle och sade: »Frukta icke för mig, Priamos, jag bringar dig blott ett budskap från Zeus, gudars och människors fader. Han känner medlidande med din djupa smärta och vill bistå dig. Fördenskull befaller han dig att fara till grekernas läger och uppsöka Achilleus i dennes eget tält. Blott en härold får åtfölja dig för att köra mulånespannet, och du skall åt Peleus' son medföra en riklig lösen i gengäld för det han utlämnar den döde Hektor.

Låt ej någon fruktan afhålla dig från att fara, ty Hermes, Argosdödaren, skall ledsaga dig och skydda dig mot alla faror. Achilleus själf skall röras af dina böner samt utlämna den fallne Hektor.» Därpå försvann Iris.

Priamos befallde sina söner att genast spänna mulorna för vagnen, ty han ville själf, endast åtföljd af en härold, ännu samma natt skynda till Achilleus och bedja om Hektors lik.

Förgäfves föreställde man honom, huru farligt det vore att ensam midt i natten resa till det grekiska lägret.

Gubben upprepade blott sin gifna tillsägelse, och de öfriga måste lyda. Själf skyndade han till Hekabe och meddelade henne Iris' befallning. Äfven hon började bittert klaga och gråta och bad på det bevekligaste, att Priamos ej skulle företaga en så äfventyrlig färd.

»Säkert,» sade Hekabe snyftande, »skall den förfärlige Achilleus döda dig, så snart han blir dig varse, och vår sorg skall bli ännu djupare, när vi nödgas begråta äfven dig.»

Men Priamos sade: »Hindra mig ej från att ila till grekernas läger! Får jag blott ännu en gång sluta min son i mina armar, så må sedan Achilleus gärna döda mig, gamle olycklige gubbe! Om det varit någon dödlig, som uppmanat mig till denna färd, skulle jag ej ha följt rådet; men nu såg jag tydligt Iris, regnbågsgudinnan, och hörde hennes röst.»

Därefter började han att ur de välförsedda kistorna framtaga dyrbara högtidsdräkter, mantlar, lifrockar samt kostbara täcken och mattor. Äfven uppvägde han tio talenter i guld och tog dessutom fram en dyrbar gyllene pokal, en hedersgåfva till honom själf från närboende folk, och lade denna bredvid det öfriga. Desstom tog han präktiga kittlar och trefötter samt befalld, att alltsammans skulle lastas på vagnen. När han kom ut i den intill gården gränsande pelargången, var denna uppfylld af trojaner, som högljuddt jämrade sig och klagade öfver att den gamle konungen ämnade kasta sig rakt i fördärfvet. Hans egna söner instämde i denna jämmer och vägrade att hörsamma Priamos' befallning att späna för mulorna. Då blef konungen vred, lyfte hotande sin staf och dref ut folket, sägande: »Har jag ej lidit nog, när jag förlorat min dyre son, min älskade Hektor? Skola nu äfven mina andra söner bringa mig sorg genom att ej hörsamma mina befallningar? Spänn genast mulorna för vagnen och lasta därpå den lösen jag bestämt åt Achilleus! Låten mig sedan styra kosan till de snabbseglande galejorna för att hos Achilleus bönfalla om min döde son!»

Sönerna vågade ej längre trotsa sin faders vilja, utan drogo fastän motvilligt ut vagnen, hvarefter de

på densamma lastade sakerna. Sedan ledde de ut mul-
åsnorna, som Priamos själf med häroldens hjälp spände
för vagnen. När allt var ordnad till resan, framträdde
Hekabe till Priamos och bad honom först bringa Zeus
ett rikligt dryckesoffer.

Den gamla drottningen frambar själf vinet, en slaf-
vinna följde efter med vatten i en kanna, och ur denna
utgöt hon vatten öfver Priamos' händer, innan offret
företogs.

Priamos sade nu till sin vörnadsvärda maka: »När
du gifver mig goda råd, följer jag dem gärna. Godt
är för de dödlige att sträcka händerna mot Zeus och
bedja om förbarmande.»

Knappt hade han utgjutit offervinet och slutat sin
bön, förrän en majestätisk örn seglade fram med vidt
utspända vingar högt uppe i luften till höger om honom.
Nu intogs alla af ett fast hopp, och resan anträddes
med stärkt mod och ljusa förhoppningar om en lycklig
utgång.

Priamos och härolden stego upp i vagnen, sönerna
och svärsönerna följde dem utom muren, i det de gräto
och klagade, såsom om de följt Priamos till grafven.
Strax utanför stadsporten tog Priamos afsked af dem
och fortsatte sedan ensam färden, följd blott af härolden,
som tillika var körsven.

När de åkande hunnit ett stycke ut på slätten,
fingo de se en högrest man, som gick strax framför
vagnen. De blefvo mycket rädda, ty de fruktade, att
främlingen skulle öfverfalla dem; men han frågade i
stället höfligt, om han finge åka med dem.

»Jag är en af Achilleus' män och ärnar mig just
bort till hans tält,» sade mannen. Därpå steg han upp
i vagnen, fattade tömmarna och fortsatte sedan under
hela tiden att köra.

Främlingen var ej någon annan än Hermes, som
antagit en krigares gestalt och nu på Zeus' befallning
ledsagade den gamle Priamos till Achilleus.

När de hunnit fram till lägerplatsen, dit de anländt
utan alla äfventyr, vidrörde Hermes med sin staf vak-

terna, som just då intogo sin måltid, och genast insomnade de; därefter förde han Priamos till Achilleus' tält.

Vid framkomsten hjälpte han den gamle konungen att aflasta skänkerna, men sedan tog han farväl, sägande: »Det anstår ej mig, en odödlig, att följa dig till Achilleus, den gudaborne, och så uppenbart låta se, att gudarna

Priamos bjuder Achilleus lösen för den döde Hektor.

skänka dig sitt bistånd. Jag är Hermes, som Zeus sändt till din hjälp, Priamos, och du har ej känt igen mig! Träd nu blott utan fruktan fram till Achilleus och omfatta bedjande hans knän! Zeus skall förmå honom att höra din bön, arme gubbe.» Därpå försvann Hermes.

Men Priamos steg oförmärkt in i tältet, hvarest Achilleus nyss slutat sin aftonmåltid. Rundt omkring där inne sutto hans män samt vid hans sida tvenne af hans bästa vänner.

Den gamle hvithårige konungen kastade sig ned framför Achilleus och omfattade bedjande hjältens knän samt kysste ödmjukt hans händer sägande! »O, gudaborne Achilleus, haf medlidande med mig olycklige och öfverlämna åt mig min älskade sons lik! Jag har medfört en riklig lösen af guld, koppar och dyrbara kläder, och det är Zeus själf, som har befallt mig att resa hit till grekernas läger. O, Achilleus, tänk på din egen fader, huru bittert *han* skulle sörja, i fall *du* vore död!

Huru mycket olyckligare är ej jag, arme gubbe, som mistat så många söner; alla ha ju fallit för din hand, fruktansvärde hjälte!»

Achilleus blef rörd af den gamles klagan och brast själf i gråt, när han tänkte på sin egen faders sorg vid ende sonens snart förestående död och på sin vän Patroklos, som för evigt var borta.

Mildt reste han upp den gamle kungen och sade: »Arme gubbe, gudarna ha sändt dig svåra profningar. Men säg mig, huru vågar du komma ensam till grekernas läger och träda inför mina ögon, då jag likväl beröfvat dig så många förhoppningsfulla söner?

Tag plats här på stolen vid min sida och hör upp med din bittra jämmer öfver att du förlorat din dyre son! Han kan ändå ej genom din klagan återskänkas åt lifvet — gudarna gifva de dödlige ömsom glädje, ömsom sorg. Så ha de äfven delat sina gåfvor till min fader Peleus. Väl gåfvo de honom till maka en skön gudinna, men de beröfvade honom äfven på samma gång glädjen att omkring sig se ättlingar uppväxa; ty

vet att äfven jag liksom din son skall enligt Ödets beslut falla vid Troja!

Så har jag äfven sport, att gudarna förr gifvit dig ett rikt mått af lycka, och likväl är du nu så arm och olycklig!»

Priamos svarade: »Mäktige Achilleus, bjud mig ej taga plats i ditt tält, medan ännu min sons blodiga lik ligger utanför på marken! O, gif mig den dyre sonen strax tillbaka, så att jag må återvända till Troja för att reda hans graf! Tag den lösen jag medfört, eftersom du af nåd skonat mig, gamle värnlöse gubbe, och ej tagit mitt lif!»

»Reta mig ej med din klagan, du gamle!» ropade Achilleus nästan vred. »Jag har ju redan lofvat att gifva dig Hektor. Min moder, dotter till gubben i hafvet, kom hit med bud från Zeus, att jag skulle utlämna den fallne; men reta mig ej nu med din klagan, så att jag bryter mot den mäktige gudens befallning.»

Priamos blef skrämmd af dessa häftiga ord och tog plats på stolen, i detsamma Achilleus störtade ut ur tältet och tillsade sina män att lasta af vagnen och bära in den medförda lösen i tältet. Blott tvenne mantlar jämte en dyrbar lifrock skulle de kvarlämna för att tjäna som svepning åt den döde Hektor.

Sedan ropade han på slafvinnorna och befallde dem tvätta Hektors lik samt ingnida det med välluktande oljor, hvarefter de skulle hölja det i de dyrbara kläderna och lägga den döde i vagnen.

Achilleus själf stannade utanför tältet och sade bönfallande: »Patroklos, vredgas ej på mig, därför att jag utlämnar Hektor till hans sörjande fader, som bragt mig värdig lösen för den fallne!»

Därpå trädde han tillbaka in i tältet, tog plats midt emot Priamos och sade: »Din bön är beviljad, och din son hvilat på sin bädd i vagnen. Så snart morgonen randas, kan du anträda hemfärden; men låtom oss nu intaga en gemensam måltid, så att dina krafter må stärkas!»

Sedan Achilleus och hans gäst ätit, bad Priamos att få hvila sig på en bädd, »ty,» sade han, »ända

sedan min älskade sons död ha ej mina ögon slutits af sömnen.»

Achilleus befallde genast tärnorna att anordna en bädd ute i förrummet och inbjöd sedan den gamle Priamos att gå till hvila. Men dessförinnan frågade han Priamos, huru länge denne önskade hålla vapenhvila.

»Om du vill förutgå oss elfva dagar för att fira Hektors minne, skola vi vara dig mycken tack skyldiga,» svarade Priamos. »I nio dagar skola vi klaga öfver den dyres död, på den tionde förbränna hans lik och bespisa folket, på den elfte uppkasta en grafhög öfver honom.»

»Allt skall ske, såsom du önskar, ärevärdige gamle,» svarade Achilleus, hvarefter han aflägsnade sig.

Under sömnen visade sig Hermes för Priamos och sade: »Sannerligen, ej känner *du* någon fruktan, då du sofver så lugnt, fastän omgifven af fiender på alla sidor. Ehuru Achilleus skonat dig och utlämnat din son, så må du dock veta, att dina hemmavarande söner gärna gifve en trefaldt större lösen för dig själf. Visste blott den girige Agamemnon, att du är här, skulle nog han och de öfriga grekerna ej underlåta att taga dig till fånga och utkräfva en dryg lösen för dig.»

Priamos rusade förfärad upp från bädden, väckte härolden och befallde denne genast spämma för mulorna, så att de båda trojanerna skulle kunna lämna lägret, förrän grekerna hunnit vakna.

Beskyddade af Hermes, kommo de osedda förbi vakterna, och utan några äfventyr uppnådde de Troja.

Priamos' dotter Cassandra hade länge stått spejande uppe på stadsmuren, och så snart hon varsnade de återvändande, kallade hon genom höga rop tillsammans trojanerna, som i stora skaror strömmade ut för att möta sin konung och den döde Hektor.

Strax utanför stadsportarna träffade de Priamos. Andromache och den gamla drottningen sprungo fram till vagnen och fattade den dödes hufvud. Men Priamos bad dem draga sig tillbaka, så att han kunde köra till palatset. Där lades den fallne på en rikt snidad säng. Denna omgafs af sångerskor, som sjöngo klagosånger

öfver den tappe Hektors död, och alla de närvarande kvinnorna gräto och jämrade sig högt. Andromache slöt med ömhet sin döde gemåls hufvud intill sig och utbröt därvid i den mest förtviflade gråt. Därpå sade hon: »Du gick bort från mig i din ungdomsvår, du dyre make, och lämnade mig ensam kvar med vårt lilla barn!

När *du* ej längre värnar Trojas murar, skola grekerna snart intaga staden och bortföra mig och alla andra förnäma trojanskor i en neslig fångenskap. Om än din son blir skonad till lifvet, skall han likväl dela sin moders hårda lott. Törhända också att någon grym och hårdhjärtad grek nedstörtar den lille från muren och krossar hans hufvud mot de hårda stenarna för att så hämnas på den tappe Hektor, som ej brukade skona de usla grekerna, medan han ännu fanns i lifvet.

Ack, jag arma, att jag ej skulle få trycka din hand eller mottaga en hälsning från dig, innan dina ögon för evigt slötos af Döden!»

Andromaches klagan var hjärtskärande att höra och kunde endast jämföras med Hekabes, hans gamla moders, sorg.

Den vördnadsvärda drottningen sade klagande: »O, du min älskade Hektor, att äfven du skulle falla för den förfärlige Achilleus' hand!»

Ännu länge fortfor den gamla att klaga vid sonens dödsläger. Därefter framträdde Helena och de öfriga kringstående. Äfven de uttryckte djup smärta öfver att Troja förlorat sitt säkraste stöd.

Sedan sorgesångerna länge ljudit, uppmanade Priamos folket att hämta ved till dödsbålet. Mulorna förspändes, och under nio dagars tid hemforslades ved från Idabergets skogar till det strax utanför stadsmurarna uppresta bålet.

När den strålände Eos på tionde dagen visade sig, bar man ut den döde Hektor och lade honom på bålet, som sedan antändes i närvaro af de mangrant församlade trojanerna. Då lågorna förtärt den älskade furstens kropp, släcktes elden med vin. Hans bröder och stridskamrater hopsamlade benen och lade dem i ett gyllene

skrin, som omhöljdes med dyrbara purpurmantlar och nedsattes i grafven, hvarefter tunga stenar lades där-
öfver och en väldig grafhög uppkastades till vittnesbörd
för kommande släkten om den unge furstens korta, men
ärorika lefnad och lysande bedrifter.

Därpå återvände alla sorgsna till staden, hvarest de
förnämsta trojanerna samlades i palatset för att värdigt
afsluta sorghögtidigheterna genom en präktig måltid.

31. Amazondrottningen Penthesileia.

Sedan trojanerna firat Hektors begrafning, beredde
de sig att börja striden på nytt, ty vapenhvilan var nu
slut. Men emedan deras bästa värn var borta, kände
de sig till en början ytterst nedslagna.

Då fingo de en helt och hållet oväntad hjälp, hvaraf
deras mod ånyo eldades. Den tappra drottning *Pen-
thesileia*, åtföljd af en liten men utvald skara amazoner,
kom nämligen till Troja i afsikt att erbjuda konung
Priamos sitt bistånd.

När hon höll sitt intåg i staden, strömmade folket
till för att beundra den namnkunniga drottningen och
hennes vackra, ståtliga följe. — Penthesileia, till växten
högre och smärt, var tillika särdeles kraftfullt byggd,
och hennes glänsande pansar, som smög sig så tätt in-
till kroppen, som hade det varit gjutet efter densamma,
framhöll bjärt dessa yttre företräden.

Väl var hon skön som den strålande Eos själf;
men hennes skönhet var ej kvinnligt vek och ljuft till-
talande, ty anletsdragen buro framför allt vittne om
mod och beslutsamhet, och ögonen blixtrade djärft af
stridslust. Man såg genast, att hon icke var någon
vanlig ungmö, som nöjde sig med att i sitt hem sede-
samt sköta sländan och väfskytteln.

Konung Priamos tog så hjärtligt emot henne, som
om hon varit en af hans egna högt älskade döttrar, och
förde henne upp till konungaborgen. Där lät han fram-
bära präktiga gästskänker åt henne och lofvade att för-

ära henne ännu dyrbarare gåfvor, om hon lyckades fördrifva grekerna från Troja.

Den unga drottningen svor då inför de församlade trojanerna en dyr ed att nedlägga Achilleus och bortjaga grekerna.

Sedan amazonerna blifvit undfägnade med en riklig måltid, gingo de till hvila.

Under natten sände Pallas Athene, som alltid var fientligt sinnad mot trojanerna, den främmande drottningen en bedräglig dröm för att narra henne att genast utmana Achilleus. Penthesileias egen fader, krigsguden Ares, visade sig nämligen för henne och uppmanade henne att i striden möta Achilleus, Peleus' stolte son.

När drottningen vaknade, sprang hon genast upp från bädden och iklädde sig sin lysande rustning, en gåfva af Ares, samt spände kring midjan sitt bälte, vid hvilket ett väldigt svärd hängde i en skida af silfver och elfenben. Sedan satte hon på sig sin strålände hjälm, prydd med en guldgul fjäderbuske, och tog skölden på armen. I vänstra handen bar hon tvenne spjut, i den högra en tveeggad stridsyx, som hon fått af själfva Eris. Därefter störtade hon ut för att mana trojanerna till hjältemodig kamp mot fienden.

Ute på slagfältet samlades omkring henne Trojas förnämsta hjältar, och när dessa sågo Ares' härliga dotter färdig att i spetsen för dem anfalla grekerna, växte deras tillförsikt, så att de åter vågade hoppas på en lycklig utgång af kriget.

Själffvingade sig Penthesileia upp på sin ystra springare, som i snabbhet kunde täfla med själfva harpyierna, och flög fram öfver fältet. Efter henne redo de öfriga amazonerna, likaledes fullt väpnade. Först vågade väl blott de oförskräcktaste af Trojas hjältar att följa henne, men inom kort började trojanernas sjunkna mod allmänt återupplifvas. När den gamle Priamos såg sitt folk utan fruktan skynda fram mot fienden, hänfördes äfven han af nya förhoppningar, och rörd uppsände han till Zeus en brinnande bön för Trojas lycka och räddning.

»Zeus, alla gudars och människors behärskare, hör min bön, låt achaiernas skaror sjunka i stoftet och rädda det heliga Ilion! Gör det för Ares' skull, hvars dotter i dag anför de våra!» Så bad den gamle. Men knappt hade konungen slutat sin bön, förrän *från vänster* kom flygande en örn med en blodig och söndersliten dufva i sina klor. Vid detta olycksbådande tecken betogs konungen af ångest och återvände djupt nedslagen till sitt palats.

Grekerna hade med förvåning sett trojanerna på nytt ordna sina skaror till strid. Sedan alla trojaner så småningom samlats i stora afdelningar ute på fältet, rusade de fram öfver slätten i riktning mot det grekiska lägret, och nu först väpnade sig äfven achaierna på allvar. De grekiska furstarna undrade mycket hvem trojanerna fått till anförare och hvilken förändring som hos dem inträffat, ty icke på länge hade de vågat sig utom sina murar.

Så snart härarna möttes, började en strid, lika häftig och skarp som under Hektors tid.

Penthesileia dödade flera af grekernas tappreste män, och äfven de andra amazonerna visade sig fullt värdiga sitt hjälterykte. Ursinniga öfver de förluster, som de tappra amazonerna anställde i deras led, försvarade sig grekerna med den häftigaste förbittring. Stridslarmet och vapendånet blefvo bedöfvande, och ännu en gång färgades slätten röd af tappra hjältars blod.

Achilleus och Aias från Salamis hade likväl ej ännu deltagit i striden. De båda vännerna hade gått till Patroklos' grafhög och sutto ännu sörjande invid denna utan att hysa den minsta aning om att striden rasade ute på fältet, och sålunda saknade grekerna sitt bästa stöd.

På stadsmurarna stodo Trojas förnämsta kvinnor och sågo med beundran, huru Penthesileia och de öfriga amazonerna stredo. Flera af de unga trojanskorna blefvo så uppellade af denna syn, att de önskade störta ut på valplatsen, ehuru de ej i likhet med amazonerna voro hemma i krigets blodiga lek. En syster till drott-

ning Hekabe hade all möda i världen att afstyra det dåraktiga tilltaget.

Under tiden hade trojanerna segrande trängt framåt. Penthesileia rasade som krigsguden själf, och achaierna flydde förfärade undan för henne. Stridsgnyet och de sårades jämmerrop blefvo slutligen fasaväckande. Öfverallt på fältet sprungo hästar med tomma vagnar; vapen och rustningar lågo kringspridda på marken, och de döendes rosslingar blandades med amazonernas jubelskri, när grekerna utan förskoning nedgjordes.

Slutligen hade trojanerna trängt nästan ända fram till de grekiska skeppen och började redan hoppas att kunna sticka dem i brand; men då nådde stridslarmet fram till Aias och Achilleus, som ännu uppehöll sig vid Patroklos' graf. Aias sade förundrad: »Achilleus, jag tycker mig höra höga, ihållande stridsrop, alldeles som om någon ursinnig strid rasade i närheten. Låtom oss skynda ditåt för att se, om trojanerna hota vårt läger!»

Äfven Achilleus hörde nu vapendånet, och båda skyndade till tälten, där de iförde sig sina rustningar och togo sina vapen, hvarefter de störtade ut.

Grekernas mod lifvades, så snart de fingo se Peleus' väldige son, och deras spridda skaror ordnade sig på nytt.

När Achilleus varnade amazonerna, stormade han fram emot dem och dödade fyra, medan Aias anföll trojanerna och spred förödelse i deras led.

Penthesileia jublade vid anblicken af Achilleus, och utan den ringaste tvekan styrde hon sin häst emot den fruktansvärde peliden, för hvars blotta åsyn de yppersta hjältar darrade.

Smidig som en panter, böjde hon sig framåt och kastade sin lans mot honom, men vapnet splittrades mot Achilleus' sköld. Då ropade den unga drottningen: »Om också första kastet misslyckades, så skall likväl det andra beröfva en storskrytare som du lifvet.» Och i detsamma slungade hon sin andra lans mot Aias, men lyckades ej ens såra honom. Han endast hänskrattade åt henne och skyndade bort, ty han ansåg det under

sin värdighet att inlåta sig i strid med en kvinna, vore hon än en amazon.

Men Achilleus sade: »Säg mig, du öfvermodiga, huru vågar *du* hota oss, de båda yppersta hjältarna i hela den grekiska hären? Du måste vara från dina sinnen! Men nu är du dödens, ty min lans skall ej förfela sitt mål!»

I detsamma rusade hjälten fram mot Penthesileia och rände sin lans i hennes bröst. En blodström välde fram, stridsyxan föll ur hennes hand, hästen stegrade sig, och den sköna amazondrottningen vacklade först och gled sedan ur sadeln med ryggen vänd mot springarens sida. Achilleus genomborrade med sin jättestora lans på samma gång både henne och hästen.

Trojanerna togo förfärade till flykten, när de sågo, att Penthesileia fallit. Achilleus åter utdrog jublande sin lans ur såret och sade: »Hvem bad dig draga ut i striden? Hoppades du kanske att af konung Priamos erhålla oräkneliga skatter i lön för att du fällde så många greker? Men du erhöll en annan lön af mig.»

Sedan böjde hjälten sig ned och aftog hennes hjälm. Ännu i döden var hon strålande skön och liknade Artemis, när gudinnan lugnt slumrat in efter en mödosam jakt.

Achilleus kände nu en djup sorg öfver att ha dödat den sköna amazondrottningen och önskade i stället att hon blifvit hans gemål. Medan Achilleus stod försjunken i stum beundran framför den döda, samlade sig många greker omkring honom för att få betrakta den fallna, och alla funno henne öfverjordiskt skön.

Bland dessa greker befann sig äfven Thersites. Men han beundrade ingalunda Penthesileias skönhet, ty han hatade af hjärtat allt ädelt, skönt och godt, och nu började han grundligt smäda Achilleus, som visade sorg öfver sin unga motståndarinnas död. Han gick till och med därhän, att han under detta ordlyte rände sin lans i Penthesileias ena öga.

Achilleus blef utom sig af vrede öfver denna nedrighet, rusade emot Thersites och gaf honom med blotta

handen ett så kraftigt slag på munnen, att blodet började forsa därur och Thersites nedföll död.

När Achilleus såg detta, ropade han: »Här må du ligga i stoftet, nedrige smädare! Du har nu fått erfara, att Peleus' son ej ostraffadt låter smäda sig af någon!»

Grekerna voro mycket glada öfver att vara befriade från den elake Thersites. Blott Diomedes harmades på Achilleus för dråpet, ty han och Thersites voro släkt.

Den döda Penthesileia utlämnades sedan till konung Priamos, som lät bränna henne å ett stort bål, hvars lågor till sist släcktes med vin. Benen hopsamlades och lades i ett skrin, som sedan nedsattes i konung Laomedons graf. Den tappra amazondrottningen, hennes praktfulla intåg i staden, de förhoppningar, som därvid uppväcktes, hennes hjältemodiga strid — allt detta var nu ej annat än ett minne!

Äfven grekerna skredo till att förbränna sina döda och högtidlighålla deras begrafning. Sedan samlades alla furstarna hos Agamemnon för att fira den nyvunna segern och Achilleus' glänsande bedrifter.

32. Memnon.

Efter Penthesileias död syntes Trojas öde ännu hopplösare än förut, och trojanerna själfva började nu tala om att öfvergifva staden och i fjärran land söka sig nya hem. Men Priamos bad dem att ej så fegt lämna sin fädernestad, utan hellre försvara den till det yttersta. Han hade sändt bud till *Memnon*, konung af *Aethiopien*, för att bedja denne om hjälp, och han hoppades verkligen att från honom erhålla undsättning. Inom kort anlände också sändebud med underrättelse om att den efterlängtade konungen med en här närmade sig Troja.

Memnon var son till konung *Tithonos* i *Aethiopien* och den strålande gudinnan *Eos*.

Förmäld med en dödlig, älskade *Eos* sin gemål så högt, att hon ville förskaffa honom odödlighet, och hon

bad därför Zeus skänka hennes make en lika lång lifslängd som gudarnas. Den mäktige världshärskaren hörde hennes bön; men som Eos hade glömt att på samma gång bedja om evig ungdom, åldrådes Tithonos och blef under tidernas lopp allt skrynkligare och fulare, och fastän bräcklig och kraftlös, kunde han i följd af den erhållna gudaskänken icke dö, utan måste underkasta sig plågan af en fortfarande aftying. Eos klagade och grät, och för sent ångrade hon sin tanklöshet. För andra gången begaf hon sig till Zeus, beklagade sig öfver sin glömska och bad gudahärskaren återskänka hennes gemål den försvunna ungdomen och spänstigheten. Men ej ens Zeus ägde makt därtill, och det enda han kunde göra för den olycklige Tithonos var att förvandla honom till en liten gräshoppa, ty något större djur kunde han ej bli — därtill var hans kropp alltför liten och hoptorkad.

Det var Eos' son, den unge Memnon, som hörsammat Priamos' kallelse och nu infann sig i Troja såsom den belägrade stadens bundsförvant mot grekerna.

För att värdigt fira Memnons ankomst gaf Priamos samma dag ett lysande gästabud, och sedan gingo alla till hvila.

Men i Olympen sutto gudarna samlade omkring Zeus och talade om kriget och Trojas olyckliga öde. Slutligen sade Zeus, som tyst åhört de öfrigas samtal om striden och deras skiljaktiga meningar samt önskingar *för* eller *emot* trojanerna:

»Må ingen i morgon bedja om nåd för sina söner eller vänner! Ödet är oblidkeligt både mot mig och eder.»

Och ingen af gudarna vågade heller säga något, utan hvar och en gick sorgsen hem till sig.

Det var med sorg i hjärtat Eos den följande morgonen visade sig vid himlaranden, ty gudinnan hade hört Zeus' ord, och hon anade, att dessa äfven gällde *hennes* son.

Men knappt hade Fosforos, ljusbringaren, visat sig vid synranden och stjärnorna börjat blekna, förrän Memnon lämnade bädden och rustade sig till dagens strid.

Han brann af otålighet att få mäta sig med trojanernas dödsfiender, de hatade och fruktade achaierna, och han tillsade sina tappra aethiopier att äfvenledes skyndsamt väpna sig. När hans moder Eos visade sig, stodo de alla färdiga att deltaga i dagens blodiga värf.

Skaror af folk strömmade ut genom stadsportharna, och hela slätten, böljande af krigare, liknade det upprörda hafvets yta.

Äfven grekerna voro snart rustade, och en förfärlig strid rasade inom kort å nyo ute på fältet.

Memnon kämpade som ett lejon och nedlade många tappra furstar, bland andra äfven en af Nestors söner, och det var till och med nära, att den gamle själf fått sätta lifvet till, när han sökte rädda sin sons kropp från att falla i fiendens händer.

Nestor ropade i sin ångest till Achilleus: »Åt dig öfverlämnar jag att hämnas min sons död!» Genast framstörtade då Achilleus och steg hastigt ned från sin stridsvagn för att till fots angripa Memnon.

Denne å sin sida skyndade att möta Achilleus och ropade:

»Här ser du en son till den strålände Eos! Du kan ej täfla med mig i ädel börd, ty din moder är blott en dotter till Nereus, »gubben i hafvet.» Nu skall du få ditt straff för all den skada du tillfogat trojanerna!»

Achilleus svarade leende:

»Stridens utgång skall visa hvem af oss som är af ädlaste börd. Men nu kräfver jag i Nestors namn hämnd af dig för hans sons död.»

Därpå rusade peliden med ett väldigt stridsrop fram mot Memnon.

Zeus förlänade de båda motståndarna öfvermänniska krafter, och deras tvekamp blef ytterst häftig och långvarig.

I Olympen följde gudarna själfva med spänning den strid, som utkämpades mellan sönerna till tvenne gudinnor.

Somliga jublade, när Achilleus gjorde ett lyckadt lanskast, andra åter gladdes öfver Memmons mod och

styrka. Gudarna själfva höllo nästan på att råka i tvist med hvarandra för de båda stridandes skull, och Zeus måste göra slut på tvekampen genom att bedja parcerna, de trenne ödesgudinnorna, taga plats vid de kämpandes sida. De tvenne ljusa ödesgudinnorna ställde sig vid Achilleus' sida; men den mörka, dödens budbärarinna, tog plats bredvid Memnon. Väl fortforo hjältarna ännu att kämpa, men stridens utgång var redan afgjord, och slutligen rände Achilleus sin lans i motståndarens bröst, så att Memnon döende sjönk till marken.

Nu togo trojanerna förfärade till flykten, förföljda af Achilleus ensam, som jagade dem framför sig öfver fältet lika snabbt som stormvinden jagar molnen öfver himlahalvvet. De andra grekerna skulle under tiden taga den fallnes rustning och vapen. Men Eos, som åsett striden, sände genast *vindarna* ned till jorden för att hämta hennes älskade son, och förrän fienden ens hunnit röra vid Memnon, hade dessa upplyft den döde från marken, hvarefter de helt sakta och midt i de båda härarnas åsyn förde bort honom.

Hela den aethiopiska hären, som hade blicken oflätligt fästad vid den älskade furstens lik, lämnade valplatsen och tog vägen i samma riktning, ty *vindarna* sväfvade ej fortare än att man kunde följa dem. Såväl greker som trojaner åsågo det gudomliga undret med förvåning och vördnad.

Vid en flod långt borta i Afrika sänkte sig *vindarna* ned till jorden med den döde gudasonen, och där redde hans moder och ställets nymfer åt honom en sista hvilobädd. Därefter reste Eos på grafven en stor sten som minnesvård, och denna sten hade sedan egen-skapen att genom såväl sorgsna som glada toner tala till den sörjande modern. Om morgonen, när gudinnan visade sig, hälsade den henne med en glad ton; men om aftonen, när hon försvann, klingade tonen sorgset — alldeles som skulle Memnon om morgonen ha hälsat sin moder välkommen, men om aftonen med sorgset hjärta ha sagt henne farväl.

33. Achilleus' död.

Redan länge hade såväl Achilleus själf som hans moder haft kännedom om Ödets beslut, att hans bragdrika lif snart skulle ändas; men den tappre hjälten hade likväl utan fruktan deltagit i de hetaste drabbningarna, ty han var viss på att han ej kunde falla, förrän parcerna afklippt hans lifstråd.

En dag, då striden mellan de båda folken rasade med ursinnig häftighet, hade Achilleus trängt fram ända till Skaiska porten och beredde sig just att lyfta af den från hakarna. Apollo, som tagit plats uppe på muren, blef förbittrad öfver Achilleus' djärfhet, och med sin vanliga hätskhet mot peliden ropade han på Paris och befallde denne att skjuta på Achilleus. Guden själf riktade pilen, som träffade Achilleus' vänstra hül — det enda sårbara stället på hjältens kropp.

Achilleus utdrager pilen.

Utan att det ringaste akta på smärtan, drog Achilleus lugnt ut pilen och fortsatte striden; men blodet flödade alltjämt ur det djupa såret, och hjälten visste nu, att stunden var kommen, då han måste nedstiga till Hades' dystra boningar. Han kände dock ingen fruktan för döden, utan stridde lika tappert som förut och sände skaror af trojaner såsom förbud till Hades, ända till dess hans lif flydde med de sista blodsdropparna.

Med ett starkt dån föll den väldiga gestalten till marken — och Achilleus, Peleus' tappre son, fanns ej längre bland de lefvande.

Grekerna sörjde djupt öfver hjältens död, ty trots sitt häftiga och obändiga lynne hade Achilleus varit mycket älskad af såväl furstarna som folket, och alla stodo nu klagande omkring den döde.

Öfverallt i lägret hördes högljudda klagorop, och dessa nådde snart ned till Thetis, som vistades hos sin fader djupt nere på havets botten. Gripnen af den

Aias med Achilles' lik.

häftigaste oro, skyndade hon oförtöfvadt upp till jorden, där hon fann sina olycksbådande aningar besannade. Förtviflad nedsjönk hon vid den älskade sonens sida och öfverlämnade sig hejdlöst åt utbrodden af den bitt-raste sorg öfver hans förtidiga död.

I sjutton dagar fortforo grekerna att fira hjältens minne med sorgesånger och klagorop. På den adertonde dagen restes ett väldigt bål, hvilket antändes så snart Achilleus' lik blifvit lagdt därpå, och inom kort hade lågorna förtärt de jordiska lämningarna af den man, som varit den största prydnaden för hela den grekiska hären.

Sedan hopsamlade furstarna den dödes ben och lade dem i samma urna, i hvilken de nyligen nedlagt Patroklos' kvarlevor. Denna urna insattes å nyo i grafven, och därpå uppkastades, såsom den fallne hjälten under sin lifstid förordnat, en väldig grafhög öfver de trogna vännerna, hvilkas aska sålunda blandades.

Men efter Achilleus' död råkade hjältarna i strid om hans rustning och vapen, Hefaiistos' härliga mästerverk.

Ett orakel hade förkunnat, att de skulle tillfalla den, som under kriget mest gagnat grekerna, och blott tvenne furstar, Odysseus från Ithaka och Aias från Salamis, vågade göra anspråk på denna ära. Längre tvistade dessa båda sinsemellan, men slutligen hänsköto de saken till de öfriga furstarna, som fingo slita deras tvist.

När denna nämnd var samlad, framträdde först Aias och sade: »*Jag* har mött den fruktansvärde Hektor i tvekamp; *jag* har värnat de grekiska skeppen, när trojanerna hotade att sticka dem i brand; *jag* ensam äger således rätt till Achilleus' vapen.»

Odysseus åter sade: »*Jag* har visat lika stort mod i striden som Aias; men dessutom har *jag* genom mina kloka råd otaliga gånger räddat grekerna ur de största faror. Det var *jag*, som upptäckte, hvar Achilleus fanns gömd och som hämtade honom till det grekiska lägret, och det var äfven *jag*, som med Diomedes' hjälp förde Rhesos' hästar till grekernas läger!»

Odysseus lade sina ord så väl, att han genast vann alla furstarna på sin sida, och utan trekan gåfvo de honom Achilleus' härliga vapen och rustning.

När Aias hörde denna dom, blef han utom sig af harm och afund, och förbittrad drog han sig tillbaka till sitt tält. Där satt han hela dagen och stirrade framför sig, men vid midnattstiden blef han plötsligt vanskinnig, rusade ut ur tältet och bort till en flock får, af hvilka han dödade alla med undantag af tre stora baggar. Dessa förde han hem med sig, band de stackars djuren utanför sitt tält och piskade dem obarmhärtigt i den tron, att de voro Odysseus, Agamemnon och Menelaos — föremålen för hans bittraste hat och afsky.

Men när dagen grydde, återfick han sina sinnens bruk, och med fasa och skam påminde han sig nu, hvad han under sin sinnesförvirring hade företagit sig. Hägkomsten häraf blef honom till slut alltför pinsam; han kunde icke uthärda att lefva längre, utan störtade sig på sitt svärd.

De grekiska furstarna ville ej visa själfmördaren den heder, som annars skulle tillkommit honom på grund af hans tapperhet; men Odysseus fordrade, att hans begrafning skulle firas med samma högtidlighet som om han stupat i striden.

»Väl var jag ej Aias' vän, medan han lefde, men efter döden må ingen fiendskap längre råda! Aias har gjort grekerna stora tjänster, och detta få vi aldrig glömma!»

Alla furstarna beundrade detta ädelmodiga tänkesätt, och enligt Odysseus' önskan blef också Aias begrafven med alla de ärebetygelser, som tillkommo honom för hans utmärkta tapperhets skull.

34. Odysseus bortför Palladion från Troja.

Förgäfves ansträngde sig grekerna till det yttersta för att kunna intaga Troja. Slutligen vände de sig till

Kalchas för att få veta, hvarför gudarna vägrade dem framgång, ehuru de lofvat dem att kunna intaga Troja.

Siaren förkunnade då, ått de måste uppfylla följande trenne villkor, innan staden kunde falla:

»För det första måste de bortföra Palladion, Pallas Athenes heliga bild, från staden.

För det andra måste de föra Neoptolemos, Achilleus' unge son, till lägret.

För det tredje måste de hämta dit Filoktetes, som ägde Herakles' pilar, ty utan honom vore Troja ointagligt.»

Odysseus lofvade att ombesörja uppfyllandet af de tre förelagda villkoren. Det var dock oerhördt svårt att bortröfva Palladion, ty bilden förvarades i gudinnans helgedom uppe på Pergamos, och Odysseus måste taga all sin list till hjälp. Han förklädde sig till tiggare och smög sig in i staden för att söka utforska, hvarest bilden förvarades. Tack vare sin förklädnad, lyckades han komma in i själfva palatset, och efter många svårigheter utspanade han äfven, hvar bilden stod.

Sedan återvände han till det grekiska lägret, men om natten smögo sig Odysseus och Diomedes in i den trojanska kungaborgen och bortförde Palladion från den där befintliga helgedomen.

Pallas Athene vredgades storligen öfver detta helgerån, och när bildstoden kommit till grekiska lägret, hoppade den tre gånger upp från marken, i det den svettades blod; men trots dessa tecken till gudinnans vrede, ville grekerna ej återlämna den dyrbara underpanten på seger och framgång.

Nu var det första villkoret uppfyllt. Kort därefter afseglade Odysseus till Skyros för att hämta Achilleus' och Deidamias son, den unge *Pyrrhos* eller, såsom han sedermera kallades, *Neoptolemos*.

När Odysseus kom till Skyros, blef han gästvänligt mottagen och fann lätt den furstlige ynglingen, som var schön och stark såsom fadern, hvilken han äfven till utseendet liknade.

Så snart Odysseus framställt sin begäran, svarade Neoptolemos, att han genast ville följa med till Troja,

och förgäfves sökte hans ömma moder samt hans morfader, den gamle konung Lykomedes, öfvertala honom att afstå från detta djärfva beslut. Ynglingen brann af lust att få kämpa på den plats, där hans tappre fader stupat, och åtföljd af den unge furstesonen, lämnade Odysseus Skyros så fort som möjligt.

Vid framkomsten till Troja funno de det grekiska lägret utsatt för en stor fara, ty trojanerna och deras bundsförvanter hotade att intaga det, och blott med möda kunde grekerna värna muren samt hindra fienden från att intränga i själfva lägret och bränna skeppen.

Neoptolemos sprang med otålighet i land. Strax därpå iförde han sig sin faders rustning, hvilken satt på hans kraftfulla kropp, som hade den varit gjuten efter densamma, hvarpå den unge störtade sig rakt in i stridsvimlet.

När Neoptolemos visade sig i grekernas led, grepos trojanerna af en bäfvan så stor, att den förlamade deras kraft och betog dem allt mod. De trodde, att själfva Achilleus uppstigit ur dödsriket för att rädda achaierna, och de nyss så segervissa trojanerna drogo sig nu skyndsamt tillbaka, förföljda af sina jublande motståndare.

Neoptolemos gaf ej sin fader efter i mod och styrka, och otaliga trojaner stupade för han kraftiga svärdshugg.

Sedan fienden blifvit fördrifven, anordnades en präktig måltid, vid hvilken alla furstarna närvaro, och å egna och de öfrigas vägnar, hälsade den gamle Foenix, Achilleus' vän och lärare med djup rörelse den unge Neoptolemos välkommen till Troja.

Nu återstod blott att återföra Filoktetes till det grekiska lägret, ty enligt Ödets beslut kunde Trojas murar ej falla utan hans medverkan.

Men denna del af det uppdrag Odysseus åtagit sig, var förenad med utomordentliga svårigheter, och såväl han som Neoptolemos, hvilken åtföljde Odysseus på hans upptäcktsfärd, voro ganska missmodiga, när de begäfvu sig åstad.

Grekerna hade nämligen under resan till Troja kvarlämnat den olycklige hjälten på ön Lemnos, och

nu visste de icke, om han fanns kvar där, ja icke ens om han ännu tillhörde de lefvandes antal.

Efter en kort och lycklig resa landade Odysseus och Neoptolemos med sina följeslagare på Lemnos. Där funno de en bergshåla och i denna spår af människor, nämligen en usel bädd och några få kvarlevor efter en ytterst torftig måltid. Det var verkliga Filoktetes' håla de påträffat, samma grötta, som under åratals gifvit skydd åt den arme mannen, hvilken ännu lika svårt som förr plågades af sitt sår. Hans lefnadssätt var det mest eländiga och usla man gärna kan tänka sig, ty ingen människa vågade komma i hans närhet, emedan såret spred den vidrigaste lukt ifrån sig, och blott med yttersta möda kunde den olycklige släpa sig ut i skogen för att med sina pilar skjuta några fåglar eller andra smärre djur, så att han ej behöfde hungra ihjäl. Filoktetes var ytterst förbittrad på grekerna, som så hjärtlöst öfvergifvit honom och under dessa långa år lämnat honom utan hjälp.

Odysseus och Neoptolemos gömde sig i närheten af grottan, och när Filoktetes om aftonen återvände till hålan, framträdde de och hälsade honom med några vänliga ord.

Men när han fick se grekerna, råkade han i den häftigaste vrede, och Odysseus hade stor möda att blicka honom. När Odysseus bad honom medfölja till Troja, vägrade han länge, men lofvade dock slutligen att följa dem till lägret, hvilket han äfven gjorde till stor glädje för hela hären, som med stormande jubel mottog de utskickade vid deras återkomst efter väl utträttadt uppdrag.

Strax efter sitt inträde i det tält man anvisat honom, insomnade Filoktetes mycket tungt, ty plågorna hade ej på länge förrän nu unnat honom någon ro. Medan han sof, passade Machaon på och skar bort det skadade stället, hvarefter såret inom kort var fullkomligt läkt, och han stod åter i sin fulla mannakraft.

Med lif och lust deltog Filoktetes nu i grekernas strider, och Herakles' förgiftade pilar gäfvo döden åt många trojaner, bland dem äfven Paris.

Med den djupaste harm hade grekerna sett, huru den som varit orsaken till detta långvariga krig, under hela tiden ej ens fått så mycket som en skråma. Lika skön och frisk som alltid, njöt Paris af sin stulna lycka, under det att så många tappra greker måste offra lifvet för hans skull.

När därför Filoktetes i en strid sårade honom, blef glädjen stor, ty nu var man öfvertygad om att han måste dö.

Paris själf anade, att såret var dödligt, och han skyndade därför till Idaberget, där han uppsökte sin öfvergifna gemål Oinone och — eftersom hon var mycket förfaren i att bota kroppsliga skador — bad henne läka såret.

Men Oinone var förbittrad på sin otrogne make och nekade att hjälpa honom, ja hon gick ända därhän, att hon med hårda ord jagade bort honom från palatset.

Sorgen lämnade Paris henne, ty han kände, att döden nalkades, och han kunde ej upphöra att tänka på det förakt och den bitterhet hans forna maka visat honom — hon som aldrig förut sagt honom ett enda förebrående ord. Han nedsteg utför sluttningen af Ida-berget och ämnade återvända till Troja, men dukade under för sitt sår och dog under vägen.

Herdarna, hans forna vänner, reste då ett högt bål och lade därpå hans lik för att bränna det.

Under tiden hade Oinone, utom sig af ångest för hans lif, skyndat ut i afsikt att återkalla den man hon i djupet af sitt hjärta alltjämt älskade. Paris hade nämligen knappt hunnit lämna palatset, förrän hennes forna varma kärlek till den sköne konungasonen ånyo utöfvade sitt gamla välde öfver henne, och utan tanke på den oförrätt hon lidit, ilade hon efter honom i hopp att kunna göra något för hans räddning.

När hon kom fram till bålet och fick se, huru lågorna flammade omkring den döde, sprang hon snabbt upp på det brinnande bålet, och innan någon ens hunnit tänka på att rycka henne ned därifrån, hade lågorna kringhvarff henne, och sålunda fick hon följa den älskade i döden.

35. Trähästen.

Enligt gudarnas löfte skulle »det heliga Ilion» falla på det tionde året efter stridens början.

Grekerna emotsågo med otålighet den tidpunkt, då denna händelse, målet för dess ifriga längtan, skulle inträffa. Vål var trojanernas försvar mindre kraftigt, sedan Hektor ej längre ledde detsamma; men ännu fanns det kämpar nog, som kunde värna staden.

Förgäfves ansträngde sig grekerna till det yttersta för att intaga Troja, hvars af gudarna uppförda murar trotsade alla anfall. De belägrande måste således gripa till list, om de ville nå sitt mål.

En dag hade grekerna på Odysseus' inrådan ordnat sig i täta led. De höllo sköldarna öfver sina hufvud i afsikt att sålunda skydda sig under sitt bemödande att storma murarna. Trojanerna kastade stenar samt slungade sina lansar ned på fienderna, men kunde ej göra dem någon skada, och grekerna jublade redan, ty de voro förvissade om att de nu skulle intaga staden.

Det såg hotande ut för trojanerna; men då Ares, Apollo och andra mot dem välvilliga gudar märkte faran, skyndade de ned till deras hjälp. Gudarna skänkte Aeneas öfvermänskliga krafter, och hjälten nedslungade ett väldigt stenblock på de belägrande. En mängd kämpar krossades af detsamma till döds, och de nyss så segervissa grekerna drogo sig nu modfällda tillbaka.

De återkommo till lägret alldeles utmattade af ansträngningar, men om natten samlades likväl alla till rådplägning, ty hvad de ej kunde vinna genom mod och tapperhet, det hoppades de ernå genom någon väl uttänkt list.

På Pallas Athenes inrådan föreslog Odysseus grekerna att förfärdiga en trähäst, som skulle vara ihälig och så stor, att femtio män kunde få rum inuti den. Därefter skulle man narra trojanerna att föra in hästen i staden, och sedan kunde de i hästen gömda achaierna lätt insläppa sina landsmän i staden. En af furstarna,

den slöjdkunniga Epeios, förfärdigade den väldiga hästen, som till och med erhöll en vacker, för vinden fladdrande man samt en yfvig svans, ja icke ens ögonen saknades.

Under buken på hästen var anbragdt en med riglar och gångjärn försedd lucka, så inrättad, att den inifrån kunde öppnas och tillslutas, och när träkolossen var färdig, kröpo femtio af de tappreste hjältarna in i den, under det att de öfriga grekerna på ett i ögonen fallande sätt ordnade förberedelserna till sin föregifna affärd.

Tälten nedtogos, skeppen skötes i sjön och hela hären steg ombord. Man seglade likväl ej längre än till Tenedos, där flottan lade sig bakom en utskjutande udde, så att man väl därifrån kunde se Troja, men själf ej bemärktes.

Sinon, en af grekernas listigaste män, kvarlämnades för att narra trojanerna till att införa hästen i staden. På förhand hade man kommit öfverens om att den grekiska flottan skulle medelst en flammande fackla eller annat eldstecken underrättas om när allt vore klart, så att den kunde återvända från Tenedos.

Då trojanerna sågo grekerna afsegla, kunde de ej förstå meningen därmed, och så snart de sista skeppen försvunnit bakom en närbelägen udde, strömmade skaror af folk från staden ut på fältet.

Strax utanför muren stod den väldiga trähästen, och trojanerna undrade storligen, då de från alla sidor noga betraktade den, hvad ändamålet med densamma kunde vara.

Äfven konung Priamos och hela hans hus kommo dit ut för att bese den märkvärdiga trähästen. Somliga föreslogo, att man skulle bränna upp hästen, andra ville hugga sönder den och se efter hvad som kunde finnas uti den, och de grekiska furstarna, till hvilka hvarje ord framträngde, började därvid bli ganska oroliga till mods.

Helena, som misstänkte, att möjligen några greker låge gömda i det stora vidundrets innandöme, beslöt att utforska förhållandet. Hon gick rundt omkring hästen och ropade de grekiska hjältarna vid namn, härmande

därvid deras hustrurs röster så väl, att en af grekerna verkligen lät narra sig och ämnade svara. Odysseus varsnade likväl i tid denna oförsiktighet och satte handen för hans mun, så att han ej fick fram ett ljud. Utan denna rådighet hade grekerna varit förlorade.

Medan trojanerna ännu stodo samlade omkring trähästen och rådslogo om hvad de borde göra med den, infann sig där äfven *Laokoon*, en af Apollos prester, som tillika tjänstgjorde vid offren till Poseidons ära.

Laokoon var ytterst förbittrad på grekerna och anade något svek af dem. Därför ropade han: »Vänner, hvad tänken I göra med hästen? Känner I ännu den listige Odysseus så litet, att I kunnen tro grekerna om att verkligen ha afseglat? I ären dårar, om I ens kunnen tänka något sådant. Grekerna ligga blott i bakhåll och ämna återkomma vid första lämpliga tillfälle. Jag vill dö på fläcken, om det icke ligger några skurkar gömda inuti det här odjuret!» Och med detsamma slungade han en lans mot trähästen, som af den häftiga stöten skakades, så att grekernas vapen skramlade. Om ej trojanerna af fientliga gudar varit slagna med blindhet, hade de säkerligen nu upptäckt sveket.

Just i detsamma kommo några trojaner släpande med en fången grek — den samme som åtagit sig att narra trojanerna att föra in trähästen i staden och som nu frivilligt låtit taga sig till fånga för att kunna utföra sin plan. Den förmente fången såg alldeles förskrämd ut och låtsade darra af ångest, när han fördes inför Priamos.

»O, I gode gudar, huru skall det nu gå med mig?» ropade han med väl spelad förskräckelse.

Trojanerna kände medlidande med fången och skockade sig omkring honom för att få höra, hvarför han ensam stannat kvar, sedan hans landsmän afseglat.

»O, konung Priamos,» sade den falske greken, »jag är från Argos. Kanske du någon gång hört talas om Palamedes? Han var en rättvis och tapper hjälte, och därför var han äfven en nagel i ögat på alla skurkar och främst bland dessa Odysseus från Ithaka. För att störta Palamedes utspred den uslingen en nedrig lögn

om honom. Han sade nämligen, att Palamedes tagit mutor af trojanerna för att förråda grekerna. De öfriga furstarna trodde honom, och den äldste af alla greker stenades till döds. Jag svor en dyr ed att hämnas hans död, och jag kunde ej dölja mitt hat till den skändlige Odysseus.

Denne förföljde mig ständigt, och äfven jag skulle snart falla offer för hans ränker. Kalchas och han ingingo förbund med hvarandra, och den falske offerpresten rådde grekerna till att före afresan offra en grek åt gudarna. Jag utkorades till offer, men lyckades slita mig lös vid själfva altaret och gömde mig sedan i den tätavassen, tills grekerna afseglat. Om de offrat någon annan i mitt ställe, vet jag ej.»

Priamos blef rörd af hans sorgliga berättelse och befallde, att man skulle befria fången från de nyss pålagda bojorna. Sedan frågade trojanerna, om han visste, hvarför grekerna kvarlämnat den stora trähästen.

Till en början låtsade han ej vilja säga det, men slutligen berättade han följande:

»Grekerna ha gjort denna trähäst för att bereda eder ännu mycket värre skada än de gjort genom kriget. I veten, att enligt oraklet Troja ej skulle undgå att falla, om grekerna bortförde Palladion. Men när Odysseus och Diomedes fört Palladion till det grekiska lägret, vredgades gudinnan på dem och sände grekerna allehanda olyckor. För att blidka henne befallde Kalchas, att achaierna antingen skulle återlämna Palladion eller också förfärdiga någon annan offergåfva, som i värde kunde jämföras med den röfvade bilden. Grekerna gjorde då denna jättelika trähäst, men togo med flit till den så stor, på det att I ej skullen kunna föra upp den till gudinnans helgedom på Pergamos. Och nu beror det på eder själfva, om I skolen återvinna gudinnans ynnest eller ännu mer förtörna henne genom att icke erbjuda henne den härliga offergården.»

Medan Sinon ännu talade, fingo trojanerna se, huru Laokoon — enligt deras förmenande — straffades af

gudarna, emedan han smädat hästen, och nu försvann all deras tvekan.

Laokoon befann sig nämligen nere vid hafsstranden, sysselsatt med att offra till hafvets gud. Då kommo tvenne stora ormar simmande mot land. Odjuren slingrade sig fram till Laokoons båda söner, som stodo vid altaret, ringlade sig omkring dem och klämde dem till döds, ehuru den gamle Laokoon skyndade fram till hjälp. Långt ifrån att kunna befria och rädda sina älsklingar, blef äfven han af ormarna omslingrad och dödad. Sedan flydde odjuren till Pallas Athenes tempel och gömde sig under gudinnans sköld.

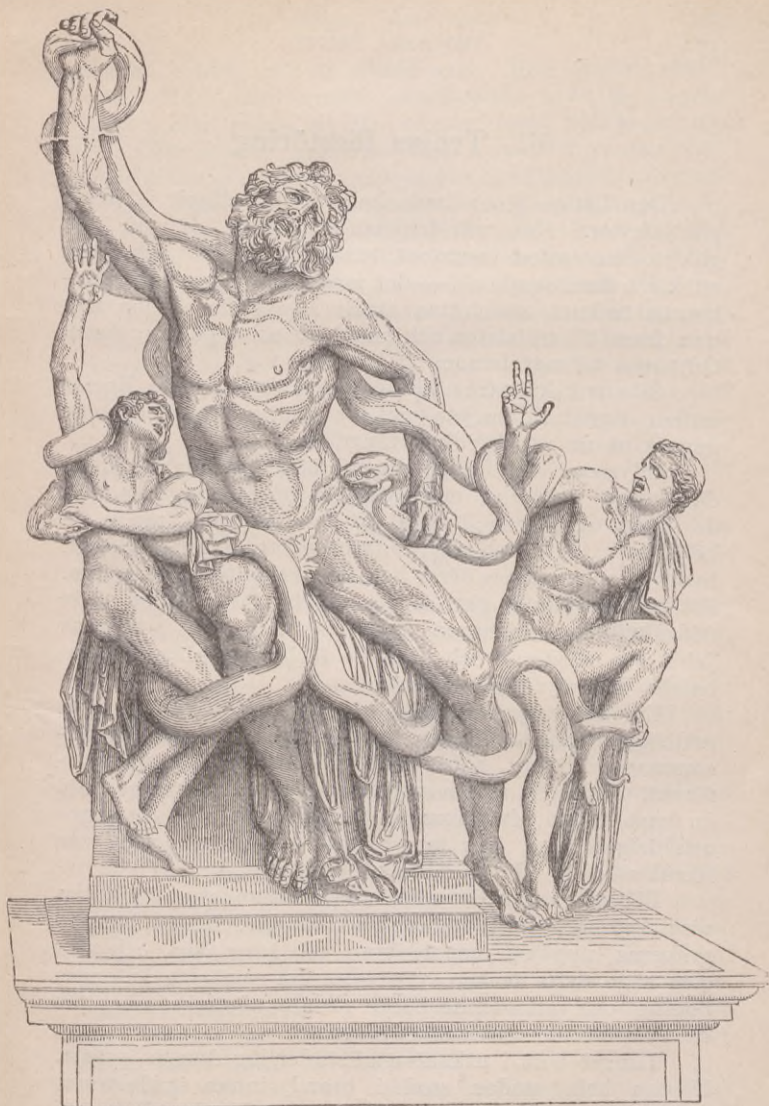
Trojanerna ropade, att detta vore ett rättvist straff åt presten, för det han smädat gudarna; men i själfva verket var det endast ett påhitt af den mot Priamos' ätt så fientliga Poseidon, hvilken sändt ormarna för att vilseleda trojanerna och bistå grekerna.

I sin besinningslösa ifver rusade trojanerna till murarna för att rifva ned dem, ty trähästens oerhörda storlek gjorde det omöjligt att taga in honom genom portarna.

Kassandra, Priamos' olyckliga dotter, varnade förgäfvos trojanerna och förutsade, att Troja skulle falla, om hästen fördes inom murarna; ingen lyssnade till den arma konungadotterns olycksbådande förutsägelse, och hon måste med sorg i hjärtat se, huru hennes landsmän själfva störtade sig i fördärfvet.

Så fort muren var nedrifven, slogo trojanerna starka tåg kring den olycksbringande hästen, och festklädda gossar och flickor drogo den under ändlöst jubel fram till Pallas Athenes helgedom på Pergamos, hvarefter alla öfverlämnade sig åt den mest ohejdade glädje. De sjöngo och dansade, åto och drucko samt jublade öfver att fienden äntligen var borta.

Men det visade sig snart, huru bittert de olyckliga trojanerna skulle få umgälla sin lättrogenhet.

E. MANCHE, D.

J. QUARTLEY, V.

Laocöon och hans söner.

36. Trojas förstöring.

Den listige Sinon hade hela tiden deltagit i folkets glädjefester. Men när trojanerna, rusiga af vin och glädje, om natten insomnat, smög han sig bort och tände en klart flammande eld — det med Agamemnon öfverenskomna tecknet, att flottan skulle återvända. Sedan gick han fram till trähästen och knackade sakta på den, såsom Odysseus tillsagt honom.

Så snart hjältarna hörde knackningen, sköt Epeios undan rigeln till luckan, och de femtio furstarna stego genast ut ur sitt frivilliga fängelse.

Odysseus och hans vapenbröder nedhöggo genast de rusiga vakterna och satte eld på staden, som, när de öfriga grekerna hunno dit från skeppen, redan inhöljdes i lågor och snart utgjorde ett ofantligt eldhaf, hvars sken spred sig öfver hela den kringliggande nejden. Ett tusenstämmigt skri af ångest och fasa höjdes af de dödsskrämde trojanerna, som vaknade vid grekernas jubel och stridsrop och sågo de förhärjande lågorna omhvirfla den olyckliga staden.

En del trojaner hade ej ens hunnit vakna, utan nedhöggos under sömnen; men många trängde sig tillsammans i stora hopar och försvarade sig med dödsförakt, i det de såsom vapen använde hvad helst de i en hast kunde öfverkomma. Stridslarmet blef allt högre och högre, men hur tappert trojanerna än stredo, var likväl stadens öde på förhand bestämdt.

För att under det allmänna mördandet ej döda den vise Antenor, som räddat de grekiska sändebuden, hängde grekerna upp ett leopardskinn på hans hus, och alla som sågo detta tecken, visste att det utmärkte Antenors boning och att denne borde skonas af tacksamhet för de tjänster han bevisat achaierna.

Längst bort i utkanten af staden låg Aeneas' palats. Nästan hela staden stod i brand, innan stridslarmet nådde fram till honom. Slutligen vaknade hjälten af vapendånet och steg hastigt upp på palatsets tak. Där

möttes Aeneas af en gräslig syn. Hela staden stod i lågor. Män och kvinnor, medförande hvad de kunnat rädda undan elden, flydde i högsta ångest framåt gatorna och sökte uppnå portarna i den stora försvarsmuren. Under tiden genomströfvades staden af mördande och plundrande greker. Några släpade med sig sköna trojanskor, som de tagit tillfånga; andra åter hade belastat sig med rikt bytte af guld och silfver, mer än en kastade med vild fröjd gamla värnlösa gubbar och små barn i lågorna.

Blodet stelnade i ådrorna på Aeneas, när han såg denna hemska tafla. Knappt vetande hvad han gjorde, hämtade han ångestfullt sina vapen och störtade ut ur palatset. Strax utanför dess port mötte han en af Apollos prester, som sökte en tillflykt där, emedan han litade på Aeneas' beskydd. Presten medförde, utom templets dyrbarheter, sin lille systerson, ett barn, som han höll mycket kärt och önskade rädda.

Aeneas ropade: »Säg mig, hvar striden rasar som vildast! Jag vill bort till Pergamos för att söka rädda den gamle kung Priamos!»

»Tala ej om räddning, där ingen räddning finnes!» svarade presten. »Fienden har inträngt inom våra murar, och hela staden ligger i aska . . .

O, I gudar! *Ilion har varit, vi ha kallats trojaner!*

Icke ens *du*, Aeneas, med all din tapperhet förmår något, ty Zeus har skänkt grekerna seger. Kom med och låtom oss fly!

I hvarje ögonblick strömma nya mordbrännarskaror in i staden, och våra tappreste hjältar ha fallit.»

Aeneas hörde knappt prestens ord, utan störtade i vild förtviflan bort från stället. Strax intill konungens palats träffade han några unga trojaner, bland dem en furste, som älskade Kassandra och var hennes trolofvade. Aeneas ropade: »Ynglingar, hitåt! Viljen I förena eder med mig och ej lämna Trojas fall ohämnadt, så följn mig! I sen, att gudarna ha öfvergifvit oss. Låtom oss då genom vår ärofulla död visa dem, att vi *varit värda ett bättre öde!*»

Alla slöto sig till Aeneas och kastade sig modigt in i striden. Grekerna voro så upptagna af mord och

plundring, att de ej lade märke till den lilla skaran, utan ansågo i början dessa trojaner för att vara greker och hälsade dem som bröder. Aeneas och hans män nedstötte massor af grekiska krigare. När en af trojanerna dödadt en flock greker, föreslog någon, att man skulle ikläda sig de fallnes rustningar för att bedraga fienderna och sålunda kunna närma sig och döda dem. Det var en olycka för trojanerna, att de antogo detta förslag, hvilket dock i början beredde dem ganska mycken framgång. Under den häftiga stridens växlingar hade Aeneas och hans följeslagare hunnit ända fram till Athenes tempel, från hvars inre ett gräsligt stridslarm nådde deras öron och hvarifrån strax efter deras ankomst ett antal greker störtade ut, i det de släpade med sig den olyckliga Cassandra.

Den arma konungadottern hade håret utslaget, kläderna slitna i trasor och händerna bakbändna. När hennes trolofvade fick se sin älskade, glömde han för hennes skull all försiktighet och rusade fram mot grekerna. Men äfven andra trojaner, som ingenting visste om förklädningen, samlade sig omkring Cassandra för att försvara henne, och nu föll den olycklige själf offer för sitt bedrägeri, ty trojanerna togo honom och hans kamrater för att vara greker och nedhöggo utan förskoning alla med undantag af Aeneas, som blef räddad. Huru mycket denne än sökte döden, kunde han ej finna den, emedan hans gudomliga moder Afrodite stod skyddande vid hans sida och afvärjde alla faror.

Han fördes af stridens vågor bort till konungaborgen. Där aflade han den grekiska rustningen och iförde sig en trojansk, hvarpå han å nyo störtade ut mot fienden.

Trojanerna fingo nytt mod, när de sågo den tappre Aeneas, och glömska af egen fara, tänkte nu alla blott på att skydda den beklagansvärde konung Priamos, hans gemål och barn. Så många trojaner, som kunde föra vapen, samlades kring borgen, och här utkämpade de sin sista och mest förtviflade strid. En del trojaner hade tagit plats uppe på det platta taket och afsköt sina pilar där uppifrån. När pilar och lansar tröto, slungade de ned stenar och bjälkar på grekerna, bland hvilka

rådde en vild täflan om hvem som först skulle tränga in i palatset. Alla eggades af utsikten att vinna rikt byte, äfvensom af hat mot Priamos och hans hus samt önskan att kunna taga hans gemål, döttrar och sonhustrur till fånga.

Man reste stegar mot murarna för att kunna komma upp på taket, och huru många greker än stupade, stodo alltjämt nya kämpar redo att intaga de fallnes plats. Slutligen lyckades verkligen några bestiga taket, och snart var äfven där striden i full gång. Aeneas och de öfriga trojanerna måste nu vika. Genom en bakväg drogo de sig tillbaka till palatsets inre och därifrån upp i det högsta tornet, hvarest de försvarade sig med dödsförakt. Men allt deras mod var förgäfves. Neoptolemos, Achilleus' unge son, som ägde sin faders öfvermänskliga kroppskrafter, sönderhögg med en yxa en af portarna, och nu stormade grekerna in i själfva palatset.

Men alla gemaken voro folktomma. Den olycklige Priamos hade med alla de sina flytt till den innersta gården för att där vid zeusaltaret ägna gudarna ett sista offer och ställa sig under deras beskydd.

De båda atriderna, Agamemnon och Menelaos, samt den unge Neoptolemos stormade fram genom salarna, girigt letande efter skatter, och slutligen hade de hunnit ända fram till den gång, som ledde till den nyss omnämnda gården. Där sökte de tappreste af trojanerna att till sista man värna konungen och hans närmaste, och först sedan alla dessa modiga män stupat, kunde grekerna framtränga vidare.

Konung Priamos' yngste son, en skön yngling, bjöd i det längsta till att försvara sig. Slutligen träffades han af ett dödande lansstyng. Utom sig af smärta, skyndade han ut på gården, där hans fader och moder jämte alla furstinnorna i dödsångest väntade, att grekerna skulle kasta sig öfver dem.

Alla stodo samlade kring altaret, på hvilket offerelden nyss slocknat, och invid detsamma neddignade ynglingen.

Tätt i hans spår inrusade de förföljande grekerna, men till och med dessa stannade rörda vid åsynen af

den vördnadsbjudande Priamos och de olyckliga furstinnorna.

Neoptolemos' stridslustnad återuppväcktes dock snart af den gamle konungens vanmäktiga vrede: »Förvägne pojke,» utbrast Priamos, »måtte gudarna straffa dig för din illgärning och krossa dig, som mördar sonen inför föräldrarnas ögon, så att hans blod bestänker hemmets altare! Om det ännu finnes några hämnande gudar, skall du ej undgå ditt öde.

Din fader var en hård man, men *han* kände likväl medlidande med mig. Du är ej hans son, ty en sådan omänsklig varelse som du kan ej stamma från en så ädel fader. Dö för min hand, usling!»

Med detsamma slungade Priamos sin lans; men hans kraftlösa, darrande arm förmådde ej kasta den med erforderlig styrka, och vapnet föll till marken efter att blott ha snuddat vid Neoptolemos' rustning.

Den unge greken blef ursinnig öfver gubbens förebräelse och hot. Han rusade fram, fattade tag i konung

Kung Priamos' död.

Längst till höger Neoptolemos, som afhuggit Priamos' hufvud. En af Priamos' döttrar på knä framför Agamemnon. Till vänster Menelaos och Odysseus.

Priamos' gråa lockar, kastade omkull den gamle på marken och skilde med ett kraftigt hugg af svärdet hans hufvud från kroppen. Sedan ställde den öfvermodige hänfullt gubbens blodiga hufvud på själfva altaret och sade: »Välän, du gamle, gå och förkunna för min fader, huru hans son vansläktats!»

De olyckliga furstinnorna voro af ångest nära att förlora medvetandet; blott Andromache bibehöll sin kallblodighet. Med sin lille son fast sluten i sina armar stod hon på något afstånd från de öfriga och åsåg med stum fasa det gräsliga uppträdet.

Nu framstörtade Odysseus, Menelaos och flera andra grekiska hjältar, åtföljda af sina råa krigarskaror.

Hvar och en af anförarna fängslade någon af furstinnorna och befallde männen att föra dem till skeppen.

Äfven Andromache fängslades. Hennes lille son slets ur hennes famn och störtades på Odysseus' inrådan inför moderns ögon utför muren, så att han krossades till döds. Andromache själf blef Neoptolemos' byte, och den sköna sierskan Kassandra tillföll Agamemnon.

Det sorgligaste ödet fick likväl *Polyxena*, Priamos' yngsta dotter, ty hon offrades på Achilleus' grafhög, för att grekerna skulle erhålla en lyckosam hemfärd. Den gamla drottning Hekabe dog af sorg, när hon såg sin dotter blöda under offerknifven.

Så var då gudarnas löfte uppfyllt. Efter tio långa års strider hade äntligen »det heliga Ilion» fallit, så att grekerna med rikt byte kunde återvända till det så ifrigt efterlängtrade fäderneslandet.

37. Aeneas' flykt.

Aeneas, som under det gräsliga blodbadet befunnit sig i en annan del af palatset, fick ej förrän efteråt höra, att konung Priamos blifvit dödad och att Hekabe samt de öfriga furstinnorna tillfångatagits. Han kom nu först att tänka på sin egen fader, den gamle lame *Anchises*, på sin unga gemål och sin späde son. Med af ångest klappande hjärta lämnade han palatset och ilade hemåt.

Hans väg ledde honom förbi Hestias tempel, som klart upplystes af skenet från det brinnande Troja. När han kastade en blick i dess inre, varseblef han där Helena, gömd bakom gudinnans altare. Han intogs därvid af den häftigaste vrede mot den sköna kvinnan, hvilken han anklagade såsom orsaken till Trojas fall, och han förde i detsamma ofrivilligt handen till svärdsfästet. Men i detta ögonblick visade sig hans moder Afrodite för honom. Hon sträekte skyddande ut sin hand öfver Helena och sade:

»Son, hvilket vanvettigt raseri fattar dig? Glömmet du din gamle fader, din unga maka och din lille son? Det är ej för Helenas skull Troja fallit, utan därför att Ödet har så velat. Gå och sök ej rädda hvad gudarna dömt till undergång!

Fly och lef mera för dina efterkommandes lycka än för din egen!» — Därpå försvann gudinnan.

Länge såg Aeneas efter den strålände synen; sedan skyndade han bort utan att tillfoga Helena något ondt. Vid framkomsten fann han så väl Anchises som de öfriga vid lif, och nu förkunnade han för dem gudinnans befallning och bad dem fly med honom. Men den gamle Anchises, som nästan blifvit barn på nytt, svarade egensinnigt: »Flyn I, som ännu kunnen finna någon glädje i lifvet! Jag stannar, ty jag vill dö här.»

När han såg, att de detta oaktadt ej ville lämna honom, ropade han häftigt: »Flyn! Flyn, säger jag eder, och låten mig vara! Jag skall ej länge behöfva vänta på döden, ty någon mordgirig grek gör nog slut på mitt eländiga lif.»

Aeneas bad och besvor honom att ej störta dem alla i fördärfvet. »Låt mig bära dig på min rygg!» ropade han i namnlös ångest. Äfven hans gemål blef utom sig af sorg vid tanken på att de alla nödgades dö för den halsstarrige gubbens skull.

Aeneas ämnade just å nyo begifva sig ut i striden, när hans fader lät beveka sig af sin lille sonsöns böner. »Kom, älskade farfar; låtom oss fly!» ropade barnet.

Darrande släpade sig Anchises fram till dörren och lyfte händerna till bön sägande: »Allsmäktige Zeus, för-

kunna genom ett tecken, om vi böra stanna kvar i Troja och förgås, eller om vi böra fly.»

Knappt hade gubben hunnit tala slut, förrän under åskans dån en bländande stjärna for öfver himlahalvvet och försvann bakom Idabergets topp.

Nu var gubbens motstånd brutet, och han följde villigt sonen på dennes långa och mödosamma färd; ty han förstod, att detta var gudarnas vilja.

Aeneas medtog det gamla hemmets skyddsgudar, de kära penaterna, för att dessa skulle bringa lycka i det nya hemmet.

Så snart Aeneas visade sig på Trojas gator, samlades nu en hel skara flyktingar omkring honom, och i den mörka natten lämnade dessa, anförda af honom, den brinnande staden. Under flykten råkade Aeneas och hans gemål att åtskiljas. Så snart han varnade detta, vände han genast om för att söka efter henne. Han fick snart veta, att en skara greker tagit henne till fånga och att hon, hellre än att bli deras byte, gifvit sig själf döden.

Aeneas intogs af djup sorg öfver hennes död; men han måste lägga band på sig, ty plikten bjöd honom att i första rummet tänka på sin gamle faders och sitt moderlösa barns räddning.

Utan vidare äfventyr uppnådde de flyende hafskusten, och därifrån afseglade Aeneas och de trojaner, som ville följa honom, till ett främmande land, där deras efterkommande grundade det väld, som omfattade hela den i forntiden kända världen, nämligen *Rom*.

En natt såg Aeneas i drömmen sin aflidna maka och hörde henne då säga: »Aeneas, du skall i fjärran land grunda ett nytt rike, men jag fick ej följa dig dit. Ödet hade så beslutit.

Du står under mäktiga gudars skydd.»

Därpå försvann drömbilden. Aeneas förstod, att gudarna sändt honom den, på det att han ej skulle försjunka i dådlös sorg och glömma den befallning hans moder Afrodite gifvit honom i Hestias tempel.

Illustrationerna.

- Sid.
2. *Kronos och Rheia*. Basrelief från Zeussaltaret på Kapitolium i Rom.
 4. *Zeus*. Kolossalbyst af marmor, funnen i Otricoli. I Vatikanen i Rom.
 5. *Hera*. Kolossalbyst af marmor, den s. k. Juno (Hera) Ludovisi. I Villa Ludovisi i Rom.
 8. *Pallas Athene*. Fidias' Athenebild i Parthenon, efterbildning i marmor. I Centralmuseum i Athen.
 9. *Ares*. Marmorstaty, den s. k. Mars (Ares) Ludovisi. I Villa Ludovisi i Rom.
 18. *Demeter och Persefone*. Relief från Eleusis. I Athen.
 21. *Eos*. Takbild, den s. k. Aurora af Guido Reni i Pal. Rospigliosi i Rom.
 23. *Hermes*. Marmorstaty af Praxiteles, funnen i Olympia. I Centralmuseum i Athen.
 26. *Dionysos*. Hufvud af marmor. I Kapitolium i Rom.
 27. *Pan*. Marmorstaty i Louvren i Paris.
 29. *Asklepios med sin familj mottager människornas hyllning*. Relief från Luká. I Centralmuseum i Athen.
 30. *Poseidon*. Marmorstaty i Dresden.
 35. *De nio muserna*. Basrelief från ett altare funnet utanför Rom. I Louvren i Paris.
 39. *Faun*. Marmorfigur af *J. T. Sergel*. I Nationalmuseum i Stockholm.
 42. *Persefone anländer till underjorden*. Målning på en grekisk vas.
 47. *Psyche*. Statyett af *Edvard Brambeck*.
 49. *Eros och Psyche* (Amor och Psyche). Grupp i marmor af *J. T. Sergel*. I Nationalmuseum i Stockholm.
 55. *Afrodite*. Marmorstaty, den s. k. Venus (Afrodite) från Melos. I Louvren i Paris.
 58. *Endymion*. Marmorbild, funnen i kejsar Hadriani villa utanför Tivoli i Italien. I Nationalmuseum i Stockholm.
 61. *Apollo*. Marmorstaty, den s. k. Apollo di Belvedere. I Vatikanen i Rom.
 66. *Narkissos*. Bronsstatyett, funnen i Pompeji. I Museum i Neapel.
 75. *Hermes, Orfeus och Eurydike*. Marmorrelief i Villa Albani i Rom.
 81. *Danaiderna*. Basrelief från ett altare. I Vatikanen i Rom.
 86. *Perseus och Andromeda*. Marmorrelief i Museum i Neapel.

- 81d.
87. *Medusahufvud*. Mask af marmor från Pal. Rondanini i Rom (därför kallad Rondaniniska Medusan). I Glyptoteket i München.
89. *Diskoskastare*. Marmorstaty i Vatikanen i Rom.
97. *Herakles*. Marmorstaty kallad Herakles Farnese. I Museum i Neapel.
99. *Kentaur*. Staty af svart marmor. Kapitolium i Rom.
103. *Amazon*. Teckning efter den i Berlins museum befintliga marmorstatyen.
127. *Theseus och Minotauros*
128. *Den sofvande Ariadne*. Marmorfigur i Vatikanen i Rom.
133. *Theseustemplet* (Theseion) i Athen.
136. *Den kalydoniska jakten*. Basrelief från en sarkofag i Pal. Doria-Pamfilii i Rom.
141. *Niöbe med yngsta dottern*. Marmorgrupp i Uffizierna i Florens.
147. *Oidipos och sfivren*. Grekisk vasmålning i Vatikanen i Rom.
151. *Kreon låter utsticka ögonen på Oidipos*. Relief från en etruskisk vas.
167. *Jason*. Staty af Bertel Thorvaldsen.
186. *Jason eröfrar det gyllene skinnet*. Komposition af tysk tecknare.
196. *Peleus' och Thetis' bröllop*. Relief från en sarkofag i Villa Albani i Rom.
209. *Hjältarna i Trojanska kriget*. Komposition efter antika bilder.
216. *Ifigenia offras*. Väggmålning från Pompeji. I Museum i Neapel.
221. *Thetis neddoppar Achilleus i Styx*. Efter Thorvaldsen.
229. *Briseïss bortføres*. Efter Thorvaldsen.
249. *Hektors och Andromaches afsked*. Komposition af Theodor Pivis.
290. *Aias försvarar sitt skepp mot trojanerna*. Vignett.
297. *Striden kring Patroklos' lik*. Komposition af tysk tecknare.
323. *Achilleus' och Hektors sista strid*. Grekisk vasmålning.
330. *Patroklos' begrafning*. Komposition af H. Leutemann.
344. *Priamos bjuder Achilleus lösen för den döde Hektor*. Efter L. Masreliez' oljemålning i Nationalmuseum i Stockholm.
358. *Achilleus utdrager pilen*. Vignett.
359. *Aias med Achilleus' lik*. Marmorgrupp i Loggia dei Lanzi i Florens. Gäller äfven för att vara Menelaos med Patroklos' lik.
371. *Laokoön och hans söner*. Marmorgrupp i Vatikanen i Rom.
376. *Kung Priamos' död*. Basrelief från en marmorurna i Louvren i Paris.

Den romerska mytologien,

i allt hufvudsakligt öfverensstämmande med den grekiska, skilde sig egentligen blott i benämningarna på en del gudomligheter. En förteckning öfver de viktigaste af de namn, med hvilka romarna benämnde Greklands gudar och hjältar, följer här till förtydligande.

Grekernas	<i>Afrodite</i>	kallades af Romarna	<i>Venus.</i>
"	<i>Aiolos</i>	" "	<i>Aeolus.</i>
"	<i>Aktaion</i>	" "	<i>Acteon.</i>
"	<i>Ares</i>	" "	<i>Mars.</i>
"	<i>Artemis</i>	" "	<i>Diana.</i>
"	<i>Asklepios</i>	" "	<i>Aesculapius</i>
"	<i>Demeter</i>	" "	<i>Ceres.</i>
"	<i>Dionysos</i>	" "	<i>Bacchus.</i>
"	<i>Eos</i>	" "	<i>Aurora.</i>
"	<i>Eros</i>	" "	<i>Amor.</i>
"	<i>Gaia</i>	" "	<i>Gaea.</i>
"	<i>Hades</i>	" "	<i>Pluto.</i>
"	<i>Hefuistos</i>	" "	<i>Vulcanus</i>
"	<i>Hera</i>	" "	<i>Juno.</i>
"	<i>Herakles</i>	" "	<i>Hercules.</i>
"	<i>Hermes</i>	" "	<i>Mercurius.</i>
"	<i>Hestia</i>	" "	<i>Vesta.</i>
"	<i>Hypnos</i>	" "	<i>Somnus.</i>
"	<i>Kronos</i>	" "	<i>Saturnus.</i>
"	<i>Leto</i>	" "	<i>Latona.</i>
"	<i>Pallas Athene</i>	" "	<i>Minerva.</i>
"	<i>Persesfone</i>	" "	<i>Proserpina.</i>
"	<i>Poseidon</i>	" "	<i>Neptunus.</i>
"	<i>Rheia</i>	" "	<i>Rhea.</i>
"	<i>Teiresias</i>	" "	<i>Tiresias.</i>
"	<i>Thanatos</i>	" "	<i>Mors.</i>
"	<i>Uranos</i>	" "	<i>Uranus.</i>
"	<i>Zeus</i>	" "	<i>Jupiter.</i>

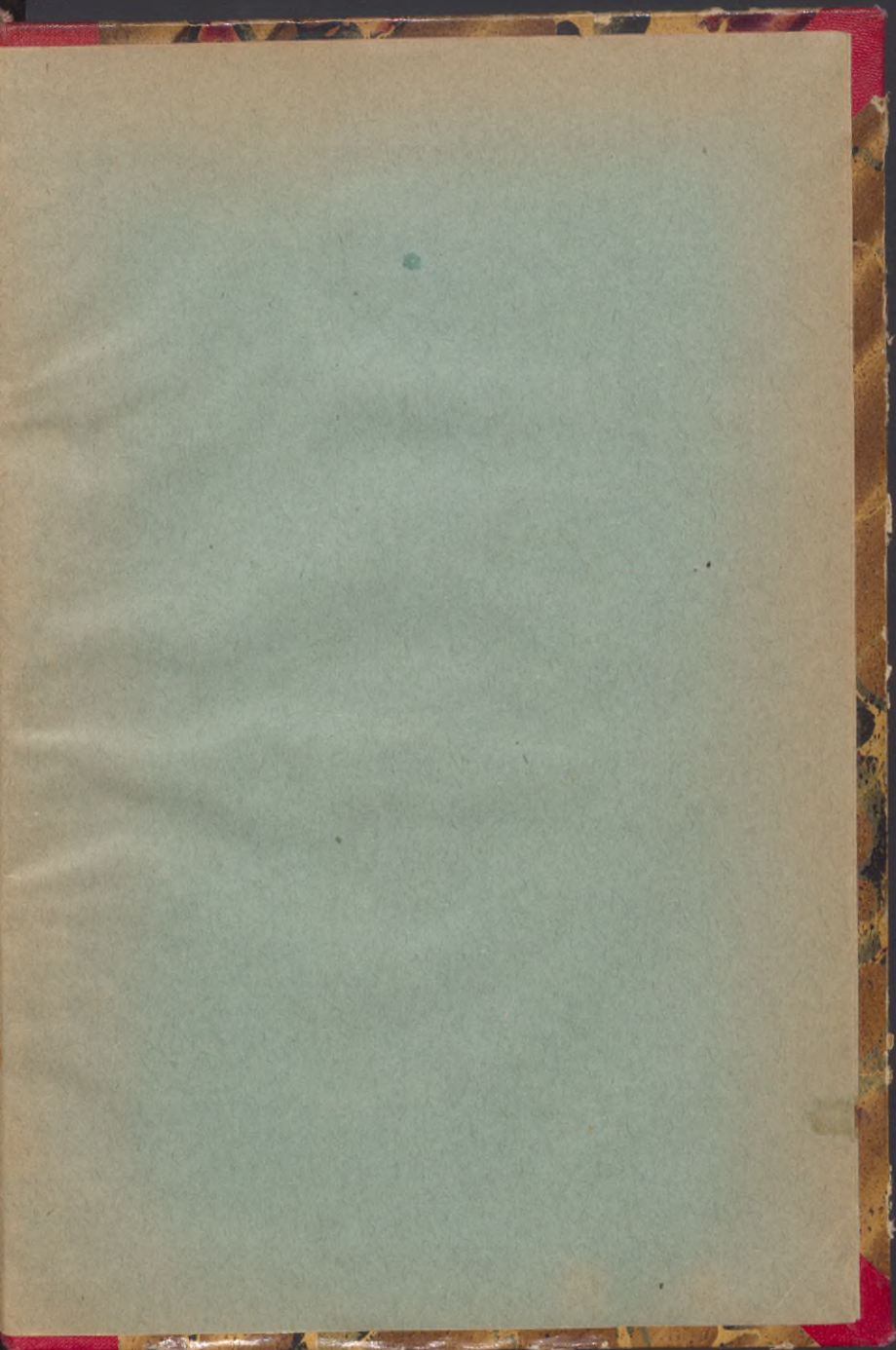
I de flesta grekiska namn, som ändades på *os*, blef denna ändelse af romarna utbytt mot *us*; de grekiska ordens *k* förvandlades i latinska ord till *c*; *ai ei* och *oi* utbyttes mot *a*, *e* och *o*.

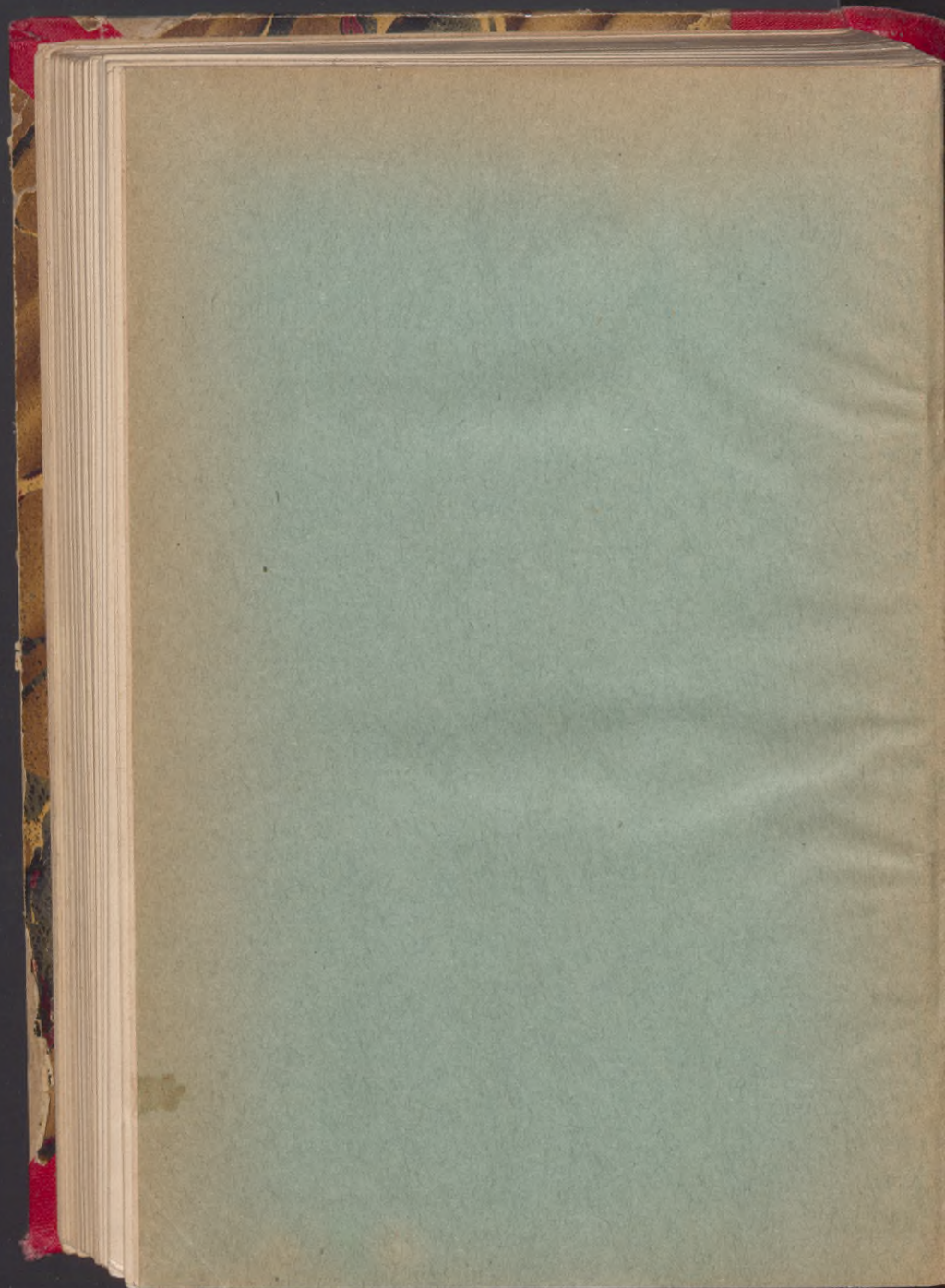
Innehåll:

Gudarna och gudinnorna:

1. Olympens gudomligheter	1
2. Poseidon och andra hafsgudomligheter	29
3. Hades och hans rike	32
4. Moirerna (Parcerna)	33
5. Muserna	34
6. Chariterna (Gracerna)	36
7. Satyrerna och nymferna	37
8. Kentaurerna	38
<i>Persefones bortröfande</i>	38
<i>Prometheus</i>	43
<i>Eros och Psyche</i>	46
<i>Afrodite och Adonis</i>	57
<i>Endymion och Artemis</i>	58
<i>Apollo och Dafne</i>	59
<i>Faëthon</i>	60
<i>Narkissos</i>	65
<i>Pygmalion och Galathea</i>	67
<i>Pentheus och Dionysos</i>	67
<i>Filemon och Baucis</i>	71
<i>Kung Midas</i>	72
<i>Orfeus och Eurydike</i>	74
<i>Pyramus och Thisbe</i>	76
<i>Io</i>	77
<i>Danaiderna</i>	81
<i>Perseus</i>	82
<i>Herakles:</i>	
1. Herakles' barndom	91
2. Herakles vid skiljevägen	93
3. Herakles' tolf arbeten	94
4. Herakles' förmälning och död	111
<i>Daidalos och Ikaros</i>	114
<i>Europa</i>	116
<i>Kadmos</i>	118
<i>Theseus</i>	120
<i>Theseus som konung</i>	129
<i>Meleagros (Den kaledoniska jakten)</i>	134
<i>Tantalos</i>	137
<i>Niobe</i>	138
<i>Oidipos</i>	143
<i>Eteokles och Polyneikes (De sju mot Thebe)</i>	156
<i>Bellerofon</i>	159

<i>Hero och Leander</i>	162
<i>Argonauternas tåg:</i>	
1. Frixos och Helle	163
2. Jason	164
3. Argonauterna i Kolchis	175
<i>Trojanska kriget:</i>	
1. Peleus' och Thetis' bröllop	195
2. Trojas grundläggning	198
3. Paris	200
4. Helena	203
5. Menelaos	205
6. Grekiska sändebuden i Troja	208
7. Ifigenia i Aulis	211
8. Grekernas läger	218
9. Striden mellan Achilleus och Kyknos	220
10. Palamedes' död	222
11. Agamemnons och Achilleus' tvist	224
12. Achilleus och Thetis	229
13. Paris' och Menelaos' tvekamp	234
14. Diomedes	238
15. Hektor och Andromache	246
16. Tvekampen mellan Hektor och Aias	252
17. Zeus skänker trojanerna seger	256
18. Agamemnon erbjuder Achilleus förlikning	262
19. Diomedes och Odysseus på spejarfärd	268
20. Växlande stridslycka	275
21. Trojanerna storma grekernas läger	279
22. Striden vid skeppen	281
23. Patroklos' död	291
24. Striden kring Patroklos' lik. Achilleus' klagan	295
25. Achilleus får nya vapen	302
26. Zeus lofvar gudarna att deltaga i striden	310
27. Gudarnas strid	314
28. Achilleus' och Hektors sista strid	320
29. Patroklos' begrafning	326
30. Priamos bjuder Achilleus lösen för den döde Hektor	337
31. Amazondrottningen Penthesileia	349
32. Menmon	354
33. Achilleus' död	358
34. Odysseus bortför Palladion från Troja	361
35. Trä hästen	366
36. Trojas förstöring	372
37. Aeneas' flykt	377

6000236806

Göteborgs universitetsbibliotek

